

οχοδιαστής

Αφιέρωμα:
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Τά 150 χρόνια της
ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ

Συζήτηση με τόν **ΤΖΩΝ ΜΑΓΙΑΛ**

ΓΙΑΝΝΗ
ΙΩΑΝΝΟΥ
τα παιδιά

Ο ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

1

Ο Μαρούδας φαινόταν ένκνευρισμένος. Κοίταξε τ' ρολόι του, ή ώρα ήταν περασμένες δώδεκα. Στόν τελευταίο όροφο του κτιρίου της οδού Ζαλοκώστα επικρατούσε περιεργή ήσυχια. «Έκτός από τις κοινωνικοποιήσεις υπάρχει και ή μοναξιά» σκέφτηκε ο Μαρούδας. Τέτοιες ώρες τόν πιάνει μιά ανεξήγητη αυτοκριτική διάθεση... «Πού μέ οδήγησε ή παράφορη αγάπη μου για τό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό; Έτσι μου 'ρχεται νά ανέβω στό Καστρί και νά πω στόν Πρόεδρο: 'Αντρέα δέν άντέχω άλλο... παραιτούμαι...» μονολογεί. Η συνείδησή του μοιάζει με τό νέφος. Δέν τόν πειράζει πιά. Τή συνήθισε. Έξ άλλου τόν τελευταίο καιρό φυσάει πολύ...

Έτσι βυθισμένος καθώς ήταν στίς σκέψεις του δέν άκουσε άμέσως τό διακριτικό αλλά επίμονο χτύπημα της πόρτας του γραφείου του. Όταν άνοιξε είδε νά πλάναι ο 'Αρατζαφέρης, ό Γιώργος 'Αρατζαφέρης τό μεγάλο άστέρι της 'Ελληνικής δημοσιογραφίας, τό ιερό τέρας της!!! Τά μάτια του Μαρούδα γαλήνεψαν. 'Επιτέλους...!! Μ' αυτόν τόν άνθρωπο θά μπορούσε νά αποκαλύψει τούς άδίστακτους σκευωρούς.

Σηκώθηκε, τόν έπιασε τρυφερά από τό μπράτσο και του είπε ψύχραιμα και σοβαρά. «Γιώργο μου, υπάρχει ένας σκοτεινός μηχανισμός της δεξιάς, πού διαδίδει έντεχνα φήμες και παραπλανά τόν τύπο και τούς ύπουργούς μας με άποτέλεσμα νά ύπονομεύεται ή κυβέρνηση. Πρέπει, για τό καλό της αλλαγής, νά τούς αποκαλύψεις!!! Είναι πολύ επικίνδυνοι... Παλαιότερα διέδιδαν ότι θά γίνει ύποτίμηση. Χθές έλεγαν ότι θά γίνει άνασχηματισμός. Τώρα διαδίδουν ότι θά ύπογράψουμε τή συμφωνία για τίς βάσεις και δέν θά φύγουμε από τό NATO και τήν ΕΟΚ. Καταλαβαίνεις πόσο επικίνδυνες και ύποπτες διαδόσεις είναι... Για τό καλό του σοσιαλισμού πρέπει νά τούς αποκαλύψεις!! Ο Πρόεδρος στηρίζεται πολύ σέ σένα...»

2

Όταν ό 'Αρατζαφέρης βγήκε από τό κτίριο της οδού Ζαλοκώστα ήταν περασμένες μία. Ένωθε τό σώμα του βαρύ από τίς ιστορικές εϋθύνες πού είχε αναλάβει. «Τι λεπτό πράγμα είναι ό σοσιαλισμός!!» αναλογίστηκε καθώς άνέβαινε πρós τό Κολωνάκι για ένα ποτό. Στη Λυκόβρσηση κάθησε με μιά μεγάλη παρέα σοσιαλιστών βουλευτών και ύπουργών.

Σάν άνθρωπος της δράσης πάντα νιώθει άσχη-

μα σέ παρέες διανοουμένων. Γι' αυτό αποφάσισε νά φύγει. Εκείνη όμως τή στιγμή πρόσεξε μιά έντυπωσιακή ξανθιά, νά σκίβει και νά σιγοψιθυρίζει στό αυτί του Γιαννόπουλου. «Ο Γιώργος μου είπε ότι σήμερα ή αύριο θά ύπογραφεί ή συμφωνία για τίς βάσεις και μετά θά γίνει άνασχηματισμός». Ο Γιαννόπουλος είναι αλήθεια τό άντιμετώπισε με θάρρος και μεγάλη ψυχραιμία: Έκανε σάν νά μήν κατάλαβε τίποτα... «Αύριο θά σου πω περισσότερα!!» είπε ή ξανθιά κούκλα και σηκώθηκε. Χαϊρέτησε και έφυγε.

3

Ο 'Αρατζαφέρης με προσοχή τήν άκολούθησε. Τό ένστικτό του του 'λεγε ότι βρίσκεται στό σωστό δρόμο. «Ποιός είναι ό μυστηριώδης Γιώργος; Ίσως ό 'Αρχηγός...» σκέφτηκε. Η ξανθιά καλλονή έστριψε στην Τσακάλωφ. Ο 'Αρατζαφέρης από πίσω της είχε όλη τήν άνεση νά θαυμάσει τήν έξαισια όμορφιά της. Ένώ τό μυαλό του δούλευε γρήγορα, τά μάτια του, κάπως αυτόνομα είναι αλήθεια, είχαν συγκεντρωθεί στην άσπρη διάφανη φούστα της. Διάβολε, αυτή ή ιστορία είχε άρχισει νά τόν ερεθίζει...

Πέρασε τό Έβερεστ και κατηφόρισε πρós τή Σκουφά. Στο Ντόλτσε τά γκαρσόνια μάζευαν τά τραπέζια. Δέν τ' αφήνουν ποτέ έξω... «Λές νά κρύβεται ό Μητσotάκης πίσω από αυτή τή βρώμικη ιστορία;» συλλογίστηκε με άγανάκτηση ό 'Αρατζαφέρης καθώς τό βλέμμα του άμετακίνητο, προσπαθούσε νά διακρίνει τό μυστικό της ξανθής καλλονής.

Όταν έστριψαν στην Ασκληπιού πρόσεξε μιά μαύρη Μερσεντές παρκαρισμένη στό πιό σκοτεινό σημείο του δρόμου. Όταν ή κούκλα πλησίασε, άνοιξε γρήγορα ή πόρτα και βγήκε ένας ψηλόςσωμος τύπος με μουστάκι. Ήταν καλοντυμένος και έμοιαζε με παίιυ-μπόν της Δεξιάς... Κάτι της σιγοψιθύρισε και γρήγορα μπήκαν στό αυτοκίνητο.

Ένα ταξι στην κατάλληλη στιγμή είναι ίσως τό μεγαλύτερο προσόν του πετυχημένου δημοσιογράφου. Αυτό σκεφτόταν ό 'Αρατζαφέρης, όταν εκείνη τή στιγμή είδε νά άνεβαίνει τήν Ασκληπιού ένα έλεύθερο ταξι.

4

Η μυστηριώδης Μερσεντές με μεγάλη ταχύτητα πήρε τό δρόμο για τά βόρεια προάστεια. Όταν πέρασε τήν Κηφισιά, έκοψε ταχύτητα, έστριψε δεξιά σ' ένα χωματόδρομο και σταμάτησε. Ο 'Αρατζαφέρης κατέβηκε από τό ταξι με

μεγάλη προσοχή και προχώρησε μέσα στό πικνό σκοτάδι. Η περιοχή ήταν έρημη και δασωμένη. Αισθάνθηκε έντονα τό ψυχρό αέρακι με τήν εύδιαστή μυρωδιά του πεύκου. Σέ απόσταση δεκαπέντε μέτρων διέκρινε με δυσκολία τόν σκούρο όγκο του αυτοκινήτου. Για νά μήν τόν άντιληφθούν έπασε στό έδαφος και σιγά-σιγά σύρθηκε δίπλα του και έστησε αυτί. Στην αρχή δέν άκουγόταν τίποτα. Μετά άκουσε ένα μυστήριο «Αχ... Οου Οου... τί ώραία! ... κι άλλο... Οου Οου... Αχ...» έπαναλαμβανόμενο. Ο 'Αρατζαφέρης ένέτεινε τήν προσοχή του για αρκετή ώρα προσπαθώντας νά κατάλαβει τόν μυστηριώδη συνθηματικό κωδικά πού χρησιμοποιούσε ή κούκλα. Όσπου κάποια στιγμή άκουσε βραχνή και άλλοιωμένη τή φωνή του τύπου «Δέν μπορώ άλλο...» «Ακόμα και οι πράκτορες της δεξιάς έχουν τύψεις για τό ύπονομευτικό τους έργο!!!» σκέφτηκε ό 'Αρατζαφέρης.

Όταν τό αυτοκίνητο βγήκε από τό χωματόδρομο πήρε τό δρόμο για τήν Έκάλη. Μετά από δέκα λεπτά σταμάτησε έξω από μιά φωτισμένη βίλλα. Η καρδιά του 'Αρατζαφέρη κόντευε νά σπάσει από τήν άγωνία. Ο μυστηριώδης παίιυ-μπόν βγήκε από τή Μερσεντές και γρήγορα χάθηκε στην είσοδο. Ο 'Αρατζαφέρης χωρίς νά χάσει καιρό, με άκροβατική επίδεξιότητα πήδηξε τή μάντρα, από τό πίσω μέρος του σπιτιού, μπήκε στόν κήπο και με γρήγορες κινήσεις σκαρφάλωσε στή βεράντα. Τό ένστικτό του του 'λεγε ότι βρίσκεται στό άντρο του έπιτελείου της δεξιάς. Στη γιάφκα των άδίστακτων σκειωρών του σκοτεινού μηχανισμού.

Με προσοχή κοίταζε μέσα στό φωτισμένο παράθυρο. Στην αρχή είδε τήν πλάτη του παίιυ-μπόν, αλλά μόλις γύρισε άναγνώρισε τόν... Καταιφάρα!!! Πιό πέρα κουβέντιαζε ό Τζοχατζόπουλος με τόν Λαλιώτη. Ο Γεννηματάς καθόταν μόνος στόν καναπέ. Στο βάθος ό 'Αντρέας με τόν Παναγόπουλο και τόν Κουτσόγιωργα...

Ήταν στό Καστρί...

5

Όταν ό 'Αρατζαφέρης τήν άλλη μέρα τηλεφώνησε στόν Μαρούδα του 'πε: «Δημήτρη μου, ό σκοτεινός μηχανισμός διαδίδει...»

«Όλα αυτά είναι ψέματα της δεξιάς», τόν διέκοψε άπτότομα ή φωνή από τήν άλλη άκρη του τηλεφώνου, και συνέχισε:

«Εγώ είμαι ό Κωστόπουλος και ό άνασχηματισμός έγινε...»

Παν. Παν.

«Μέσα στην ΕΟΚ»

Τό 1983 όπως είναι γνωστό, είναι ή χρονιά πού ή Ελλάδα θά πάρει μέ τή σειρά της τή σκυτάλη της Προεδρίας της ΕΟΚ. «Η μάχη τώρα θά δοθεί μέσα στην ΕΟΚ», ήταν ή φράση πού συμπύκνωσε τις θέσεις του Έλληνα Πρωθυπουργού, μετά τις εργασίες της συνόδου κορυφής των ηγετών των χωρών της ΕΟΚ. Μιά ολόκληρη πολιτική αντιπαράθεση γύρω από τό θέμα της ένταξης, κυρίαρχη π. ές φορές στην πολιτική σκηνή άνω τή μεταπολίτευση και ύστερα, μοιάζει τώρα να φτάνει στο τέλος της.

Όλα αυτά τά χρόνια ή Άριστερά δέν έμεινε σιωπηλή. Τουναντίον μάλιστα: υπήρξε λαλιότατη. Μόνο πού τή μάχη τήν έδωσε σ' ένα πεδίο, πού δέν μπορούσε να συγκροτήσει έναλλακτική πρόταση. Τό ΠΑΣΟΚ και τό ΚΚΕ, προσπάθησαν να προβάλουν τήν απεχθέστερη εικόνα της ΕΟΚ. Πρόβλεψαν έτσι, τήν οικονομική καταστροφή των ελλήνων άγροτών, τήν άλωση της ελληνικής αγοράς από τά ξένα μονοπώλια, τό κλείσιμο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τή φτώχεια και τήν ανεργία. Και σ' αυτό τό πλαίσιο εναντιώθηκαν στην ένταξη. Από τήν άλλη, τό ΚΚΕ έσ. αν και όριοθετήθηκε από τή θέση ΠΑΣΟΚ - ΚΚΕ, προβάλλοντας τήν «Εύρωπη των εργαζομένων», πολιτικά έμφανίστηκε αδύναμο να συνθέσει μία αντίπαλη στρατηγική, αποδεχόμενο σέ τελική ανάλυση τήν ένταξη στην ΕΟΚ. Η τελευταία βέβαια αποδείχτηκε πώς ούτε ή ταφόπετρα των ελλήνων άγροτών και μικρομεσαίων ήταν, ούτε βέβαια τό κέντρο των επικείμενων επαναστάσεων.

Η ένταξη στην ΕΟΚ, συμπύκνω-

σε όλη τή διαδικασία του έκσυγχρονισμού πού καθοδηγήθηκε από τις κυρίαρχες τάξεις μετά τή μεταπολίτευση. Αποτέλεσε έτσι πρόταση για μία συνολική διαδικασία ανάπτυξης του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού και σηματοδότησε όλες τις αλλαγές πού συντελέστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες. Η Ελλάδα έντασσόταν πια στο πλευρό των αναπτυνόμενων χωρών της Εύρωπης σάν ισότιμος έταίρος.

Έχοντας δώσει λοιπόν ή Άριστερά τή μάχη, σ' ένα πεδίο πολύ λίγο ένοχλητικό για τή στρατηγική της ένταξης και πάνω άπ' όλα πολιτικά αδιέξοδο, λίγα πράγματα έχει να πει σήμερα. Τό ΚΚΕ βέβαια θά φωνάξει για νέα αθέτηση υποσχέσεων από τό ΠΑΣΟΚ. Όμως τό τελευταίο, μιλώντας πια σάν κυβέρνηση και διαχειριζόμενο τήν πολιτική έξουσία, πού τά όράματα και τις στρατηγικές της έπιλογές δέν μπορεί να άμφισβητήσει και να ανατρέψει, καταλαβαίνει τώρα πώς ή απαγκίστρωση από τήν ΕΟΚ είναι και άδυνατη και «έθνικά ζημιολόγη». Καί καταλαβαίνει ακόμα πώς ή ΕΟΚ, μπορεί να αποδεικνύεται ακόμα και παράγων σταθεροποίησης για τήν κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Σήμερα λοιπόν πού τό όραμα της Ένωμένης Εύρωπης δέ συγκινεί μόνο τόν Καραμανλή, αλλά ολόκληρο σχεδόν τόν πολιτικό κόσμο, σήμερα πού τό σύνθημα «ΕΟΚ-ΝΑΤΟ τό ίδιο συνδικάτο» άνήκει όριστικά μάλλον στο παρελθόν, σήμερα πού οι έννέα έταίροι αποδέχονται εύμενώς τις ελληνικές θέσεις, ποιός πραγματικά θά άγανακτήσει με τή δήλωση του Μαρούδα στην Κυριακάτικη Έλευθεροτυπία στις 19.6.83: «Μά έμεις δέν είπαμε ποτέ ότι θά φύγουμε από τήν ΕΟΚ»...

Χ. Βερναρδάκης

Τό χρώμα του Τύπου

Η «τσόντα» πού προστέθηκε στο νομοσχέδιο «περί τσόντας» και άφορά τόν περιορισμό της έλευθερίας του τύπου με τό πρόσχημα της προστασίας της τιμής των πολιτών σχολιάστηκε ποικιλοτρόπως. Τό θέμα έθεσε στις άκρивεις του διαστάσεις ό Ηλίας Ηλιού.

«Προτιμώ έναν Τύπο πού κιτρινίζει, από έναν πού μπλαβίζει από τή θηλειά των άπαγορεύσεων».

Αλλά μία και τό θέμα μπήκε χρωματικά, από τις άποχρώσεις του κιτρινου γιατί να μην προτιμήσουμε τις άποχρώσεις του ρόζ; Έξ άλλου, ως έλεγαν και οι Λατίνοι, de gustibus et de coloribus...

Σ

Κορώνες...

Είχε έντυπωσιάσει στη συζήτηση για τις κοινωνικοποιήσεις στη Βουλή ό Υπουργός Προεδρίας. Όχι μόνο για τις αντιδεξιές και αντι-ΚΚΕ κορώνες του, αλλά και για τή μετωπική του έπίθεση ενάντια στους «έκατομμυριούχους» ήλεκτροδηγούς των ΗΣΑΠ, πού βέβαια κοστίζουν πολύ λιγότερα από τους ξένους «ειδικούς» πού θά διαμορφώνουν τούς νέους γραφειο-τεχνο-κράτες στην ύπο Ίδρυσιν Έθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Προεδρίας.

Αλλά δέν πέρασε μήνας και ό Μένιος ξαναχτύπησε. Ίσως για να καλύψει τήν άμνηνία από τό κλείσιμο των συμφωνιών για τις βάσεις πού δέν έγινε, μπορεί και για να διασκεδάσει τή δυσφορία του κομματικού μηχανισμού μπροστά στη νέα γραμμή «μέσα στην ΕΟΚ», προχώρησε πολύ μακριά. Ίδου τό ιδεολογικό σχήμα των πολίκροτων όμιλών του στην Πάτρα και τό Αίγιο:

Όσο πιο μέσα μπαίνουμε στην ΕΟΚ, τόσο πιο δυνατά φωνάζουμε ότι θά βγούμε. Όσο πιο ρεζίλι γινόμαστε στις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις, τόσο πιο πολύ φταίει ή δεξιά πού... μάς έβαλε στο λούκι.

Η άρχή του μεγαλύτερου ψεύδους; Δέν νομίζουμε. Πρόκειται μάλλον για μεθύσι από τόν άκρατο οίνο της έξουσίας. Πού καμιά φορά όμως φέρνει πονοκέφαλο τό πρωί, όταν ό ίδιος ό Πρωθυπουργός παρεμβαίνει για να διευκρινίσει ότι ή κυβέρνηση δέν άσκει κριτική στο πολιτικό έργο του Προέδρου της Δημοκρατίας. Άρα και των κυβερνήσεων της δεξιάς...

Κ.Β.

Πώς θά γίνετε ύπουργός;

Στό Βήμα της Κυριακής (15.6) ό ύπουργός Έμπορικής Ναυτιλίας κ. Γιώργος Κατσιφάρας αναλύει στην Έλενα Ακρίτα με άθόρυμτο, είναι αλήθεια, τρόπο τή θεαματική πολιτική σταδιοδρομία του και τά προσόντα πού χρειάζονται για να γίνει κάποιος ύπουργός στη «σοσιαλιστική κυβέρνηση» του κ. Ανδρέα Παπανδρέου. Αλλά ας δώσουμε τό λόγο στον ύπουργό της Άλλαγής κ. Κατσιφάρα.

● Τί πρέπει να αισθάνεται ένας ύπουργός για τόν Πρόεδρο;

«Δέν ξέρω πώς θά μπορούσα να χαρακτηρίσω αυτό πού αισθάνομαι για τόν Πρόεδρο. Είναι... ναι... είναι λατρεία!!»

● Τί πολιτικά προσόντα πρέπει να έχει;

«Ό Πρόεδρος είναι ό έμπνευστής, ό όραματιστής. Έγώ ποτέ δέ

θά μπορούσα να χαράξω μία πολιτική. Έγώ είμαι απλά ένας εκτελεστής. Απλά προσπαθώ όσο μπορώ περισσότερο να κάνω τή δουλειά πού μου άνέθεσε!»

● Τί πρέπει να αισθάνεται ένας ύπουργός για τις γυναίκες;

«Δέν μπορώ να βγω τό βράδυ και να μην είναι και γυναίκες στη συντροφιά. Τή γυναίκα τήν αγαπώ, τήν τιμώ και τή σέβομαι!!»

● Αλλά...

«Όποια στιγμή και να μέ πάρει τηλέφωνο (ό Πρόεδρος), για μένα δέν υπάρχει τίποτα πιο σημαντικό από αυτό. Θά τά παρατήσω όλα και θά τρέξω. Καί μέ μία κοπέλα να είμαι εκείνη τή στιγμή...!!»

Βλέπετε ότι δέν είναι τόσο εύκολο, όσο αρχικά φαίνεται να γίνει κάποιος ύπουργός της Άλλαγής. Χρειάζεται και λατρεία και τρέξιμο και πάνω από όλα οι κοπέλες να έπονται του Προέδρου...

Π.Π.

Κοινωνικοποιήσεις... Κρατικοποιήσεις... 'Εθνικοποιήσεις...

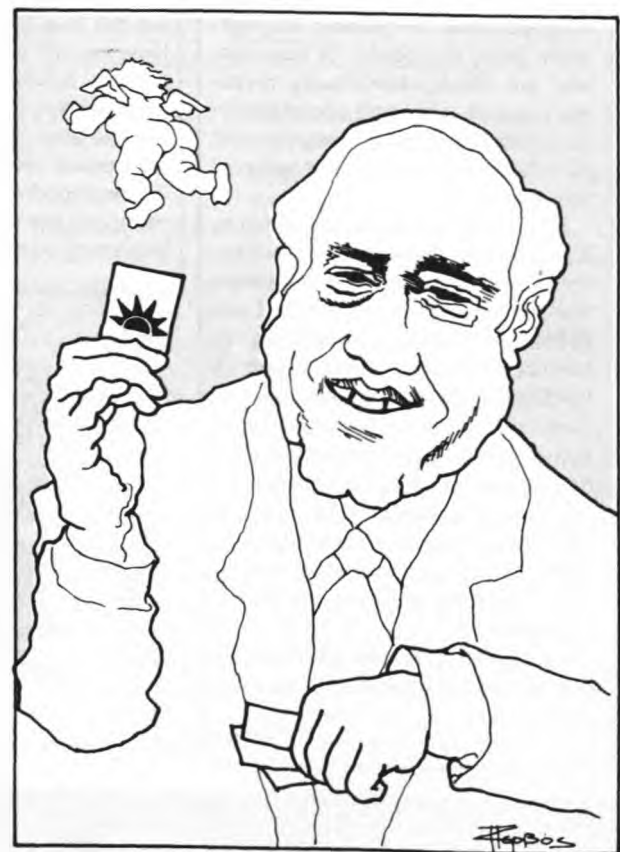
Τό τελευταίο καιρό βομβαρδιστήκαμε κυριολεκτικά από έναν καταγισμό πυρών και ως προς αυτό τό σημείο τουλάχιστον είχε δίκιο ό Μανώλης Γλέζος λέγοντας ότι ή συζήτηση στη Βουλή ήταν τό καλύτερο μνημόσυνο γιά τά εκατοντάχρονα από τό θάνατο του Μάρξ. Ξέχασε βέβαια νά πεί ότι πολλές φορές μέσα σ' αυτά τά 100 χρόνια, διαταράχτηκε ό αιώσιος ύπνος που διακαίουταν τέλος πάντων κι αυτός ό άνθρωπος και πώς οι συζητήσεις των τελευταίων ήμερών συμβάλανε κι αυτές στο μέτρο του δυνατού σέ τέτοιου τύπου διαταραχές που λαμβάνουν χώρα στίς αιώνιες μονές.

Βγήκε λοιπόν στη φόρα όλο τό θεωρητικό όπλοστάσιο της άριστερας. Κοινωνικοποίηση, κριτική των μοντέλων ύπαρκτου σοσιαλισμού, μέχρι και τή δυνατότητα σοσιαλισμού σέ μία μόνο χώρα φτάσαμε νά ξανασυζητάμε και ως προς τό σημείο αυτό θά έπρεπε νά μνημονευτεί και ή θεωρητική συμβολή του Λέοντα Τρότσκι.

Τό αξιοσημείωτο στην περίπτωση μας είναι ότι τό θεωρητικό αυτό όπλοστάσιο χρησιμοποιήθηκε από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ (1) γιά νά εισάγει ένα νόμο μέ σαφείς άπεργοσπαστικές προθέσεις και έν πάσει περιπτώσει μέ διάφανη πρόθεση κρατικού παρεμβατισμού και (2) στη δομή του συνδικαλιστικού κινήματος ότι χρησιμοποιήθηκε δίκην «άριστερης πρόκλησης» έναντιόν του Κ.Κ.Ε.

Άλλά ας πάρουμε τό νήμα της υπόθεσης από την αρχή. Κοινωνικοποίηση λέει ή κυβέρνηση. Κι όχι κρατικοποίηση ή έθνικοποίηση όπως θά ήθελε ό κ. Άμπατιέλος ό όποιος ούτε θέλει ούτε μπορεί νά διανοηθεί τή λεπτή διαφορά αυτών των έννοιών. Διότι όπως πολύ σωστά τόνισε ό Άντρέας Παπανδρέου στο συνέδριο μεσογειακών χωρών, όλοι έμεις οι σοσιαλιστές μέ μία μαρξιστική τέλος πάντων διαπαιδαγώγηση, δέ θέλουμε νά αντικαταστήσουμε τήν οικονομική όλιγαρχία μέ μία γραφειοκρατία του κράτους ή του κόμματος.

Έξοχα! Ό λαός στην έξουσία,

όλη ή εξουσία στα σοβέτ!

Μή βιαστείτε όμως όσοι ζείτε με τη φαντασίωση των χειμερινών ανακτόρων. Διότι όλοι εμείς οι σοσιαλιστές με τη μαρξιστική διαπαιδαγώγηση δεν είμαστε τόσο άφελεις ώστε να σκοπεύουμε άμεσα στην αταξική κοινωνία. Λογικό κι αυτό κι όρθο.

Έπειδή όμως ο κ. Παπανδρέου αρέσκεται να μάς θυμίζει πού και πού τη μαρξιστική του διαπαιδαγώγηση και μόνο γι' αυτό τό λόγο θά θέλαμε και μείς να πούμε ότι η ιστορία πού μπορεί ιδεολογικά να αντιδιαστείλλει την κοινωνικοποίηση από την κρατικοποίηση είναι πολύ παλιά και σέ γενικές γραμμές λέει τά εξής: "Οτι ένα τεχνοκρατικό πολιτικό επιτελείο ακόμη κι αν έχει σωστά συλλάβει τις απαιτήσεις της οικονομικής ανάπτυξης δέ θά μπορέσει ποτέ νά τις υλοποιήσει αν δέ στηρίζεται μ' ένα πολύ άμεσο τρόπο στην αποδέσμευση της λαϊκής πρωτοβουλίας κι αν δέν καταβάλει προσπάθειες γιά νά εξασφαλίσει την εμπιστοσύνη και τή συναίνεση του λαού. Έπειδή λοιπόν αυτή ή ιστορία είναι τόσο παλιά και έπειδή όπως θά θυμάται λόγω μαρξιστικής διαπαιδαγώγησης ο κ. Παπανδρέου κάθε γεγονός εμφανίζεται στην ιστορία μέ δύο μορφές, τή δεύτερη στή γελοία του έκδοχή, ας κοιτάξουμε τό δικό μας τρίτο δρόμο γιά τις κοινωνικοποιήσεις.

Κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις λοιπόν κοινής ωφέλειας. Όπου θά συμμετέχουν όλοι. Έκπρόσωποι του έθνικου σχεδιασμού, των εργαζομένων, τής τοπικής αυτοδιοίκησης, των καταναλωτών, σύμπας ο λαός τέλος πάντων, θά συναποφασίζει και θά χαράζει τις γενικές αλλά και ειδικές κατευθυντήριες γραμμές. Η σύνθεση θά καθοριστεί εν καιρώ και ad hoc.

Τή γοητευτική άοριστία των τριών πρώτων άρθρων του νομοσχεδίου έρχεται νά ισοσταθμίσει ή έξαιρετική σαφήνεια του άρθρου 4. Δέ θά θέλαμε νά επιμεινουμε στην άπεργοσπαστική πρόθεση του άρθου αυτού πού ήταν τόσο διάφανη ώστε ακόμα και χωρίς την άναμικκή παρέμβαση του ΚΚΕ γινόταν όρατή. Ούτε θά δώσουμε τή μάχη στό κεφαλαιώδες ζήτημα των ταμειακών έντάξει. Καί μόνο θυμηδιά μπορεί νά προκαλέσει ή κορώνα του προέδρου του δικηγορικού συλλόγου ότι ο λόγος τής άποχής από τις διαδικασίες των σωματείων είναι ο φόβος των διώξεων.

Τό σημείο όπου άξίζει νά σταθούμε είναι ο τρόπος πού τό νομοσχέδιο φιλοδοξεί νά επέμβει στή δομή του συνδικαλιστικού κινήματος.

Διαλύεται λοιπόν ή γενική συνέλευση σάν πυρήνας λήψης αποφάσεων μιά πού ή μόνη άπόφαση πού μπορεί νά πάρει είναι νά εκλέξει έφορευτική επιτροπή. Στή θέση

της, ή κάλπη, ο δικαστικός αντιπρόσωπος, ή επίδειξη συνδικαλιστικής ταυτότητας. Δηλαδή ή διάλυση του σωματείου σάν χώρου άνάπτυξης συλλογικής συνείδησης και ή αντίκατάστασή του από ένα συνοθύλευμα εξατομικευμένων περιπτώσεων. Στο όνομα τής όσο τό δυνατόν μεγαλύτερης συμμετοχής. Μέ χυδαία επίκληση τής σιωπηρής πλειοψηφίας και έξορκισμό των οργανωμένων μειοψηφιών. Μιά φρασεολογία δηλαδή πού και ή δεξιά γύρω από τό λυκόφως της φρόντιζε νά χρησιμοποιεί μέ μεγαλύτερη άβρότητα.

Μπορεί ή σιωπηρή πλειοψηφία νά αισθάνθηκε ότι ήρθε επιτέλους ή ώρα νά άρθει στό ύψος των περιστάσεων.

Μπορεί ή συρρικνωμένη έκλογική πελατεία του ΠΑΣΟΚ νά βρήκε ένα άλλο κανάλι λαϊκής συναινεσης.

Μπορεί ή δυναμική μειοψηφία του Κ.Κ.Ε. νά αισθάνθηκε άμήχανη γιατί βρέθηκε επιτέλους κάποιος νά τήν άποκαλέσει δυναμική. Άλήθεια τίποτε δέ λέει επί του ζητήματος ή μαρξιστική διαπαιδαγώγηση του προέδρου του κινήματος; Τό έρώτημα άπευθύνεται και πρós τό Κ.Κ.Ε. Είναι τόσο μακριά από τήν ιδεολογία τους, ή ύπαρξη μιάς πρωτοπορίας πού πείθει και συσπειρώνει μέσα από μιά διαδικασία άγώνων και μέσα από τήν ίδια τους τήν πείρα αυτούς πού τόσο περιφρονητικά άποκαλούνται σιωπηρή πλειοψηφία; Μπορούμε νά στέκοιμε άμήχανοι μπροστά στην επίκληση τής πλειοψηφίας όσοι έχουμε βαθιά ριζωμένη τήν πεποίθηση ότι όσάκις πρόκυψε κάτι από τους συνδικαλιστικούς άγώνες αυτό προέρχονταν από τήν έλεύθερη συσπείρωση των ανθρώπων; "Οτι αυτή ή έλεύθερη συσπείρωση μετατρέπονταν μέσα στις συνελεύσεις σέ συλλογική συνείδηση και άπόφαση γιά άγώνα κοινό;

Κι εδώ είναι πού άποκαλύπτεται ο συνεκτικός ιστός των φαινομενικά ασύνδετων τεσσάρων άρθρων του νομοσχεδίου. Γιατί δέ νοείται κοινωνικοποίηση χωρίς λαϊκή συναινεση. Γιατί στην πρόκληση του εκπρόσωπου των κοινωνικοποιούμενων τομέων, συνδικαλιστή τής ΟΤΟΕ Δημήτρη Παφίλη, πρós τόν Γεράσιμο Άρσένη νά άποσυρθεί τό άρθρο 4 ή νά άποφασιστεί ή έφαρμογή του ή μη μετά από καθολική ψηφοφορία των εργαζομένων, άποκαλύφθηκε σ' όλη του τήν έκταση ο φόβος τής έλεύθερης έκφρασης. Καί γιατί αν από τήν κοινωνικοποίηση άφαιρέσουμε τήν έλεύθερη συνδικαλιστική έκφραση δέν άπομένει άλλο από τό θολό όραμα τής συνεργασίας των τάξεων. Αυτό τό όραμα όμως δέν έχει καμιά σχέση μέ τήν άριστερά.

Άναστασία Λαζαρίδου

Οί φόβοι τής εξουσίας καί τά κέρδη τής αντιπολίτευσης

Τό νομοσχέδιο «γιά τις κοινωνικοποιήσεις» συγκέντρωσε, γιά πρώτη φορά τόσο έντονα, τά πυρά όλης τής αντιπολίτευσης, δεξιάς όσο και άριστερης. Άπό τήν άλλη άποτέλεσε μοναδική σχεδόν άφορμή γιά τήν κινητοποίηση των οργανώσεων του ΠΑΣΟΚ πού πέρασαν στην άντεπίθεση. Γέμισε λοιπόν ή Άθήνα μέ συνδικαλιστικές άφίσες πού χαιρετίζουν τήν «ιστορική μέρα» τής κοινωνικοποίησης άδιαφορώντας γιά τήν ούσιαστική κατάργηση του συνδικαλισμού πού τή συνοδεύει. Παράλληλα, κι αυτό έχει ίσως πράγματι ιστορική σημασία, άρχισαν γιά πρώτη φορά μετά τή μεταπολίτευση νά καταφθάνουν κολακευτικά γιά τήν κυβέρνηση και εύχαριστήρια πρós τόν Πρόεδρό της ψηφίσματα γνωστών, ή και άγνωστων, σωματείων. Έδειξε έτσι στην πράξη τό ΠΑΣΟΚ πώς έννοει τή δράση μιάς οργανωμένης μειοψηφίας, κι ας είναι ο επίμαχος νόμος ή πίο προχωρημένη μέχρι στιγμής θεσμοθέτηση τής «σιωπηράς πλειοψηφίας».

Ποιόν φοβάται τό ΠΑΣΟΚ
ή ή μεταφυσική
και τά πλέγματα εξουσίας

Άν ο «κοινωνικός» λόγος πού πρόβαλε ή κυβέρνηση γιά νά δικαιολογήσει τόν περιορισμό των άπεργιών στον δημόσιο τομέα ήταν ο παρασιτισμός και ή έλλειψη παραγωγικότητας του τομέα αυτού, ο «πολιτικός» λόγος παρέπεμπε άλλο: Ήταν ή πρώτη φορά πού τό ΚΚΕ κατηγορήθηκε έτσι άνοιχτά σάν «δυναμική μειοψηφία» πού πρέπει νά άναγκασθεί, ακόμα και σέ βάρος τέτοιων αρχών όπως ή έλευθερία του συνδικαλισμού και τό δικαίωμα στην άπεργία. Φαίνεται λοιπόν πώς κάπου άνχνεύτηκε κίνδυνος. Πού όμως;

Άν εξαίρεσουμε τις άστικές συγκοινωνίες, κανέναν άλλος από τους κοινωνικοποιημένους χώρους δέν φημίζεται γιά τήν ιδιαίτερα έντονη συνδικαλιστική παρουσία του

ΚΚΕ. Τό αντίθετο μάλιστα. Τόσο στή ΔΕΗ, τόν ΟΤΕ και τήν Όλυμπιακή, όπου κυριαρχεί παραδοσιακά τό ΠΑΣΟΚ, όσο και στις Τράπεζες όπου ο συνδικαλισμός είναι ιδιαίτερα ανεξάρτητος, άπροσδόκητος και μαζικός, τό περίφημο άρθρο 4 θά δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα στην κυβέρνηση από τά έμπόδια πού βάζει στο δρόμο του ΚΚΕ. Ο κίνδυνος λοιπόν δέν είναι από εδώ.

Προεκτείνοντας τό επιχειρημα του ΠΑΣΟΚ θά δούμε ότι ο φόβος πού έκφράζει δέν προέρχεται από τό ΚΚΕ, αλλά από τους συνδικαλισμένους εργαζόμενους, πού μπορεί και νά ψηφισαν ΠΑΣΟΚ, από τήν ίδια τή συνδικαλιστική βάση του ΠΑΣΟΚ ακόμα, πού όσο κι αν λειτούργησε άπεργοσπαστικά (ή ίσως ακριβώς γι' αυτό;) παραμένει γαλουχημένη σέ αντιιμπεριαλιστικά, συμμετοχικά και τριτοκοσμικά μοντέλα. Κινδυνεύει έτσι νά επαναστατήσει κάποια μέρα ενάντια σέ μια κυβέρνηση πού θεσμοθετεί τή λιτότητα, συμφωνεί μέ τούς Άμερικάνους γιά τις βάσεις, άναγνωρίζει τό Ισραήλ, καταργεί τόν συνδικαλισμό. Μπορεί έτσι νά έξηγηθούν και οι φασιστικές προελεύσεις φέστες συγχαρητηρίων πού άναφέραμε. Μπροστά στο φόβο τής βάσης επιστατεύεται πάντα ο μηχανισμός. Νά πάλι, πού από τελείως άπροσμενο δρόμο βρήκαμε μπροστά μας μιά συνωμοσία έσχωκομματική: Τήν άναρρίχηση στο Έκτελεστικό Γραφείο των «έμπιστων» από πλευράς άνοσίας σέ σοσιαλιστικά μικρόβια ύπουργών. (Έχουν γραφεί τά όνόματα των κ.κ. Κουτσόγωργα και Σκουλαρίκη. Έγώ θά πρότεινα και τόν κ. Γιαννόπουλο γιά νά μή νομίζει ότι έχω μαζί του προσωπικά...)

ΚΚΕ:

όξυνση - ύφεση - άναμονή
ή ή νέα μορφή
τής κρίσης τής Άριστεράς

Άς δούμε όμως τί γίνεται στην Άριστερά. Τό ΚΚΕ δέν είχε άλλη

επιλογή, τη στιγμή μάλιστα που ήταν ο δακτυλοδεικτούμενος στόχος, παρά να αντιδράσει δυναμικά. Απεργίες, πορείες στη βουλή, συντονιστικό των 17 όμοσπονδιών. Αυτό που κυρίως αξίζει να σημειωθεί είναι ότι το ΚΚΕ κατάφερε στη διάρκεια αυτής της σύντομης αλλά σημαντικής αφύπνισης του κινήματος των μαζών να εκμεταλλευτεί στο έπακρο τα συγκυριακά πλεονεκτήματα που του δόθηκαν για να ηγεμονεύσει. Κατάφερε να γίνει έστω και για μία στιγμή η 'Αριστερά σ' αυτό τον τόπο. Και τό κατάφερε χάρη στην επιλογή του ΠΑΣΟΚ να τ' ταυτίσει τόσο άτεχνα με τη συνδικαλιστική πρωτοπορεία, χάρη στον εκλογικό νόμο που τό όρισε μόνο εκπρόσωπο της 'Αριστεράς στη Βουλή, χάρη στην αποσύνθεση του ΚΚΕ έσωτ. που στάθηκε ανίκανο να κεφαλαιοποιήσει πολιτικά την αυτόνομη συνδικαλιστική του παρουσία.

Κατάφερε λοιπόν τό ΚΚΕ να δώσει μία μάχη, άμυντική μόν, αλλά από θέση ήγεμονική, σάν δύναμη έθνικής σημασίας, αφήνοντας στό ΚΚΕ έσωτ. τόν άχαρο ρόλο να διαλέξει ανάμεσα στην σφύρα του ΠΑΣΟΚ και σ' αυτήν του ΚΚΕ. Και νά, που έδω φανερώθηκαν τ' αδιέξοδά του μέ τρόπο πρωτότυπο, μέ τρόπο που θά μπορούσε να θεωρηθεί σάν ή νέα μορφή της κρίσης της 'Αριστεράς στην 'Ελλάδα: "Όταν ο Χαρίλαος Φλωράκης πέταγε τό γάντι στό ΠΑΣΟΚ και ζητούσε εκλογές άφού άθετήθηκε τό «συμβόλαιο μέ τό λαό», δέν λειτουργούσε μόνο σάν ο εκπρόσωπος της 'Αριστεράς. Προετοίμαζε την ίδια στιγμή την ύποχώρησή του, την ύποστολή των λαϊκών εκδηλώσεων διαμαρτυρίας. Γιατί τί σημαίνει αλήθεια προσφυγή σέ εκλογές; πόσο αποφασισμένο είναι τό ΚΚΕ να δεχθεί την εϋθύνη για μία πρόωγη φθορά, πολύ περισσότερο άνατροπή, του ΠΑΣΟΚ;

Στην πραγματικότητα ή άναφορά στις εκλογές μεταθέτει τό πρόβλημα στό προνομιακό για τό ΠΑΣΟΚ πεδίο του κοινοβουλευτισμού. Στό δίλημμα ΠΑΣΟΚ ή ΝΔ, όπου τό ΚΚΕ, αλλά και ή 'Αριστερά, έμπλέκεται χωρίς να μπορεί να δώσει απάντηση. Οι κινητοποιημένοι εργαζόμενοι μπροστά στό ένδεχόμενο άνατροπής του ΠΑΣΟΚ σταματούν άμήχανοι. Η εκλογική βάση του ΚΚΕ μονιάζει. Οι παρ'άξω 'Αριστεροί σηκώνουν τά χέρια. Τό θέμα της προοπτικής παραμένει για την 'Αριστερά, σά σύνολο, άνοιχτό.

Έτσι για τό ΚΚΕ ή επίκληση των εκλογών είναι και τό σημείο περασματος από την δξυση στην ύφεση, από τη διεκδίκηση στην άναμνη. Αυτή άλλωστε είναι ή στάση που του ταιριάζει, ή στάση που τό άνέδειξε στη σημερινή του θέση μέσα στην 'Αριστερά. Όμως στην προκειμένη περίπτωση ή άναμνη επιβάλλεται για ένα λόγο παραπάνω: Είναι γνωστές οι δυσκολίες που συνάντησε τό ΚΚΕ για να χαράξει

μία ένιαία στάση απέναντι στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, οι σοβιετικές παραιτήσεις για διαλλακτικότητα και ή τελική «σκληρή» διατύπωση των αποφάσεων του 11ου Συνεδρίου. Άξιοπρόσεκτη είναι από αυτή την άποψη ή στάση του «Έθνους» που προτίμησε τη φιλοκυβερνητική σιγουριά από τά άβεβαίου μέλλοντος άπεργιακά ξεσπάσματα. Διακινδυνεύουμε, τέλος, άκόμα μία έκτιμηση. Άκόμη και μία κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ που δέχεται τις Άμερικάνικες βάσεις και παραμένει στό ΝΑΤΟ είναι προτιμότερη για τη Σοβιετική έξωτερική πολιτική από μία ψυχή και σώματι φιλοατλαντική, δεξιά. Γι' αυτό και δέν άποκλείεται, παρ' όλες τις κινητοποιήσεις και τις φραστικές κορώνες, να ξαναβρεθούμε σύντομα μπροστά στό σύνδρομο Πανομαριόφ.

**ΝΔ: μηδενικό κόστος
ή όσο πιο δεξιά
τόσο πιο καλά**

Η παράταξη που εκμεταλλεύτηκε πολιτικά μέ τόν πιο άνώδυνο τρόπο την ιστορία των κοινωνικοποιήσεων - που την άφησαν κατά τά άλλα «παγερά άδιάφορη», κατά τόν εκπρόσωπό της - ήταν βέβαια ή ΝΔ. Μέ πραγματικά μηδενικό κόστος περιμένει να εισπράξει εκλογικά όφέλη, ενώ συγχρόνως έντεινει την ιδεολογική της επίθεση ένάντια στό έναπομένοντα «άριστερά» στοιχείο της κυβερνητικής πολιτικής.

Η ΝΔ κερδίζει εκλογικά από δυο μεριές: Άπό τη φθορά που άναπόφευκτα θά έχει τό ΠΑΣΟΚ από τά άριστερά: αλλά και πιο άμεσα, από την επίδραση που θά έχει στη διεκδικούμενη μερίδα των κεντρικών ψηφοφόρων ή δξυση του άπεργιακού κινήματος. Τώρα που παύει πιά να ισχύει τό έπιχείρημα του ΠΑΣΟΚ ότι «μέ έμάς στην κυβέρνηση δέν γίνονται άπεργίες».

Όσο για την ένταση της δεξιάς επίθεσης άναφερόμαστε τόσο στη διεκδίκηση για επέκταση του «άρθρου 4» στον ιδιωτικό τομέα, την κατάργηση δηλαδή του (πάλαι ποτέ «άντι-330») 1264, όσο και στην πιο πρόσφατη έκστρατεία δυσαρέσκειας της ιδιωτικής πρωτοβουλίας για τόν «περιορισμό» της από τά άναμικά έποπτικά συμβούλια (έδω έλωσε προφανώς ο πάγος της άδιαφορίας).

Έτσι φαίνεται πως ή δεξιά στροφή του ΠΑΣΟΚ δέν τό έσωσε από τις δεξιές επικρίσεις, ούτε από την άναμενόμενη εκλογική φθορά. Και τό μόνο που εξακολουθεί να τό νομομοποιεί είναι ή άδυναμία του ΚΚΕ να άσκήσει άντιπολίτευση, ή άδυναμία της 'Αριστεράς συνολικά να εκφραστεί αυτόνομα σάν πολιτική δύναμη, μέ δυο λόγια ή κρίση της 'Αριστεράς.

Κώστας Βουρνάς

«Ο άγώνας μας δέν σταματά έδω»

**Μας μιλά ο πρόεδρος της Ο.Τ.Ο.Ε.
Γιώτης Μανωλάκος**

Πώς εκτιμάτε ότι διαμορφώνεται ή κατάσταση στό συνδικαλιστικό κίνημα της χώρας μετά την ψήφιση του νόμου για τις «κοινωνικοποιήσεις»;

Η ψήφιση από την κυβερνητική πλειοψηφία του νομοσχεδίου για τις «κοινωνικοποιήσεις» και κύρια του άρθρου 4, δημιουργεί μία καινούργια κατάσταση στό συνδικαλιστικό κίνημα. Τό καινούργιο αυτής της κατάστασης δέν είναι μόνο ή προσπάθεια που γίνεται για να καταργηθεί τό δικαίωμα της άπεργίας. Έπιθέσεις κατά των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων έχουν κατ' έπανάληψη δεχτεί οι εργαζόμενοι. Πρόσφατες είναι οι έμπειρίες μας από τόν 330 και άλλους άντεργατικούς νόμους.

Τό καινούργιο στοιχείο που άναδείχτηκε από την έπιχείρηση «κοινωνικοποίηση» είναι πως ή κυβέρνηση χτυπάει τώρα τους εργαζόμενους και τους άγώνες τους, αυτούς τους ίδιους άγώνες που πάνω τους στηρίχτηκε για να ρθει στην έξουσία. Έτσι, μετά τη «στενωπό» του 1982, την έπιβολή μιας άντεργατικής εισοδηματικής πολιτικής για τό 1983 (μέ τόν 1320, τόν «έτεροχρονισμό» της ΑΤΑ, μέ την ύποτιμηση της δραχμής κλπ) έρχεται ή κατάργηση του δικαιώματος της άπεργίας για να πείσει πιά και τόν τελευταίο εργαζόμενο πως ΑΥΤΗ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΛΑΓΗ.

Μέ αυτή την έκτιμηση ή ΟΤΟΕ δήλωσε πως θά άγνοήσει και θά άχρηστεύσει στην πράξη τό άρθρο 4, γιατί αυτό είναι άναγκαίο όχι μόνο για να προστατεύσουμε τό δικαίωμα της άπεργίας (που όλοι γνωρίζουν μέ τί άγώνες κατακτήθηκε) αλλά γιατί αυτό προστάζει τό συμφέρον μιας ουσιαστικής αλλαγής προς όφελος των εργαζομένων.

Έτσι λοιπόν οι άγώνες των τραπέζουπαλλήλων αλλά και των άλλων εργαζομένων όχι μόνο δέ θά σταματήσουν μά προβλέπονται ποιοτικά

άνεβασμένοι σέ μορφές και περιεχόμενο, περισσότερο συντονισμένοι και πιο σωστά προγραμματισμένοι. Ο συσχετισμός των δυνάμεων διαμορφώνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε τό πρόβλημα αν θά εφαρμοστεί τό άρθρο 4 ή όχι, είναι πρόβλημα που πρέπει να άπασχολεί περισσότερο την ίδια την κυβέρνηση.

Ποιές είναι οι έπιπτώσεις της εισοδηματικής πολιτικής της κυβέρνησης πάνω στους τραπέζουπαλλήλους και μέ ποιο τρόπο πρόκειται να προωθήσετε τις διεκδικήσεις σας;

Η κατάργηση του δικαιώματος της άπεργίας άνοίγει τό δρόμο για τό σταδιακό κτύπημα κατακτημένων δικαιωμάτων των εργαζομένων. Έχει διαφανεί καθαρά ότι οι δοτές και έλεγχόμενες από την κυβέρνηση διοικήσεις των τραπέζων θά μπορούν μέ τη διαδικασία των προεδρικών διαταγμάτων να μεταβάλουν μονομερώς τό εργασιακό καθεστώς σέ βάρος των εργαζομένων. Έντεχνα «διαρρέουν» φήμες περί «σοσιαλιστικής» ένοποίησης ταμείων, πλαφόν στό εφάπαξ κλπ. Δέ θά αφήσουμε κανένα περιθώριο σέ τέτοιες προσπάθειες, να χειροτερέψουν τη θέση των εργαζομένων.

Δέν πρόκειται όμως, βέβαια, να κρατήσουμε μία άμυντική στάση άναμνη. Η εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης έχει συσσωρεύει σοβαρά προβλήματα στους εργαζομένους του κλάδου μας. Άπαιτούμε από την κυβέρνηση και την εργοδοσία άμεσο διάλογο και ουσιαστικές διαπραγματεύσεις πάνω στό περιεχόμενο της Συλλογικής Σύμβασης Κλάδου που έχει υποβάλλει ή ΟΤΟΕ στους άρμόδιους.

Πώς προετοιμάζεστε να άντιμετωπίσετε τό πολύ πιθανό ένδεχόμενο να υιοθετήσει ή κυβέρνηση μία διάλλακτη στάση απέναντι στό αίτηματά σας;

Πράγματι, ένα τέτοιο ένδεχομένο είναι πολύ πιθανό. Και ήδη, ανεξάρτητα από την έκβαση των διαπραγματεύσεων, εργαζόμαστε τόσο στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της ενότητας των εργαζομένων του κλάδου μας, όσο και στην κατεύθυνση της αγωνιστικής συσπείρωσης όλων των εργαζομένων της χώρας σέ ένα πλατύ πανεργατικό μέτωπο.

Η Έπιτροπή Αγώνα της ΟΤΟΕ έχει ήδη εγκαινιάσει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες στις κατευθύνσεις αυτές. Πρωτοβουλίες που σκοπό θα έχουν κατ' αρχάς την πλατιά ενημέρωση του ελληνικού λαού για τα προβλήματά μας. Ακόμη, προχωράμε στη διοργάνωση όμιλων και διαλόγου σέ συγκεντρώσεις των εργαζομένων του κλάδου μας όχι μόνο στην Αθήνα, αλλά και -κυρίως- στην περιφέρεια της χώρας. Οι διαδικασίες αυτές θα είναι ανοιχτές σέ όλους τους εργαζόμενους, ανεξάρτητα επαγγέλματος. Πρωταρχική σημασία έχει γιά την ΟΤΟΕ ή «ένότητα στή βάση».

Έχουμε ήδη τή θετική εμπειρία της ενότητας των 17 Συνδικαλιστικών Όργανώσεων γιά την περιφρούρηση του δικαιώματος της απεργίας και των κατακτήσεων της εργατικής τάξης. Εργαζόμαστε όχι μόνο γιά νά σταθεροποιηθεί αλλά και νά διευρυνθεί αυτή η συσπείρωση. Έπιδιώκουμε μία διεύρυνση διπλού χαρακτήρα: διεύρυνση στόχων και παράλληλα συσπείρωση περισσότερων συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Έχουμε ήδη αναλάβει και πρωτοβουλίες σέ διεθνές επίπεδο. Έχουμε ξεκινήσει μία προσπάθεια γιά νά ενημερωθούν όλες οι βασικές όμοσπονδίες και συνδικάτα στην Εύρώπη.

Πώς απαντάτε στις κατηγορίες πού σάς προσάπτει ή κυβέρνηση, ότι δηλαδή

οί τραπεζοϋπάλληλοι είναι μία μερίδα «προνομιούχων» και οι αγώνες τους είναι «συντεχνιακοί»;

Η κατασυκοφάντηση των εργαζομένων ήτανε μόνιμο στοιχείο της πολιτικής της Δεξιάς. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ πρόθυμα υιοθέτησε αυτή την «παράδοση» χαρακτηρίζοντας κάθε αγώνα των εργαζομένων σάν προσπάθεια «υπονόμευσης της αλλαγής» (ΕΑΣ, ΗΑΠΑΠ, ΕΙΝΑΠ, κλπ).

Εδώ γινόμαστε μάρτυρες ενός παράδοξου φαινομένου. Από τή μία οι βιομήχανοι αναγορεύονται ξανά σέ «παραγωγική τάξη» και στήριγμα της πορείας της Αλλαγής και από τήν άλλη οι εργαζόμενοι χαρακτηρίζονται «προνομιούχοι». Είναι προφανές ότι οι θεωρίες αυτές και πάλι χρησιμοποιούνται γιά νά περάσει μία ΑΝΤΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Όσο γιά τό κατά πόσο οι τραπεζοϋπάλληλοι είναι «προνομιούχοι», τήν καλύτερη απάντηση δίνουν οι ίδιοι οι αγώνες τους. Κανένας «προνομιούχος» δέν κάνει αγώνες από μαζοχισμό, 42 ολόκληρες μέρες ή και 39 παλιότερα.

Οί αγώνες μας δέν είναι συντεχνιακοί, όπως δέν είναι συντεχνιακός κανένας αγώνας πού έχει σάν στόχο τήν εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών ζωής και δουλειάς, ιδιαίτερα μέσα στό καπιταλιστικό σύστημα. Πολύ περισσότερο, όταν μέ τις αποφάσεις του 12ου Πανελληνίου Συνεδρίου της ΟΤΟΕ, έχει εγγραφεί στους στόχους μας ό περιορισμός της ασύδοτης δράσης των Ξένων Τραπεζών και ή ριζική αναμόρφωση του Τραπεζικού συστήματος μέ στόχο ένα τραπεζικό σύστημα στην υπηρεσία του λαού και όχι των μονοπωλίων.

Συζήτηση μέ τόν 'Ορέστη Χατζηβασιλείου

Γιά πρώτη φορά μετά τήν παραίτησή του ό πρόεδρος της ΓΣΕΕ σχολιάζει τούς λόγους πού τόν οδήγησαν σ' αυτήν καί τις προοπτικές της ΓΣΕΕ καί του εργατικού κινήματος.

«Οί εργαζόμενοι θά περάσουν πάνω από τό άρθρο 4»

Υπάρχουν κάποια ερωτήματα γιά τό χαρακτήρα της παραίτησής σας. Γιά παράδειγμα, τό περίφημο άρθρο 4 έμεις τό βλέπουμε σάν συμπλήρωμα της εισοδηματικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ, στην όποία ή ΓΣΕΕ δέν είχε αντιδράσει. Τί ήταν αυτό πού βάθυνε στην απόφασή σας; Συνδέεται μήπως μέ τή στάση της Κυβέρνησης απέναντι στις απεργίες του Μαΐου, κυρίως στις συγκοινωνίες;

Η παραίτησή μου οφείλεται όπως είναι γνωστό στην πλήρη και ριζική αντίθεσή μου μέ τό άρθρο 4 και στον αποκλεισμό της Γ.Σ.Ε.Ε. νά συμμετέχει στη διαμόρφωση νομοσχεδίων πού αναφέρονται σέ εργατοκοινωνικά προβλήματα. Τό ΑΕΜ μέ ανακοίνωσή του, είχαν καταγγείλει, ότι ό περιορισμός και ή άχρηστευση του δικαιώματος της απεργίας δέ γίνεται μόνο γιά τις κοινωνικοποιήσεις, αλλά είναι δεσμά γιά νά χρησιμοποιηθούν και γιά τή νέα εισοδηματική πολιτική της Κυβέρνησης γιά τό 1984, ή όποία δέν προβλέπεται νά είναι καλύτερη από τό 1983.

Οί απεργίες του Μαΐου 1983 στά τρόλεϋ στις αστικές συγκοινωνίες, στους ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς και νοσοκομειακούς γιατρούς είχαν έντονα προβληματίσει τήν Κυβέρνηση, ή όποία είχε προαναγγείλει σκληρά μέτρα γιά τούς απεργούς μέ απόφαση του ΚΥΣΥΜ. Τότε, μέ προσωπική μου παρέμβαση απετράπη ή πολιτική επιστράτευση.

Γιά τό άρθρο όμως 4 ή κυβέρνηση ούτε ρώτησε κανέναν, ούτε στην πρώτη φάση έδέχετο και τήν ελάχιστη τροποποίηση.

Μόνο κάτω από τήν πίεση των κινητοποιήσεων των εργαζομένων δέχθηκε τις γνωστές τροποποιήσεις πού δέν αλλάζουν όμως σέ τίποτε τήν αντιαπεργιακή φιλοσοφία του άρθρου αυτού.

Μετά τήν παραίτησή σας προκύπτει ούτως ή άλλως θέμα ΓΣΕΕ. Τί εξέλιξεις περιμένετε έσείς; Έχετε σκοπό νά παρέμβετε σ' αυτές;

Μετά τήν παραίτησή μου και των άλλων 8 μελών της όλομέλειας της Γ.Σ.Ε.Ε. επιβάλλεται ό διορισμός μιας αντιπροσωπευτικής Διοίκησης (άρθρο 69 Α.Κ.) ή όποια θά έχει αυστηρό υπηρεσιακό χαρακτήρα γιά νά πραγματοποιήσει τό πανελλαδικό συνέδριο. Ασφαλώς χρονικά τό συνέδριο της Γ.Σ.Ε.Ε. δέν μπορεί νά πραγματοποιηθεί στις καθορισμένες ήμερομηνίες του Οκτώβρη 1983. Μπορεί όμως μέ ολιγόχρονη αναβολή νά πραγματοποιηθεί ένα γνήσιο συνέδριο όπου οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι, μέ βάση τό νόμο 1264/82, των δευτεροβαθμίων οργανώσεων θά αναδειξουν τή νέα ήγεσία μέ τό εκλογικό σύστημα της άπλης αναλογικής. Ασφαλώς σέ αυτές τις εξελίξεις, τό ΑΕΜ θά παρέμβει τόσο στό διορισμό της νέας Διοίκησης, όσο και στή συμμετοχή στό συνέδριο της ΓΣΕΕ.

Ποιές πιστεύετε ότι είναι οι προοπτικές του συνδικαλιστικού κινήματος μετά τό άρθρο 4; Θά έχει συνέχεια ό απεργιακός αγώνας;

Και τό άρθρο 4 θά έχει τήν τήχη του αντιεργατικού νόμου 3239/55 και του αντιαπεργιακού 330.

Οί εργαζόμενοι μέ τούς ταξικούς των αγώνες θά περάσουν πάνω από αυτό, γιατί ποτέ και κανένας νόμος δέ στάθηκε ικανός νά περιορίσει ή νά καταργήσει τό δικαίωμα της απεργίας, όχι μόνο σήμερα πού είναι συνταγματικό δικαίωμα αλλά και όταν δέν ήτο, γιατί ή αντίσταση των εργαζομένων κατά των εκμεταλλετών της εργασίας των είναι πηγαία και αϊθόρμητη και οι αγώνες γιά τήν υπεράσπιση της απεργίας είναι γραμμένοι μέ αίμα και θυσίες μέσα στην παγκόσμια ιστορία του εργατικού κινήματος.

ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Η ένότητα μιας «άντιφαστικής» πολιτικής

Οι συνέπειες της εισοδηματικής πολιτικής στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα

Οί... «δύο τακτικές»

Με τό νόμο γιά τήν «κοινωνικοποίηση» τοῦ δημόσιου τομέα, τό ΠΑΣΟΚ πέτυχε μιά σοβαρή νίκη ὄχι μόνο ἀπέναντι στοὺς ἐργαζόμενους, ἀλλά καί ἀπέναντι στά πολιτικά κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἰδιαίτερα ὁρατές ἔγιναν οἱ πολιτικές ἀδυναμίες τοῦ ΚΚΕ καί μάλιστα σέ κάποιες στιγμές πού τό κόμμα αὐτό ἀναδεικνύονταν σάν ἡ ἀριστερή ἀντιπολίτευση τοῦ ΠΑΣΟΚ «μέσα κι ἔξω» ἀπό τή Βουλή. Ἀντίθετα ὁμως, ἡ πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ ἔγινε ἀντιληπτή, ἀναλύθηκε καί ἀντιμετωπίστηκε μέ ὁρους ἀντίστροφους: ὄχι σάν πολιτική ἐπιθετική, ἀλλά «σπασμωδική», ὄχι σάν πολιτική συγκροτημένη, ἀλλά «ἀντιφαστική». Τελικά ἀντιμετωπίστηκε ὄχι σάν κάποια πολιτική, ἀλλά σάν σύνολο «σπασμωδικῶν» κινήσεων τῆς «πανικόβλητης» συμπολίτευσης.

Ἡ Ν.Δ., τό Κ.Κ.Ε., ἀλλά καί ἡ μεγαλύτερη μερίδα τῶν ἀρθρογράφων τοῦ ἡμερησίου καί περιοδικοῦ τύπου ἤλθαν νά συμφωνήσουν στήν κοινή αὐτή διαπίστωση. Οἱ ἐκτιμήσεις αὐτές, κοινή ἀφετηρία εἶχαν τή θέση πῶς ἡ πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀπέναντι στοὺς ἐργαζόμενους ἀποτελεῖται ἀπό δύο ἀντιφαστικές καί ἀλληλοσπασμωδικές συνιστώσες: μία «ἀριστερή» πού ἀφορᾷ τοὺς ἐργαζόμενους στόν ιδιωτικό τομέα (νόμος 1264, ἐμποτικά συμβόλεια κλπ) καί μία συνιστώσα «δεξιᾶ» πού ἀφορᾷ τοὺς ἐργαζόμενους στό δημόσιο. Ἡ δευτέρα αὐτή συνιστώσα ἐπισφραγίζεται μέ τό ἀρθρο 4 τοῦ νόμου γιά τίς «κοινωνικοποιήσεις».

Ἡ κυβέρνηση ὁμως καθόλου δέν προσπάθησε νά διασκεδάσει τή γενική ἐντύπωση περί τῶν ἀντιφασέων τῆς πολιτικῆς τῆς. Ἀντίθετα, τροφοδότησε μέ τή στάση τῆς αὐτῆς τίς ἐντυπώσεις. Δηλαδή ἀπό τή μιά μεριά δήλωνε ὑπερήφανη γιά τήν προστασία πού παρέχει στήν ἐργατική τάξη ἀπέναντι στήν ἀσυνδοσία τῆς ἐργοδοσίας, ἐπικαλούμενη τό νόμο 1264. Ἀπό τήν ἄλλη ὁμως, δήλωνε ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι στό δημόσιο δέ χρειάζονται τέτοιου τύπου προστατευτικά μέτρα, γιατί ἐργοδότη τούς ἔχουν τόν ἐλληνικό λαό, τό «ἔθνος» κλπ.

Ἐδῶ τό ΠΑΣΟΚ στηρίχτηκε σέ κάποιες διάχυτες ἀπόψεις πού ἡγεμονεύουν καί στήν Ἀριστερά. Στίς ἀπόψεις δηλαδή ὅτι οἱ ἀπασχολούμενοι στό δημόσιο δέν εἶναι παρά προνομοῦχοι μικροαστοί, ὁργανωμένοι σέ συντεχνίες. Χάρη στή δύναμη αὐτῶν τῶν συντεχνιῶν εἶναι σέ θέση νά συντηροῦν τίς ὑψηλές ἀποδοχές τούς καί τή χαμηλή παραγωγικότητα τοῦ δημόσιου τομέα. Λέγο ὥς πολύ, στά πλαίσια αὐτῶν τῶν ἀπόψεων, οἱ ἐργαζόμενοι στό δημόσιο εὐθύνονται γιά τήν οικονομική κρίση καί, κατ' ἐπέκταση γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐργατικῆς τάξης, τήν ἀνεργία κλπ.

Ἡ τακτική τοῦ ΠΑΣΟΚ

Ὅταν τό ΠΑΣΟΚ παντρεύει τήν πολιτική του μέ αὐτές τίς ἀπόψεις, μπορεῖ πολύ εὐκόλα νά ἐνωματώσει τίς κριτικές περί «ἀντιφάσεων» τῆς πολιτικῆς του στό διῶ του πολιτικό λόγο. Γιά τό ΠΑΣΟΚ, ἡ πολιτική του πρέπει νά φαίνεται ἀντιφαστική γιά νά φαίνεται καί ἀριστερή. Γιατί δέν ἀρκεῖ νά προστατεύεται ὁ συνδικαλισμός στά ἐργοστάσια. Πρέπει νά χτυπηθεῖ τό κακό στή ρίζα του, νά συντριβεῖ ὁ «παρασιτισμός» τῶν «προνομιούχων» μικροαστῶν, ὁ «ὑδροκεφαλισμός» τοῦ κράτους, ὥστε τό τελευταῖο νά γίνει «παραγωγικό» καί νά ὁδηγήσει τό «ἔθνος» στήν «ἀνάπτυξη» καί τήν «προκοπή».

Δέν εἶναι περιέργο, λοιπόν, πού ἡ στάση τοῦ ΚΚΕ, γιά τό ὁποῖο ὁ δημόσιος τομέας πρέπει νά «ἀναδειχθεῖ σέ μοχλό πού θά κινήσει ὁλόκληρη τήν οἰκονομία», ἦταν ἐξ ἀρχῆς ἀποδυναμωμένη. Δέν εἶναι τυχαῖο, καί προφανῶς δέν μπορεῖ νά ἀποδοθεῖ στίς ῥητορικές ἀδυναμίες τῶν ἐκπροσώπων του, τό γεγονός ὅτι τό ΚΚΕ δέν μπόρεσε μέ σαφήεια νά ὁρίσει θέσεις ριζικά διαφορετικές ἀπό αὐτές τοῦ ΠΑΣΟΚ. Ὅμως δέ γίναμε μάρτυρες ἀπλά κάποιων τοποθετήσεων στά θεωρητικά προβλήματα τῆς «Ἀλλαγῆς», ἀλλά μιάς πολιτικῆς σύγκρουσης πρώτου μεγέθους. Καί κατά συνέπεια, πρέπει νά μιλήσουμε γιά μιά πολιτική ἥτις τό ΚΚΕ χωρίς προηγούμενο στήν περίοδο μετά τόν Ὀκτώβριο τοῦ '81. Καί νά

μιλήσουμε ἀκόμα, γιά τήν ἐξαιρετικά δυσμενῆ θέση στήν ὁποία βρέθηκε τό κίνημα πού ἀντιτάθηκε στό νόμο γιά τίς κοινωνικοποιήσεις. Καί γιά τή δυσμενῆ θέση ἀπό τήν ὁποία πρέπει νά δώσουν τή μάχη τούς οἱ ἐργαζόμενοι πού θά ὑποστοῦν ἄμεσα τίς κυρώσεις τοῦ νόμου αὐτοῦ.

Ἡ πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ μπορεῖ νά γίνει ἀντικείμενο κριτικῆς στό βαθμό πού γίνεται δυνατό νά διαφανεῖ ἡ συνοχή τῆς, οἱ προθέσεις τῆς καί ὁ μηχανισμός μέσα ἀπό τόν ὁποῖο ὑλοποιεῖται. Προχωρᾶμε σέ μία προκαταβολική διατύπωση θέσης στό πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζουμε.

Τόσο τό συνδικαλιστικό καθεστῶς πού ἰσχύει στόν ιδιωτικό τομέα, ὅσο καί αὐτό πού ἐπιχειρεῖται νά ἐγκαθιδρυθεῖ στοὺς ὁργανισμούς τοῦ δημοσίου εἶναι δύο ἀποτελέσματα πού προκύπτουν ἀπό τήν κυριαρχία τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς κυβέρνησης. Πολιτική βασικό ζητούμενο τῆς ὁποίας εἶναι ἡ συμπίεση τῶν μισθῶν. Αὐτή ἡ πολιτική ἐμφανίζεται διχοτομημένη καί ἀντιφαστική ἀκριβῶς γιατί τά ἀποτελέσματα πού ἔχει ἡ οἰκονομική κρίση πάνω στοὺς ἐργαζόμενους στόν ιδιωτικό τομέα εἶναι τελείως διαφορετικά ἀπό αὐτά πού ἀνακύπτουν στοὺς ἐργαζόμενους στό δημόσιο. Γιά τούς πρώτους, πρωταρχικῆς σημασίας πρόβλημα εἶναι ἡ ἀντιμετώπιση τῆς ἀνεργίας. Ἀντίθετα, ἡ μονιμότητα στήν ἀπασχόληση πού ἔχουν οἱ ἐργαζόμενοι στό δημόσιο, δίνει στοὺς τελευταίους τή δυνατότητα νά ἀντισταθοῦν ἄμεσα σέ κάθε προσπάθεια μείωσης τῶν μισθῶν τους. Ἀλλά ἄς πάρουμε τά πράγματα ἀπό τήν ἀρχή.

Ἀνεργία καί μισθός

Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ἀνεργία ἔχει πάρει σοβαρές διαστάσεις στή χώρα μας. Τό ὑψηλό ποσοστό ἀνεργίας ἔχει ἐξαιρετικά μεγαλώσει τό αἶσθημα ἀσφαλείας τῶν ἐργαζόμενων στόν ιδιωτικό τομέα. Ἡ δημιουργία ἐνός πολυάριθμου ἐφεδρικοῦ στρατοῦ στή βιομηχανία εἶναι ἡ καλύτερη δυνατή προϋπόθεση γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ συμπίεση τῶν μισθῶν σ' αὐτό τόν τομέα τῆς οἰκονομίας.

Ὅπως εἶναι φυσικό, τό κύριο μέτωπο τῆς οἰκονομικῆς ταξικῆς πάλης τῶν ἐργατῶν ἔχει στραφεῖ στό ζήτημα τῆς ἀπασχόλησης: ὅταν οἱ ἐργάτες γνωρίζουν ὅτι ἀπόλυση σημαίνει αὐτόματα καί ἀνεργία κατευθύνουν τό κύριο βάρος τῶν ἀγῶνων τους στό σταμάτημα τῶν ἀπολύσεων. Γενικά, οἱ διεκδικήσεις γιά αὐξήσεις μισθῶν ἔχουν ὑποσταλεῖ μπροστά στοὺς ἀγῶνες γιά τό δικαίωμα στή δουλειά.

Τό ΠΑΣΟΚ κατορθώνει νά ἀποκτᾷ προσβάσεις στόν ἐργατικό χώρο στό βαθμό πού συντάσσεται στό μέτωπο κατά τῆς ἀνεργίας. Τό ΠΑΣΟΚ ἐγγράφεται στήν ἀριστερά τοῦ ἐργατικοῦ συνδικαλισμοῦ καί οἱ μισθοὶ παραμένουν καθηλωμένοι, παρά τό ὑψηλό ποσοστό πληθωρισμοῦ. Ἡ δυσμενῆς θέση στήν ὁποία φέρνει τήν ἐργατική τάξη στό πρόβλημα τῆς ἀνεργίας, δίνει στό ΠΑΣΟΚ τήν ἀνεση νά ἐφαρμόζει τήν εισοδηματική πολιτική του χωρίς νά χρειαστεῖ νά συγκρουστεῖ μετωπικά μέ τό ἐργατικό κίνημα. Ἰσα ἴσα πού ἔχει τήν ἀνεση νά διεκδικεῖ τή θέση τῆς πρωτοπορείας στοὺς ἀγῶνες γιά τό δικαίωμα στή δουλειά, (ὄχι ὁμως καί στοὺς ἀγῶνες γιά αὐξήσεις τῶν μισθῶν).

« Ἀλλαγή» καί ὑπονόμευση
τῆς ἐνότητας
τῶν ἐργαζόμενων

Ἡ κυβερνητική πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ ἔρχεται νά σταθεῖ σ' αὐτό τό ἔδαφος, καί μάλιστα κατά τρόπο πρωτότυπο. Ἐνῶ συνήθως οἱ κυβερνήσεις προσπαθοῦν νά ἀποκρύψουν τοὺς δείκτες πού παρουσιάζουν ὅτι ἡ πορεία τῆς οἰκονομίας δέν εἶναι ἐνθαρρυντική, ὁ Α. Παπανδρέου ἔρχεται νά δηλώσει ὅτι τό ἐπίσημο ποσοστό τῆς ἀνεργίας εἶναι πῶς χαμηλό ἀπό τό πραγματικό: « Ἀσφαλῶς τό 8% εἶναι συντηρητικό νοῦμερο. Πιστεύω ὅτι τό 9% ἢ καί τό 10% εἶναι πῶς κοντά στήν πραγματικότητα». Δέν πρόκειται βέβαια γιά κρίση εὐλικρινείας τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἀλλά γιά μιά προσπάθεια νά δεχθοῦν οἱ ἐργαζόμενοι μείωση τῶν μισθῶν τους κάτω ἀπό τήν ἀπειλή τῆς ἀνεργίας.

Πῶς συγκεκριμένα, θά πει ὁ Α. Παπανδρέου ἐπὶ τοῦ ζητήματος:

«Θά 'πρεπε νά λογαριάζει ό σχετικά, όχι απόλυτα, ύψηλόμισθος εργαζόμενος όχι μόνο τόν σχετικά χαμηλόμισθο εργαζόμενο, αλλά κατά κύριο λόγο, τόν πιό άδικομένο εργαζόμενο τής χώρας, τόν άνεργο. Καί κάθε κίνηση εργατική, στά πλαίσια όχι μόνο των φορέων τής Κοινής 'Ωφέλειας, αλλά άκόμη καί στόν συνολικό οικονομικό χώρο τής χώρας μας, θά πρέπει νά παίρνει τίς αποφάσεις λαμβάνοντας ύπ' όψη καί τίς επιπτώσεις στην άνεργία». Μοιάζει μέ έκκληση γιά ταξική ένότητα των εργαζομένων. 'Αλλά αυτό πού πραγματικά επιδιώκεται δέν είναι νά σκεφτεί ό καθένας τόν άνεργο ως έαυτόν αλλά τόν έαυτό ως άνεργο.

Μέ την άπειλή τής άνεργίας, τό ΠΑΣΟΚ έρχεται νά διασπάσει τούς εργαζόμενους σέ δύο κατ' άρχάς στρατόπεδα: σ' αυτούς πού άπασχολούνται στόν ιδιωτικό τομέα καί άπειλούνται από την άνεργία καί σ' αυτούς πού άπασχολούνται στό δημόσιο. Οί δεύτεροι έχουν μόνιμη δουλειά καί έτσι πρέπει νά τοποθετηθούν αυτόματα στην κατηγορία των προνομιούχων.

Διαιρεί καί βασιλεύει, λοιπόν: χαμηλόμισθοι έναντι ύψηλόμισθων, άνεργοι έναντι άπασχολούμενων, εργάτες έναντι δημοσίων υπαλλήλων. Καί πρόσ Θεού! 'Όχι αύξήσεις στους μισθούς.

Αυτή ή πολιτική «συμπληρώνεται», πρós τό παρόν τουλάχιστον, μέ τή θέσπιση του μέτρου τής «ανάκυκλωσης» των εργαζομένων. 'Εδώ πλέον θεσμοθετείται ή λειτουργία του έφεδρικού στρατού των άνέργων στό μηχανισμό συμπίεσης των μισθών. Οί εργαζόμενοι, πού στά πλαίσια αυτού του θεσμού πιάνουν δουλειά γιά 6, 8 ή 10 μήνες γιά νά άπολυθούν στή συνέχεια καί νά αντικατασταθούν από άνέργους βρίσκονται σέ ιδιαίτερα δυσμενή θέση. 'Όχι μόνο είναι πολύ δύσκολο γι' αυτούς νά διεκδικήσουν αύξήσεις, αλλά ή κατάσταση τους κάνει πολύ δύσκολη τή διεκδίκηση καί αυτού του «δικαιώματος στή δουλειά». 'Αν διεκδικήσουν νά μήν άπολυθούν θά έλθουν πολύ γρήγορα σέ σύγκρουση μέ τούς άνεργους συναδέλφους τους. Καί αύριο, όντας άνεργοι, θά βρεθούν στή συμμετρική θέση νά ζητάνε την άπόλυση κάποιων συναδέλφων τους γιά νά προσληφθούν οί ίδιοι.

Μέ την επίκληση λοιπόν σοσιαλιστικών όραμάτων καί φιλανθρωπικών ιδανικών, τό ΠΑΣΟΚ προχωράει στή διάσπαση τής εργατικής τάξης. Καί, βέβαια, κάτω από τίς επιδοκμασίες του ΚΚΕ πού χαρακτηρίζει «θετική» την πολιτική του ΠΑΣΟΚ στά συνδικαλιστικά πράγματα του ιδιωτικού τομέα.

'Αλλά τό πράγμα δέ σταματάει εκεί. 'Η πολιτική του ΠΑΣΟΚ προχωράει καί σέ μία προσπάθεια συγκάλυψης τής αντίθεσης τής εργατικής τάξης άπέναντι στό κεφάλαιο.

Κεντρικό σύνθημα τής καμπάνιας τής κυβέρνησης είναι ό τι ή μοίρα των εργατών είναι άρρηκτα δεμένη μέ την τύχη τής επιχείρησης.

Αυτό τό σύνθημα επικαλείται ή κυβέρνηση έκμεταλλευόμενη όχι μόνο τό γενικό κλίμα άνασφάλειας πού επικρατεί στους εργαζόμενους, αλλά καί πραγματικά περιστατικά. Πράγματι, σέ όρισμένες περιπτώσεις ή χρεωκοπία κάποιας επιχείρησης (π.χ. ΛΑΥΡΙΟ) όδήγησε τούς εργάτες σέ πολύμηνη άνεργία. Μία κατάσταση όχι άπλά οικονομικής έξαθλίωσης αλλά καί άπομόνωσης τους από τό υπόλοιπο εργατικό κίνημα. 'Ηταν φυσικό, λοιπόν, νά δεχτούν νά ξαναπιάνουν δουλειά μέ χαμηλές άποδοχές καί έντατικότερη εργασία, όταν οί επιχειρήσεις λειτουργήσαν καί πάλι υπό κρατικό έλεγχο.

Καί έπειδή τό ΠΑΣΟΚ άσκει μία πολιτική σταθεροποίησης των καπιταλιστικών σχέσεων έκμετάλλευσης υιοθετώντας άριστερό πολιτικό λόγο θά έλθει διά των ύπουργών του νά δηλώσει επανειλημμένα ό τι «δέν ενδιαφέρεται γιά τή διάσωση όρισμένων επιχειρηματιών. Προέχει ή διάσωση τής επιχείρησης». Λοιπόν οί κεφαλαιοκράτες πέθαναν, ζήτω τό κεφάλαιο!

Στά πλαίσια αυτά έντάσσεται καί ή θεσμοθέτηση των «έποπτικών συμβουλίων» στις ιδιωτικές επιχειρήσεις. «Παραχωρείται» στους εργάτες τό δικαίωμα τής «έποπτείας» γιά νά διαπιστώσουν καί οί ίδιοι τή δύσκολη οικονομική θέση στην όποία έχει περιέλθει ή επιχείρηση. Γιά νά επιδείξουν σοβαρότητα καί αυτοσυγκράτηση περιστέλλοντας

στό βαθμό πού τό εργατικό κίνημα βρίσκεται σέ άμυντική θέση. Καί ή πολιτική αυτή προσπαθεί νά επιβληθεί μέσα από τή διάλυση τής ένότητας τής εργατικής τάξης καί τή συγκάλυψη τής αντιπαλότητας τής τάξης αυτής άπέναντι στό κεφάλαιο.

Καί ό δημόσιος τομέας

'Εδώ τά πράγματα παρουσιάζουν μία έντελώς διαφορετική εικόνα. 'Η άσφάλεια πού αισθάνονται οί εργαζόμενοι στό δημόσιο, λόγω τής εξασφαλισμένης μονιμότητας πού έχουν, τούς τοποθετεί αυτόματα πέρα από τό βεληνεκές των έκκλήσεων καί των άπειλών τής κυβέρνησης σχετικά μέ τό πρόβλημα τής άνεργίας. Δέν είναι διατεθειμένοι νά δεχτούν μείωση του μισθού τους.

Δέν ύπάρχει λοιπόν παρά μόνο μία δυνατότητα στην κυβερνητική πολιτική τής μείωσης του μισθού: μετωπική σύγκρουση μέ τούς εργαζόμενους, περιστολή του άπεργιακού δικαιώματος, ριζική «ανάμρφωση» του συνδικαλιστικού καθεστώτος. Καί, ως μήν ξεχνάνε αυτοί πού μιλάνε γιά «αίφνιδιαστική στροφή τής κυβέρνησης» ό τι ό σωτήριος νόμος 1264 περιλαμβάνει διατάξεις πού άφορούν τούς δημοσίους υπαλλήλους πού περιορίζουν τό δικαίωμα τής άπεργίας μέ τρόπο ίσως πιό δραστικό καί από αυτό τό άρθρο 4 του νόμου γιά τίς κοινωνικοποιήσεις.

'Όπως ξέρουμε, τό μεγαλύτερο μέρος τής δραστηριότητας των δημοσίων οργανισμών δέν άφορά άμε-

διαίτερα νευραλγικούς τομείς των τραπεζών καί των άσφαλιστικών εταιριών νά επιταχυνθεί ή συγκέντρωση καί ή περιστροφή του κεφαλαίου δημιουργήσε άκόμα έντονότερους ρυθμούς όργάνωσης, έκμηχανισμού, κατάτμησης καί έλέγχου τής εργασίας, πλησιάζοντας άκόμα περισσότερο τό μοντέλο λειτουργίας μιάς βιομηχανικής μονάδας.

'Απ' αυτή την άποψη, άν θέλαμε νά συγκρίνουμε ως πρós την «παραγωγικότητα» τούς κοινωνικοποιημένους οργανισμούς μέ τή δημόσια διοίκηση ή σύγκριση θά απέβαινε συντριπτική εις βάρος αυτής τής τελευταίας.

'Ακόμη όμως καί στις επιχειρήσεις του δημοσίου όπου πραγματοποιείται ύλική παραγωγή (π.χ. ΔΕΗ), τό πρόβλημα τής παραγωγικότητας τίθεται μέ τρόπο ριζικά διαφορετικό από εκείνον μέ τόν όποιο τίθεται καί λύνεται στις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Σέ αυτές, γιά νά αύξηθεί ή παραγωγικότητα μέ τή χρήση νέας τεχνολογίας, αντικαθίσταται σέ κάποιο βαθμό ζωντανή εργασία από τίς λειτουργίες του συστήματος των μηχανών. Καί αυτό σημαίνει ό τι αυτόματα μία μερίδα των εργατών άπολύεται. 'Ιστορία τόσο παλιά, όσο τουλάχιστον καί οί εργαλειομηχανές. 'Αν όμως, στό παράδειγμά μας, αποφασίσει κάποια στιγμή ή ΔΕΗ νά έκσυγχρονιστεί καί κάποιοι εργαζόμενοι σ' αυτήν μείνουν χωρίς άπασχόληση, δέν πρόκειται νά μείνουν καί χωρίς μισθό. Δηλαδή, ή αύξηση του σταθερού κεφαλαίου τής ΔΕΗ δέ θά αντισταθμιστεί από κάποια μείωση του μεταβλητού κεφαλαίου, καί ή παραγωγικότητα, δηλαδή τό κέρδος ανά μονάδα επενδυμένου κεφαλαίου, κινδυνεύει νά ύποστεί πτώση. 'Εκτός βέβαια καί άν σημειωθεί κάποια δραστική περικοπή των μισθών.

Συζητιέται άκόμα καί τό ένδεχόμενο νά περιοριστεί ό αριθμός των άπασχολούμενων στό δημόσιο μέ τή σοβαρή μείωση του άριθμού των προσλήψεων σ' αυτό. Κατ' άρχάς πρόκειται γιά κάποιο έγχείρημα τό όποιο δέν μπορεί νά έχει σοβαρά αποτελέσματα στά έπόμενα ένα ή δύο χρόνια πού είναι καί τού άμεσου ενδιαφέροντος τής κυβέρνησης. Πρόκειται όμως, άκόμη, καί γιά κάποιο έγχείρημα προκαταβολικά άποτυχημένο. Γιατί ή άνεργία δημιουργεί στρατιές άνέργων πού συνωθούνται στις πύλες των οργανισμών του δημοσίου. Στρατιές ύποψηφίων πού πιό εύκολα θά δέχονταν χαμηλό μισθό σέ δημόσια θέση (μέ την εξασφάλιση τής μόνιμης άπασχόλησης), παρά άποκλεισμό καί καταδίκη στην άνεργία. 'Αλλά καί άλλες κοινωνικές όμάδες (νοσοκομειακοί ιατροί, ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί), από τελείως διαφορετικούς δρόμους φθάνουν νά διεκδικούν την ένταξή τους στό δημόσιο τομέα. 'Η πιθανότητα λοιπόν του

τίς οικονομικές τους διεκδικήσεις. 'Αλλιώς, οί ίδιοι οί εργάτες, άν είναι «ξεροκέφαλοι», θά ευθύνονται γιά τή χρεωκοπία τής επιχείρησης καί, κατά συνέπεια, γιά τή δική τους κατάσταση: άνεργία, πείνα, έξαθλίωση.

Αυτή είναι λοιπόν ή «άριστερή» έκδοχή τής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ πού έχει κερδίσει την έκτίμηση, τή συμπάθεια καί την ύποστήριξη του ΚΚΕ καί άλλων προοδευτικών δυνάμεων. Πρόκειται γιά μία πολιτική πού έγγράφει στους στόχους της τή μείωση των μισθών καί την έντατικοποίηση τής δουλειάς στό εργοστάσιο. Μόνο πού έχει τή δυνατότητα νά εμφανίζεται σάν πολιτική άριστερή καθώς ή παραδοσιακή 'Αριστερά είναι άνίκανη νά συγκροτήσει μία πολιτική πού νά έρχεται σέ ρήξη μέ τά όράματα του άστισμού. 'Εχει άκόμη αυτή τή δυνατότητα

σα παραγωγική εργασία αλλά ύπηρεσίες πού είναι άπαραίτητες γιά την ύλική παραγωγή. 'Ο υπάλληλος γραφείου ή ό δακτυλογράφος δέν παράγουν άξια. Οί δαπάνες σ' αυτούς τούς τομείς άποτελούν τμήμα των λανθανόντων έξόδων τής καπιταλιστικής παραγωγής. 'Η «παραγωγικότητα» εδώ έχει έπομένως γιά τόν εργοδότη (τό κράτος) μία πολύ συγκεκριμένη έννοια: σημαίνει την όσο τό δυνατόν μεγαλύτερη συμπίεση των λανθανόντων έξόδων. Αυτή ή προσπάθεια συμπίεσης είναι μία μόνιμη σταθερά στην κρατική οικονομική πολιτική. Πρós τό σκοπό αυτό μεταφέρονται στους οργανισμούς τρόποι λειτουργίας πού προέρχονται από την παραγωγική σφαίρα μέ κυρίαρχο την έντατικοποίηση τής εργασίας των υπαλλήλων.

'Η ανάγκη, παράλληλα, στους i-

δραστικού περιορισμού των απαιτούμενων στο δημόσιο είναι πολύ μικρή.

Στά πλαίσια συνεπώς της εισοδηματικής πολιτικής της κυβέρνησης, μόνο μία λύση υπάρχει: η μείωση του μισθού. Καί μάλιστα του άμεσου μισθού, καθώς είναι πολύ δύσκολο γι' αυτήν να περιορίσει τις έμμεσες παροχές που δεσμικά έχουν κατοχυρώσει οι εργαζόμενοι στο δημόσιο (περίθαλψη, επίδοματα κλπ). Καί αν για τους υπαλλήλους στο δημόσιο τομέα δεν έχει αποτελεσματικότητα ή επίκληση της ανεργίας, μόνο ένας δρόμος μένει στην κυβέρνηση: η μετωπική και άνοιχτη σύγκρουση με τους εργαζόμενους.

Η δυσφήμιση των εργαζομένων

Η σκοπιμότητα λοιπόν της συζήτησης γύρω από την παραγωγικότητα ήταν σαφής: Στόχο είχε τη δυσφήμιση των εργαζομένων στις δημόσιες επιχειρήσεις, την καλλιέργεια μιάς μόνιμης επιφύλαξης στις διεκδικήσεις τους, την ύπουλη διοχέτευση της έντυπωσης ότι ζουν παρασιτικά σέ βάρος της «τσέπης του φορολογούμενου». Μπροστά σ' αυτή την επιχειρηματολογία ή άριστερά έμεινε αδρανής. Καθλωμένη από την παλιά ιδεολογική δυσπιστία απέναντι σέ εργαζόμενους που δεν ανήκουν στη σφαίρα της άμεσης παραγωγής και δεσμευμένη στα δικά της όραματα για χτύπημα του «παρασιτισμού» και της «γραιοκρατίας» στάθηκε άνικανη νά αντίδράσει.

Καί όμως, τά επιχειρήματα που επιστρατεύθηκαν απ' την κυβέρνηση ήταν τίς περισσότερες φορές απελπιστικά απλοποιητικές και κραυγαλέες εικόνες: Οι ούρες στά γκισέ της Τράπεζας, ή τάλαιπωρία στό ΙΚΑ, οι διογκώσεις στους λογαριασμούς της ΔΕΗ. Όσα μās αράδιαζε ο Ζάχος Χατζηφωτίου στό γραφικό του πεντάλεπτο στην τηλεόραση άκούστηκαν από έπίσημα χείλη και δέν άπαντήθηκαν. Κάτι περισσότερο: θεωρήθηκαν κοινός τόπος. Για νά μλήσουμε ώστόσο και έμεις μέ εικόνες, οι άνθρωποι πίσω από τά γκισέ των τραπεζών είναι σήμερα πιό «παραγωγικοί» από κάθε άλλη φορά. Ίδιαίτερα μέ τά νέα ηλεκτρονικά συστήματα «ή απόδοσή» τους πολλαπλασιάστηκε. Άλλά και οι οδηγόι των λεωφορείων που έκτελούν πιά και χρέη εισπράκτορα καλύπτουν μέ την εργασία τους τά έλλειμματα που προκαλούν οι φοβεροί «αυτόματοι κερματοδέκτες» (δημόσιοι κουμπαραδες).

Άς μή γελιόμαστε. Δέ φταίνε οι εργαζόμενοι στις δημόσιες επιχειρήσεις για τά δεινά που τους καταλογίζει ή κοινή γνώμη. Αυτό που γίνεται είναι μιά άπλή μετάθεση. Οι υπάλληλοι είναι άπλως τό όρατο γρανάζι που μεσολαβεί ανάμεσα

στην άφρημένη έννοια του κράτους και τόν συναλλασσόμενο πολίτη. Κι έπειδή τό κράτος ως άπάνθρωπο είναι και άπρόσωπο, εύκολα μετατοπίζεται ή άπέχθεια καθενός μας σέ συγκεκριμένα πρόσωπα που άντιμετωπίζουμε απ' την άλλη πλευρά του γκισέ. Πολύ εύκολα, ή καθυστέρηση σέ μιά δημόσια υπηρεσία χρεώνεται στόν υπεύθυνο υπάλληλο και έντελώς αυτόματα ή άγανάκτηση για την πληρωμή ενός διογκωμένου λογαριασμού μετατρέπεται σέ προσωποποιημένο μίσος. Κατά κάποιο τρόπο, οι υπάλληλοι του δημόσιου άποτελούν τόν κυματοθραύστη που δέχεται τό πρώτο κύμα ενός αυθόρμητου άντικρατισμού.

Νά λοιπόν ποιός είναι ο στόχος της φιλολογίας περί «παρασιτισμού» και «παραγωγικότητας». Όχι ή άλλαγή σέ κάποιες άντιπαραγωγικές κρατικές δομές αλλά ή άπομόνωση των εργαζομένων στό δημόσιο τομέα της οικονομίας απ' τους άλλους εργαζομένους, ή σκόπιμη διόγκωση όρισμένων πλεονεκτημάτων που έχουν ή τους ύπόσχονται ότι θά άποκτήσουν ώστε νά θεωρηθεί «φυσική» ή περιστολή των κεκτημένων δικαιωμάτων τους.

Πώς άντιμετωπίζεται ο «συντεχνιακός συνδικαλισμός»

Αυτή όμως ή άπομόνωση δέν άρκεί για την κυβέρνηση. Όπως είναι γνωστό, στις «κοινωνικοποιούμενες» επιχειρήσεις έχει άναπτυχθεί τά τελευταία χρόνια ισχυρό μαζικό κίνημα μέ σαφείς στόχους και προχωρημένη συνδικαλιστική όργάνωση που έδωσε μάχες και κατέκτησε συγκεκριμένες θέσεις. Η πολιτική της συμπίεσης των μισθών δέ θά τόν άφηνε άδιάφορο. Χρειαζόταν λοιπόν τό άμεσο, άπροκάλυπτο χτύπημά του, τό περίφημο «άρθρο 4». Όλόκληρη ή δημοκρατική άντιπολίτευση και κυρίως τό ΚΚΕ έστρεψε σ' αυτό τά πυρά της. Πυρά όμως έν πολλοίς άσφαιρα, γιατί ένώ βέβαια σέ κανέναν δέν έμειναν άμφιβολίες ότι πρόθεση της κυβέρνησης είναι ή καταστολή των άπεργιών, ή δικαιολογητική βάση αυτής της πολιτικής δέν μπόρεσε νά διχτεί καθόλου.

Οι «δυναμικές μειοψηφίες» δέν μπόρεσαν στό πρόσωπο του ΚΚΕ νά υπερασπίσουν τόν έαυτό τους και έμειναν έκθετες στό κυβερνητικό σφυροκόπημα. Τά επιχειρήματα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν έντελώς άμυντικό χαράκτjρα, του τύπου: «ούτε τό ΠΑΣΟΚ διαθέτει άπόλυτη πλειοψηφία στους έγγεγραμμένους ψηφοφόρους». Η υπεράσπιση του σημερινού έπίπεδου του συνδικαλιστικού κινήματος θεωρήθηκε άκανθώδες θέμα από τό ΚΚΕ και παρακάμφθηκε. Ίσως έπικράτησε ή συνείδηση ότι και τό δικό του μερίδιο εύθύνης δέν είναι μικρό.

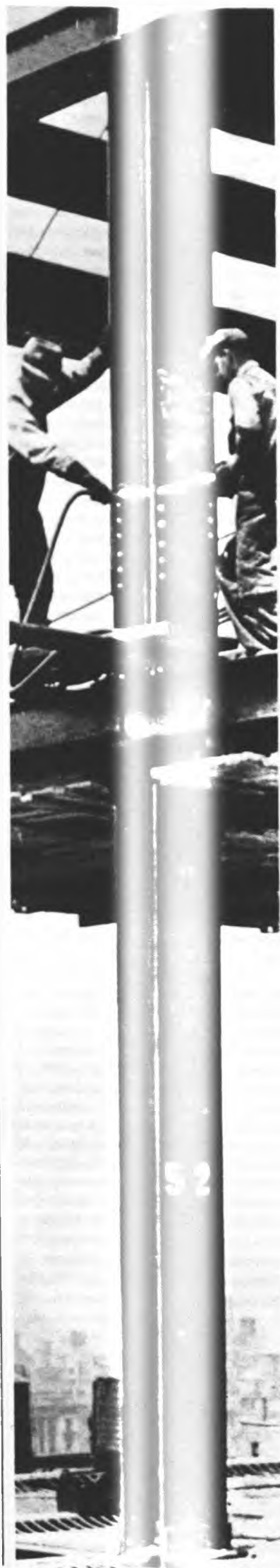
Καί κυριάρχησε βέβαια ή δεύτερη ομάδα δυσφημιστικών επιχειρημάτων που έπιστράτευσε ή κυβέρνηση: «οι κλάδοι αυτοί ύποκινούμενοι από δυναμικές μειοψηφίες προβάλλουν άδικαιολόγητα συντεχνιακά αίτήματα». Είναι τουλάχιστον περιεργο νά έκστομίζονται τόσο εύκολα αυτά τά λόγια για νά δικαιολογήσουν ένα νόμο που, όχι μόνο δέν έξυγιάνει, αλλά στην ουσία θεσμοθετεί τη συντεχνιακή όργάνωση των εργαζομένων. Γιατί τί άλλο έκτός από συντεχνιακή είναι ή προβλεπόμενη δομή των διοικήσεων των κοινωνικοποιούμενων επιχειρήσεων. Πώς άλλως μπορεί νά συνυπάρξουν δίπλα στην εργοδοσία κάποιιοι εκπρόσωποι των εργαζομένων χωρίς νά προέρονται και νά λογοδοτούν στη γενική τους συνέλευση; Η άπάντηση έχει δοθεί ήδη: συνεκτικός ιστός είναι τό κοινό συμφέρον της προαγωγής του δημόσιου όργανισμού, «όπου είναι πλέον και εργαζόμενοι και άφεντικά». Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων καλούνται νά άρθουν πάνω απ' τά υλικά τους συμφέροντα και νά υπηρετήσουν τά συμφέροντα του κλάδου. Αυτός όμως είναι ο πιό άκραιο όρισμός της συντεχνίας.

Παρά τά φαινόμενα, ο συνδικαλισμός δέν καταργείται. Κάτι τέτοιο θά 'ταν έξω απ' τίς προθέσεις της κυβέρνησης που για την αύξηση της «παραγωγικότητας» όπως την έννοει προϋποθέτει ενός είδους συνενοχή και συνεπώς συμμετοχή των εργαζομένων. Μπορούμε μέ άρκετή σιγουριά νά προβλέψουμε ότι αυτό τό στοιχείο θά προεξάρχει στους κυβερνητικούς χειρισμούς.

Καί έδώ είναι ή δεύτερη αδυναμία της άριστερας. Ο πειρασμός νά συμμετέχει έστω και μέσα από γραφειοκρατικές ρυθμίσεις στη διοίκηση του δημόσιου τομέα της οικονομίας είναι άκατανίκητος. Η ίδια ή στρατηγική θέση που καταλαμβάνει στην προβληματική της ο έλεγχος του δημόσιου τομέα την ύπνωτίζει μπροστά στις άμεσες πολιτικές έπιπτώσεις της «κοινωνικοποίησης». Έτσι έξηγείται πώς, στην πιό κρίσιμη φάση της μάχης μέσα κι έξω από τη βουλή, λίγο πριν άποχωρήσει από την αίθουσα των συνεδριάσεων, τό ΚΚΕ κατέθεσε έποικοδομητικές τροπολογίες για τά τρία πρώτα άρθρα του νομοσχεδίου.

Αυτή είναι κατά τη γνώμη μας ή άχίλλειος πτέρνα των εργατικών κινητοποιήσεων γύρω από τό νόμο από δώ και στό έξjς: Τώρα που θά άρχίσουν νά έξαγγέλλονται οι έπί μέρους «κοινωνικοποιήσεις», θά κατορθώσει ή κυβέρνηση νά στρέψει άποφασιστικά την προσοχή των εργαζομένων στόν τρόπο «τρόπο συμμετοχής» τους ή θά έπικρατήσει ή δυναμική της αυτόνομης άνάπτυξης του συνδικαλιστικού κινήματος.

Τάκης Μαστραντώνης
Δημήτρης Ψαφράς

ΠΡΙΝ λίγες μέρες εξαγγέλθηκε από τον ύπουργό Έθνικης Οικονομίας Γερ. Άρσένη ή δημιουργία του πρώτου έποπτικού συμβουλίου σάν άπαρχή ένός νέου θεσμού, πού θά εφαρμολσθεί στόν ιδιωτικό τομέα. Τό πρώτο αυτό έποπτικό συμβούλιο θά λειτουργήσκει κατά τό τέλος του Μάη και θά καλύπτει όλες τίς μεταλλευτικές έπιχειρήσεις της Εύβοιας. Σιγά-σιγά ό θεσμός αυτός προβλέπεται νά εξαπλωθεί και σέ άλλες έπιχειρήσεις και νά καλύψει τούς πίο σημαντικούς τομείς των ιδιωτικών έπιχειρήσεων.

Η εξαγγελία του θεσμού των έποπτικών συμβουλίων χαϊρετίστηκε από τό συμπολιτευόμενο τύπο σάν τό πρώτο σοσιαλιστικό μέτρο, πού παίρνει ή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Τί είναι όμως αυτά τά έποπτικά συμβούλια; Πρέπει από την άρχή νά τό πούμε: 'Η ίδια ή όνομασία «έποπτικά συμβούλια» έντυπωσιάζει. Διάβολε, δέν είναι μικρό πράγμα νά μπουνε κάποιος έπόπτες πάνω από τίς δραστηριότητες των ιδιωτικών έπιχειρήσεων. Και μάλιστα όταν μέσα σ' αυτούς τούς έπόπτες, υπάρχουν έστω και σέ περιορισμένο αριθμό, μερικοί εκπρόσωποι των εργαζομένων. 'Επιτέλους οι εργαζόμενοι θά μπορέσουν ν' ασκήσουν κι αυτοί κάποιον έλεγχο στά μέχρι τώρα άνεξέλεγκτα άφεντικά τους, πού διαχειρίζονται ασύδοτα τίς έπιχειρήσεις «τους».

Δυστυχώς όμως τά πράγματα δέν είναι ακριβώς έτσι. 'Ο ίδιος ό ύπουργός σπεύδει νά ξεκαθαρίσει προκαταβολικά (βλ. έφημ. «Έλευθεροτυπία», 3.5.1983) ότι τά έποπτικά συμβούλια δέν ύποκαθιστούν τά Διοικητικά Συμβούλια των έπιχειρήσεων, άλλ' ούτε και έπεμβαίνουν στή διαχείρισή τους. Είναι ίσως περίεργο τό γεγονός ότι εύθύς μόλις άνακοινώνεται ή δημιουργία ένός νέου θεσμού και πριν ακόμα έξηγηθεί τί περιεχόμενο αυτός θά έχει, προηγείται βιαστικά ή διευκρίνιση του τί περιεχόμενο δέν θά έχει.

Τί σημαίνει όμως αυτή ή απαγόρευση στά έποπτικά συμβούλια νά έπεμβαίνουν στή διαχείριση των έπιχειρήσεων; Αυτό σημαίνει ότι καμιά έποπτεία δέν μπορούν ν' ασκήσουν στό τί, πού, πόσο και πώς θά παραχθεί τό προϊόν της ιδιωτικής έπιχείρησης. Κανένας έλεγχος δέν έπιτρέπεται στά έσοδα και στά έξοδα της. Καμιά άνάμειξη στόν αριθμό των εργατών, στίς απολύσεις και στό ύψος των μεροκάματων ή στήν κοστολόγηση των προϊόντων. Τί μένει μετά από αυτά στήν έποπτική άρμοδιότητα των συμβουλίων; 'Ο κ. 'Υπουργός περιορίστηκε νά πεί ότι αυτή ή τελευταία περιορίζεται «στή διαχείριση των έθνικων πόρων πού χρησιμοποιούνται από τίς έπιχειρήσεις». Μά ή διαχείριση των έθνικων πόρων, λόγου χάρι κρατικών δανείων, από τά άφεντικά, δέ σχετίζεται άμεσα με τό τί, πόσο και πώς θά παραχθεί από τίς έπιχειρήσεις, δηλαδή δέ σχετίζεται άμεσα με τη διαχείριση των έπιχειρήσεων, δηλαδή δέ σχετίζεται άμεσα με κάτι, πού έχει ΑΒ ΙΝΙΤΙΟ άφαιρωθεί από τό πακέτο των άρμοδιοτήτων των έποπτικών συμβουλίων; Δέ βλέπουμε πώς θά μπορούσε νά γίνει διάκριση άνάμεσα στή διαχείριση των έπιχειρήσεων, πού ά-

Τά έποπτικά συμβούλια...

παγορεύεται στά έποπτικά συμβούλια και στή διαχείριση από τίς έπιχειρήσεις των έθνικων πόρων, πού έπιτρέπεται σ' αυτά. Κι έχουμε κάθε δικαίωμα νά συμπεράνουμε ότι ό έποπτικός ρόλος των συμβουλίων είναι καθαρά θεωρητικός, χωρίς νά έχει κάποιο ούσιαστικό περιεχόμενο.

Άς προχωρήσουμε όμως για νά δούμε τί θά κάνουν τά έποπτικά συμβούλια, αφού μέχρι τώρα είδαμε, σύμφωνα με τη σειρά πού προτιμήθηκε από τον κ. 'Υπουργό, τί δέ θά κάνουν. «Τά έποπτικά συμβούλια», λοιπόν, θά συμβάλλουν «στήν αύξηση της παραγωγής με ύποβολή προτάσεων για την αύξηση της παραγωγικότητας και την καλύτερη όργάνωση της παραγωγής...». Ξέρουμε ότι άνέκαθεν ή διακαής έπιθυμία των άφεντικών ήταν πώς ν' αύξήσουν περισσότερο την παραγωγικότητα κι αυτό στήν πράξη σήμαινε γι' αυτά, πώς νά κάνουν τούς εργατές νά δουλέψουν πίο πολύ. Για νά τό πετύχουν είχαν πάρει μιά σειρά μέτρων: 'Επιστάτες, ποινές, πρόστιμα, χρονομετρήσεις, αυτόματοποιημένες άλυσίδες. Φοβούμαστε ότι με τη μικρή σέ αριθμό συμμετοχή των εργατών στά συμβούλια (τρεις στούς δέκα-δεκαέντε) και με την έλλειψη γνήσιας συνδικαλιστικής εκπροσώπησης (κρατικός συνδικαλισμός) τά έποπτικά συμβούλια θά μεταβληθούν σ' ένα ακόμα μέσο πίεσης πρós τούς εργαζόμενους για περισσότερη δουλειά.

Προβλέπεται ακόμα ότι τά έποπτικά συμβούλια θά συμβάλλουν στήν «όργάνωση και συντονισμό μεταξύ

των έπιχειρήσεων και μεταξύ των έπιχειρήσεων και πολιτείας για την προώθηση των προϊόντων στήν έλληνική και ξένη αγορά». Αυτό με άλλα λόγια σημαίνει ότι τά έποπτικά συμβούλια θά εύνοούν και θά συμβάλλουν στή δημιουργία καρτέλ. Μέχρι τώρα ξέραμε ότι τά καρτέλ έπιχειρήσεων γίνονταν για νά περιορίσουν οι κεφαλαιοκράτες τον ανταγωνισμό μεταξύ τους, ώστε νά προωθηθούν τά προϊόντα τους με ένιαίες τιμές στήν αγορά και νά πετύχουν έτσι ψηλότερα κέρδη σέ βάρος των καταναλωτών. Μήπως τώρα πιά οι εργαζόμενοι καταναλωτές δέ θά μπορούν νά βρίσκουν στήν αγορά τό ίδιο προϊόν πίο φτηνό κι άλλου πίο ακριβό, ώστε ν' αγοράζουν τό πίο φτηνό; Μήπως θά τό βρίσκουν παντού τό ίδιο ακριβό, σύμφωνα με τίς μονοπωλιακές διατιμήσεις του καρτέλ, πού στή δημιουργία του έβαλαν έμμεσα κι οι ίδιοι ένα χεράκι, αφού ύποτίθεται ότι συμμετέχουν κι αυτοί με εκπροσώπους τους στά έποπτικά συμβούλια;

Θά μακρυγορούσαμε πολύ αν θίγαμε όλους τούς τομείς των άρμοδιοτήτων των έποπτικών συμβουλίων και όλα τά θέματα πού σχετίζονται με τη σύνθεση και τη λειτουργία τους. Φοβούμαστε ότι έτσι, όπως έχουν συλληφθεί σάν θεσμός από την κυβέρνηση, δέ θά μπορέσουν νά αποβάλουν τον τεχνοκρατικό χαρακτήρα τους και ή γραφειοκρατική τους άρτηριοσκλήρωση είναι δεδομένη. Δέν είναι τυχαίο ότι ή εξαγγελία της δημιουργίας τους δέν πάρθηκε στά σοβαρά από κανένα, παρά τό γεγονός ότι διατυμπα-

στηκε σάν τό πρώτο σοσιαλιστικό μέτρο της κυβέρνησης. Οι μέν εργαζόμενοι άδιαφόρησαν, τά δέ άφεντικά όχι μόνο δέν άνησύχησαν, αλλά μάλλον τά είδαν (χειροπιαστό παράδειγμα ό Σκαλιστήρης) σάν ένα αυτόκλητο κι άναπάντεχο συνήγορο στίς προσπάθειές τους για αύξηση της παραγωγικότητας, για όμαλοποίηση των σχέσεων τους με τό προσωπικό των έπιχειρήσεων τους και -τό κυριότερο- για έξασφάλιση «έπαρκους και έγκαιρης χρηματοδότησης», αφού, όπως είπε ό ίδιος ό ύπουργός, «ή πολιτεία θά διαθέτει πιά χεωροπιαστά έχέγγυα, ότι οι χρηματοδοτικοί πόροι χρησιμοποιούνται για τούς σκοπούς, για τούς όποιους παρέχονται...». Τώρα βέβαια, πώς μπορεί νά μιλάμε για «χειροπιαστά έχέγγυα», όταν διατηρούμε τό άπαραβίαστο και άπόρρητο της διαχείρισης της έπιχείρησης, πού δανειοδοτήθηκε, είναι κάτι, πού έμεις δέν μπορούμε νά τό καταλάβουμε και φοβούμαστε πώς και τά έποπτικά συμβούλια δέ θά μπορέσουν επίσης νά τό καταλάβουν.

Είναι γνωστό ότι τό ΠΑΣΟΚ πριν πάρει την κυβέρνηση μιλούσε για κοινωνικοποιήσεις και αυτόδιαχείριση. 'Ο τρόπος πού θεσπίζει τά έποπτικά συμβούλια και ό ρόλος πού τούς άναθέτει κάθε άλλο παρά συμβάλλουν στήν ύλοποίηση των παραπάνω διακηρυγμένων στόχων. Και δέν είναι τυχαίο, πού την εξαγγελία του πρώτου αυτού «σοσιαλιστικού μέτρου» έπικροτεί και με τό δίκιο του ό κ. Σκαλιστήρης κι ή παρέα του.

Αντώνης Θ. Παπαδόπουλος

... καί τό ἐργατικό κίνημα στή βιομηχανία

ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ νά ξετεάσουμε τό θεσμό τῶν Ἐποπτικῶν Συμβουλίων στίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις ἀπ' τή σκοπιά τοῦ ἀριστεροῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς βιομηχανίας, ἔτσι ὥστε νά καθορίσουμε τή συνδικαλιστική μας τοποθέτηση ἀπέναντί του, θά πρέπει νά δοῦμε: Ἀρχικά ἀπό ποιά ἰδεολογία ὑποκινεῖται καί τί στόχους ἐξυπηρετεῖ. Στή συνέχεια, ποιά εἶναι ἡ μορφή καί τό περιεχόμενό του πού προτείνονται. Τέλος, ἂν ὁ θεσμός αὐτός βρίσκεται σέ ἀντιστοιχία μέ ἕναν ταξικό προσανατολισμό τοῦ κινήματος τοῦ ἐργοστασιακοῦ συνδικαλισμοῦ τῆς βιομηχανίας, ἂν δηλαδή, στή σημερινή συγκυρία, ἀλλά καί ἀπό στρατηγική ἀποψη, προάγει τόν ταξικό ἀγῶνα τῆς βιομηχανικῆς ἐργατικῆς τάξης γιά τή σοσιαλιστική ἀλλαγὴ στίς οἰκονομικές καί κοινωνικές δομές. Κι ἡ ἀνάλυση αὐτῆς εἶναι ἀναγκαία γιά νά διαπιστώσουμε ὄχι μόνο τίς ἐνδεχόμενες δυνατότητες (ἢ μή) παρέμβασης πού μάς παρέχονται μέσα στά πλαίσια αὐτοῦ τοῦ καινούργιου θεσμικοῦ πλαισίου, ἀλλά καί γιά νά προσδιορίσουμε, πέρα ἀπ' τήν ἄμεση συνδικαλιστική, τή γενικότερη πολιτική μας στάση ἀπέναντι στίς «δομικές-διαρθρωτικές» παρεμβάσεις τῆς κυβερνητικῆς ἐξουσίας στόν ἰδιωτικό τομέα τῆς οἰκονομίας.

Βιομηχανική ἀνάπτυξη καί ἐκσυγχρονισμός: ἡ ἰδεολογία τῆς θεσμοθέτησης τῶν Ἐποπτικῶν Συμβουλίων

Γιά νά προσδιορίσει κανεῖς τή σημασία τῆς θεσμοθέτησης τῶν Ἐποπτικῶν Συμβουλίων σήμερα πρέπει νά ἀναζητήσει τοὺς γενικότερους προσανατολισμούς τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Ἡ πολιτική αὐτή, ἐνῶ διακηρύσσεται σέ γενικό ἐπίπεδο τόν στρατηγικό στόχο τοῦ «σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ», στό συγκεκριμένο ἐπίπεδο τῆς κάθε φορᾶς συγκυρίας, θέτει ἄμεσους στόχους πού δὲ βρίσκονται σέ κανενός εἶδους διαλεκτική σύνδεση, καί μέ τόν ὑποτιθέμενο σοσιαλιστικό στρατηγικό στόχο, καί μέ τό ἐπίπεδο τῆς ταξικῆς πάλης. Ἐτσι, ὁ πρωθυπουργός, ἀναγγέλλοντας τή δημιουργία τοῦ νέου θεσμοῦ, ἀναφέρεται στήν προσπάθεια τοῦ «νά δρομολογήσουμε τή χώρα μας πρὸς τὸ σοσιαλισμό», καί ἁμέσως μετὰ περνάει στήν προσπάθεια τοῦ «νά ἐκσυγχρονίσουμε καί νά ὁδηγήσουμε τήν οἰκονομία μας στήν ἀνάπτυξη, σέ ἀνάπτυξη νέων κλάδων γιά νά μπορέσουμε νά συμμετάσχουμε στή νέα μεγάλη βιομηχανική ἐπανάσταση». Μ' αὐτό τόν τρόπο, ἐνῶ ἡ μελλοντική σοσιαλιστική ἐπαγγελία παραμένει ἐπιγραμματική, γενική καί ἀφηρημένη, ὁ κοι-

νωνικός λόγος τῆς πολιτικῆς πρακτικῆς ἐμφανίζεται πολὺ συγκεκριμένος καί ἀναλυτικός: «αὐξηση τῆς ἀνταγωνιστικότητας», «συμμετοχὴ στή μεγάλη τεχνολογική ἐπανάσταση» κλπ., λόγος πού δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὴν ἰδεολογία μιᾶς ἐκσυγχρονιστικῆς καί ὀρθολογικῆς (καπιταλιστικῆς) οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης. Ἡ σοσιαλιστική προοπτική, μένοντας μετέωρη, δίχως κανένα περιεχόμενο, ἀσύνδετη μέ τή συγκεκριμένη ἄμεση κοινωνική πολιτική, ἀκυρώνεται καί αὐτο-ἀναφύεται, καί τελικά μετατρέπεται σ' ἕνα ἐξοργιστικό ἄλλοθι γιά τὴν ἐπιβολὴ μιᾶς καθαρῆς πολιτικῆς ἀστικῆς ἐκσυγχρονισμοῦ. Μέσα ἀπ' αὐτὸ τό πρίσμα προσδιορίζει, ἄλλωστε, καί ὁ ὑπουργός Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τὴ φυσιογνωμία τῶν Ἐποπτικῶν Συμβουλίων: γιά τόν Γ. Ἀρσένη ὁ θεσμός αὐτός θά καταπατάται μέ «καυτά» θέματα ὅπως ἡ «αὐξηση τῆς παραγωγικότητας», ἡ «διεύρυνση τῶν ἐμπορικῶν δραστηριοτήτων», ὁ «συντονισμός τῶν ἐπιχειρήσεων» κλπ.

Κι ὅλα αὐτὰ γιατί βέβαια ἐπιθυμία τῆς κυβέρνησης, ὅπως δήλωνε ὁ Α. Παπανδρέου στὸ Διεθνές Συνέδριο τοῦ Κέντρου Μεσογειακῶν Μελετῶν, δὲν εἶναι νά «ἐξοντωθεί» ὁ ἰδιωτικός τομέας τῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ νά «ἀξιοποιηθεῖ», δηλαδή νά ἐνισχυθεῖ ἡ διαδικασία ὑπεραξίωσης τοῦ κεφαλαίου. Προφανῶς, ἐμεῖς σάν ἀριστεροὶ αἰρετοὶ ἐκφραστές τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, σάν «παλαίσημερολογίτες τῆς ταξικῆς πάλης», πού «καλλιεργοῦμε τὴν ἀντιπαράθεση καί τὴν σύγκρουση ἐργατῶν καί ἐπιχειρηματιῶν», δηλαδή πού διεκδικοῦμε τὴν καθιέρωση θεσμῶν ἐργατικοῦ ἐλέγχου καί δίνουμε τὴ μάχη γιά τὴν ἀλλαγὴ τῶν σχέσεων παραγωγῆς στή βιομηχανία, ὁδηγοῦμε «σὴν ἀποδιοργάνωση τῆς οἰκονομίας τοῦ τόπου»... Γι' αὐτὸ ἀπαιτεῖται, ὅπως εἰσηγοῦνταν στὸ Πανελλήνιο Βιομηχανικό Συνέδριο, ὁ πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Ἑλληνικῶν Βιομηχανικῶν τροφίμων, Λ.Φ. Κόσκος «ἡ ἐνεργὸς σύμπραξη τῶν παραγωγικῶν τάξεων», ἀπ' τὴν ὁποία «θὰ προκύψει ὁ ἐκσυγχρονισμός τοῦ κράτους καί τῶν θεσμῶν πού διέπουν τίς ἐργασιακές σχέσεις καί θὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ ἰσορροπία μεταξύ τῶν τριῶν ἐταίρων». Γι' αὐτὸ χρειάζεται, ὅπως συμπληρώνει ὁ Θ. Παπαλεξόπουλος, πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Ἑλληνικῶν Βιομηχανικῶν «τὸ θεσμικὸ πλαίσιο πού διέπει τίς ἐργασιακές σχέσεις νά ἐνθαρρύνει τὴ συνεργασία καί νά ἀποτρέπει τίς ζημιολόγους - γιὰ ὅλους - συγκρούσεις». Ταξικὴ λοιπὸν συνεργασία, μέ στοιχειώδεις ὄργανα ἐκφράσεως σήμερα τὰ Ἐποπτικά Συμβούλια, ὑπὸ τὴ σκέπη «ἐνός κράτους ἐργοδοτῶν καί ἐργαζομένων», ὅπως διακήρυξε ὁ πρωθυπουργός μέ τὴν εὐκαιρία τοῦ Πανελληνίου Βιομηχανικοῦ Συνεδρίου, πού θὰ στοχεύει σ' «μιά ἀναπτυξιακή πορεία» καί πού θὰ ὁδηγεῖ «στὸν ἐκσυγχρονισμό τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας».

Ἡ ἐργατικὴ τάξη «ἐπόπτης» τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης

Ἡ μορφή, συγκρότηση καί δικαιοδοσίες πού δίνονται στόν καινούργιο θεσμὸ προσδιορίζουν καί τὸ ρόλο πού καλεῖται νά διαδραματίσει στά πλαίσια τῶν κοινωνικῶν προγραμματισμῶν τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Τὰ Ἐποπτικά Συμβούλια συγκροτοῦνται κατὰ κλάδους βιομηχανικῆς δραστηριότητας (π.χ. ἐκμετάλλευση ὀρυκτοῦ πλούτου) καί κατὰ γεωγραφικὴ περιφέρειαν. Ἡ μορφή αὐτῆς συγκρότησης ὑπαγορεύεται ἀπ' τίς ἐπιλογές τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος στόν τομέα τῆς βιομηχανικῆς ἀνάπτυξης, ὅπου καί ἐφαρμόζεται μιὰ κλαδικὴ πολιτικὴ μέ κύριους στόχους τὴν ἀναδιάρθρωση τῶν παραδοσιακῶν κλάδων (π.χ. κλωστοϋφαντουργία), τὴν ἐπέκταση τοῦ μένου πού βρίσκονται σέ ἀνάπτυξη (π.χ. μεταλλουργία) καί τὴν προώθηση σύγχρονων βιομηχανιῶν αἰχμῆς (π.χ. μικροηλεκτρονική).

Γίνεται φανερό, καί ἀπὸ μόνη τὴν ἀπλὴ περιγραφή τῶν βασικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν Ἐποπτικῶν Συμβουλίων, ὅτι διέπονται ἀπὸ τὴ λογικὴ τῆς «συμμετοχῆς» τῆς ἐργατικῆς τάξης στίς προσπάθειες τόσο τοῦ κράτους ὅσο καί τῆς ἀστικῆς τάξης γιά τὴν «ἀνάπτυξη, ἀναδιάρθρωση καί ἐπέκταση τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας», ἀπαραίτητης προϋπόθεσης γιά τὴν «ἐπιβίωση τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας» καί τὴ διασφάλιση μελλοντικῆς τῆς «εὐθυμερίας ὧων». Οἱ βιομηχανικοὶ ἐργαζόμενοι καλοῦνται μέ τὴ συμμετοχὴ τους σὲ ὅργανα αὐτὰ νά «ἐποπτεύουν», μέσα σὲ περιορισμένα ἄλλωστε πλαίσια πού τοὺς παραχωροῦνται, τὴν πραγματοποίηση αὐτῆς τῆς ἀναπτυξιακῆς προσπάθειας: ἡ ὅλη ὁμῶς αὕτὴ διαδικασία δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ ἐκείνη τῆς παραπέρα καπιταλιστικῆς ἐπέκτασης τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας, δίχως τὸν παραμικρὸ μετασχηματισμὸ τῶν κεφαλαιοκρατικῶν παραγωγικῶν σχέσεων μέσα ἀπ' τίς ὁποῖες πραγματοποιεῖται. Ὁ «σοσιαλιστικὸς μετασχηματισμός» ἀρχίζει μέ τὴν ἀναγωγή τοῦ βιομηχανικοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος σέ «ἐπόπτη» τῆς διαδικασίας ὑπεραξίωσης τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου...

Κυβερνητικὴ πολιτικὴ καί ἐργαζόμενοι: Ἐκπομπὲς σέ διαφορετικὰ μῆκη κύματος

Τόσο μέσα ἀπ' τοὺς ἀπεργιακούς ἀγῶνες τῶν ἐργοστασιακῶν συνδικάτων τῆς βιομηχανίας, ὅσο καί μέσα ἀπ' τοὺς γενικότερους διεκδικητικούς τοὺς προσανατολισμούς, προκύπτει ὅτι ἡ συνδικαλιστικὴ πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης στόν ἰδιωτικό τομέα τῆς οἰκονομίας διεξάγεται σέ μιὰ κατεύθυνση ἀντικαπιταλιστική. Ἀφορῶ-

ντας εἴτε τὴν αὐξηση τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργατικῆς δύναμης, εἴτε τὴν κατάκτηση ἐξουσιῶν στήν ἐπιχειρήση, εἴτε τὴν προώθηση γενικότερων θεσμικῶν ἀλλαγῶν, θέτει σέ κάθε περίπτωση σέ ἐμπρακτὴ ἀμφισβήτηση τόσο τὴν κυριαρχία τοῦ διευθυντικοῦ δικαιώματος στὸ ἐργοστάσιο, ὅσο καί τὴν γενικότερη ἀστική κυριαρχία στούς κοινωνικοὺς μηχανισμούς ἀναπαραγωγῆς. Διεκδικώντας τὴν ἀνάκληση μαζικῶν ἀπολύσεων στοῦ ΣΑΛΙΑΡΗ, ἀγωνιζόμενος ἐναντίον τῆς ἐργοδοτικῆς τρομοκρατίας στήν ΣΟΦΤΕΞ, παλεύοντας γιά οἰκονομικὴς αὐξήσεις στήν ΙΝΤΕΑΛ ΣΤΑΝΤΑΡ, ἐπιβάλλοντας αὐτόνομη ἐπιχειρησιακὴ συλλογικὴ σύμβαση στήν ΒΑΛΚΑΝ ΕΞΠΟΡΤ, ὁ ἐργοστασιακὸς συνδικαλισμὸς ἀναδεικνύει ἕνα σύνολο ἀγωνιστικῶν διεκδικήσεων πού βρίσκονται σέ διαλεκτικὴ ἀντιστοιχία μέ τόν στρατηγικὸ στόχο τοῦ ἀριστεροῦ ἐργατικοῦ κινήματος γιά τὴν ἀνατροπὴ τῶν καπιταλιστικῶν παραγωγικῶν σχέσεων. Κανένα ἐργοστασιακὸ σωματεῖο, καμιά ἐργατικὴ ὁμοσπονδία τῆς βιομηχανίας, δὲν ἔθεσαν ποτέ σάν στόχο διεκδίκησης τὴ θεσμοθέτηση ὀργάνων τριμεροῦς συνεργασίας, συμβουλευτικοῦ χαρακτήρα, ὅπως τὰ Ἐποπτικά Συμβούλια, πού «δὲ θά ἐπεμβαίνουν μέ κανένα τρόπο στὴ λειτουργία τῶν ἐπιχειρήσεων πού εἶναι ἀποκλειστικὴ δουλειὰ τοῦ ἰδιωτῆ ἐπιχειρηματία», ὅπως διακηρύσσει ὁ Γ. Ἀρσένης.

Ὁ ἁμέσος στόχος τοῦ ἀριστεροῦ ἐργατικοῦ κινήματος εἶναι ἡ διεκδίκηση τῆς κατάστασης ἐξουσιῶν ἐργατικοῦ ἐλέγχου στὰ ἐργοστάσια, μέ φορεῖς ἀσκῆσής του ὅργανα πού ἀπαρτίζονται ἀποκλειστικά ἀπὸ ἐκλεγμένους καί ἀνακλητοὺς εκπροσώπους τῶν ἐργαζομένων (ποὶ μπορεῖ νά εἶναι εἴτε οἱ διοικήσεις τῶν ἐργοστασιακῶν σωματείων, εἴτε παράλληλα ἐργατικά συμβούλια). Στόχοι ὅπως τὸ δικαίωμα βέτο στίς προσλήψεις καί ἀπολύσεις, τὸ δικαίωμα ὁλοπλευρῆς πληροφόρησης στήν οἰκονομικὴ κατάσταση τῆς ἐπιχειρήσεως, ἡ δυνατότητα δραστηρικῆς ἀνάπτυξης τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἡ πρόσβαση στὰ μαζικὰ μέσα ἐπικοινωνίας, τὸ σπάσιμο τοῦ ἱεραρχικοῦ συστήματος ὀργάνωσης τῆς βιομηχανικῆς ἐργασίας, ἀποδεκτοὶ ἄλλωστε ἀπὸ τὴν Ὁμοσπονδία Βιομηχανικῶν Ἐργατοῦπαλλήλων Σωματείων (ΟΒΕΣ), βρίσκονται μεταξύ τῶν ἄλλων στήν αἰχμὴ τῶν διεκδικήσεων τοῦ ἐργοστασιακοῦ συνδικαλισμοῦ, διασφαλίζουν τὸν ἐλεγχὸ τῶν ἐργαζομένων ἀποκλείοντας τὴ συνδιαχείριση καί τὴ συνυπευθυνότητα, διενεχόμενες καί προωθοῦν τὸν ταξικὸ ἀγῶνα τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Σέ μιὰ τέτοια κατεύθυνση ὁμως δὲν ἐνεργεῖ ἡ κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ μέ τὴν εἰσαγωγή τῶν Ἐποπτικῶν Συμβουλίων, οὔτε καί προγραμματίζει νά προχωρήσει στὸ ὁρατὸ μέλλον. Ἄλλος ὁ δρόμος τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς μέ τὴν καθιέρωση τῶν νέων αὐτῶν ὀργάνων, κι ἄλλη ἡ πορεία τοῦ ταξικοῦ βιομηχανικοῦ συνδικαλισμοῦ...

Ἀνέστης Ταργάκος
Πρόεδρος

Σωματεῖον Ἐργατοῦπαλλήλων
Τεχνικῆς Ἑταιρίας ΕΛΛ-ΚΑΤ

Μήπως είσθε τρομοκράτης;

Ο Ρ. Hurel περιγράφει στο γαλλικό περιοδικό *Actuel* τις περιπέτειές του για να ανακαλύψει αν είναι φακελωμένος στα αντιτρομοκρατικά αρχεία.

Φάκελοι, πληροφόρηση και ελευθερίες στη σοσιαλιστική Γαλλία

«Θά 'θελα να ξέρω αν τ' όνομά μου βρίσκεται στα αντι-τρομοκρατικά αρχεία...»

Σε ευθεία γραμμή πίσω από τους απαρχαιωμένους πάγκους τους, έξι όργανα της τάξης με κοιτάζαν εξονυχιστικά. Ο έβδομος, ένας βαθμόφορος, πετάγεται στο τηλέφωνο και τραυλίζει: «Εμπρός αρχηγέ; Εμπρός! Έχω εδώ έναν κύριο που θέλει να μάθει αν έχει καρτέλα στ' όνομά του στα αντιτρομοκρατικά αρχεία. Νά σās τόν στείλω;»

Περυμένω την απάντηση χωρίς αυταπάτες. Στο κεντρικό κτίριο της D.S.T. ακριβώς πίσω από το Elysée, δεν θά μ' ανοίξουν έτσι βέβαια τις πόρτες του Ναού. Ο Ναός είναι εδώ κάτω από τα πόδια μου, στα υπόγεια του Νο 11 Σωσέ, όπου τα κομπιούτερ ταξινομούν μέρα-νύχτα τις καρτέλες των υπόπτων της τρομοκρατίας. Άραγε και τὰ δικά μου;

Παρ' όλα αυτά δεν ήρθα για πλάκα. Τόν περασμένο Αύγουστο ένας κομμάντο χτύπησε τό ρεστωράν Goldenberg, στη Ροζιέρ -εβραϊκή συνοικία. Μιά βδομάδα αργότερα ο Μιτεράν ανακοίνωσε τη δημιουργία ενός αντιτρομοκρατικού αρχείου κι από τότε άρχισα να φοβάμαι. Γνωρίζοντας την παράνοια και τη μανία ορισμένων Γάλλων μπάτσων, αναρωτιέμαι αν δεν έπωφεληθηκαν από ένα τίποτα που συνέβη στη ζωή μου για να μέ φακελώσουν.

Έν τούτοις μόλις επί Μιτεράν έγινε ύπουργός ο Franceschi έκανε τὰ πάντα για να μέ καθησυχάσει. Ο «κ. Τρομοκρατία» υποσχέθηκε: δέ θά βρίσκονται στους φακέλους παρά τό πολύ 60 χιλ. άτομα. «Όμως πώς να 'ναι κανείς σίγουρος; Ούτε λέξη γι' αυτό. Δέ θά φακελώνονται παρά μόνο οι γνωστοί τρομοκράτες και «οι πολίτες που είχαν άμεσες και όχι τυχαίες σχέσεις με τούς τρομοκράτες». Αλλά ακόμη κι εκεί δεν έχω καμιά έγγυση: Έγώ ο ίδιος ήρθα για λίγα λεπτά σέ «άμεση και όχι τυχαία» επαφή μ' έναν τρομοκράτη, όμως, τό όρκιζομαι, δεν έβαλα ποτέ βόμβα. Θά μέ συλλάβετε μετά την επόμενη τρομοκρατική επίθεση;

Νά πώς έχουν τὰ γεγονότα: συνέβησαν στό Στρασβούργο τόν χειμώνα του 77.

Οι ανήσυχοι νέοι πού, όπως εγώ, είχαν γοητευτεί από την ομάδα Μπάαντερ τὰ μαγείρευσαν με τούς αυτόνομους. Ο Πάολο, ο καλύτερός μου φίλος στη σχολή, αντίθετος στη βία, κυνηγούσε την περιπέτεια: Μιά μέρα μέ παρέσυρε στην αίθουσα πίσω από τη βιβλιοθήκη του Στρασβούργου. Εκεί μία επιτροπή έκανε μία παράνομη μάζωξη όπου ένας γυαλιάκις μās εξήγησε: Ο Ντέτλεφ Σούλτς ένας από τούς υπαρχηγούς του Μπάαντερ έρχεται να βρεί καταφύγιο στο

Στρασβούργο. Πρέπει να τόν κρύψουμε, να τόν μεταφέρουμε κάθε δυό μέρες από τό ένα διαμέρισμα στο άλλο.

Η μάζωξη πρέπει να 'ταν διαβρωμένη για καλά από τούς μπάτσους, γιατί ο Γερμανός τρομοκράτης πιάστηκε δυό μέρες αργότερα. Ούτε καν του 'χα μιλήσει ή μάλλον του 'χα πει καλημέρα μία φορά.

Μετά τη σύλληψή του κάναμε διαδήλωση και διαμαρτυρηθήκαμε για την έκδοσή του. Οι μπάτσοι έκαναν έφοδο. Ξαναβρέθηκα με τόν Πάολο μπροστά σέ δυό επιθεωρητές πού μ' έκλεισαν στο φρέσκο μία ολόκληρη νύχτα.

-Εσύ δεν είσαι πού έκρυψες τόν Σούλτς;

-Ξέρετε καλά πώς όχι.

-Και στους αυτόνομους στο Στρασβούργο ποιος είναι ο αρχηγός;

-Δεν έχουμε αρχηγό. Όλοι αποφασίζουν μαζί.

Φωτογραφίες, δακτυλικά αποτυπώματα και γενεολογικό δέντρο, μ' έψαξαν εξονυχιστικά απ' όλες τις πλευρές και νωρίς τό πρωί μ' άφησαν να φύγω.

Σήμερα, για να 'χω καθαρή τη συνείδηση, διαβάζω και ξαναδιαβάζω τὰ κείμενα του νόμου 39 έπικυρωμένου «Νόμος για την πληροφόρηση και τις Έλευθερίες» και βρίσκω τόν διάολό μου για να καταλάβω.

«Σχετικά με τις επιχειρήσεις που άφορούν την Ασφάλεια του Κράτους, την Άμυνα ή τη Δημόσια Ασφάλεια, ή αίτηση του δικαιώματος πρόσβασης -στ' αρχεία- άπευθύνεται στην Έπιτροπή ή όποια διορίζει έναν αντιπρόσωπο-επιθεωρητή για να διεξαγάγει όλες τις αναγκαίες έρευνες και να προχωρήσει στις απαραίτητες τροποποιήσεις. Καμιά κοινοποίηση των ελεγχόμενων πληροφοριών δεν μπορεί να γίνει στον ενδιαφερόμενο...»

Ο νόμος λέει πώς δεν έχω τό δικαίωμα να ξέρω τό περιεχόμενο της καρτέλας μου. Έγώ αυτό που θέλω να ξέρω είναι αν αυτή ή καρτέλα υπάρχει ή όχι.

Τηλεφωνώ στον Φιλίπ Μαρσάν, τόν πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής επιτροπής «Πληροφόρηση και Έλευθερίες». Ο Μαρσάν είναι βουλευτής του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Σαράντ Μαριτίμ.

«Ω, μήν ανησυχείτε. Υπάρχουν κυρίως ξένοι σ' αυτούς τούς φακέλους... Πολύ λίγοι Γάλλοι».

-Πώς αυτό; Δεν είναι αυτός λόγος για να μās άπαγορεύσετε την πρόσβαση στ' αρχεία. Οι σοσιαλιστές υπόσχονταν πάντοτε πώς θά εξασφάλιζαν αυτές τις έλευθερίες.

-Τί; Άκούστε... Προσπάθησα να τίξω τό πρόβλημα μά ή επιτροπή συστήθηκε κατά πλειοψηφία από βουλευτές της δεξιάς... Γι' αυτούς ούτε λόγος να διευρύνουν τό δικαίωμα πρόσβασης. Ξανατηλεφωνείστε μου όταν θά 'χετε τελειώσει την έρευνά σας... Θά 'θελα πολύ να ξέρω αυτό που σās άπάντησαν.

Τηλεφωνώ σ' ένα φίλο δημοσιογράφο σέ μία μεγάλη εφημερίδα που είχε έρθει πολλές φορές σ' επαφή με τὰ μέλη των Έρευθρών Ταξιαρχιών ή της RAF.

«Τό πιθανότερο είναι να βρίσκεσαι στους αντι-

τρομοκρατικούς φακέλους, μου εξηγεί. Οι μπάτσοι δουλεύουν πολλούς μήνες πάνω στους πρώην άριστεριστές που εδώ και δέκα χρόνια δεν έχουν κάνει τίποτα. Ακριβώς: γι' αυτούς ένας ύποπτος που δεν κάνει τίποτα, είναι ακόμη πιά ύποπτος. Ίσως ένας αρχηγός τρομοκράτης, πρέπει να τόν παρακολουθούν ακόμη περισσότερο.

Έμένα τόν ίδιο μέ κατασκόπευαν για έξι μήνες. Μπόρεσα να δώ μερικές πληροφορίες που βρίσκονται στην καρτέλα μου. Είναι να πεθαίνεις στα γέλια».

Έμένα δέ μέ κάνει να γελώ.

Χτυπώ κι άλλες πόρτες... Η γραμματέας της επιτροπής «Πληροφόρηση και Έλευθερίες» σηκώνει καρτερικά τούς ώμους. Μαθαίνω πώς είμαι ο 40ός Γάλλος πολίτης που έχει πραγματοποιήσει αυτό τό διάβημα. Μόνον ο τεσσαρακοστός; Έμβραθύνοντας λίγο ή γραμματέας μου μιλάει γι' αυτόν τόν εύφυη τρελό που έγγραφε δώδεκα φύλλα για την ιδιωτική του ζωή και τὰ έφερε στην «Πληροφόρηση και Έλευθερίες» άπαιτώντας αυτές οι πληροφορίες να ριχτούν στο αντι-τρομοκρατικό αρχείο. Καταλαβαίνω τη λογική αυτού του τύπου. Άφου πρέπει να 'χει μία καρτέλα, τουλάχιστον να 'ναι ξεκάθαρη. Νά ή ιδέα: να ακολουθήσουμε τό παράδειγμα του εύφυους τρελού που έγγραφε αυτά τὰ δώδεκα φύλλα. Μ' άλλα λόγια, ν' άποκαλύψω τις πληροφορίες στους μπάτσους χωρίς να ξέρω αν έχουν ή όχι φάκελο για μένα. Δυό λύσεις: 1)Είμαι φακελωμένος και γράφοντάς τους διορθώνω τις διαφορούμενες πληροφορίες. 2) Δεν είμαι φακελωμένος αλλά σερβίρω στους μπάτσους μία καλή αίτία για να μέ φακελώσουν. Διατρέχω τόν κίνδυνο. Θέλω πολύ να μπορώ να πάρω ήρεμος τό επόμενο άεροπλάνο. Νά λοιπόν τό γράμμα που ταχυδρόμησα στους μπάτσους.

Κύριε επιθεωρητά,

Στό Στρασβούργο τό 1977 δεν έκρυψα τόν τρομοκράτη Ντέτλεφ Σούλτς. Είναι αλήθεια, του 'πα καλημέρα μία φορά αλλά μετά από κεινη την περιπέτεια παράτησα τις διαδηλώσεις, τις επιτροπές και τις μαζώξεις των αυτόνομων. Τό 1980 πήγα να δώ τούς Clash στη γιορτή της Ligue Communiste Revolutionnaire. Εκεί ξαναβρέθηκα τόν Πάολο τόν αυτόνομο που 'χατε πιάσει μαζί μου. Αυτή τη στιγμή πλέει στ' ανοιχτά της Άφρικης πάνω σ' ένα κινέζικο ζόνγκ. Άν θέλετε να τόν κατασκοπεύσετε κινδυνεύει να σās στοιχίσει ακριβά. Εκτός απ' αυτά πήγα στο Μιλάνο αρχές του Σεπτέμβρη του 82. Εκεί δέ συνάντησα τρομοκράτες. Επισκέφτηκα τό σαλόνι επίπλου. Στην έπιστροφή μου ακριβώς στις 10 Σεπτέμβρη μέ είχατε βέβαια σταμπάρει στις δωδεκάμισι τό μεσημέρι στη γωνία των οδών Ρασπάιγ και Σέβρ, μπροστά στην Τράπεζα. Χτενισμένος μέ μία μαύρη κουκούλα κρατούσα ένα πλαστικό γεβόλβερ: ήταν για μία φωτογραφία μόδας που έμφανίστηκε στο ELLE.

Σας εύχαριστώ για την καλή σας θέληση να μέ διαγράψετε από τό αντιτρομοκρατικό αρχείο και σās παρακαλώ να δεχτείτε... κλπ.

Pierre Hurel/Awaks
Μετάφραση: Στέλλα Θεοδωράκη

Θέλετε καλύτερες μέρες;

Μιά ιδιότυπη πολιτική καμπάνια ξεκίνησε στη Γαλλία το περιοδικό Actuel. Με έμβλημα το Ζορρό και σύνθημα «Θέλετε καλύτερες μέρες;» φιλοδοξεί να δώσει μία απάντηση στην κρίση της γαλλικής κοινωνίας μέσα από μία «νέα Αναγέννηση». Παρουσιάζουμε μερικά σημεία του μανιφέστου τους:

«Η άριστερά στην εξουσία κάνει επίδειξη άκροβασίας για να προσαρμόσει τα λεγόμενά της στην πραγματικότητα ώστε να μη χάσει και τους πιο φανατικούς οπαδούς της... Η θέληση για αλλαγή πιάστηκε στον ιστό της κρατικής άραξης, διαλύθηκε κι έσβησε. Δεν αντίληφθηκαν ότι η πιο θαυμαστή περίοδος χάριτος ήταν εκείνη η σύντομη στιγμή, ο μήνας Μάης του '81, όταν το Κράτος έμεινε μετέωρο, με το μηχανισμό του σε αναστολή, μέχρις ότου ολοκληρωθεί η μεταβίβαση της εξουσίας. Δεν κατάλαβαν ότι είχαμε ανάγκη από όξυγόνο. Νάτοι τώρα που ανακαλύπτουν μία νέα τομή στη γαλλική κοινωνία: αυτή που διαχωρίζει τους εισοδηματίες από τη μεγάλη μάζα των ανέργων και εκείνων που έχουν αποφασίσει να ζήσουν τη ζωή τους αψηφώντας την εξασφάλιση. Οι σοσιαλιστές δεν τα πίστευαν αυτά. Ένας σημερινός ύπουργός είχε πει σε δημοσιογράφο του 'Ακτυέλ τον 'Απρίλη του '81, ένα μήνα πριν την 'Αλλαγή: «Όταν εκλεγούμε θα αντιπροσωπεύουμε τις επιθυμίες σας. Δέ θα 'χετε πιά ανάγκη από εφημερίδες ή γκρουπούσκουλα». Τότε μάς δημιουργήθηκαν αμφιβολίες. Σήμερα βλέπουμε ότι κάπου είχε δίκιο. Δεν αντιπροσωπεύουμε τίποτα πιά κι αυτοί δέ μας αντιπροσωπεύουν καθόλου. Όσο για τις επιθυμίες μας πνίγηκαν μέσ στον ρεαλισμό και στέγνωσαν στον άνεμο της λιτότητας.

Ξαφνικά συνειδητοποιήσαμε το πιο παράδοξο, εκείνο που μάς κάνει να ξεχωρίσουμε περισσότερο: Πριν την αλλαγή του '81 είχαμε ήδη υιοθετήσει τον ατομικισμό αν κι ένοχοποιημένοι. Η άριστερά στην εξουσία μάς αποενοχοποίησε, με την έννοια ότι θα αναλάμβανε αυτή τον Κοινωνικό τομέα κι έμεις τά σχέδια για τό μέλλον 'Αντί γι' αυτό ανακαλύψαμε εκπληκτικοί ότι η άριστερά όταν «μάς αποδέσμευε από τό κοινωνικό» επιτάχυνε την εξεταμίκευσή μας.

Ωστόσο, παράλληλα, ποτέ στη ζωή μας δεν είδαμε τόσους πολλούς να καταγίνονται με σχέδια, ή να αφήνουν να εκφραστεί ή ποιήσή τους. Χιλιάδες τώρα ασχολούνται με τις εικαστικές τέχνες, τη μουσική ή τό βίντεο. Ρίχνετε μία ιδέα για έκθεση κάθε είδους κι ανταποκρίνονται μιλούνια. Κι αυτό είναι αλήθεια, για όλη την Εύρωπη. Η Αναγέννηση έχει αρχίσει. Δεν απομένει παρά να άκουστέι ή φωνή μας».

Στάθης Δελής

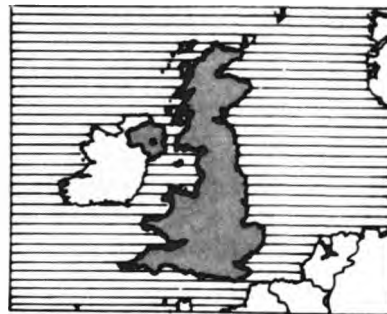
FORZA ITALIA!

«34χρονη υποψήφια βουλευτίνα στην 'Ιταλία εκφωνεί ολόγυμνη τους πολιτικούς της λόγους με μεγάλη επιτυχία. Στη συγκέντρωσή της στην πλαζ της Τεργέστης ήταν παρόντες και δημοτικοί σύμβουλοι της πόλης -μέλη του 'Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος, επίσης γυμνοί. Τά ρούχα της, όπως έξηγησε στο κοινό που παραληρούσε από ένθουσιασμό, τά πέταξε για να γίνει ή ίδια σύμβολο της απελευθέρωσης...»

Η είδηση πέρασε πρωτοσέλιδη στις εφημερίδες (βλ. ΤΑ ΝΕΑ 13.6.83) αποτελώντας πρόκληση για τις πεσμένες φαντασίες. Και ενώ πολλοί αναγνώστες αντιμετώπισαν ψύχραιμα τό θέμα σαν φυσιολογική εξέλιξη στον εύρωπαϊκό προοδευτικό χώρο (δεδομένου ότι ή υποψήφια κατεβαίνει στις εκλογές με τό ψηφοδέλτιο του ΙΚΚ), άλλοι επιδόθηκαν -με την εφημερίδα στο χέρι- στη συγκεκριμένοποίηση της εικόνας της απελευθερωμένης πολιτικής γυνής. Άλλοι πάλι, σεξο-πολιτικά διεστραμμένοι αυτοί, στράφηκαν προς άλλες πηγές απολαύσεων, μεταφέροντας τό θέμα στις συγκεκριμένες δικές μας συνθήκες: Νά είναι, λέει, ή Μαρία με την Αίμιλία τσιταίδες στη Βουλιαγμένη και να μιλάνε για την απελευθέρωση της γυναίκας και των εργαζομένων του χεριού και του πνεύματος. Στις τιμητικές σέζ-λόνγκ ξαπλωμένοι οι σ.σ. Μίχης, Κώστας, και 'Αντώνης, όπως τους γέννησε ή μάνα τους, παρέα με θεόγυμνους δημοτικούς συμβούλους του ΚΚΕ και τριγύρω τριπλές αλυσίδες από ρωμαλέους κνίτες ντυμένους μόνο με περιβραχιόνια, να συγκρατούν με κόπο τό πλήθος που παραληρεί από ένθουσιασμό.

Αυτό να δώ κι άς πεθάνω!

Α.Α.

Οι Μαλβίνες ψηφίζουν Θάτσερ!

Ενώ λοιπόν στην Ν. Εύρωπη θριαμβεύουν, κυβερνούν ή απλά άνέρχονται οι Σοσιαλιστές, οι εργατικοί όμολογοί τους στην 'Αγγλία βρέθηκαν μπροστά στη μεγαλύτερη ήττα της ιστορίας τους. Και μάλιστα από έναν αντίπαλο ιδιαίτερα συντηρητικό και σκληρό τόσο στην οικονομική και εισοδηματική πολιτική, όσο και απέναντι στις μειονότητες. Από έναν αντίπαλο που για πολλούς αντιπροσωπεύει ό,τι πιο δεξιό έχει να δείξει ή συντηρητική παράταξη στην Εύρωπη.

Δέ θα 'ταν σκόπιμο να επεκταθούμε εδώ σε θεωρίες συντηρητικού Βορρά και σοσιαλιστικού Νότου. Ούτε μπορούμε να σταθμίσουμε όλες τις αιτίες της 'Εργατικής συντριβής. Τό πόσο εφταιξε για παράδειγμα ή έλλειψη ισχυρής ήγεσίας του κόμματος, ό φόβος από τους «άριστερισμούς» του Τόνυ Μπέν, ή ή επίδραση των γκάλοπ στους ψηφοφόρους αν θέλουμε να πιστέψουμε τόν παραιτηθέντα αρχηγό Μάικλ Φούτ.

Θά σημειώσουμε μόνο έναν από τους λόγους του συντηρητικού θριάμβου που φαίνεται να πέρασε απαρατήρητα για πολλούς.

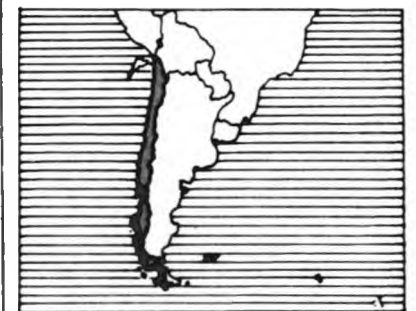
Αναφερόμαστε στον νικηφόρο για τή Μ. Βρετανία πόλεμο των νησιών Φώκλαντ και την εθνικιστική ύστερία που τόν άκολούθησε. Γιατί αν στην 'Ελλάδα έμεινε κύριος ή αντικειμενική στάση του ΒΒC ή ή πράγματι αξιοπρόσεκτη φράση «ή χήρα του Μπουένος Άιρες μάς ενδιαφέρει όσο και ή χήρα του Σαουθάμπτον» τό κλίμα που επικράτησε στον 'Αγγλικό τύπο και

ιδίως στά έντυπα μεγάλης κυκλοφορίας (άκόμα και στο ίδιο τό ΒΒC μετά από τή σύγκρουση με τήν κυβέρνηση) υπήρξε πολύ πιο σωβινιστικό. Ήρωες, παράσημα, απομνημονεύματα πολεμιστών. Και άναπόφευκτα αϊτός ό νέος εθνικισμός, εξαργυρώθηκε στο έπακρο από τους συντηρητικούς που πριν από τόν πόλεμο έπεφταν σε δημοτικότητα καθημερινά.

Εδώ, βρίσκεται ίσως ένα σημείο που έχει σημασία και για μάς, μεγαλύτερη ίσως από τό γεγονός των 'Αγγλικών εκλογών:

Η δυνατότητα δηλαδή που έχει άκόμα και στη σημερινή Εύρωπη, μία συντηρητική κυβέρνηση να εξαπολύει έναν τυχοδιωκτικό πόλεμο και να τόν εξαργυρώνει πολιτικά.

Κ.Β.

Venceremos

Διαδηλώσεις. Δακρυγόνα. Δύο νεκροί. Συλλήψεις, εικόνες γνώριμες αν και ξεχασμένες. Χιλή. «Γλυκιά μέση της Αμερικής». Νερόντα. Ο όπερατέρ που κινηματογραφεί τή σκηνή του φόνου του.

Δέκα χρόνια μετά τό τέλος της «Λαϊκής Ενότητας» και τις ατέλειωτες συζητήσεις που προκάλεσε στην παγκόσμια Άριστερά, ό χιλιανός λαός φαίνεται αποφασισμένος να διεκδικήσει ξανά τήν τύχη του από τά χέρια των στρατοκρατών. Ο άγώνας θά ναι σκληρός. Δεν ξέρουμε τις διακυμάνσεις και τά πιασινίσματα. Όμως όταν οι εργάτες και οι φοιτητές βγαίνουν στον δρόμο είναι σίγουρο πως κάποιες καρδιές χτυπούν στο Σαντιάγο.

Κ.Β.

Πρόσφατη διαδήλωση στο Σαντιάγο

Τά «150 χρόνια της 'Ελληνικής Χωροφυλακής» επισκίασαν τις τελευταίες μέρες όλες τις άλλες επετειακές εκδηλώσεις που κατά δεκάδες έφευγίσκονται καθημερινά. 'Η σκοπιμότητα για την κυβέρνηση είναι διάφανη, όπως και η πρόκληση προς τη δεξιά. Τό σώμα που στήριξε αστυνομοκρατία χρόνων, κοινοβουλευτική και αντικοινοβουλευτική, περιορίζεται επιτέλους στα συνταγματικά του καθήκοντα. 'Ο άρχηγός του, στην πανηγυρική του όμιλία, παραλείπει επιδεικτικά όλη την περίοδο του 'Εμφυλίου που έχει έπισημως ριφθεί στη λήθη. 'Ο ένθουςιασμός όμως που έχει καταλάβει τό σύνολο του κυβερνητικού τύπου είναι κάπως υπερβολικός. Τό ΕΘΝΟΣ που είναι και τό πιο αυθόρμητο θά μάς χρησιμεύσει σάν παράδειγμα. Δημοσιεύει στις 7 'Ιουνίου όλοσέλιδη συνέντευξη της «*δμορφης Δωροθέας μέ την μπλέ στολή και τά μαύρα μάτια*» που δέν είναι παρά μία ταγματάρχης της χωροφυλακής του ρατσιστικού καθεστώτος της Νοτιοαφρικανικής 'Ενωσης. Καί όμως:

«*Δέ μάς ενδιαφέρουν οι φυλετικές διακρίσεις. 'Εμείς κάνουμε τή δουλειά μας σάν αστυνομικοί και βλέπουμε μαύρους και λευκούς ίδιους*».

Καλά. Κανένας φασίστας δέ λέει ότι είναι φασίστας. Πώς όμως νά εξηγήσει κανείς τή «δημοσιογραφική» προβολή τέτοιων δηλώσεων; Καί τί νά σημαίνει άραγε ή εκτίμηση της «*κομψής Δωροθέας μέ τό ώραίο παράστημα και τή γλυκιά μορφή*» ότι «*Η ελληνική 'Αστυνομία είναι από τις καλύτερες στην Εύρώπη*»; 'Η προέλευση της εκτίμησης μήπως θά 'πρεπε νά μάς κάνει νά άνησυχούμε; Μήπως πρέπει νά χειροτερέψει λιγάκι ή 'Αστυνομία;

Πρέπει όμως νά είμαστε δίκαιοι. Στους πάνδημους πανηγυρισμούς για τά γενέθλια της Χωροφυλακής υπήρξαν και έξαιρέσεις. 'Ο **Τάσος Βουρνάς** σέ έπιφυλλίδα του στην ΑΥΓΗ (1.6.83) κάνει μία εύστοχη άναδρομή στην πραγματική ιστορία του σώματος και συνιστά τήν αυτοσυγκράτηση του λαϊκού ένθουςιασμού. «... 'Όταν κάνουμε ιστορία, λοιπόν, καλό είναι νά αποφεύγουμε τις μεγάλες πανηγυρικές κουθέντες για τό παρελθόν. Γιατί τότε δά θρεθούν κάποιοι που τό 'ζησαν στό πετσί τους, νά υπενθυμίσουν πόσο εύπειδής υπήρξε στους δικτάτορες. Οι Κομποχόληδες της Είδικης 'Ασφάλειας της 4ης Αυγούστου είναι οι πρώτοι διδάξαντες τά βασανιστήρια έναντίον των πολιτικών αντιπάλων, ενώ αργότερα ολόκληρος ό μηχανισμός της χωροφυλακής τέθηκε στη διάθεση των κατακτητών...

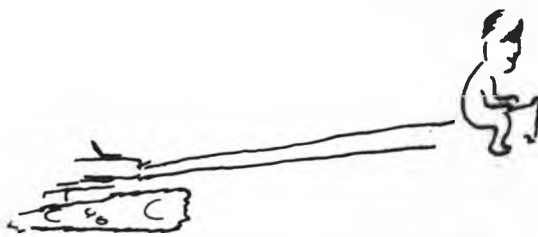
... δέν έχουμε τό δικαίωμα και μάλιστα σέ εποχή σοσιαλιστικών δραματισμών, νά κομπορημονούμε για τό παρελθόν και νά χαρακτηρίζουμε συλληθόν τή δραστηριότητα του σώματος ως προσηφορά στην περιφρούρηση της έλευθερίας, της τιμής, της παρουσίας και της ήσυχίας των πολιτών. Αυτά τά αγαθά υπάρχουν τότε μόνον όταν ό πολίτης γνωρίζει

Scripta manent

ότι τό πρωινό χτύπημα στην πόρτα του δέν όφείλεται σέ έπίσκεψη του χωροφύλακα αλλά του γαλατά. Πόσα όμως, συνολικά, χρόνια χτυπούσε τήν πόρτα μας ό γαλατάς κι όχι ό χωροφύλακας;»

Είναι δύσκολο νά αποτολήσουμε εδώ μία αξιολόγηση του πολύπλευρου έργου του Τάσου Βουρνά. Του ανθρώπου που δέ φοβάται νά υπερασπιστεί τό είδος που λέγεται λίβελος, του δημοσιογράφου που κατόρθωσε νά ύψώσει τό δικό του αντίλογο άπέναντι στον κυρίαρχο λόγο που νεκρώνει τά πνεύματα και στομώνει τά μολύβια. Του συγγραφέα, του όποιου ή όξύτητα και ή διαύγεια σέ αναγκάζει νά πάρεις θέση, συμφωνώντας ή διαφωνώντας μέχρι θανάτου, αδιάφορο.

'Όταν διαβάσαμε ότι ό Τάσος Βουρνάς βγαίνει στην σύνταξη δέν μπορέσαμε νά μή σκεφτούμε ότι ή ΑΥΓΗ θά φτωχύνει χωρίς τήν καθημερινή του έπιφυλλίδα. 'Ελπίζουμε, ωστόσο, ότι οι εύκαιρίες που θά έχουμε στό μέλλον νά διαβάζουμε κάτι δικό του θά είναι πολλές...

Σέ πρόσφατο άρθρο για τις κοινωνικοποιήσεις, του νέου άρθρογράφου του ANTI Βασίλη Ξυδιά εκπληκται διαβάσαμε:

«...όπως όλες οι σημαντικές κυβερνητικές πρωτοβουλίες δέν είναι άπόφαση (έστω και θεδιασμένη) κάποιου έπιτελείου, αλλά προσωπική κίνηση άπόγνωσης του ίδιου του 'Ανδρέα Παπανδρέου, ένα προσωπικό ξέσπασμα κάτω από μία κατάσταση που ό πρωθυπουργός τήν αισθάνθηκε νά του δημιουργεί άφόρητες πιέσεις. (Ειδικά αυτό τό σημείο είναι πολύ σημαντικό για τήν κατανόηση της πολιτικής μας ζωής. 'Η διαλεκτική της Πασοκικής έξουσίας είναι ή έξής: Τά στρατηγικά προβλήματα του ελληνικού άστισμού μετασχηματίζονται σέ στρατηγικά διλήμματα της κυβερνητικής πολιτικής που μέ τή σειρά τους αποτελούν τό έδαφος πάνω στο όποιο μπορεί και αυτοσχεδιάζει ό πρωθυπουργός, ανάλογα μέ τή διάθεση της στιγμής. Γι' αυτό και πρέπει νά διευκρινίσουμε εύδύς έξαρχής ότι ή εκτίμησή μας περί στροφής, ρήξεων, κτλ., είναι τόσο σταθερή όσο και τά κέφια Του. 'Οχι θέβαια, έπειδή τά προσωπικά καπρίτσια του όποιουδήποτε μπορούν νά γράψουν ιστορία, αλλά έπειδή στην 'Ελλάδα είναι τέτοια ή ρευστότητα των κοινωνικών δομών και των πολιτικών θεσμών που ή ιστορία της αναδύεται

πολλές φορές μέσα από τά προσωπικά καπρίτσια των ήγετών της)».

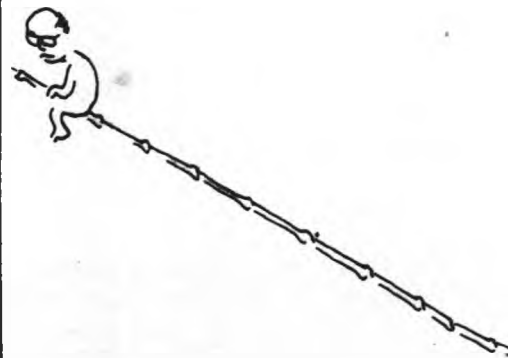
'Υπάρχει ένα σύνδρομο που φαίνεται ότι τό κληρονόμησε μία μερίδα της ελληνικής άριστεράς από τήν εποχή της δικτατορίας και τον τρόπο που έγινε ή μεταπολίτευση. Πρώτα ό Καραμανλής και τώρα ό Παπανδρέου άποτελούν σύμφωνα μ' αυτή τήν άποψη τις κορυφές μάς εύπλαστης έξουσίας που τήν κατευθύνουν ταχυδακτυλουργικά κατά βούληση προς τή σωτηρία ή τήν καταστροφή.

'Όταν αυτές οι «έκτιμήσεις» προέρχονται από τή δεξιά ή σκοπιμότητα είναι σαφής. 'Ο κ. Μητσοτάκης δέ χάνει εύκαιρία νά τό επαναλάβει ότι εκτιμά τά αξιόλογα στελέχη της κυβέρνησης που τά χαντακώνουν δυστυχώς οι προσηνοφρονοιοί.

Για τήν άριστερά όμως; Πού άλλου μπορεί νά οδηγήσει ή θέση ότι «*ή εκτίμησή μας είναι τόσο σταθερή όσο και τά κέφια Του*», παρά στον παροπλισμό και τήν πολιτική άναμονής;

'Η χειρότερη όμως συνέπεια είναι άλλη: ή **κινδυνολογία**. 'Αφού «*στην 'Ελλάδα είναι τέτοια ή ρευστότητα των κοινωνικών δομών και των πολιτικών θεσμών*» και τά πάντα έξαρτώνται από τά «*κέφια του*», τί θά γίνει άν εκλείψει Αυτός; Θυμηθείτε: «*Καραμανλής ή τάνκς*»; 'Αντιγράφουμε τό τέλος του ίδιου άρθρου:

«*Τό θέμα είναι ότι αυτή ή πολιτική ΕΔΩ που φτάσαμε ΚΑΙ ΤΩΡΑ που τό σκεφτήκαμε είναι πλέον υπόθεση ενός ανθρώπου που κανείς δέν τόν καταλαβαίνει και κανείς δέν τόν ακολουθεί. Σήμερα, τό μόνο αποτέλεσμα που θά έχει, είναι νά έπιταχύνει όλες αυτές τις διαδικασίες που οδηγούν σέ μία ανεξέλεγκτη πολιτική κρίση και ίσως στην κατάρρευση της μεταπολιτευτικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας*».

Τό θέμα των κοινωνικοποιήσεων δέν τροφοδότησε μόνον τήν πολιτική άρθρογραφία των έφημερίδων. Προκάλεσε, και ήταν φυσικό, πλήθος σχολίων που πραγματευόνταν τά «*ιδεολογικά*» στοιχεία του θέματος.

Ξεχωρίσαμε ένα χαρακτηριστικό κομμάτι στη στήλη ΜΟΝΟΛΟΓΟΙ που υπογράφει ό

ΕΥΘΥΜΩΝ από την *Εβδομάδα* του Κυριακάτικου Βήματος (12.6.83):

«**Κεκτημένα δικαιώματα.** Ένας όρος πού πολύ εύκολα χρησιμοποιείται τον τελευταίο καιρό. Είναι όμως και λίγο δυσνόητος και λίγο οξύμωρος. Τί δά πεί κεκτημένα; Αν υπάρχει δικαίωμα υπάρχει από τον νόμο, από τις συμφωνίες, από τό έθιμο. Και φυσικά είναι... κεκτημένο. Αν δέν υπάρχουν τά δεδομένα πού στοιχειοθετούν αυτό τό δικαίωμα, τότε και τό «κεκτημένο» πάει περίπατο. Δύο λέξεις δίπλα-δίπλα, ασύμφωνες. Κεκτημένο προνόμιο ναι, τό καταλαβαίνω. Άς μήν παίζουμε λοιπόν μέ τίς λέξεις αντιδικώντας ή διεκδικώντας.»

Είναι λοιπόν παραπειστικός ό όρος «κεκτημένα δικαιώματα». Τό δικαίωμα πηγάζει από τό νόμο. Καί ό νόμος τί είναι; Μά φυσικά ή έκφραση του δικαιώματος. Φαύλος κύκλος.

Είναι αδιανόητο γιά τήν άστική νομική ιδεολογία ότι ό νόμος δέν είναι παρά ή αποκρυπτάλλωση ενός συγκεκριμένου κάθε φορά μαζικού συσχετισμού κι ότi τό «δικαίωμα» δέν είναι ένα, αδιαίρετο και μέ φυσική προέλευση (τό νόμο), αλλά κρύβει πολλά άντιμαχόμενα συμφέροντα. Γι' αυτό και τό μόνο πού μπορεί νά κατακτηθεί, σύμφωνα μ' αυτήν είναι τό προνόμιο, ή υπέρβαση δηλαδή του δικαιώματος.

Είναι φορές πού δυσκολεύεσαι νά μιλήσεις. Όχι γιατί δέν τό θέλεις ή γιατί δέν τό τολμάς, αλλά γιατί βλέπεις πώς ό κίνδυνος νά αναπαράγεις ένα λόγο βαθύτατα σκοταδιστικό παραφυλάει από παντού. Γιατί οι κακοτοπιές είναι πολλές και συχνά άπρόβλεπτες. Καί γιατί μία δήλωση «προοδευτικότητας» δέ συνεπάγεται υποχρεωτικά και μιάν αντίστοιχη στάση.

Άφορμή ή υπόθεση Χριστοδουλίδη. Ένας άνθρωπος πού σιωπά κι ένας πόλεμος πού λυσομανά γύρω του, έρήμην του, έναντιόν του. Άποκαλύψεις, καταγγελίες, συκοφαντίες, υποθέσεις, συλλογή υπογραφών, άρθρα, σχόλια και σημειώματα. Υπουργικές δηλώσεις και αντιπολιτευτική δημαγωγία. Άντιστροφές. Οι «φυσικοί» κατηγοροι γίνονται υπερασπιστές και οι «φυσικοί» συνήγοροι έχουν αναλάβει τό ρόλο του Εισαγγελέα.

Και καλά οι όψιμοι «προοδευτικοί». Έκείνοι πού ακολουθώντας τά σημεία των καιρών προτάσσουν τή δήλωση της υποτιθέμενης άνεξίτηρσκειας τους γιά νά έπιστρέψουν στην άμέσως επόμενη παράγραφο στά παλιά -άλλά άθάνατα- δημοσιογραφικά κλισέ.

Άλλά οι άλλοι; Εκείνοι πού ξέρουν -ή πού θά όφειλαν νά ξέρουν- ότi δέν είναι άρκετό νά άντικρούσεις τά έπιχειρήματα των συκοφαντών γιά νά άνατρέψεις τό λόγο τους; Ότι δέ φτάνει νά λές μία άλλη άποψη γιά νά δημιουργήσεις μία διαφορετική όπτική; Ότι όταν περιορίζεσαι στό πεδίο πού σου έκχωρούν έχεις χάσει έκ προοιμίου τό παιχνίδι; Τί κάνουν λοιπόν αυτοί οι άλλοι;

Διαβάζοντας τήν άρθρογραφία γύρω από τήν υπόθεση του διευθυντή του Άθηναικού Πρακτορείου διαπιστώνεις ότi δέν υπάρχει

καμιά τομή άνάμεσα σέ «δεξιά» και «άριστερά» κείμενα, άνάμεσα στην «προοδευτική» και τήν «άντιδραστική» σκοπιά. Συνήγοροι και κατηγοροι στοιχειοθετούν άθελά τους τόν ίδιο λόγο, αναπαράγουν τά ίδια διλήμματα, γίνονται σέ τελευταία άνάλυση συνένοχοι στην συκοφαντία..

Άς δούμε δύο μόνο από τά πολλά σχετικά παραδείγματα:

● «**Τί άηδίες είναι αυτές πού λένε; Έκτιμώ πολύ τόν Χριστοδουλίδη και είναι πiό άνδρας από πολλούς άνδρες!**» (δήλωση του άνεξάρτητου βουλευτή Στάθη Παναγούλη στην «Άκρόπολη» στις 5 Ιουνίου).

● «**Πρίν ό ίδιος δελήσει νά μιλήσει, έμεις δέ θά μπορούμε στό παιχνίδι της σεναριολογίας ούτε της απόδειξης του αποδεδειγμένου, μέσα από τή θαρραλέα αγωνιστική του δράση, «άνδρισμού» του Α.Χ.**» (άρθρο του Στέλιου Κούλογλου στο «Άντί», 10 Ιουνίου).

Στή συνέχεια του ίδιου άρθρου, αφού ό άρθρογράφος έξαντλήσει κάθε πληροφορία διαδρόμου και «έγκυρης πηγής», αφού -παρά τίς δηλωμένες προθέσεις του- παρουσιάσει ένα καλοστημένο δημοσιογραφικό θρύλλερ, μπορούμε νά πληροφορηθούμε και τά εξής:

«**Φαίνεται πάντως ότi ή μέθοδος αποδείχτηκε άποτελεσματική. Γιατί τήν ώρα πού συνεδρίαζε ή Βουλή γιά τίς «κοινωνικοποιήσεις», στους διαδρόμους κυκλοφορούσε από όρισμένους καλοδελητές του ΠΑΣΟΚ ή φήμη και γιά κάποιον άλλο «όμοφυλόφιλο». Πρόκειται γιά κάποιο κομματικό στέλεχος και βουλευτή του ΠΑΣΟΚ, ό όποιος είχε τελευταία αναλάβει κοινοβουλευτικές ευθύνες πού δυσαρέστησαν όρισμένους άλλους. Ό άνθρωπος βέβαια δέν είναι όμοφυλόφιλος»** (οι υπογραμμίσεις είναι δικές μου).

Τί νά πεις; Ότι και οι «άριστερές» θέσεις γλιστρούν χωρίς πολλές τύψεις στην ίδια παγίδα. Ότι άνθρωποι πού ξεκινούν μέ καλή πρόθεση, όντας οι ίδιοι θύματα των ίδιων προκαταλήψεων, καταλήγουν νά προσθέτουν ένα ακόμη πετραδάκι στο άνάθεμα; Τί άλλο;

Έκει άκριβώς βρίσκεται τό πρόβλημα. Στο ότi οι καλές προθέσεις δέν άρκούν. Στο ότi τά συνθήματα αίχμης κάποιων κοινωνικών κινημάτων έχουν καταφέρει νά επικρατήσουν αλλά μόνον ως συνθήματα, χωρίς περιεχόμενο, δίχως τίς άναφορές τους στους άγώνες -άγώνες όλων των ειδών- πού τά έκαναν επίκαιρα. Καί ως έκ τούτου έχουν άποδυναμωθεί, δέν παραπέμπουν πουνθενά και σέ τίποτα. Καί ως έκ τούτου νομομοποιείται σήμερα ό καθένας νά δηλώσει ότi τό «προσωπικό» είναι «πολιτικό», νά υπερασπιστεί τήν αυτοδιάθεση του κορμιού πού τόσο είναι της μόδας, νά βροντοφωνάξει ότi ή ιδιωτική ζωή του πολίτη δέν αποτελεί «φάκελο» και δέν ενδιαφέρει καμιά έξουσία. Καί ως έκ τούτου ό καθένας μπορεί μέ όλη του τήν άνεση νά διακηρύξει κάτι άπ' όλα αυτά ή όλα αυτά μαζί και νά έχει τή συνείδησή του ήσυχη. Τά συνθήματα παρατάσσονται τό ένα δίπλα στο άλλο και μείς μπορούμε νά συνεχίσουμε τόν ύπνο μας πού κινδύνεψε πρόσ στιγμήν νά διαταραχτεί. Σέ τελευταία άνάλυση δέν άνήκουμε και σέ καμιά μειονότητα, έτσι δέν είναι;

Και ή συκοφαντία φουντώνει, δίνει καρπούς μέ τή συνειδητή ή άσυνειδητή συνενοχή όλων των πλευρών. Γιατί ό καθένας -κατήγορος ή συνήγορος- αποδέχεται κατάβαθα τήν κατηγορία ως κατηγορία και τή συζητά από κει και πέρα στα κείμενά του.

Δέν έχω ιδέα -και καμιά διάθεση- νά μάθω σέ ποιά παρασκήνια αναφέρεται ό Στ.

Κούλογλου. Άπ' όλο του τό κείμενο μου έμεινε μία λέξη. Έκείνο τό ΒΕΒΑΙΑ στην πρόταση: *Ό άνθρωπος θέβαια δέν είναι όμοφυλόφιλος.* Όχι γιά άλλο λόγο. Άλλά γιατί τή θεωρώ ένδεικτική. Είναι μία λέξη πού έρχεται αήθόρμητα, άβίαστα, αήτονόητα. Πού δέν τόν έχει βασανίσει. Ένα τόσο δά έπίρρημα, *άπαράιτητο* στην ροή του λόγου.

Άν όμως, υποθέσουμε -πράγμα πολύ πιθανό- ότi ή υπόθεση Χριστοδουλίδη εισάγει νέα πολιτικά ήθη στον τόπο μας, ότi άποτελεί γενική δοκιμή γιά μία σύγχρονη μέθοδο πολιτικού παροπλισμού στελεχών πού θεωρούνται κάποια στιγμή επικίνδυνα, τότε θά πρέπει νά είμαστε προσεκτικοί.

Άν δεχτούμε τό διλήμμα, αν διακηρύξουμε κατ' άρχήν τήν «προοδευτικότητά» μας και μετά άπαντήσουμε (και θέβαια δέν είναι όμοφυλόφιλος, και θέβαια μία θαρραλέα αγωνιστική δράση είναι τεκμήριο άνδρισμού) έχουμε ήδη πέσει στην παγίδα. Γιατί οι συκοφάντες -όποιοι κι αν είναι κάθε φορά - δέ θά μπορούσαν νά μάς βρούν περισσότερο συνεργάσιμους.

Κι εδώ είναι πού είμαστε άοπλοι, άμάθητοι, έτοιμοι νά παίξουμε άθελά μας τό παιχνίδι. Κι αν ό Χριστοδουλίδης είναι ένας σύγχρονος Πλουμπιδής, τό δράμα του είναι ότi πρόκειται γιά έναν Πλουμπιδή πού κινδυνεύει νά μήν άποκατασταθεί ποτέ. Κι αυτή είναι ή νίκη της σκευωρίας. Γιατί ή κατηγορία περί χαφιεδισμού έκπiπτει όταν τά κομματικά δεδομένα τό επιβάλλουν ή τό έπιτρέπουν, αλλά μία κατηγορία πού θίγει τήν προσωπική ζωή ενός άνθρώπου δέν είναι εύκολο νά έκπέσει, ό,τι κι αν είπωθεί γιά τήν άναίρεσή της, παρά μόνο όταν κάποιος τουλάχιστον άνθρωποι πάψουν νά βλέπουν στά βάθη της καρδιάς τους τήν κατηγορία - άληθινή ή ψεύτικη άδιάφορο - ως κατηγορία. Όταν εκείνο τό θέβαια πάψει νά έρχεται αήτονόητα στα χείλη. Όταν αυτού του τύπου ή τρομοκρατία πάψει νά λειτουργεί. Γιά μάς και τους άλλους. Κι όταν, τέλος, σταματήσουμε νά ζητάμε πειστικά από τόν «κατηγορούμενο» νά μιλήσει. Γιατί τί θά μπορούσε νά πεί πού νά μήν είναι άπολογητικός, πού νά άρνείται τήν ουσία της κατηγορίας;

Τί θά μπορούσαμε, όμως, νά άντιπαρθέσουμε σήμερα στην καλοδοιλεμένη πλεκτάνη; Ίσως θά έπρεπε νά μιλήσουμε γιά τά νέα ήθη και τόν «έκσυγχρονισμό» τους, νά άναζητήσουμε τί κρύβεται πίσω από τίς νέες τους μορφές και τούς καινούργιους μηχανισμούς τους. Ίσως θά έπρεπε νά έντοπίσουμε τίς ένέδρες. Ίσως θά έπρεπε νά καταγγείλουμε τους κρατούντες -κι όχι νά ψάξουμε πάλι γιά άποδιοπομπαίους τράγους- πού υποθάλπουν ή άνέχονται τίς άνθρωποθυσίες γιά πολιτικές σκοπιμότητες. Ίσως πάλι θά έπρεπε νά προτιμήσουμε τή σιωπή.

Δέν ξέρω. Έκείνο πού ξέρω είναι ότi ό χειρισμός μιάς τέτοιας υπόθεσης χρειάζεται μεγαλύτερη προσοχή, περισσότερη πολιτική εύαισθησία. Καί κάτι τέτοιο δέ βρήκα πουνθενά.

Άγγέλικα Ψαρά
Δημήτρης Ψαράς

scripta
manent

SHOW BUSINESS

του Αρκά

ΘΕΚΛ
ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ
ΜΕ ΤΑ
ΓΕΝΕΙΑ

© 2000

Αρκάς

SHOW BUSINESS

του Αρκά

ΚΥΡΙΑΚΟ ΘΑ ΣΟΥ ΠΩ
ΚΑΤΙ, ΑΛΛΑ ΜΗ ΜΕ
ΠΑΡΑΞΗΓΗΣΕΙΣ!

ΠΙΣΤΕΥΩ ΟΤΙ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΚΛΙΘΙΟΣ
ΚΑΝΕΙΣ, ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΘΕΤΑΙ
ΣΤΟ ΘΙΑΣΟ ΤΗΣ ΘΕΚΛΑΣ!

ΔΟΥΛΕΥΕΤΕ ΕΣΕΙΣ ΣΑ ΣΚΛΑΒΟΙ
ΓΙΑ ΝΑ ΠΡΟΒΑΛΕΤΑΙ ΑΥΤΗ!
ΣΑΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙ ΜΕ ΤΟ
ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ ΤΡΟΠΟ ΓΙΑ ΝΑ
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΕΙ ΤΗ
ΜΕΓΑΛΟΜΑΝΙΑ ΤΗΣ!

Αρκάς

SHOW BUSINESS

του Άρκά

ΧΛΕΜΠΟΥΡΑ, ΘΑ
ΗΘΕΛΑ ΝΑ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ
ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ
ΑΛΥΣΙΔΑΣ...

ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ
ΠΑΛΙ ΜΕ ΤΗΝ
ΑΛΥΣΙΔΑ;

...ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΧΩ
ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ ΑΚΟΜΑ, ΓΙΑΤΙ ΘΑ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Μ'ΑΥΤΟ
ΤΟ ΧΑΛΚΑ ΣΤΗ ΜΥΤΗ
ΣΑΝ ΚΑΝΙΒΑΛΟΣ!

ΔΕ ΘΕΣ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙΣ
ΒΑΓΓΕΛΗ! ΣΟΥ ΕΞΗΓΗΣΑ ΟΤΙ Η ΑΛΥΣΙΔΑ
ΚΑΙ Ο ΧΑΛΚΑΣ ΣΕ ΒΟΗΘΑΝΕ ΝΑ ΑΠΟ-
ΚΤΗΣΕΙΣ ΑΥΤΟΠΕΙΘΑΡΧΙΑ! ΚΑΙ Η ΑΥΤΟ-
ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΕΙΜΑΙ ΤΟ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΟ
ΟΠΛΟ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗ ΣΤΟ ΔΙΑΡΚΗ
ΑΓΩΝΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΠΟΚΛΗΡΩΣΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΛΕΙΟΤΗΤΑ!!

ΦΙΛΟΛΟΓΙΕΣ
ΧΛΕΜΠΟΥΡΑ! ΗΙΑ
ΣΩΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΕΣ! ΔΕ
ΗΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΜΙΛΗΣΕΙΣ
ΠΙΟ ΑΠΛΑ;

ΩΡΑΙΑ ΛΟΙΠΟΝ!
ΑΦΟΥ ΤΑ ΘΕΣ ΑΠΛΑ
ΔΙΑΛΕΞΕ: ΑΛΥΣΙΔΑ Η
ΚΛΟΥΒΙ;

ΜΠΟΡΕ Ν'ΑΚΟΥΣΩ
ΠΑΛΙ ΤΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ
ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ;

·Arkās

SHOW BUSINESS

του Άρκά

ΞΕΡΕΙΣ ΒΑΓΓΕΛΗ, ΔΕ ΜΟΥ
ΕΧΕΙΣ ΠΕΙ ΠΟΤΕ ΤΗΝ ΑΠΟΥΗ
ΣΟΥ ΓΙΑ ΜΕΝΑ!...

ΣΚΡΑΤΣ

...ΒΕΒΑΙΑ, ΤΟΣΟ ΚΑΙΡΟ ΜΑΖΙ,
ΟΣΟ ΜΑΝΑΙ, ΜΠΟΡΩ ΠΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑ-
ΛΑΒΩ ΤΙΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΟΥ ΚΑΙ ΤΑ
ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΟΥ!...

ΣΒΗΗΤ

...ΟΜΩΣ ΘΑΘΕΛΑ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΑΥΘΟΡΗΤΟΣ
ΜΑΖΙ ΜΟΥ, ΝΑ ΕΚΦΡΑΖΕΙΣ ΑΜΕΣΑ
ΟΤΙ ΑΙΣΘΑΝΕΣΑΙ ΓΙΑ ΜΕΝΑ!

·Arkās

Μακρύ ριζίτικο - συνέχεια

Στόν «Ταχυδρόμο», τ. 23, 9.6.1983, ο δημοσιογράφος Δαβαράκης δημοσίευσε το πιο κάτω σχόλιο, με άφορμή τό άρθρο μου «Μακρύ ριζίτικο για τόν Νιόνιο» στο τρίτο τεύχος του Σχολιαστή.

«Στό κάπως «ειδικό» περιοδικό «Σχολιαστής» που βάζει πολύ ώραία εξώφυλλα, κάποιος Γιάννης Μηλιός (πρέπει νά 'ναι άρθρογράφος στο επάγγελμα γιατί από τις 5 υποσημειώσεις του οι τρεις παραπέμπουν σέ δικά του άρθρα) προσπαθεί ν' αποδείξει πώς ο Σαββόπουλος είναι Έθνικόφρων και Δεξιός - αν όχι χουντικός. Ένα από τά ατράνταχτα επιχειρήματά του: 'Ο Σαββόπουλος λέει «ζήτω ή Έλλάδα και κάθε τι μοναχικό στόν κόσμο αυτό». 'Ο κ. Στεφανάκης της Νέας Δημοκρατίας λέει «είμεθα ολομόναχοι στόν κόσμο και δε συγγενεύουμε μέ κανένα λαό». Άρα ο Σαββόπουλος και ο κ. Στεφανάκης συμφωνούν. Άρα ο Σαββόπουλος είναι αντιδραστικός. Καλά, δέν ντρέπονται;»

'Ο Μίκης Θεοδωράκης είναι άριστερός.

Όχι μόνο γιατί τό όνομά του συνδέθηκε στενά μέ τή μεταπολεμική ιστορία και τούς αγώνες της Άριστεράς στόν τόπο μας. Αλλά γιατί και σήμερα ο Θεοδωράκης σάν βουλευτής, σάν πολιτική προσωπικότητα, σάν μουσικός, δρᾷ μέσα στην Άριστερά, για τή στρατηγική της συγκεκριμένης παραδοσιακής-φιλοσοβιετικής Άριστεράς που τόν εκφράζει. Μπορεί νά διαφωνούμε μέ τή στρατηγική και τήν πολιτική αυτής της Άριστεράς, όμως αυτό είναι άλλο θέμα.

'Ο Μίκης Θεοδωράκης σάν μουσικός, αλλά και σάν πολιτική προσωπικότητα που μπορεί - μέσα από τήν καλλιτεχνική του δημιουργία, αλλά και ανεξάρτητα απ' αυτή - νά συμπυκνώνει και νά αναμεταδίδει πολιτικά μηνύματα και ιδεολογία μελοποίησε τήν Όρθόδοξη λειτουργία και κάλεσε, μέσω του τύπου, τό λαό στίς Εκκλησίες γιατί -λέει- «ή Όρθοδοξία είναι τό λίκνο του Έθνους». Σ' αυτό του τό εγχείρημα, που είχε κυρίως ιδεολογικά παρά καλλιτεχνικά αποτελέσματα (ο Θεοδωράκης παραμένει ένας κορυφαίος μουσικός), όλος ο τύπος, άριστερός, προοδευτικός, δεξιός, τόν άγκάλιασε. Οι περισσότεροι δημοσιογράφοι ένθουσιαστήκαν.

Τό «άνοιγμα» του Θεοδωράκη στο όρθόδοξο «λίκνο του Έθνους» δε σχετίζεται παρά μόνο έμμεσα μέ τή στρατηγική και τήν πολιτική του κόμματός του - δηλαδή μόνο σ' ό,τι άφορά κάποιες βασικές μέν, αλλά γενικές ιδεολογικές συντεταγμένες. Δέν πρόκειται όμως ούτε για μία προσωπική στάση. Πρόκειται για

μία ιδεολογική συγκυρία μέ κάποια σημαντικότερα νέα στοιχεία.

Λέμε ότι ή συγκυρία είναι νέα γιατί έχει τούτο τό εκπληκτικό χαρακτηριστικό: 'Οδηγεί στρατιές ολόκληρες διανοουμένων, μέ ριζικά διαφορετικές πολιτικές και ιδεολογικές τοποθετήσεις, από τήν άκρα Δεξιά, μέχρι τήν κομμουνιστική Άριστερά, νά φαντασιώνονται μέ πάθος ένα μοναχικό και περιούσιο έλληνισμό μέσα στην οίκουμένη. 'Ο έλληνισμός είναι περιούσιος, μᾶς λένε, φτιάχνει στόν κόσμο έναν «άλλο γαλαξία», κυρίως γιατί πιστεύει στην Όρθοδοξία.

Εμείς πιστεύουμε ότι ή Άριστερά, όλοι οι άριστεροί, ιδιαίτερα οι άριστεροί που επιμένουν νά θέλουν νά είναι μαρξιστές, πρέπει νά αντιταχθούν στο νέο έλληνο-χριστιανικό ρεύμα:

Όχι μόνο γιατί για τούς άριστερούς και τούς μαρξιστές, ή θρησκεία «δέν είναι παρά τό φανταστικό αντικαθρέφτισμα μέσα στο κεφάλι των ανθρώπων, των έξωτερικών δυνάμεων που έξουσιάζουν τήν καθημερινή τους ζωή». Ούτε ακόμα γιατί ή ελληνική Άριστερά έχει πίσω της μία ολόκληρη ιστορία ιδεολογικών αγώνων - μέ πρωτοπόρο τόν Γ. Κορδάτο- ενάντια στή θρησκευτική έκδοχή της κυρίαρχης ιδεολογίας. Ούτε τέλος, γιατί οι μαρξιστές, επειδή ακριβώς θέλουν νά πλησιάζουν τά κοινωνικά φαινόμενα μέ επιστημονικό τρόπο, ξέρουν πολύ καλά, αυτό που ξέρουν κι όλοι οι άλλοι που ασχολούνται μέ τις «επιστήμες του ανθρώπου». 'Ότι δηλαδή «απ' όλες τις δυνάμεις που διεκδικούν τό χώρο της επιστήμης, ή θρησκεία, μόνη, άποτελεί τό σημαντικότερο έχθρό... Δέν πρόκειται για μία επίθεση του επιστημονικού πνεύματος στο χώρο της θρησκείας, αλλά τουναντίον, για μία επίθεση της θρησκείας στή σφαίρα της επιστημονικής σκέψης»².

Κυρίως οι άριστεροί, όλοι οι άριστεροί, πρέπει νά αντιταχθούν στο νέο έλληνοχριστιανικό ρεύμα, γιατί στο όνομα της μοναχικής και μονα-

δικής περιούσιας ελληνικής φυλής, στο όνομα της «νεοελληνικής ιδιοπροσωπίας» και του «άναντικατάστατου προσώπου», επιχειρεί νά συσκοτίσει τούς κοινωνικούς αγώνες και τις ταξικές αντιθέσεις, τήν πάλη των λαϊκών δυνάμεων ενάντια στην έξουσία του κεφαλαίου, για τό σοσιαλισμό.

'Ο Σαββόπουλος δέν ξέρω αν είναι (πλέον) άριστερός. Άλλωστε ελάχιστα μέ ενδιαφέρει.

Ξέρω όμως ότι ιστορικά ο Σαββόπουλος συνδέεται μέ τήν Άριστερά, ή έστω μ' ένα κομμάτι της. Από τήν εποχή του «Βιετνάμ» και του «κόκκινου ήλιου» από τά «φασολάκια» τό «λουρί και τό σουγιά» του Εύριπίδη, μέχρι τόν «πολιτευτάκια», τά «παιδιά που είναι στο κόμμα» και τόν «Νίκο», ο Σαββόπουλος δέν ήταν άπλως ένας μουσικός, αλλά ένας μουσικός που παράλληλα λειτουργούσε μέσα και για τήν Άριστερά.

Αυτό που ήθελα νά δείξω μέ τό άρθρο μου είναι πώς σήμερα, τό κυρίαρχο χαρακτηριστικό στή στάση του Σαββόπουλου είναι ότι συμπορεύεται μέ τό νέο χριστιανοεθνικιστικό ρεύμα, τό τόσο προσφιλές στόν τύπο.

Η κινδυνολογία είναι μία πολιτική στάση που άπορρίπτω. Δέν μπορώ όμως νά μή σκεφτώ τί ακριβώς παράγει ή ιδεολογία του περιούσιου λαού όταν συγκροτείται πολιτικά.

Και πάντα οι φιλελεύθεροι, οι «προοδευτικοί» και οι δημοσιογράφοι τους είναι που τής άνοίγουν τό δρόμο, γιατί αυτοί πάντα «δέν καταλαβαίνουν».

Όλη αυτή ή ιστορία μ' έκανε νά ξαναθυμηθώ τά «Σχόλια του Τρίτου». Έλεγε λοιπόν ο Μάνος Χατζιδάκις: «Και ο δημοσιογράφος ο άνώτατος άρχων... καθορίζει τιμές, αξίες και εισόδους στο χώρο της άθανασίας, μέ αυθαίρετες προδιαγραφές που τις χαράζουν ιεροφάντες της μετριότητας και της άνυπαρξίας. 'Ο Δημοσιογράφος είναι και Ποιητής. 'Ο Ποιητής άμφισβητείται αν τύχει νά μήν είναι και δημοσιογράφος... 'Ο Δημοσιογράφος μπορεί νά είναι και πολιτικός σχολιαστής. Πολιτικός σχολιαστής δε γίνεται χωρίς ταυτότητα δημοσιογράφου... 'Ηθικόν, ό,τι έχει έλευθέρας και δημοσιογραφικών. Άληθές ό,τι μᾶς φανερώνουν των έφημερίδων οι γραφές, και Έθνικόν, ό,τι άληθές για τις έφημερίδες και ήθικόν»³. Ταιριάζει καλά για όρισμένους δημοσιογράφους.

Υ.Γ. 'Ορισμένοι παλιοί φίλοι μου μέ κατηγορήσαν (σέ κάποιους άλλους φίλους μου), ότι είμαι «ζντανοφικός» (!) γιατί λέει, έξεταζω τήν τέχνη μόνο από ιδεολογική σκοπιά. Όμως, παλιοί μου φίλοι, όσο κι αν έχετε καθλωθεί στόν Σαββόπουλο (γιατί απ' όσο θυμάμαι δέν είσατε ούτε θρησκοί, ούτε όπαδοί της έθνικής όμοφυχίας, ούτε «ριζίτες»), πώς είναι δυνατόν νά ύποστηρίζετε στά σοβαρά ότι ακόμα και οι συνεντεύξεις που δίνει ο Σαββόπουλος, οι μονόλογοι του από τό ραδιόφωνο κλπ., είναι τέχνη. Κι αν όρισμένες φράσεις μέσα στή συνέντευξη είναι παρόμοιες μέ κάποιες άλλες μέσα στους τοίχους, αυτό δέν ύποδεικνύει άραγε ότι συχνά είναι όχι μόνο δυνατή και θεμιτή, αλλά και αναγκαία μία ιδεολογική κριτική της καλλιτεχνικής παραγωγής; Μή μου πείτε τώρα ότι επικρίνετε τή «Λειτουργία» του Μίκη μόνο και μόνο επειδή κρίνετε ότι «ύστερεί καλλιτεχνικά»!

Γιάννης Μηλιός

1. Φρ. Ένγκελς, «Αντι-Ντύρινγκ».
2. Sigmund Freud, «Neue Folge der Vorlesungen zur Einführung in die Psychoanalyse».
3. Μ. Χατζιδάκις, «Έκμαγείο μέλλοντος χρόνου», από τά «Σχόλια του Τρίτου».

ΣΤΟ Τούκσον της 'Αριζόνα οι φοιτητές της κοινωνιολογίας απέκτησαν τελευταία μία ένδια-
φέρουσα ασχολία σ' ένα πραγματικά έρευνητικό
πρόγραμμα που προωθεί την έπιστήμη σέ νέα
πεδία. Δυό φορές τή βδομάδα άδειάζουν μερι-
κούς σάκους σκουπιδιών και -μέ γαντάκια στά
πολιτισμένα και έμπειρα χέρια τους- ανασύρουν
ένα-ένα τά άπορρίμματα, τά όνομάζουν και ταξι-
νομούν ανάλογα μέ τό είδος, τήν ύφή και τήν
προέλευσή τους.

«Γιατί όχι;» τούς υπερασπίζεται ό άνθρωπολό-
γος καθηγητής τους πού έχει ντοκτορά στήν
άρχαιολογία, «οί άρχαιολόγοι μελετούν άρχαία
άπορρίμματα γιά νά γνωρίσουν τούς περασμέ-
νους πολιτισμούς!» «Εμείς μελετάμε τά δικά
μας γιά νά γνωρίσουμε τόν δικό μας πολιτισμό.
Τά σκουπίδια μας είναι τό άψιμύθιστο πρόσωπο
τού τρόπου ζωής μας».

Άκόμα κι άν σās έκλεψε τήν προσοχή ή
ένδιαφέρουσα άποψη τού δόκτορα περί άρχαιο-
λογίας θά θαυμάσατε σίγουρα τίς άκούραστες
προσπάθειες τών νέων άμερικανών έπιστημόνων
-παρά τίς αντίξοότητες πού μπορούν νά προκα-
λέσουν μουχλιασμένς πίκλες, ώριμα χάμπουρ-
γκερ ή ακόμα πάνες-βρακάκια μέ μπίρα- νά
προχωρήσουν στήν ανθρώπινη γνώση πιά βαθιά,
διαπερνώντας κι αυτό τό φράγμα τής μπόχας.
Καί σάν σωστοί κοινωνιολόγοι πού σέβονται τήν
άτομική σφαίρα τών «χρηστών» ποτέ δέν αναφέ-
ρουν τό όνομα τών νοικοκυριών όπου χώνουν τή
μύτη τους.

Πρόκειται γιά μία πολύ σέξυ ιδέα, δέ νομίζετε;
Κρατείστε αυτό τό τεύχος. Κι άν τυχόν περάσει
ή μόδα, πάλι θά ξανάρθει, μήν άνησιχείτε, και
τότε θά παίξετε μέ τό περιοδικό. Εμείς πάντως
δέ θά σās πούμε τί νά κάνετε ή τι νομίζετε ότι
κάνετε ή τι θά θέλαμε νά νομίσουμε ότι κάνετε
μέ τά σκουπίδια σας. Τό θέμα είναι τι πραγματι-
κά έχετε κάνει. (Τά κάναμε θάλασσα, φοβάμαι).

Sui generis μειοψηφία οι τελευταίοι, είναι όμως
όλοι τους αισιόδοξοι πρόσκοποι τού άθάνατου
άμερικανικού όνείρου, στή χώρα μέ τίς άπεριόρι-
στες δυνατότητες. Ό υπόλοιπος κόσμος άσθμαί-
νει νά προλάβει τούς άμερικανούς φυσικά ακό-
μα και στά σκουπίδια. Έδώ υπάρχουν οι σοφι-
στικές γιαπωνέζοι πού άνταλλάσσουν παλιές έφη-
μερίδες μέ καινούριο χαρτί υγείας· ένα χωριό στό
Κάιρο πού έπιζει και ζει καταμεσίς στους σκου-
πιδότοπους βγάζοντας έτσι τό ψωμί του «άνθυ-
γειινό αλλά μία άπό τίς άποτελεσματικότερες
άνθρώπινες προσπάθειες στόν κόσμο», διαπι-
στώνει ό παρατηρητής τής Διεθνούς Τραπέζης
-άκόμα και ρακοσυλλέκτες υπάλληλοι πού υπό
τήν έποπτεία όπλισμένων στρατιωτών μαζεύουν
γιά τούς έργοδότες τους στίς Φιλιππίνες. Μπρο-
στά σ' αυτούς, οι δικοί μας ρακοσυλλέκτες πού
τούς ανακάλυψε προδικτατορικά έκτός τών τει-
χών ό Β. Βασιλικός μαζί μέ τό σύλλογό τους «Ό
Κλεάνθης», και τούς ξαναζέστανε ό μεταδικτα-
τορικός προοδευτικός άπογειματινός τύπος, δέ
θά χαν νά παραπονεθούν γιά κρατική άστοργία.

Έπιστημονική έπιφυλλίδα είδικού συνεργάτη μας

Η κοινωνιολογία, ή άκούραστη αυτή έπιστή-
μη τής σταθεροποίησης τών σύγχρονων κοινωνι-
κών σχηματισμών, αναζητά και βρίσκει νέα στη-
ρίγματα στά σκουπίδια. Οι έπιστήμονες άπο-
κτούν μέ τή σκουπιδολογία, τό νέο διεπιστη-
μονικό πεδίο, στέρεες γνώσεις μοντέλων συ-
μπεριφοράς. Όπως λέει ό καθηγητής: «Οί
άνθρωποι θά σου πούν αυτό πού κάνουν ή
νομίζουν πώς κάνουν, είτε ό,τι θά θέλαν νά
νομίζουν πώς κάνουν. Τά σκουπίδια όμως είναι
τό ποσοτικά μετρήσιμο άποτέλεσμα, τού τί
πραγματικά έχουν κάνει».

Καί ενώ τό επόμενο βήμα τής άμερικανικής
έπιστήμης στό δρόμο της πρός τή θετική γνώση,
αναμένεται νά έντοπιστεί στίς τουαλέτες τών
παιδιών του μπάρμπα-Σάμ (μέ τούς έρευνητές
νά караδοκούν στά κιούγκια γιά τό μουστοκού-
λουρο τών 8 και 20') ή σκουπιδολογία είναι μία
μόνο όψη τής σύνολης άμερικανικής προσπά-
θειας γύρω άπό τά άπορρίμματα, τά άχρηστα, τίς
βρωμιές και τίς λοιπές άηδίες.

Έτσι, μετά άπό πολλές προσπάθειες (βασι-
σμένες στήν παραδοσιακή έλληνική άρχή «κι
άπ' τό σκατό τους παξιμάδι») νά αξιοποιηθούν
τά σκουπίδια οικονομικά, πού όμως δέν απέβη-
σαν όλες τόσο κερδοφόρες όσο ή παραγωγή τών
ιδίων τών σκουπιδιών, ή ήγέτιδα τού δυτικού
πολιτισμού στράφηκε και σέ άλλα έργα. Χάριν
λιτότητας άρχισε νά γίνεται λόγος γιά οικονομίες
και ξαναχρησιμοποίηση τών άχρηστων και πετα-
μένων. Κάποιοι οίστηγλατούντες άρχιτέκτονες
έδιναν κουράγιο και ιδεολογία παρουσιάζοντας
τά σπίτια τους μονωμένα μέ κονσέρβες κοκακό-
λας, μέ βαρέλια γιά παράθυρα και χερούλια
μπιτονιών γιά πόμολα στίς πόρτες. Κι άν στή
γηραιά μας ήπειρω έχουμε αρκετά τέτοια παρα-
δείγματα έλευθερων, αυτόνομων και έτερόφω-
των διαμερισμάτων, τό ιδιαίτερο στούς υπερπό-
ντιους συμμάχους είναι ή κοιλιουροποίηση τών
σκουπιδιών: άπό εταιρίες άποκομιδής μέ μα-
σκότ τά γουρούνια, έως ρέκτες ρακοσυλλέκτες
πού μέ τά άπορρίμματα τής βαρβαρότητάς τους
και τών γειτόνων τους κατασκευάζουν τόν πολι-
τισμό τους, ένα άπερίγραπτο και άνιστόρητο
άμερικανομπαρόκ.

Έτσι, άγαπητοί άναγνώστες, τώρα θά πρεπε
εμείς οι Εύρωπαίοι νά πάρουμε ξανά τήν ιδέα
άπό τόν Άτλαντικό αλλά νά τής δώσουμε τό
κάτι άλλο της, τήν ευρωπαϊκή φινέτσα. Τί θά
λέγατε νά σκεφτόμαστε γιά τήν ψυχανάλυση τού
σκουπιδιού ή νά ρομαντίζαουμε μέ τή γοητεία
(seduction) τής χωματερής; Έντάξει, οι χωματε-
ρές μας δέν αυτοαναφλέγονται όπως στό Μιλάνο
ούτε βέβαια μυρίζουν βανίλια όπως στό Beverly-
Hills, έχουν όμως κι αυτές τή δική τους μεσο-
γειακή χάρη. Καί είναι και ύρμπαίν. Οι περιβαλ-
λοντολόγοι τού περιοδικού μπορούν νά σās δει-
ξουν τό δρόμο γιά τά Άνω Λιόσια. Η άκόμα,
έπιχειρείστε μιάν εξατομικευμένη έρευνα πε-
δίου. Γνωρίστε αυτούς πού έκαναν πριν άπό σās
πικ-νικ στό Σχοινιά άπό αυτά πού έξέχασαν: τί
ήπιαν, τί έφαγαν, τί διάβασαν, μέ τί έπαιξαν,
πόσο ανθρώπινα κοντά έφτασαν ό ένας στήν
άλλη. (Παίζεται και στήν πόλη τή νύχτα στό
«άσανσέρ ύπηρεσίας»). Όδηγός, τό παλιό έθνι-
κό μας ρητό: βρέστο και πάφτο.

Τό τέλος μιάς ιστορίας ή ή συνέχεια ενός παραμυθιού;

Τό καψόνι στό Στρατό

Πολλοί θά διερωτώνται, πώς είναι δυνατόν ακόμη και σήμερα νά συνεχίζεται τό καψόνι στό στρατό. Οι καιροί σίγουρα έχουν πιά αλλάξει και μάλιστα δέν είναι λίγες οι υποσχέσεις πού έδωσε προεκλογικά ή κυβέρνηση βεβαιώνοντας ότι θά βάλει τέρμα στην «άπάνθρωπη και κτηνώδη αὐτή πρακτική». Πέρα από αὐτά, υπάρχουν και οι σημερινές διαταγές, πού σέ τήρηση τών προηγουμένων υποσχέσεων απαγορεύουν τό καψόνι και συνιστοῦν στους άνωτέρους «καλήν και στοργικήν συμπεριφοράν πρὸς τούς κατώτερους». Και όμως τά φαινόμενα άπατούν. Οι συχνές καταγγελίες τών στρατιωτῶν, μάς πείθουν ότι τά καψόνια και οι έξευτελισμοί συνεχίζονται και ότι κάποιες σκληρές φρικῆς ἐξελίσσονται καθημερινά στά στρατόπεδα. Μά οὔτε και ὁ ξυλοδαρμός τοῦ εὐέλπη Παραιορδανίδη βρίσκεται στό μακρινό παρελθόν. Τέλος είναι ακόμη πολύ νωπὸ τὸ αἷμα κάποιων φαντάρων πού αὐτοκτόνησαν ἢ αποπειρώθηκαν νά αὐτοκτονήσουν μετά από καψόνι ἢ ἐξευτελισμὸ πού ἔγιναν σέ βάρος τους. Εἰδικότερα γι' αὐτὸ τὸ θέμα, μάς ἐνημέρωσε στην «Έλευθεροτυπία» πολὺ πειστικά ὁ στρατιωτικὸς γιατρός, πού ἀναλύοντας τὰ αἷτια τών αὐτοκτονιῶν, ἀναφέρθηκε σημαντικά στην βάνυση συμπεριφορὰ τών ἀξιωματικῶν πρὸς τούς στρατιώτες.

Τὸ καψόνι δέν ἔχει σταματήσει. Ἀντίθετα συνεχίζεται ἀμείωτο.

Ἄς δοῦμε ὅμως συγκεκριμένα τίς αἰτίες και τήν πραγματικότητα τοῦ καψονιοῦ.

Γιὰ νά μπορέσει ὁ Ἕλληνικὸς Στρατός νά ἐκπληρώνει, κάθε φορὰ μέ ἐπιτυχία τὸ σημαντικό πολιτικὸ ρόλο πού τοῦ ἀνατέθηκε κυρίως μετά τὸν ἐμφύλιο, ἔπρεπε ἀναγκα-

στικά νά στεγανοποιηθεῖ σάν θεσμός ἢ καλύτερα νά ἐνισχύσει τούς ὅρους τῆς στεγανότητάς του. Τὰ ἀποτελέσματα ἦταν:

α) Κάθε δυνατότητα ἐλέγχου τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας πάνω στό στρατό ἀποκλείστηκε θεσμικά. Π.χ. ἐλλειψη κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου, ἀδυναμία κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου στό Ἀνώτατο Στρατιωτικὸ Συμβούλιο.

β) Κάποιες σοβαρές ἀναντιστοιχίες τοῦ τρόπου λειτουργίας τοῦ στρατοῦ (ἐσωτερικὴ λειτουργία, δομή, δικαιώματα και ὑποχρεώσεις τών στρατιωτικῶν) μέ τή λειτουργία τών ἄλλων δημόσιων θεσμῶν ἔγιναν πραγματικότητα, π.χ. προφανῆς ἀντισυνταγματικὸς συγκεντρωτισμός. Ἔτσι ἡ ἐλευθερία κινήσεων τών στρατοκρατῶν, και ἡ ἄκριτη ἀποδοχή τοῦ ρόλου και τών ἐνεργειῶν τοῦ στρατοῦ ἀπὸ πλευρὰς τών στρατιωτικῶν ἐξασφαλίστηκαν. Ὅλες μάλιστα ἐκεῖνες οι ρυθμίσεις και πρακτικές πού σχετίζονται μέ τίς διαδικασίες καταστολῆς, ὑποταγῆς και σιωπηρῆς ἀποδοχῆς κάποιων ρόλων, δηλαδή ἐκεῖνες πού στοχεύουν στην ρομποτοποίηση και στην συντριβὴ τῆς προσωπικότητας τοῦ ἀτόμου π.χ. στέρηση τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς κτλ. εἴτε δέν κριθῆκαν σάν συνταγματικές παραβιάσεις (παράταση τῆς θητείας μέ πειθαρχικὴ φυλακή - ἐγκλεισμός στό πειθαρχεῖο κτλ) εἴτε στην πράξη δέν ἀπασχόλησαν κανένα (δολοφονίες - ξυλοδαρμοί, καψόνια, ἐξευτελισμοί, ἀπειλές, βρισιές). Τὸ καψόνι χαρακτηρίσε και χαρακτηρίζει ακόμη μέ τραγικὸ τρόπο τὴ ζωὴ τών φαντάρων.

Ἡ ἀρχὴ ἦταν και εἶναι ὅτι ὁ στρατιωτικὸς και εἰδικότερα ὁ ἐφεδρὸς δέν μπορεῖ νά τοῦ ἐπιτραπῇ νά ἔχει δικές του ἀπόψεις, συνή-

θειες, προτιμήσεις, νά ἐκθέτει τὰ πιστεύω του, νά διεκδικεῖ εὐκολα τὰ δικαιώματά του. Πρέπει νά ἐνταχθεῖ στην στρατιωτικὴ μάζα, δηλαδή σ' ἓνα ἐνιαῖο σύνολο ἀτόμων μέ ἐνιαῖα χαρακτηριστικά. Τὸ ἀτομικὸ καψόνι συντρίβοντας τὰ βασικά χαρακτηριστικά τῆς προσωπικότητας τοῦ ἀτόμου τὸ προετοιμάζει γιὰ τὴν πιὸ πάνω ἐνταξή, τὸ ὁμαδικὸ καψόνι και οι ἀσκήσεις ἀκριβείας τὸ ἐντάσσουν. Τὸ ἀτομικὸ καψόνι, πού ὅπως εἶπαμε στοχεύει νά συνθλίψει ἅμεσα τὰ βασικά χαρακτηριστικά τῆς προσωπικότητας, παίρνει φρικιαστικές διαστάσεις και ἐπενεργεῖ τραυματικά στό θῦμα. Ἐλόγω τῆς πειθαρχίας και τῆς ιεραρχικῆς ἐξαρτήσεως στό Στρατό, μοιραία ἡ προσωπικότητα ὑφίσταται περιορισμούς και ἡ πρότερη κοινωνικὴ διάκριση ἰσοπεδώνεται και ἡ βούληση ὑποχωρεῖ («Ὁ στρατὸς τὸ μεγαλύτερο σχολεῖο» Στρατιωτικὴ Ἐπιθεώρηση 3/3/81).

Οἱ ἀσκήσεις ἀκριβείας, (βηματισμός, προσοχές, ἀναπαύσεις πού καλύπτουν τίς περισσότερες ὥρες ἐκπαίδευσης) και τὸ ὁμαδικὸ καψόνι συντάσσουν τὰ ἄτομα σ' ἓνα σύνολο (στρατιωτικὸς σχηματισμός) πού ὑπακούει ὁμοίμορφα, πού λειτουργεῖ μηχανικά και αὐτόματα, μετατρέπουν τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα σέ πολεμικὴ ὕλη.

«Στὸ στρατὸ ἀνθρώποι διαφόρου προελεύσεως ἀπὸ χιλίες καρδιές καρύδια, ἐντάσσονται στην αὐτὴ φάλαγγα, ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο, ἀνευ διακρίσεως ὑφίστανται τὴν αὐτὴ ἀγωγή. Ὁ στρατιωτικὸς ὁδοστρωτήρας ἰσοπεδώνει τὸ ἐμπυχο ὕλικό, τὸ διαπλάθει καταλλήλως ἀπὸ πολεμικῆς, ἐθνικῆς και κοινωνικῆς πλευρὰς και τὸ παραδίδει ἔπειτα στην κοινωνία ἐντελῶς διάφορο ἀπ' ὅ,τι τὸ παρέλαβε. Ἡ ὑποχρέωση τῆς ὑπακοῆς πάντων στά κελεύσματα τοῦ ἐνός ἀποτελεῖ τὴν ψυχικὴ ἀνακούφιση γιὰ τὸν μαχητὴ» (Σ.Ε. 3/3/81).

«Ἡ διαδικασία ἐκπαίδευσης τοῦ μόνιμου στελέχους ἀποβλέπει στην ὁμαδοποίηση τών ἐκπαιδευομένων... διαταγὴ συμπεριφορᾶς τών ἀξιωματικῶν πρὸς τούς φαντάρους» (Έλευθεροτυπία 29/5/83).

Βέβαια ὅλη ἡ πιὸ πάνω διαδικασία χρειάστηκε και τὴ δικαιολόγησή της, τὸ ἐγκώμιό της. Παράλληλα μέ τὸ μῦθο τοῦ ἀπολιτικοῦ στρατοῦ λειτουργεῖ και λειτουργεῖ ὁ μῦθος τοῦ σκληροῦ, συνετοῦ και ἐμπειροῦ στην ζωὴ νέου, πού τέλειωσε τὴ θητεία του. Ὁ μῦθος προϋποθέτει γιὰ τὸ ἀξιόμαχο τοῦ στρατοῦ ἱκανούς, σκληρούς και ἀκούραστους στρατιώτες πού ξέρουν νά ὑπομένουν και πού μέσα ἀπὸ τίς δυσκολίες ἀτσάλωνεται ἡ θέλησή τους, μεγάλο προσόν γιὰ τὴ ζωὴ. «Μόνον ἔτσι τὸ ἄτομο ἀποκτὰ συνείδηση τών δυνάμεών του και μόνον ὅταν γυμναστῇ διὰ νά ὑπομένει τὰς ἐθελοσυναις ταλαιπωρίας και κακουχίας θά δυνηθεῖ νά ὑπομείνει και αὐτὰς τοῦ πολέμου». (Στρ. Κανονισμός

20-1, ἀρθρο 2, παρ. 6, ἐδαφ. 3.)

Μέ τὴ σειρά τοῦ ὁ λαὸς συνηθίζει τὸ «πῆγαινε φαντάρους γιὰ νά βάλεις μυαλό, νά γίνεις ἄντρας. Ἄν δέ σκύψεις τὸ κεφάλι δέν μπορείς νά γίνεις σωτὸς ἄνθρωπος».

Κάθε ἰδεολογικὸς μῦθος ὅμως διαπραγματεύεται φανταστικά τὸ ἀντικείμενό του. Ὅπως και ὁ στρατὸς πού δέν πρέπει νά ἀναμειγνύεται στην πολιτικὴ, εἶναι παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ πιὸ πολιτικοποιημένος θεσμός τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, ἔτσι και ὁ νέος πού μέ τὰ καψόνια γίνεται ἱκανὸς πολεμιστῆς, σκληρὸς ἄντρας, συνετὸς και ἐμπειρὸς πολίτης, στην πραγματικότητα παίρνει δίπλωμα ὑποταγῆς, ἀναγκαῖο γιὰ τὴ διακίνηση τῆς κοινωνικῆς ιεραρχίας, γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς κοινωνικῆς συναίνεσης. Ἡ σκληράδα τοῦ χρειάζεται γιὰ τὸν ἄκρατο φιλοτομαρισμὸ και τὴν ἰδιότητα. Ἡ σύνεση, γιὰ τὴν ὑποταγὴ τὴν παθητικότητα και τὴν ἀπολιτικοποίηση. Ἡ ἐμπειρία γιὰ τὸ γλύψιμο και τὴν κολακεία πρὸς τὴν ἐξουσία.

Τὰ καψόνια ἀφοροῦν και τὰ τρία ἐπίπεδα τῆς πρωτοβάθμιας στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης. Τὴ σχολὴ Εὐελπίδων, σχολές ἐφέδρων ἀξιωματικῶν, και τών στρατιωτῶν (κέντρα νεοσυλλέκτων, μονάδες ἐκστρατείας).

Οἱ «εὐέλπιδες» στά τέσσερα χρόνια τῆς σχολῆς δέ μαθαίνουν παρὰ νά «διοικοῦν και νά διοικούνται». Τίς πρώτες οὐσιαστικές γνώσεις πάνω στην δουλειὰ τους τίς μαθαίνουν ἀφοῦ τελειώσουν τὴ σχολή, στίς σχολές προσαρμογῆς.

Οἱ παλαιοὶ ἀναλαμβάνουν τούς νέους. Ἀναφορές, ὑποκλίσεις, κάμψεις στό ἔδαφος, τρέξιμο, ἀνεβοκατεβάσματα στίς σκάλες, ἀναγκαστικό πύσιμο ξυδίου, ξυλοδαρμοί, βρίσκονται στην ἡμερήσια διάταξη. Τὸ πρῶτα δυὸ χρόνια τῆς σχολῆς τούς καθορίζουν πλέον σάν χαρακτηριστές. Περιμένουν τὸν καιρὸ νά τελειώσουν και νά ἐκδικηθοῦν κάθε «κακομαθημένο πολίτη» πού θά στρατευθεῖ. Πάρα πολὺ λίγοι μετανοημένοι, μέ τραυματικά ἀγγῆ, προσπαθοῦν νά πάρουν τὸ γρηγορότερο σύνταξη.

Τὸ ἴδιο και στίς σχολές ἐφέδρων ἀξιωματικῶν. Κάθε παλιὸς «χρεώνεται» ἓνα νέο. Ὅποιος ἐφέδρος τολμὰ νά ἀντισταθεῖ συντρίβεται.

Στους στρατιώτες τὸ καψόνι γίνεται ἢ ἀπὸ τούς ἀξιωματικούς ἢ ἀπὸ τούς ἰδιους δηλαδή ἀπὸ τούς παλιούς στους νέους. Κάμψεις στό ἔδαφος, πηδήματα σάν λαγουδάκια, τρέξιμο συνεχές, ἀνατάσεις μέ τὸ ὅλο στό χέρι, περπάτημα μέ τὰ γόνατα, ἐρωτικὴ ἐπαφὴ μέ τὸ σάκο ρουχισμοῦ, παρκάρισμα τῆς καρβάνας, πολλές μεταβολές, σβήσιμο εἰκονικῶν φωτιῶν, βρισιές, ἀπειλές, βαιοπραγίες. Ὅλη ἡ περίοδος στό κέντρο νεοσυλλέκτων και οι πρώτοι μῆνες στην μονάδα, ἀποτελοῦν μαρτύριο γιὰ τὸν φαντάρ. Δίνουμε τὰ πιὸ κάτω χαρακτηριστικά παραδείγματα:

1) Στις 6.2.82 ο στρατιώτης Κέλης βρέθηκε κρεμασμένος. Λίγες ώρες πριν από το θάνατό του είχε υποβληθεί σε άτομικό καψόνι από λοχαγό της μονάδας του 346 ΤΕ (επιστολή φαντάρων).

2) Η επιτροπή σμηνιτών της 82 Σ.Τ. ΕΣΣΟ στην 124 ΠΒΕ, Τρίπολη, καταγγέλλει ότι για ένα πρωί επί μισή ώρα έγινε σ' ένα ολόκληρο λόχο ομαδικό καψόνι με κάμψεις και συνεχείς μεταβολές. Τό αποτέλεσμα ήταν δυό σμηνίτες να λιποθυμήσουν και ένας να πάθει νευρικό κλονισμό.

3) Η επιτροπή φαντάρων του 576 Τ.Π. στο Άργος Όρεστικόν, καταγγέλλει τον αντίσυνταγματάρχη Ξαφόπουλο Βασίλειο για χειροδικία σε στρατιώτη (Μάρτης 1983).

4) Η επιτροπή φαντάρων της σχολής πυροβολικού (126 Μ.Π.Π.-ΠΔ. ΕΠΒ) καταγγέλλει: Τόν Σεπτέμβριο 1982 ένας παλιός μαθητής της σχολής διατάζει ένα νέο να κάνει κάμψεις μέσα στη θέλασσα στα ρηχά νερά, ο νέος εκτελεί.

5) Τόν Οκτώβριο του 1982, 3 μαθητές της σχολής Ευελπίδων ξυ-

λοκοπούν τον μαθητή Παραϊορδανίδη. Τιμωρούνται θύτες και θύμα.

Η κυβέρνηση σήμερα μιλάει για κατάργηση του καψονιού. Επαιρείται και για τις σχετικές απαγορευτικές διαταγές της. Δεν «κομίζει όμως γλαίκαν εις τας Αθήνας». Διαταγές που απαγορεύουν το καψόνι έχουν εκδοθεί και πιο παλιά. Αυτό όμως δε σταμάτησε. Η τελευταία είναι την 2.7.81, που είναι πολύ

σαφής: «Περιήλθε εις γνώσιν της υπηρεσίας ότι οι βαθμοφόροι... υποβάλλουν όπλιτας εις δοκιμασίας (καψόνι) και εις πολλές περιπτώσεις εις ανεπιτρεπτούς σωματικές και ψυχικές τοιαύτας... Επιδίδωξις παντός ανωτέρου... πρέπει να είναι ή επίτευξις ψυχικής έπαφής μετά των κατωτέρων και ιδιαιτέρως μετά των κληρωτών, η οποία επιτυγχάνεται διά πατρικής συμπεριφοράς, στοργής και σεβασμού... κατόπιν των ανωτέρων καλώς τας Διοικήσεις... να επιβάλλουν αυστηροτάτας κυρώσεις εις πάνταν παραβάτην... τό ΓΕΣ... δά έλέγχει αυστηρώς τας Δ)κσεις εκείνας αι όποιαι δά όλιγωρήσουν».

Αντιστράτηγος
Ευθύμιος Καραγιάννης
Αρχηγός

ΓΕΣ/1ο ΕΓ/5α Φ540/32 36897/Σ 2073/2 Ιουλίου 1981.

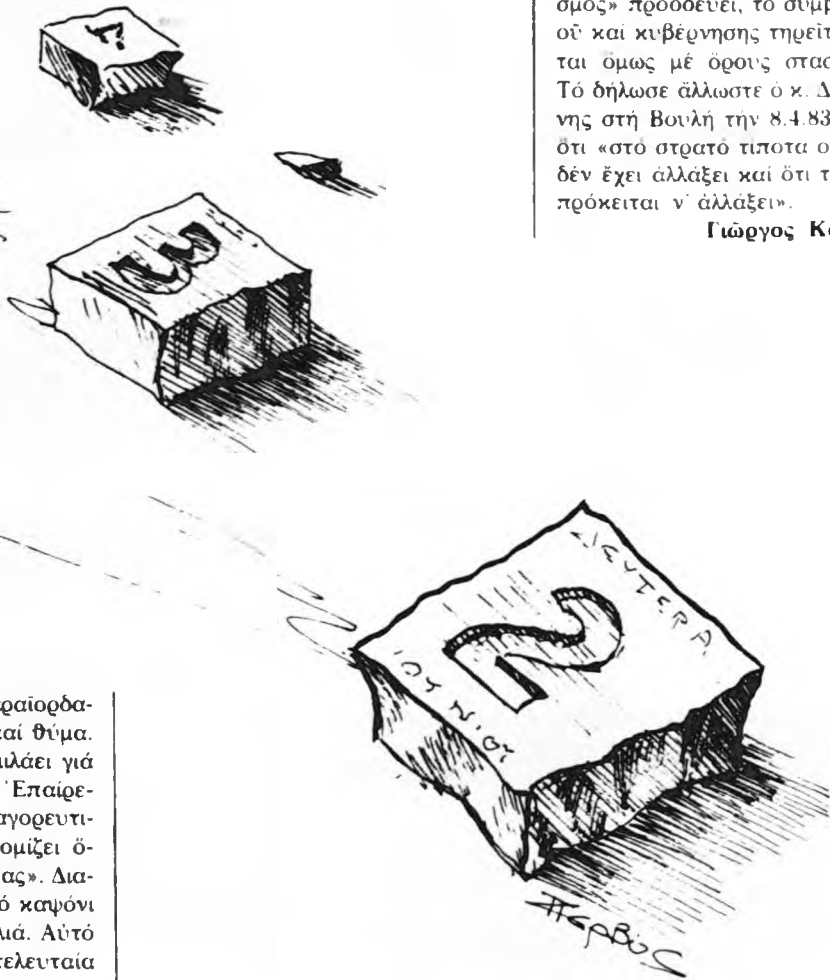
Ούτε όμως ή περίφημη διαταγή που δημοσιεύτηκε στην «Ελευθεροτυπία» είναι κάτι τό καινούργιο. Τά ίδια ακριβώς πράγματα γράφονταν στη Στρατιωτική Επιθεώρηση και επί Νέας Δημοκρατίας. «Περί

της ανθρωπίνης προσωπικότητας και της τεχνικής των συνεντεύξεων» - Άννης (Π.Ζ) Δ. Σμοκοβίτης - ΣΕ 9/81 τεύχος 9.

Είναι εύκολο λοιπόν να κατανοήσουμε ότι οι διαταγές δε λύνουν τό πρόβλημα. Μάλιστα τό έκαναν πιο πολύπλοκο και οι δηλώσεις του Υ-ΦΕΘΑ κ. Δροσογιάννης. Απαντώντας στη Βουλή την 31.11.82 σε έρώτηση που του έγινε για τό καψόνι, δηλώνει ότι ή Κυβέρνηση έχει λάβει τά απαιτούμενα μέτρα αλλά και ότι δυστυχώς τό καψόνι αποτελεί παράδοση.

Είναι σίγουρο, ότι ή λύση του προβλήματος που μάς απασχολεί σχετίζεται με τόν συνολικό έκδομοκρατισμό των ένοπλων δυνάμεων. Σχετίζεται με τό σπάσιμο του στεγανού του στρατού, με την κατάκτηση των συνδικαλιστικών και δημοκρατικών ελευθεριών από πλευράς των στρατιωτικών και κυρίως των φαντάρων. Οι φαντάροι, οι άμεσα καταπιεζόμενοι από τόν στρατοκρατικό μηχανισμό, είναι αυτοί που θά βάλουν τέρμα στο φασισμό και στην κτηνωδία του καψονιού, διεκδικώντας, με όρους κινήματος και μαζικής πάλης μέσα στα στρατόπεδα τά δημοκρατικά τους δικαιώματα. Όσο για την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ οι φαντάροι, που διαμαρτύρονται και παλεύουν οργανωμένα, συγκεκριμένα τό κίνημα των «Επιτροπών Στρατιωτών, Ναυτών και Σμηνιτών», βαπτίζονται ύποπτοι και προβοκάτορες. Οι φαντάροι που αυτοκτονούν βαπτίζονται ψυχασθενείς. Κατά τά άλλα ή δημοκρατία διευρύνεται, ό «σοσιαλισμός» προοδεύει, τό συμβόλαιο λαού και κυβέρνησης τηρείται. Τηρείται όμως με όρους στασιμότητας. Τό δήλωσε άλλωστε ό κ. Δροσογιάννης στη Βουλή την 8.4.83 λέγοντας ότι «στο στρατό τίποτα ούσιαστικό δεν έχει αλλάξει και ότι τίποτα δεν πρόκειται ν' αλλάξει».

Γιώργος Καραζάνος

Ζητήστε τόν δίχρωμο «Σχολιαστή»
πού διανέμεται μαζί

Φύλε άναγνώστη
'Η «Χθεσινή» κι αυτή μέ τή
σειρά της σέ σχήμα 100% ΤΑΜΠΛΟ-INT
Μοντέρνα, πικάντικη καί όπως
πάντα στίς επάλξεις τής αδέσμευτης
δημοσιογραφίας

«Διαφωνώ με ό,τι λες, αλλά θα υπερασπιστώ
μέχρι θανάτου το δικαίωμα σου να το λες»

ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ

Είληρες 2, 3, 5, 8, 9, 11, 13 — Εξωτερικά 4 — Αρθρα 6 — Γραφικάτες 7 — Λιλιπούλοι 10 — Οικονομία 15 — Τουρισμός 16 — Τηλέφωνο 20 — Καλλιτεχνικά 21 — Αθλητικά 29-32

Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΟΛΑ ΠΑΙΖΟΝΤΑΙ ΝΟΜΟΣ ΤΡΑΒΕΣΤΙ

Νέο θύμα του 'Ανδρέα

ΓΛΥΚΕΙΑ και μέ θερμό βάλειμα ή Κρίστι, Πούν δεν θα ξεψάλιζε; 'Ακόμη και τόν γοιτευτικό όν ζούν πρίγκιπα 'Ανδρέα, πού ως τώρα μέ τά ερωτικά του καταρ- θες μέ θαμάσια ύλικά! 'Εθεδθ λαπόν, ή Κρίστι στίς τελευταίες ιμποδομιές, πολύ κοντά στόν πρίγκιπα. 'Αστρωσαν τα φλάς τών φωτογράφων καί νέες εξέλι- ξεις ήρθαν νά προστεθούν στό έρωτικό μητρώο τού 'Ανδρέα. Λέτε νά πρόκειται για ειδύλλιο;

ΕΛ ΤΥΠΟΣ 14/8

Η φουρνάρισσα πού καίει

Η ΣΟΦΙΑ Λορέν ξανόινωσε. Πως δεν θα τό πίστευε βλέποντας τή φουρνάρ- σσιμή τής Εύας; Τέτοια Σοφία είχεμε δεκαετίες... νά χαρούμε. Κι όμως τό φανόμενο άπατά. 'Η μεγάλη ντίβα παζά- ρει στό φανά μέσα άπ' τήν προσοική- τη καί τό φυσικά χαρίσματα της 21χρο- νης φουρνάρισσας πού κόποιος άνακαλύ- ψε στό φούρνο ενώ έψηνε πίτσες καί τήν τράβηξε άπ' τή φωτιά μέ τήν άκατα- έκτακτομύρια άνδρικά μάτια στόν κινη- τογράφο τής.

ΚΥΡΙΑ «Ε» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 12/8

Ματιές

ΠΡΟΧΘΕΙ έκτελούσα ύπηρεσία, εκεί πρós τή λεωφόρο 'Αλεξάνδρας. Θυσιά, σάει ένας στυλ. Κάποια στιγμή, μέ πλη- νή τήν κορυφή ως τό νύχια μέ ξανακοι- «Μπας κι είσαι δειλά-δειλά, μέ ρωτάει: «Τίποτα τό γέλιο. «Έμηνες εύαι...»

παίδι μου. «Κι από πού είσαι, βρέ από τή Μεγαλόνησο...» «Α, χέρε αυτή ή Μεγαλόνησος;» «Μεγάλη» «Και τι πάνεις εδώ, Τουρισμό;» «Όχι, 'Αστυφύλακος είμαι. Έπτελώ τήν ύπρε- σια μου».

ΨΥΧΟΒΓΛΑΤΗΣ ό σχολιαστής.
ΕΛ ΤΥΠΟΣ 2/8

ΝΕΑ 14/8

Δέν έχουν ήχο... Δέν έχουν ύλικά!

Για τήν προστασία τού πολιτισμού μας από ξένους τρόπους ζωής γράφει στην Μοιραγής Μεσσηνίας:

«Αναστη Βραδύνη, Τό θέμα είναι πολύ γνωστό. Παρομέ- νει, όμως, ακόμη άμελέτητο από τούς άρμόδιους. Καί ό κόσμος άνησυχεί. 'Η 'Ελληνική Κοινωνία χωρίς υπερβολή τρο- ρίες καί στίς διακοήρες. Παρατηρεί τι συμβαίνει σέ δημοσίους χώρους άσκα- δόσεως. Τά παιδιά μας έχουν παρασυρ- βεί καί τραγουδούν ξένα τραγουδια καί χορεύουν ξένους χορούς!... Καί μεταφέ- ρουν τά ξένα τραγουδια καί τούς ξένους χορούς καί μέσα στην 'Ελληνική Δικαιό- νεια!... Καί στίς φιλικές των συναναστρο- φές προτιμούν ξένη μουσική, τζαζ, ράκ καί ντρώ!...

Μέ τήν τακτική αυτή, πού συνεχίζεται χρόνια τώρα μέ μέθοδο καί ξένα συστή- ματα, άπειλείται ή μουσική παιδεία τού λαού μας. Άπελείεται ό ήχος ό ελληνί- κός, ό ρυθμός ό ελληνικός, ό ελληνικός τρόπος ανέψεως καί ζωής! Εισχωρούν ξένοι ήχοι, ξένοι τρόποι κινήσεως, νευρι- καί καί άγριοι!...

ΒΡΑΥΛΗΝ 15/8

Καθένας κάτι «τσιμήσε»

• Ό 'Ολλανδός Ζόν Γκέφ Νέκερ έβγαλε στή 'τσέπη, αντί λίγα φιορίνια, τά πεντα- κόσια χιλιάδικα προίκα τής 20χρονης άρραβωνιαστικιάς του καί προσάθεσε νά πετάξει για τήν πατρίδα του, Κατέλη- ξε όμως στό Αυτάφωρο καί βέβαια καταδικάστηκε. Τήν ίδια στιγμή στό Τρι- μέλες, ό 'Αμερικανός σμηνίας 'Αντονι Χάλεϊ, πού τσίμπησε καί έυλοφόρτωσε 'εναρή 'Ελληνίδα τή πλώτωση προσωρινά καί πάλι.

ΕΛ ΤΥΠΟΣ 14/8

Ό Πάπας στήν Πολωνία

• Στό μεταξύ, οι άρχες τής Λ.Δ. Πολω- νίας, άναγόρευσαν τήν πώληση καθε είδους ούνεπνευματικών ποτών στίς πε- ριοχές πού θα έπισκεφτεί ό Πάπας ΡΕΣΙΣΤΑΝΤΗ 15/8

Τι τρώει ή Αλίκη και μένει πάντα φρέσκια

Του Μητροπολίτου Κ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ

• 'Η Όρθοδοξία δεν είναι μέρος τής αλήθειας πού φοβάται τό διάλογο μέ άλλες αλήθειες, άλλα είναι ή παναλήθεια έχει κανένα άγχος νά φανερώναται καί δεν συνάντησή της.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 15/8

• ΒΑΣ. ΜΠΟΥΥΓΙΑΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ ΨΥΧΟΜΕΛΕΤΗΤΗΣ, ΨΥΧΟΦΟΒΙΑ, ΕΠΙΛΗΨΙΑ, ΨΥΧΟΠΡΟΚΕΦΑΛΑΛΓΙΑ, ΨΥΧΟ- ΑΓΧΟΣ, ΨΥΧΟΜΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ, Ο- ΠΟΙΛΗΝΟΤΕ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΒΕΡΑΠΕΙΑ ΑΝΕΥ ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΟΥΔΕΝ ΠΡΟ- ΒΛΗΜΑ ΑΥΤΟ.

ΕΚΤΑΣΣΕΩΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΑΡΙΣΤΙΚΗΣ ΒΡΑΔΥΜΩΣΙΑΣ (ΕΚΕΚΔΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ). ΣΕΞΟΛΟΓΙΚΑΙ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΣΤΡΟΦΑΙ, (ΨΥΧΟΦΟΒΙΑ ΚΑΙ.) ΦΟΒΙΑΙ.

ΕΘΝΟΣ 14/8

• Λοπόν Κ. Καυτσώφωργα, βάζει παίων νόμων μεταγράφωτε τά μπουμπουκία Συγκεκριμένα πράγματα!

ΒΡΑΥΛΗΝ 15/8

Όταν οι άντρες «πληρώνουν» τούς βιασμούς

• Άρκεί νά βελήσει μία γυναίκα νά κατα- γείλει κάποιον «ισο» τής άρσενικό. Δεν χρειάζονται μάρτυρες, δεν μετράει ή αξιοπιστία αυτής πού κάνει τήν καταγγε- λία κι ούτε έχει σημασία άν ό «ένοχος» είναι αυτόχρονα πρόσωπο έξαιρετικής ήθικης.

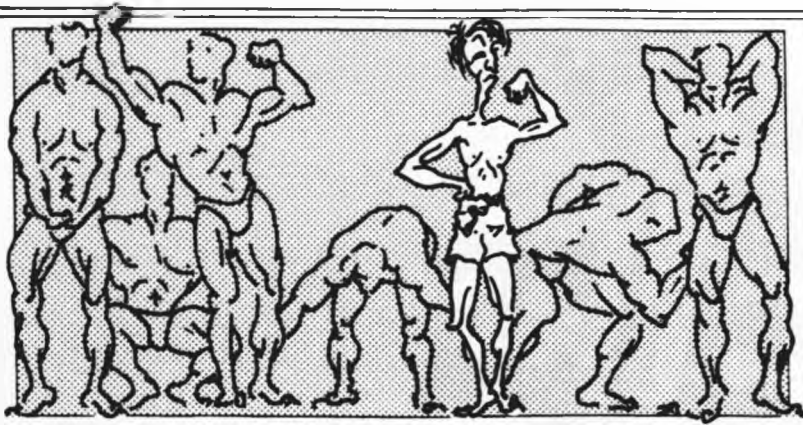
ΕΛ ΤΥΠΟΣ 12/8

Η γυναίκα πού ζητάει σέξ έπιθετικά κόβει τήν όρεξη

ΕΛ ΤΥΠΟΣ

Μια τραγική ανθρώπινη ιστορία — Σελ. 8

«Στημένα»

παιχνίδια: ‘Η ιστορία

συνεχίζεται

Οι δωροδοκίες και τα «στημένα» παιχνίδια αποτελούν μόνιμο φαινόμενο στο ελληνικό ποδόσφαιρο. Έκτος από τις πολύ γνωστές περιπτώσεις που καταγγέλλουν και έφτασαν στα δικαστήρια όλοι οι φίλαθλοι έχουν να καταμαρτυρήσουν αμέτρητες άλλες περιπτώσεις όπου όλοι ξέρανε το «στήσιμο» εκτός από τις επίσημες αθλητικές αρχές.

Τό τέλος των φετινών πρωταθλημάτων έφερε ξανά στο προσκήνιο αυτό το θέμα. Πολλά έγιναν, πολλά καταγγέλλθηκαν, πολλά γράφτηκαν, ελάχιστα αποδείχτηκαν. Κι αυτά που δεν αποδεικνύονται - γιατί γίνονται κοινή συναινέση - είναι τα περισσότερα ουσιαστικά. Πρόκειται για μία εκλεπτυσμένη μορφή δωροδοκίας όπου ομάδες που έχουν άμεση ανάγκη βαθμών (είτε για να πάρουν το πρωτάθλημα είτε για να αποφύγουν τον υποβιβασμό) πετυχαίνουν «εκπληκτικά» αποτελέσματα απέναντι σε βαθμολογικά αδιάφορες ομάδες. Τό φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο στις ερασιτεχνικές κατηγορίες που δεν ενδιαφέρουν τό πλατύ κοινό και έτσι περνάει απαρατήρητο. Αποτελεί όμως, όπως και παλιότερα, βασική συνιστώσα του ποδοσφαίρου και δείχνει πώς ή διατυμπανιζόμενη από την αθλητική ηγεσία εξυγιάνση, δεν αποτελεί παρά μία εύχη χωρίς περιεχόμενο. Καί τό γεγονός αυτό δεν αφορά τις προθέσεις της. Τό ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να παρέμβει γιατί δεν έχει καμιά πρόσβαση στα κυκλώματα των παραγόντων που διαμόρφωσαν κι έλέγχουν τη δομή του ποδοσφαίρου. Κι ή προσπάθειά του να έλέγξει μέ δικούς του ανθρώπους αυτά τά κυκλώματα δεν μπορεί παρά να αναπαράγει τις ίδιες πρακτικές μέ διαφορετικά πι-

θανόν σχήματα. Όποιος όμως ανακατεύεται μέ τά πύτουρα τόν τρώνε οι κότες...

Έτσι λοιπόν την τελευταία αγωνιστική στό πρωτάθλημα της Β ! Έθνικής καί στις κατώτερες κατηγορίες είχαμε μία πλημμυρίδα νικών εκτός έδρας. Όποιος ήθελε βαθμούς τούς έπαιρνε αδιάφορο μέ ποιόν έπαιζε. Σ' όλο τό υπόλοιπο πρωτάθλημα οι εκτός έδρας νίκες σπάνιζαν γιατί ή έδρα σ' αυτές τις κατηγορίες είναι πολύ πιο σημαντικός παράγοντας απ' ό,τι στην Α Έθνική. Άς δούμε όμως συγκεκριμένα τά πιο χτυπητά παραδείγματα.

Β' ΕΘΝΙΚΗ (Νότιος όμιλος)

Πανηλειακός - Αιγάλεω 3-5: Τό Αιγάλεω ήθελε όπωςδηποτε τούς δύο βαθμούς για να παραμείνει πρώτο. Ό Πανηλειακός αδιάφορος. Στόν Πύργο οργιάζουν οι φήμες πώς κάποιος τά «είχαν πιάσει» από τό Διαγόρα για να κερδίσουν τό Αιγάλεω. Στόν άγώνα τελικά δεν αγωνίζεται ό βασικός τερματοφύλακας του Πανηλειακού (χωρίς κανείς να έξηγήσει γιατί) αλλά κάποιος άλλος που είχε αρκετά χρόνια να παίξει καί τελικά δέχτηκε πέντε γκολ.

Βύζας - Διαγόρας 1-2: Ό Διαγόρας ήθελε τη νίκη για να ισοβαθμίσει μέ τό Αιγάλεω στην πρώτη θέση. Οι όπαδοί του Βύζαντα πανηγύριζαν σε κάθε γκολ του γκολ του Διαγόρα...

Κόρινθος - Πανελευσινιακός: 0-2

‘Ηρόδοτος - Αιολικός: 0-1,

‘Αχαΐκή - Περιστέρι: 1-2 Όποια από τις τρεις ομάδες που κέρδισαν έχανε, θά υποβιβάζόταν. Τώρα αυτό θά κριθεί σε μπαράζ.

ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟ

Αΐας Σαλ. - Μοσχάτο 0-1: Τό Μοσχάτο μέ νίκη σωζόταν από τόν υποβιβασμό. Ό Αΐας είναι ό δεύτερος της βαθμολογίας. 15 βαθμούς μπροστά από τό Μοσχάτο.

Νίκη Ρ. - ‘Αργοναύτης 2-4: Καί ό ‘Αργοναύτης μέ νίκη σιγοούρεψε την παραμονή του. ‘Η Νίκη Ρέντη ήταν 6 βαθμούς μπροστά από τόν ‘Αργοναύτη.

ΦΟΙΝΙΞ Πολ. - Ξηροκρήνη 0-1: ‘Η Ξηροκρήνη ήθελε τούς δύο βαθμούς για να σωθεί. Ό Φοίνικας ήταν δεύτερος στόν όμιλο μέ 12 βαθμούς περισσότερους από την Ξηροκρήνη.

‘Απόλλων Κ.Β. - Μ. ‘Αλεξάνδρος 2-5: Καί ό Μ. ‘Αλεξάνδρος σώθηκε μέ αυτή τη νίκη απέναντι στόν αδιάφορο ‘Απόλλωνα.

Πανσαμιακός - Δραπετσώνα 0-2 (άνευ άγώνος): Ό Πανσαμιακός δεν κατέβηκε στην έδρα του (!) να αγωνιστεί. Έτσι ή Δραπετσώνα πήρε τούς δύο βαθμούς καί σώθηκε. Όπως έξηγήθηκε καί μέ μία ανακοίνωση πρός τούς φιλάθλους ή ενέργεια αυτή ήταν περισσότερο αξιοπρεπής από τό να κατέβαινε καί να έχανε...

Α' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Φωστήρας Καιο. - Χαραυγιακός 0-2: Ό Χαραυγιακός μ' αυτή τη νίκη κατά του τρίτου στη Βαθμολογία (αλλά αδιάφορου) Φωστήρα έξασφάλισε τόν τίτλο του όμιλου του.

Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

‘Αγ. ‘Ελεούσα - ‘Εθνικός Ν. Μάκρης 0-2: Ό ‘Εθνικός πήρε τόν τίτλο του πρωταθλήτη μ' αυτή τη νίκη.

Δάφνη Δαφ. - ‘Ανθούπολη 0-3: ‘Η ‘Ανθούπολη μέ ένα βαθμό διαφορά από τόν ‘Εθνικό Ν.Μ. έπρεπε να κερδίσει μήπως καί σκοντάψει ό ‘Εθνικός στην ‘Αγ. ‘Ελεούσα. **Π. Κλούμπ - Ν. Φιλαδέλφειας 1-2, Πέρα Ταταύλα - Θύελλα Ραφήνας 0-1:** Καί οι δύο ομάδες σώθηκαν από τόν υποβιβασμό απέναντι στους ήδη καταδικασμένους αντιπάλους τους.

Θά μπορούσε κανείς αν ψάξει συστηματικά να ανακαλύψει πολλές άλλες τέτοιες περιπτώσεις. Καί φυσικά δεν είναι ή τελευταία φορά που εμφανίζεται τό φαινόμενο. Ούτε όφελούν τά κροκοδείλια δάκρυα για την κατάντια του ποδοσφαίρου μας. Γιατί καί στά ξένα πρωταθλήματα τό φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο. Είναι πολύ πρόσφατες οι δωροδοκίες στην ‘Ιταλία καί την Ούγγαρια. Καί θά συνεχίσει να υπάρχει κόντρα σ' όποιεσδήποτε «έξυγιαντικές» αναγγελίες όσο ό πρωταθλητισμός αποτελεί τό βασικό χαρακτηριστικό του ποδοσφαίρου.

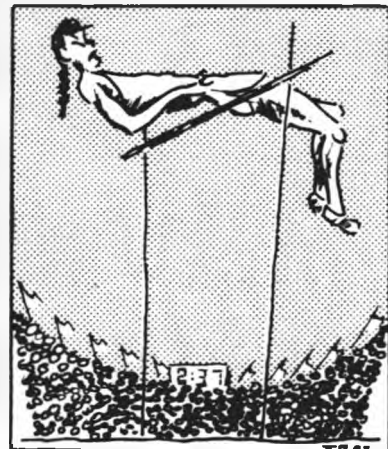
Τάκης ‘Υπερμαχος

‘Ενας Κινέζος στά 2.37!

Νά πού έφτασε ή ώρα καί οι Κινέζοι έβγαλαν τό μεγάλο αθλητή. Τόν Ζού Ζιάν Χούα πού έσπασε τό παγκόσμιο ρεκόρ στό ύψος.

‘Αλλά αυτή είναι μόνο ή αρχή. Στό Λός ‘Αντζελες θά έχουμε την ευκαιρία να θαυμάσουμε κι άλλες κινέζικες εκπλήξεις. Στη γυμναστική στό τριπλούν, στίς καταδύσεις, στό βόλεϊ στην άρση βαρών. Στην ‘Ολυμπιάδα της Σεούλ δέ, προβλέπεται ότι ή Κίνα θά πάρει τά περισσότερα χρυσά μετάλλια, μιά καί θά υπάρχει τό πίνγκ-πόνγκ! Καί όπως μās πληροφορεί τό πρακτορείο ειδήσεων «Νέα Κίνα»:

«Ό κινέζικος αθλητισμός θά είναι πρώτος στόν κόσμο τό 2.000!! Τότε θά έχει ολοκληρωθεί τό πρόγραμμα ανάπτυξης που είχε διακοπεί κατά δραματικό τρόπο τη δεκαετία του 66-76 λόγω της πολιτιστικής επανάστασης του Μάο». Τό πρόγραμμα αυτό προβλέπει «ή διαλογή των αθλητικών ταλέντων να γίνεται στό δημοτικό καί στη συνέχεια τά πιο σπουδαία ταλέντα απ' αυτά να πηγαίνουν σε ειδικά σχολιά, όπου μπορούν να σπουδάσουν καί να γυμναστούν παράλληλα».

Βέβαια ή Κινέζικη ‘Αθλητική ηγεσία δέ διεκδικεί βραβείο σοσιαλιστικής πρωτοτυπίας. Αντίθετα διεκδικεί, έστω καί τελευταία απ' όλες τις χώρες, παράσημα «ρεαλισμού». Καί έπειδή οι αθλητικοί παράγοντες, ό αθλητικός τύπος καί ή τηλεόραση των καπιταλιστικών χωρών λατρεύουν τόν «ρεαλισμό», έχουν ενθουσιαστεί μέ την επίδοση του Ζού Ζιάν Χούα καί μέ δέος αναμένουν τά αποτελέσματα της αθλητικής στροφής των «πραγματιστών» ηγετών της Κίνας.

‘Υπάρχουν πάντως καί οι αθεράπευτα ρομαντικοί καί αμετανόητοι ουτοπιστές που δεν πολυπιστεύουν ότι ό αθλητισμός είναι «εύγενής άμλλα», «πανανθρώπινο ιδανικό» «ειρηνική συναδέλφωση των λαών» κλπ κλπ. Αυτοί που χωρίς να σνομπάρουν τόν ‘Αθλητισμό προτιμούν τά «δραματικά» πειράματα καί σ' αυτό τό χώρο από τις συνταγές, που στό κάτω κάτω είναι ίδιες σ' ανατολή καί δύση.

Θ.Π.

‘Η Χωροφυλακή

Η ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗ έχει σ’ ολόκληρη την ήπειρο περίπου τὰ εξῆς χαρακτηριστικά:

Σ’ ἓνα μεγάλο γκριζό κτίριο με βρώμικους διαδρόμους κάθονται ἄντρες με στολή και ἀπίθανα σκονισμένοι γραφιάδες. Τό σύνολο τῶν χωροφυλάκων τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἔχει πετύχει προηγουμένως στίς ἐξετάσεις ἀγένειας.

Ὁ χωροφύλακας λέει καί κάνει μέ ἀλάθητο ἔνστικτο τό πιό περίπλοκο τό πιό ἀπροσδόκητο, τό πιό μπεγαλίδικο, ὅτι ματαιώνει τὰ σχέδιά σου. Ἡ γλώσσα του εἶναι βάνουση καί ἀξεστη· τό ὅτι δέ δέρνει ἀμέσως εἶναι ἐπειδή του λείπει ὁ χρόνος. Ὁ πολίτης, φορολογούμενος καί οἰκογενειάρχης, μπαίνει ἀπό τό κατώφλι τῆς πόρτας μέ τόν φύλακα καί ἀντλαμβάνεται κατάπληκτος ὅτι ἐξω ζοῦσε μιά παράνομη ἀπαγορευμένη, ὑπερβολικά ἐλεύθερη ζωή, σάν τόν μαθητῆ στό διάλειμμα. Ἐδῶ μέσα εἶναι τό σωστό. Ζαρώνει στό τίποτα, δέν ἔχει πλέον δικαιώματα, δέν ἔχει καμιά ἀξία, δέν ὑπάρχει κάν. Ἀπίθανα ἐγκλήματα γιά τὰ ὅποια ὅμως ἦταν πάντοτε ὑποπτος πλανῶνται στόν ἀέρα· ἓνα δυσάρεστο συναίσθημα γιά τό ὅτι δέν τὰ ἔχει διαπράξει ἀντίθετα πρός τίς ὑποψίες τῆς ὑπηρεσίας, τόν καταλαμβάνει. Καί πρῶτα-πρῶτα πρέπει νά περιμένει.

Ἡ χωροφυλακή ἔχει καταργήσει τήν ἔννοια τοῦ χρόνου. Ἀδύνατο νά ὑπολογισθεῖ τό πόσες ὥρες δουλειᾶς ἔχουν σπαταληθεῖ ἀπ’ τήν ἀσκοπική ἀναμονή σ’ ὅλες τίς ἀστυνομικές ἀρχές τῆς Εὐρώπης. Ὁ καημένος ὁ ὑπάκουος χρειάζεται τό κράτος - ἡ μάλλον· τό κράτος τόν χρειάζεται γιά νά παιδιαρίσει -καί γι’ αὐτόν τό λόγο τοῦ ἐπιβάλλει πρῶτα-πρῶτα προσωπική κράτηση· ὁ πολίτης ἐκτίει τὰ πιστοποιητικά του στούς διαδρόμους. Καθημερινά σ’ ὅλον τόν πολιτισμένο κόσμο περιμένουν ἑκατοντάδες καί χιλιάδες βλακώδικα, πικραμένους, βαρυνεσμένους, ἀνήσυχους ἕναν γραφιά τῆς χωροφυλακῆς. Στό κτίσιμο ἐνός ἀστυνομικοῦ κτιρίου μοιάζει νά ‘χουν ληφθεῖ ὅλα ὑπόψη ἐκτός ἀπό τό πλήθος πού θά μπεινοβγαίνει ἐκεῖ. Τό πῶς θά βρεῖ ἄκρη ἀνάμεσα στό δωμάτιο, στούς διαδρόμους, στό γραφεῖο διαβατηρίων εἶναι δουλειά δική του. Φαίνεται μαλιστα πίσω ἀπ’ αὐτήν τήν ἀδιαφορία νά ὑπάρχει μιά βαθιά παιδευτική ἀξία· ὁ πολίτης πρέπει νά νιώσει ὅτι εἶναι μιά ψείρα, ἓνα ἀθλίο ὄν, ἓνα τίποτα. Τό καλύτερο πού μπορεί νά τοῦ συμβεῖ εἶναι νά μή φυλακισθεῖ ἀμέσως.

Δυό ὥρες δουλειᾶς πάνε χαμένες περιμένοντας -σ’ αὐτό τό διάστημα θά μπορούσε κανεῖς νά ἔχει συνθέσει ἑκατό στίχους μιᾶς ὁδύσειας, νά ἔχει κερδίσει λεφτά στό χρηματιστήριο, νά ἔχει πάει ἐκδρομή. Τίποτα ἀπ’ αὐτά. Ἀναμονή. Μετά - ἡ καρδιά χτυπάει πιό γρήγορα! Βρίσκεται μπροστά στόν Πανίσχυρο. Ὁ Πανίσχυρος ἀπλῶς γύρω του μιά ἀτμόσφαιρα βαναυσότητας καί ἀπληξίας. Μιλιταριστική ἐπιθετικότητα καί ἀπλута ὁδία δίνουν στόν ἄνθρωπο αὐτόν ἓνα προσωπικό ἄρωμα. Μιά μισή κίνηση τοῦ κεφα-

λιοῦ πού τήν πιάνουν προσεκτικά μάτια σημαίνει: «Τί θέλετε;» Τοῦ λές τί. Πρῶτος ἀστυνομικός κανόνας: «Ὅχι». Βγαίνεις. Δεύτερος ἀστυνομικός κανόνας: «Ὅχι. Πρῶτα πρέπει...» Βγαίνεις. Καινούργια τρεξίματα. Καινούργια ἀναμονή. Καινούργια χαρτιά. Γιατί χωρίς χαρτιά δέν ἔχει γοῦστο ἡ χωροφυλακή, ὁλόκληρη ἡ χωροφυλακή. Τὰ πιστοποιητικά, διαβατήρια, ταυτότητες, δηλώσεις κατοικίας, πιστοποιητικά νομιμοφροσύνης, βίβες, πιστοποιητικά κληρονομιάς, ἔγγραφα νεκρῶν καί ζωντανῶν πού ἀνακάλυψε τὰ τελευταῖα χρόνια αὐτή ἡ πατριωτική ἡλιερος ἀποδεικνύουν τόν αὐτοσκοπό τῆς ἐπιχείρησης. Εἶναι ἀσκοπο νά ψάξεις μέσα σ’ αὐτόν τόν κυκεῶνα τῆς βλακειᾶς καί τῆς σκόπιμης ταλαιπωρίας νά βρεῖς ἄλλο νόημα ἀπό τό χτύπημα τῆς ἀνεργίας μέ τό νά δοθεῖ δουλειά σέ τόσες χιλιάδες ἀνθρώπους. Γι’ αὐτό ἔχουμε τοὺς χωροφύλακες.

Ἀλίμονο ὅμως ἂν αὐτός πού θέλει κάτι ἀπό τή Χωροφυλακή εἶναι ἀλλοδαπός! Τό τί γίνεται δύσκολα περιγράφεται. Ἕνας ξένος; Γιατί ἓνας ξένος; Τί θέλει ἐδῶ; Ἕνας κατάσκοπος; Ἕνας κλέφτης; Ὅλοι οἱ ξένοι εἶναι κλέφτες. Γιατί δέν κάθεται ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἐτό σπίτι του καί δέν κερδίζει ἐντὶμα τό ψωμί του; Ἀ. ἂ! Θά τό μάθουμε ἀμέσως -ἐμᾶς δέ μᾶς ξεφεύγει τίποτα! Κι ἀρχίζουν. Δήλωση, ξεδήλωση, ἔγκριση, ἀδεια, ἄρνηση τῆς ἀδείας, περιορισμός τῆς ἐγκρίσης - κι ὁ παλιός ὠραίος λόγος ἐνός Βιεννέζου χωροφύλακα ἔχει πλήρη ισχύ: «Ὁ Βιεννέζος δέν ἔχει καμιά δουλειά στό ἐξωτερικό».

Ἔτσι καί πέρασες τό κατώφλι εἶσαι χαμένος. Ἐδῶ σταματοῦν πιά οἱ νόμοι τῆς λογικῆς, τῆς εὐγένειας, τῶν γενικά ἀναγνωρισμένων τύπων συμπεριφορᾶς. Ρώτησε καί δέ θά σοῦ ἀπαντήσει κανένας. Ἐχουν μιά ἰδιαίτερη ἀρρώστια, τήν ἀστυνομική κουφαμάρα. Παρακάλεσε γιά ἐντὶμα, δέν τὰ ‘χουν. Δεῖξε πιστοποιητικά, δέν τὰ βλέπουν. Κουνᾶς τό κεφάλι· πιστεύεις ὅτι ἦσουν ἄνθρωπος. Ἐκανες λάθος. Δέν ὑπάρχεις κάν.

Στήν ἀγαπημένη πατρίδα ξεφεύγει κανεῖς λίγο-πολύ ἀπ’ αὐτό τό θηριοτροφεῖο. Ἄν δέ χρειαστεῖς τό ἀστυνομικό λιοντάρι μπορεί καί νά μή σέ φάει. Ἐμβρόντητος μένει ὅμως κανεῖς στό ἐξωτερικό μπροστά σέ τόση βλακεία, κακία, ἀγένεια, μπροστά σέ τέτοιο βαθμό αἰσχροπληξίας καί σχολαστικότητας. Καί κατάπληκτος ἀναζητᾷ τοὺς φίλους του καί ρωτᾷ: «Μά... πῶς εἶναι δυνατό...» Καί κοιτά, οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι πού εἶναι τόσο καλοί μαζί του, πού μόλις τώρα συζητοῦσαν μαζί του ἀνοιχτά γιά δουλειές, γιά πολιτική, γιά γυναῖκες καί βιβλία τόν κοιτάζουν ξαφνικά μ’ ἓνα ἄλλο βλέμμα, γίνεται ξαφνικά τό βλέμμα τους ταπεινό, τοὺς τυλίγει μιά ἀναλαμπή κακῆς συνειδήσεως καί χαμηλώνουν τὰ μάτια. «Ναί...» Κουνᾷ ὡς ὅμως. Συχνά δέν ἔχουν ἰδέα γιά τό τί κάνει ἡ χωροφυλακή «τους» στοὺς ξένους. Νά βοηθήσουν δέν μπορούν. Ὅπως οἱ

τοῦ Κούρτ Τουχόλσκι

Ὁ Κούρτ Τουχόλσκι γεννήθηκε τό 1890 στό Βερολίνο. Τό 1929, προβλέποντας τήν ἐπικράτηση τοῦ Ναζισμού, κατέφυγε στή Σουηδία. Δυό χρόνια μετά τήν ἀνοδο τοῦ Χίτλερ, τό 1935 αὐτοκτόνησε. Ἐγραψε σέ περιοδικά καί σέ ἐφημερίδες σατιρικά κείμενα γιά τήν κοινωνική ἐπικαιρότητα.

καλοὶ μαθητές πού, ἐξυπνα δέν ἀνακατεύονται ὅταν ὁ δάσκαλος ἔχει πιάσει ἀπ’ τ’ αὐτί κάποιον τοῦ τελευταίου θρανίου.

Ἀποκλείεται νά μοῦ ‘χουν κλέψει τό ρολόι -αὐτό δά τό ξέρει ὁ καθένας. Αὐτό ὅμως πού γίνεται θαυμάσια εἶναι νά μοῦ κλέβει κάποιος τό χρόνο, τό δικό μου χρόνο στόν ὅποιο πρέπει νά δουλέψω, νά βγάλω λεφτά, νά χαρῶ τή ζωή μου - φτάνει μόνο νά φοράει αὐτός ὁ κλέφτης πηλίκιο ἢ νά κάθεται στό τμήμα ἔχοντας ἀνοιχτό τό γιαντὶ τοῦ πουκαμίσου τῆς στολῆς του ἢ ποζάρει μέ φουκαριάρικα πολιτικά. Οἱ δρόμοι τοῦ Θεοῦ μποροῦν νά ἐξερευνηθοῦν - οἱ τῆς χωροφυλακῆς ὄχι.

Ὁ ὑποτελής βρίζει τόν ἀνώτερό του, τόν χωροφύλακα· ὁλόκληρη λογοτεχνία ὑπάρχει στίς ἐφημερίδες ὅπου «οἱ ὑψηλές ἀρχές» δέχονται ἓνα βροσιδὶ μέ πολυπλοκές ἐκφράσεις ὅλο ἀνώτερη εἰρωνία - πάντα σέ κείνον τόν πνιχτό τόνο: «ὅταν ἔρθει, ὅλοι κάτω ἀπό τοὺς πάγκους!» Ἀστυνομικό κράτος; Μά αὐτό εἶναι πλεονασμός.

Γιατί αὐτή τή χωροφυλακή θά τήν ἔχουν τὰ κράτη ὅσο ἡ ἀνθρωπότητα θά προσπαθεῖ μέ τό ζόρι, διὰ μέσου τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας, πατώντας πάνω στοὺς ζεμένους καί στοὺς δραπετεῦντες, μέ τό σιγματόπλεγμα καί μέ τή μεταφορά τῶν φυλακισμένων, νά πείσει ὅτι εἶναι πραγματική ἡ φανταστική ἰδέα τῆς ὑπαρξῆς ἀκόμα φραγμῶν ἀνάμεσα στά ἀνεξάρτητα κράτη, τὰ παλιά κάστρα τοῦ μεσαιῶνα πού καμώνονται ὅτι εἶναι μόνα τους στόν κόσμο ἀλλά στό ἐσωτερικό τους μποροῦν καί διατηροῦν τό οἰκονομικό τους σύστημα μόνο μέ τή βοήθεια σκύλων πού δαγκώνουν καί πού ἡ καλή τους διάθεση διατηρεῖται μέ ἀτιμωρησία νόμων ἐγκλημάτων ὠμότητος καί οἱ ὑπηρεσίες τους πληρώνονται μέ λίγα λεφτά καί πολλή ὑπερτίμηση. Καί θά ἔχουν τὰ κράτη αὐτήν τή χωροφυλακή ὅσο θά συμπεριφέρονται σάν νά βρίσκονταν ἀκόμα ὁλος ὁ λαός ἐνωμένος στό πλάι τους τή στιγμή πού κάθε λαός εἶναι ἐδῶ καί πολὺ καιρὸ διαλυμένος οἰκονομικά, χωρισμένος σ’ αὐτοὺς πού δουλεύουν καί ἐκείνους πού δίνουν, σ’ αὐτοὺς πού δουλεύουν καί ἐκείνους πού δουλεύουν κοπιαστικά.

Πανελλήνιες και Πανελλαδικές

Οι εισαγωγικές εξετάσεις στα ΑΕΙ, για πρώτη φορά φέτος με τό σύστημα των Πανελλαδικών, αποτέλεσαν για μία ακόμη φορά πολιτικό γεγονός.

Πρόκειται πραγματικά για ένα θέμα που πολλά χρόνια τώρα έχει προσλάβει ένα ιδιαίτερο βάρος για την ελληνική κοινωνία και που δεν μπορούσε παρά να αναδειχτεί σε πεδίο πολιτικών συγκρούσεων και αντιπαράθεσεων.

Η καθιέρωση των Πανελλήνιων σαν τρόπου εισαγωγής στα ΑΕΙ λίγα χρόνια πριν στα 1978, αποτέλεσε την απάντηση της Ν.Δ. στην κρίση τόσο της Μέσης Εκπαίδευσης, όσο και του παλιού συστήματος των εισαγωγικών, συστήματος που είχε πρό καιρού σταματήσει να είναι λειτουργικό και οξυνε τόσο τις κοινωνικές αντιδράσεις όσο και το πολιτικό κόστος της κυβέρνησης (90.000 ύποψηφοι για 15.000 θέσεις). Ο τρόπος των Πανελλήνιων στηρίχθηκε στην προσπάθεια μείωσης του αριθμού των ύποψηφων που ψθάνουν πρό των πυλών των ΑΕΙ, καθώς και στο «ποιοτικό» ανέβασμα των μελλοντικών φοιτητών. Ένας άλλος στόχος που αντιμετώπιστηκε ειρωνικά μάλιστα από την τότε αντιπολίτευση, ήταν ο στόχος της μείωσης των φροντιστηρίων.

Οι Πανελλήνιες, σαν επέμβαση στην εκπαιδευτική κρίση, μπορούμε να πούμε πως πέτυχαν συνολικά τό στόχο τους. Ο αριθμός των ύποψηφων μπόρεσε να ελεγχθεί περισσότερο, από Πανεπιστήμια πλέον έμπαιναν οι «πολύ καλοί» και οι

«άριστοι» -ή βάση της εισαγωγής έφτασε σε μεγάλα ύψη για όλες τις Σχολές, τό σύστημα περιβλήθηκε παρά τις δυσλειτουργίες του με ευρύτερη κοινωνική αποδοχή, τά αξιοκρατικά βήματα που πέτυχε δεν άμφισβητήθηκαν, τά κεντρικά φροντιστήρια παρουσίασαν κάθετη πτώση -δείγμα των απαιτήσεων του νέου τρόπου επιλογής που ήθελε τους μαθητές να εξετάζονται μόνο στη διδαχθείσα ύλη- τά παιδιά της έπαρχιας και των λαϊκών τάξεων αύξησαν ακόμη περισσότερο την παρουσία τους στα ΑΕΙ.

Φέτος, δέν είχαμε Πανελλήνιες αλλά Πανελλαδικές. Η διαφορά βέβαια δέν είναι άπλως λεκτική. Ξεπερνώντας κάποιες διακηρύξεις που μίλησαν μέχρι και για κατάργηση των εξετάσεων, θέλουμε να τονίσουμε πως αν και οι ρυθμοί της έντατικοποίησης όχι μόνο δέ μειώθηκαν αλλά αντίθετα διευρύνθηκαν -τώρα απαιτείται και ο προφορικός βαθμός της Α' Λυκείου για την επιτυχία- αν και ο πρώτος στόχος της πάταξης της «παραιοπαιδείας» διαπερνά τό νέο σύστημα, έν τούτοις πρόκειται για σύστημα που έπεμβαίνει πιό άποτελεσματικά στον κοινωνικό σχολικό χώρο από ό,τι οι Πανελλήνιες. Πρώτα-πρώτα, οι δέσμες μαθημάτων επιλογής, που διευρύνονται και έμπλουτίζονται αλλά και ανακατανέμουν τις δέσμες των Σχολών, έπειτα ή έπαυφορά της μίας τελικής εξέτασης στό τέλος της Γ' Λυκείου -έδώ πλησιάζει πιό πολύ τό σύστημα πριν από τις Πανελλήνιες- κάτι που συγκρατεί σημαντικό αριθμό μαθητών μέσα στις εκπαιδευτικές διαδικασίες μέχρι τό τέλος του σχολείου, μία και δέν υπάρχει «είκόνα» πιθανοτήτων στό τέλος της Β' Λυκείου,

τέλος ή καθιέρωση των δημοσίων φροντιστηρίων, πράγμα έξαιρετικά σημαντικό, ως προς τό γεγονός ότι για πρώτη φορά τό Κράτος αναγνωρίζει την ανάγκη ύπαρξης φροντιστηρίων, βοηθητικών στο βασικό κορυμό διδασκαλίας, που βέβαια σήμερα δέν ονομάζεται «παραιοπαιδεία».

Χριστόφορος Βερναρδάκης

Η ούρα του δράκου

«Ούρα 50 μέτρων έξω από τό δικαστήριο» επιγράφεται ή ανταπόκριση του Γιάννη Λιάπη στην Έλευθεροτυπία της 15.6.83. Καί αναφέρεται σ' ένα «εφιαλτικό όν». Τό πλήθος που περιμένει να παρακολουθήσει τη δίκη του Κυριάκου Παπαχρόνη. Καί τί δέν περιλαμβάνει αυτό τό όν:

● Η «παχούλη κυρία» μέ τό «άηδιαστικό νάζι» που «παρακαλεί

καθημερινές δόσεις σωβινισμού - φιλειλευθερισμού - μοραλισμού, να οργανώνει την κοινή γνώμη στά πλαίσια της άρχουσας ιδεολογίας, άλλο τόσο μπορεί να περιδοτεί ή ν' αποσταθεροποιεί χειρισμούς, λειτουργώντας σαν συναινετικός ή όχι μηχανισμός των πρωτοβουλιών της έξουσίας. Η ελληνική πραγματικότητα άλλωστε, βρίθεται από ανάλογα παραδείγματα.

Είναι ένδεικτικό, ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση, διευρύνθηκε ο κύκλος των συμμάχων προς την κυβέρνηση έντύπων. Τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. μέ την έκδοση της «Έλευθερης Γνώμης» τις μέρες των αντιπαραθέσεων, αλλά και μέ τη συμπαράταξη του «ΕΘΝΟΥΣ» (παρά την επιθετική άρθρογραφία του Ρίζοσπάστη, που αισθανόταν πως έχανε τόν άπογευματινό του σύμμαχο) διεύρυνε την ομάδα των «ΝΕΩΝ» καί της «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ» που άποτελεσματικά, θά έπρεπε ν' αναγνωρίσει κανείς, έμπεδώνουν καθημερινά

οχοδία....οχοδία....οχοδία....οχο

να ναι τό επόμενο θύμα του βιασμού».

● Οι φεμινίστριες που, σέ αντίθεση προφανώς μέ τό τό πλήθος, έχουν «μεγάλο μυαλό», αλλά «ποιός θά τις βιάσει αυτές»;

● Ο τύπος «της λαχαναγοράς» που μιλάει σαν διήγημα του Νίκου Τσιφόρου και κολλάει στα «καπούλια της μαντάμ» που έχει πάρει «άπλανές βλέμμα».

Μόνο που ο δικός μας εφιάλτης κινδυνεύει να καταντήσει μόνιμος. Καί είναι πράγματι άηδιαστικό τό νάζι εκείνων που άφου δημιούργησαν τό δράκο - που - όλες - οι - γυναίκες έρωτεύονται φτάνουν να πάρουν τη θέση του τιμητή για τά χαμηλά γούστα του όχλου και να ειρωνευτούν τό «μικρό μυαλό» καί την «άποχαύνωση» των λαϊκών στρωμάτων.

K.B.

Οι έφημερίδες της Άλλαγής Συμβόλαιο μέ τό ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Η μεταπολιτευτική εικόνα του τύπου στην Ελλάδα, συνήθιζε να έμφανίζει τη μορφή της κεντρικής αντιπολιτευτικής καταγραφής που χρεωνόταν στην ανάγκη έκπτωσης της Νέας Δημοκρατίας καί την προώθηση μίας άλλης πολιτικής διακυβέρνησης. Η μάχη που έκτυλίχτηκε επ' ευκαιρία του νομοσχεδίου για τις κοινωνικοποιήσεις κατέγραψε έκτός των άλλων, πως οι έφημερίδες που ένίσχυσαν καί στηρίξαν την άλλαγή συνεχίζουν ν' άποτελούν χαρτί στα χέρια του ΠΑ.ΣΟ.Κ. για τη διαμόρφωση συναίνεσης στις επιλογές του. Τό φαινόμενο έχει σημασία, γιατί όσο ο τύπος καί γενικά ο μηχανισμός έννημέρωσης έχει τη δυνατότητα, μεταγυίζοντας

τις κυβερνητικές επιλογές στην κοινή γνώμη.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις δέν προσπαθούν να δείξουν, πως ή κυβέρνηση έχει τη δυνατότητα να κινεί τόν τύπο δίχην μαριονέττας. Στο πλαίσιο έξουσίας μέ τά διαστάμενα συμφέροντα καί τις συγκρουόμενες φιλοδοξίες, ή παρέμβαση των έφημερίδων μπορεί ν' ακολουθεί ή να λοδορρομεί. Σημασία έχει πάντως, πως οι υπερχρεωμένοι έκδοτικοί οργανισμοί, σ' εποχή όπου αναμένεται νέος νόμος περί τύπου, συντάχθηκαν μέ τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. χειροκροτώντας πρωτοβουλίες καί επιλογές.

Οι έφημερίδες της «άλλαγής», στηρίχθηκαν σε κοινά στοιχεία για να τοποθετηθούν στο επίμαχο νομοσχέδιο. Παρά τις επί μέρους ιδιομορφίες καί ιδιαιτερότητές τους, άνέδειξαν όμοιες κύριες πλευρές, που άποτελέσαν δικαιολογητικό λόγο της όρθότητας του νομοσχεδίου, ή έν πάσει περιπτώσει της αναγκαιότητας άποδοχής του: Ο παρασιτισμός των δημοσίων υπάλληλων καί ή αντιπαραγωγικότητά τους, ή αναζήτηση νομικίστικων στηριγμάτων για τη συνταγματικότητα του άρθρου 4 για τις άπεργίες, ή μετάθεση του προβλήματος, για τούς διαφυγόντες άπ' τόν πρώτο κύκλο πειθούς, στους έθνικούς κινδύνους καί την ανάγκη όμοψυχίας.

Η συμπαράταξη των «προοδευτικών λαϊκών» έφημερίδων μέ την κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. δεδομένης μάλιστα της αδυναμίας των έφημερίδων δεξιάς καί άριστεράς ν' άπευθύνονται φερέγγυα στο πλατύ αναγνωστικό κοινό, μπορεί ν' άναδεικνύει ένα σημαντικό σύμμαχο σε κρίσιμες στιγμές. Η διαπίστωση πάντως, δέν εξαντλεί μόνο εκεί τη σημασία της. Παραπέμπει άρηνητικά, στα αυτά δεξιά καί άριστερά άποσταθεροποιητικά σενάρια για τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. καί στις επερχόμενες μυθοπλαστικές έκδοχές τους.

Χρήστος Μαχαιράς

Η κοινωνικοποίηση της διανόησης

Παρουσίασε ενδιαφέρον η προσπάθεια της «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ» να παρέμβει στο ζήτημα των κοινωνικοποιήσεων με την άρθρογραφία διαφόρων προοδευτικών διανοητών. Έκαστος, με τα όπλα της ειδικότητάς του, αξιοποιώντας πιθανά την άριστη του καταγωγή ή την πανεπιστημιακή του κοιλότητα, κατέθετε τον προσωπικό του λόγο, έχοντας βέβαια το άλλοθι διαφωνώντας επί της τακτικής να συμφωνεί επί της στρατηγικής. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα αξιοποίησε η εφημερίδα τις παρεμβάσεις του πανεπιστημιακού Κ. Μπέη («Η απαγόρευση της απεργίας εναντίον του νομοδότη, είναι σύμφωνη όχι μόνο με το Σύνταγμα, αλλά και με τις πιο βασικές προϋποθέσεις για να λειτουργήσει το δημοκρατικό πολίτευμα. Και να γιατί: Στη Δη-

ηλια....σχοηλια....σχοηλια....σχοηλια....σχοηλια....σχοηλια....σχοηλιαστίς

μοκρατία νομοθετεί ή πλειοψηφία της Βουλής... αφού γίνει δέκτης των θέσεων των ενδιαφερομένων επαγγελματικών ομάδων. «Όμως όχι με την απειλή απεργίας, γιατί τότε δεν νομοθετεί ελεύθερα») του γνωστού κοινωνιολόγου Β. Φιλια («...ή δξυνση ΠΑ.ΣΟ.Κ.-Κ.Κ.Ε. άνησχει όλους εκείνους -δηλαδή την μεγάλη μάζα του ελληνικού λαού, που δεν θέλουν να ξαναβρεθεί η χώρα, από άλλα μονοπάτια στο χώρο του διχασμού») ή του Χ. Άλεξόπουλου Πολιτειολόγου-Οικονομολόγου στο Χάρβαρντ και Καίμπριτζ (sic) («...με την κοινωνικοποίηση των επιχειρήσεων και τη δημιουργία της Δημόσιας Σχολής διοίκησης, δεξιοί και άριστεροί αναγνωρίζουν, πως ο τόπος έχει ανάγκη από μία, αξιοκρατική, ήθικη και άκομμάτιστη γραφειοκρατία... Ο σοσιαλισμός χρειάζεται ισχυρό Δημόσιο»).

Η έγκυρότητα (:) της γνώσης επενδυμένη την ουδετερότητα της επιστημοσύνης, στην υπηρεσία του σοσιαλισμού (:)

X.M.

Απλά μαθηματικά

Οι εξετάσεις για τα ΑΕΙ τέλειωσαν, μά ο απόηχός τους ακούγεται ακόμα. Για άλλη μία φορά η κοινή γνώμη ευαισθητοποιήθηκε σε ζητήματα που αφορούσαν τη σωστή διεξαγωγή τους. Για το ίδιο το ζήτημα των εξουσιών που έμποδιζαν τους νέους να σπουδάσουν δεν ασχολήθηκε κανείς παρ' όλο που όλοι θυμούνται τις προεκλογικές υποσχέσεις του Πρωθυπουργού.

Διαβάσαμε σε πρωτοσέλιδους τίτλους ή σε θεωρητικά άρθρα την αγωνία του ήμερήσιου τύπου, που μαζί με την αστυνομία το στρατό, τη ΔΕΗ τόν ΟΤΕ, συμπαραστάθη-

καν στο έργο της εξεταστικής επιτροπής και την περιφρούρησαν από τη διαρροή των θεμάτων. Στα πλαίσια αυτά πάντα, πολλά γράφθηκαν για την επιστημονική ορθότητα των θεμάτων στα Μαθηματικά. Κι επιτεύχθηκε μία θαυμάσια ομοφωνία. «Όλες οι εφημερίδες μαζί, συμπολιτευόμενες και αντιπολιτευόμενες κατάγγειλαν τις καθυστερημένες διορθώσεις. Άλλά η ομοφωνία δεν ήταν ικανή να συγκινήσει το Υπουργείο Παιδείας...

Εκεί που μάλλον διαταράχθηκε η απόλυτη αυτή συμφωνία ήταν όταν προχώρησαν στον καταμερισμό των ευθυνών. Τότε, βρέθηκε: οι μαθητές, οι καθηγητές κι οι επιτηρητές να 'χουν την ευθύνη.

Οι μαθητές γιατί: «δεν μαθαίνουν στα περισσότερα σχολεία να σκέπτονται σωστά, παρ'ά να λύνουν και να ξέρουν απ' έξω τόσες ή και άλλες τόσες ασκήσεις, έτσι μηχανικά».

Οι καθηγητές γιατί: «δεν είναι όλοι ικανοί ή δεν αποφασίζουν να κουρασθούν, για να μάθουν τον

μαθητή πώς να σκέφτεται κυρίως κι όχι μόνο να λύνουν ασκήσεις».

«Υπάρχουν και καθηγητές που μπορούν, αλλά εξαντλούν την ποιότητά τους στα «ιδιαιτέρα» μαθήματα και όχι στο σχολείο».

Η εξεταστική επιτροπή απαλλάσσεται έτσι, κάθε είθινης, γιατί μετανόησε, ζήτησε συγγνώμη και επανόρθωσε με τις διενκρινίσεις. Έξάλλου «τό σφάλειν είναι ανθρώπινο, τό συγχωρείν θείον» φαίνεται εν τέλει να υποστηρίζει θεωρητικό άρθρο στην Έλευθεροτυπία 1416, απ' όπου και οι παραπάνω περικοπές.

Και στους δημοσιογράφους κανείς δέ ζήτησε να ξέρουν μαθηματικά, θά 'πρεπε όμως να τους ζητηθεί να ξέρουν τί γράφουν.

Και μία τελευταία παρατήρηση. Τα μέλη του Δ.Σ. της Μαθηματικής εταιρείας -άρκετοι είναι καθηγητές Μαθηματικών τμημάτων- επειδή είναι σίγουρο ότι ξέρουν, θά 'πρεπε να πάρουν θέση.

M.Π.

Τό ΚΚΕ φροντίζει για τούς φαντάρους

Και τό ΚΚΕ προχώρησε στην ίδρυση της πανελλαδικής κίνησης για τα δικαιώματα του φαντάρου, κάνοντας κλειστή και περιφρουρημένη από οικοδόμους συγκέντρωση στο θέατρο Άκροπόλ. Οι εισηγητές πάνω στο πρόγραμμα και τον χαρακτήρα της κίνησης είπαν ότι θά δεχτούν γραπτές ερωτήσεις. Δόθηκαν πάρα πολλές στο προεδρείο αλλά βγήκε μία τριμελής επιτροπή «για να τις διερευνήσει». Στο τέλος ψηφίστηκαν όλα διά βοής. Σε κάποια μέλη της Επιτροπής για τόν Στρατό, επιτροπή που σχετίζεται με τό κίνημα των επιτροπών Στρατιωτών Ναυτών και Σμηνιτών, δέν δόθηκε ο λόγος. Οι εισηγητές μάλιστα, αναφερόμενοι στις πιο πάνω επιτροπές, τις χαρακτήρισαν ομάδες ανευθύνων και προβοκατόρων, μιάς και υποστηρίζουν τό σύνθημα δωδεκαλεπτη θητεία - συνδικαλισμός, σύνθημα που τό είδαν οι ίδιοι γραμμένο σ' έναν τοίχο στό Ρέθυμνο... Τέτοια μαθήματα δημοκρατίας έδωσαν αυτοί που ζήτην εκδημοκρατισμό στον στρατό. Βέβαια, για δημοκρατικές και συνδικαλιστικές ελευθερίες στους φαντάρους, για κίνημα και οργανωμένη πάλη στους στρατώνες δέ μίλησαν καθόλου. Μά ήταν φυσικό. Ποιός μπορεί να ξεχάσει τη θέση για τό «ο άγωνιστής κνίτης υποδειγματικός φαντάρος», ή ποιός μπορεί να μήν προσέξει ότι τά 90% των άρθρων της ΚΟΜΕΠ περί στρατού αναφέρονται μόνο στους αξιωματικούς;

Γιώργος Καραζάνος

«Δέν υπάρχει ωραιότερο πράγμα απ' τό νάσαι Έλληνας καί νάναι καλοκαίρι», εΐπε ό Καφετζόπουλος σέ στιγμές έθνικης έξάρσεως στή συναυλία τής Χαρούλας.

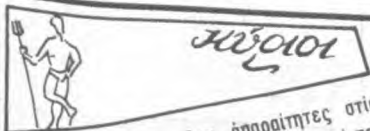
Θά μπορούσε νά συμπληρώσει όμως ότι «δέν υπάρχει ωραιότερο πράγμα απ' τό νάσαι Έλληνας καί νάναι καλοκαίρι καί νά πρέπει νά προετοιμαστεις γιά τίς διαβόητες διακοπές». Καί τότε νά δούμε τί ευχαρίστηση θά ένιωθει Κανένας δέν μπορεί νά άρνηθεί τό γιγαντιαίο άγχος πού μās διακατέχει έν όψει προετοιμασίας διακοπών. Είναι ή στιγμή πού ό Έλληνας καλείται νά πάρει μιά άλυσίδα άποφάσεων γιά τή ζωή του. Πότε θά πάει, πού θά πάει, μέ ποιόν θά πάει, πού θά μείνει, τί θά πάρει μαζί, πώς θά πάει κ.λ.π. Ό Σχολιαστής άντιμετωπίζοντας τό πρόβλημα μέ τή δέουσα συνέπεια προσπαθεί έδώ νά σās βοηθήσει καί νά διευκολύνει τίς πανικόβλητες αυτές μέρες πού όλοι θά περάσουμε άργά ή γρήγορα. «Δέν υπάρχει λοιπόν ωραιότερο πράγμα απ' τό νά είσαι Έλλην greek hot lover νάναι καλοκαίρι 42° C καί νάχεις ένα περιοδικό πού νά σοϋ λύνει τά ζωτικά σου προβλήματα». Καλές διακοπές!

Σās άγαπώ.

ΔΙΑΚΟΠΕΣ

ΧΑΘΗΚΑΜΕ

Μερικές άλλαξιές είναι άπαραίτητες στις διακοπές σας, έλαφριές, μοντέρνες καί πρό πάντων... νά μήν τσαλακώνονται εύκολα.

Ένα-δύό ή καί τρία σύνολα έμφανίσεων είναι τό Number One τής έγγυημένης εμφάνισής σας στους τόπους παραθερισμού.

Ό σωστός άντρας greek hot lover - καμάκι πρέπει πάντα νά κρατάει μαζί του στίς διακοπές ένα στόκ περιοδικών καί εντύπων γιά κάθε περίπτωση. Προτείνουμε:

Μή ξεχάσετε φεύγοντας νά πάρετε μαζί τά άπαραίτητα άξεσουάρ:

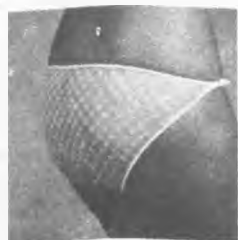
τό τηλέφωνο τής κλαδικής σας

Μερικά πραγματάκια ελέγξτε ότι υπάρχουν στή βαλίτσα σας έγκαιρως γιά νά μήν λυπηθείτε τίς μέρες τών διακοπών.

Τέλος γιά τό δικό σας καλό ό ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ συνιστά λίγες χρήσιμες αγορές.

Γιά σ'ας πού θά ταξιδέψετε με οργανωμένα τούρ:

Συνιστούμε όρισμένα πού βρήκαμε γιά σ'ας
ψάχνοντας τόν ημερήσιο τύπο.

● Γιά Βιτσνιάζους:

- Κάθε Δευτέρα (8 μέρες)
ΜΟΣΧΑ
- Κάθε Δευτέρα (10 μέρες)
ΜΟΣΧΑ - ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ
- 29 ΙΟΥΝΙΟΥ - 11 ΙΟΥΛΙΟΥ
ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ - ΚΙΕΒΟ - ΜΟΣΧΑ
- 29 ΙΟΥΝΙΟΥ - 11 ΙΟΥΛΙΟΥ
ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ - ΒΟΛΓΟΓΚΡΑΝΤ - ΚΙΕΒΟ -
ΜΟΣΧΑ
- 4-13 ΙΟΥΛΙΟΥ - 18-29 ΙΟΥΛΙΟΥ
ΜΟΣΧΑ - ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ - ΑΝΑΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟ
- 8-18 ΙΟΥΛΙΟΥ
ΜΟΣΧΑ - ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ - ΒΑΡΣΟΒΙΑ
- 9-18 ΙΟΥΛΙΟΥ
ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ - ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ - ΜΟΣΧΑ
- 1-11 ΙΟΥΛΙΟΥ 15-25 ΙΟΥΛΙΟΥ
ΒΙΕΝΝΗ - ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ - ΜΟΣΧΑ
- 18 ΙΟΥΛΙΟΥ - 1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ
ΜΟΣΧΑ - ΕΡΕΒΑΝ - ΠΙΟΛΔΑ - ΟΔΗΣΟΣ
- Κάθε Δευτέρα (8 μέρες)
ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ - ΜΟΣΧΑ

- Πανκρατιώτικο πούλμαν της Αγάπης
- Έκδρομές τριήμερες μέσα στην Ελλάδα
- Έκδρομή στη Χελιδόρια (Εύρωσινα Κορινθίας)
- Καταφύγιο Όξυάς - Βαρδούσια Μακραχώμη - Σπερχειάδα - Λεύκα Γαρδικής Όμιλέων
- Έκδρομή στην Παυλιανή με επίσκεψη στις Καταβόθρες.

● Γιά τούς υπόλοιπους:

Τά γνωστά ΜΟΝΟΣ ή ΜΑΝΟΣ, ΓΚΙΝΗΣ ΤΟΥΡ,
ΜΠΟΡΝΤΟΚΑΣ κ.λ.π.

Γιά σ'ας πού θά πάτε σέ σεισμογενείς περιοχές τούς καλοκαιρινούς μήνες.

Σφουρίχτρα: γιά νά άκουστεί ή φωνή σας
μέσα άπ' τά χαλάσματα.

Ραδιόφωνο: γιά νά άκούτε άν πρόκειται γιά
προσεισμικά ή μετασεισμικά φαινόμενα.

Θακό: γιά νά έλέγχετε τά ζωάκια πού θά
περιφέρονται γύρω σας όσο μένετε σκεπα-
σμένοι μέ χώματα.

SOS OBERON (μενταγιόν): μέ τά στοι-
χεία σας γιά τή δυσάρεστη περίπτωση πού
δέν τούς βρείτε άλλά όπλά σ'ας βρούν.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ: Γιά νά παραμένετε μέσα στά
πράγματα.

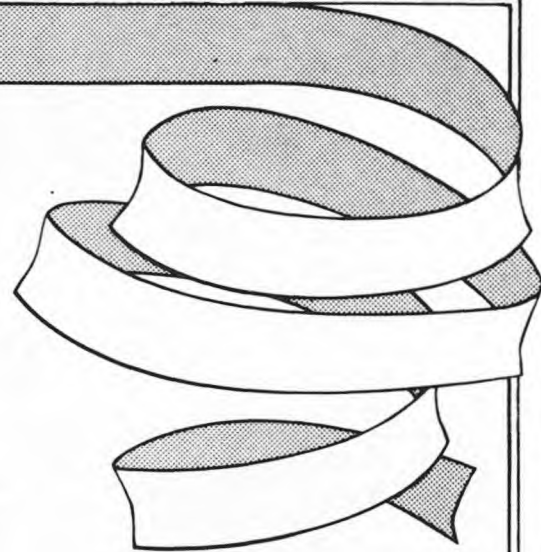
ΔΙΑΚΟΝΕΣ

ΧΑΘΗΚΑΜΕ

Γιά σ'ας πού θά προτιμήσετε
νά μένετε σπίτι
προτείνουμε:

Η ΕΚΤΡΑ ΕΣΠΕΡΙΝΟΙ

Σειρήνα. Έχασε τόν έλεγχό της. Χάσαμε τόν έλεγχό μας. Για άλλη μιá φορά. Νύχτα, κι έκανα όλα όσα ήθελα στό κέντρο τής πόλης περιμένοντάς σε. Αλλά τό κέντρο γιά μένα είσαι σύ κι έτσι όλα όσα έκανα δέν είναι όσα ήθελα. Ψάχνω τό φίλο μου, ένα ίχνος γιά τήν έξοδο. Κι όσο ψάχνω δέ φοβάμαι. Συγκεντρώνω τ' άποδέματά μου κι ήρωικά έφορμώ.

Η μουσική πού θγαίνει από τούς τέσσερις Έγγλέζους στό βάθος ήχει έντονα και νευρικά. Γύρω μου κεφάλια πολλά, κάμποσα φιλικά, στήν πλειοψηφία τους όμως δύστροπα, έχουν στραμμένο τό βλέμμα τους μπροστά. Καθώς ή συναυλία άρχίζει ζητωκραυγάζουν ποδοσφαιρικά και έπιμένουν νά επιβάλλουν αυτό πού τούς άρέσει. Οι υπεύθυνοι τής περιοχής κρίνουν πώς ή θερμοκρασία άνέβηκε. Μερικοί άπλοί χειρισμοί και τά δύο έπίπεδα πού καλύπτουν τή μεγάλη αίθουσα τού Σπόρτινγκ άρχίζουν νά χωρίζουν και νά άποκαλύπτουν μιá φέτα άπ' τόν ουράνο τού σούρουπου. Τό σκάν' οι ήχοι από τή χαράμαδα και δερμαίνεται τό ήδη φιλόξενο και δελκτικό «έξω» πού παίρνει τώρα εύγενικά θαδυγάλανα χρώματα. Κι όμως! Μου 'ρχεται μιá ξαφνική διάθεση νά πηδήξω, νά κλείσω τήν τρύπα και νά ασφαλίσω τήν αυτότέλεια και τή μοναδικότητα τού «μέσα». Η ζεστή, μητρική εικόνα ενός στερεώματος πού περιβάλλει μέ θαλπωρή τά παιδιά του είναι έντελώς ξένη μέ τή σημερινή κατάσταση.

Μέσα στήν αίθουσα τό κλίμα πού δημιουργείται είναι τόσο κραυγαλέα καθαρό πού είναι αδύνατο νά μείνεις άνέγγιχτος στό κύματά του και νά μήν πάρεις θέση. Οι έναλλαγές στίς νότες και τούς ρυθμούς, οι λέξεις, όσες μπορεί νά συλλάβει ή νά υποδέσει κανείς, οι έκφράσεις και οι κινήσεις τών πρωταγωνιστών, όλες οι εικόνες χοντρά-χοντρά συμπαράτασσονται σέ μιá συγκεκριμένη κατεύθυνση: Ξεκινάει ή προσπάθεια και εκεί πού πάει νά ευοδωθεί, νά φτάσει στό αίσιο τέλος πού όλοι έχουμε μάθει νά περιμένουμε, κόβεται, προδίδεται, ματαιώνεται. Αυτό τό ίδιο τέλος, τή λύτρωση δηλαδή τών ρεφραίν τού *Mc Carney*, τής σιγουριάς τού *Sinatra* και τών άρμονικών τών *Pink Floyd*, τή λύτρωση πού κρύβεται σέ μιá άποδοχή τού κρατούντος κοινωνικού συστήματος, τήν άπαξίζει. Άν υπάρχει κάποιου είδους λύτρωση, αυτή θρίσκει στήν ένταση τής προσπάθειας και δέν έκφράζεται τόσο από τό μέγεθος τών ντεσιμπέλ όσο από τή φυσιογνωμία τής σύνδεσης και τού σκηνηκού.

Σ' όλη τή διαδικασία ενός κομματιού, ή προσπάθεια διατηρεί μέσα της, σάν νά τό ξέρει από πρίν, στοιχεία τής συντριβής της. Η διαρκής αγωνία μπροστά στό όραμα τών ορίων της συχνά χρωματίζεται μέ καθαρές γεύσεις θανατίλας ενώ πλησιάζει ή αυτοκαταστροφή. Παρ' όλα αυτά ή προσπάθεια γιά τήν κάθαρση δέν είναι μίζερη. Άντίθετα, παραμένει συνεχώς λεβέντικη και δυναμική άφού βασίζεται στή σιγουριά πού δίνει ή γνησιότητα τών ένστίκτων, ή δύναμη τών χιλιάδων «λω» πού συγκρούονται σ' έναν τοίχο από «δέ γίνεται».

Προσωπικά, δέ φημιζομαι ιδιαίτερα γιά τίς

Κριστίν

Προσπαθεί νά μήν θρυμματιστεί σάν καλειδοσκόπιο

Η προσωπικότητα αλλάζει πίσω από κάθε της κόκκινο χαμόγελο

Κάθε καινούργιο σταυρόλεξο κουβαλάει έναν ξένο μέσα

Κινητοποιεί άβόηθητά μιá ακόμα καινούργια φορεσιά.

Η Κριστίν τό φραουλοκόριτσο

Η Κριστίν τό χυμοκόριτσο μέ γεύση μπανάνας

Τραγουδώντας γλυκούς άγριους χαμένους στόν κόσμο μας

Η μεγαλομάτα βλέπει τά προσώπα της νά ξετυλίνονται

Τώρα είναι σέ μώβ, τώρα είναι ή χελώνα πού άποσυντίθεται

Η Κριστίν τό φραουλοκόριτσο

Η Κριστίν τό χυμοκόριτσο μέ 22 γεύσεις μπανάνας

...άποσυντίθεται

(άπό τό τραγούδι τής Σούζι και τού Σέθεριν πού στηρίζεται στήν πραγματική ιστορία τής Κριστίν Σκρλώ)

τάσεις αυτοκτονίας πού έχω. Οι περισσότεροι μάλιστα φίλοι και συγγενείς μου πάντα δά έσπευδαν μέ προθυμία νά δηλώσουν πώς ή λέξη αυτοκαταστροφή είναι σχεδόν άγνωστη γιά μένα. Τό παράξενο στήν ιστορία είναι ότι αυτή τή στιγμή τά αισθητήριά μου είναι ένδουσιασμένα μέ τή θανατίλα και τό ατέλειωτο άγχος πού καλύπτει τήν αίθουσα.

Ο τραγουδιστής, μέ τά χέρια επιδεικτικά στή μέση, τραγουδάει πεπερασμένες μελωδικές φράσεις πού σ' άλλες αίθουσες ίσως μ' έκαναν νά νοσταλγήσω άκρογιαλιές και καλοκαιρινά ειδύλλια. Έδώ όμως, χαμένες στήν άποστασιοποίηση πού προσφέρει ό κυκεώνας τής άγωνίας, φαντάζουν κρύες και στενές σάν φράσεις ταχυδρομικού τηλεγραφήματος πού ή κάθε πρόταση συνδέεται μέ τή λέξη *σιορ*. Έφαπτομενικές έντυπώσεις άπ' τίς τριγύρω μου εικόνες διογκώνονται και συμπλέκονται μέ δέματα από τήν ιστορία και τό μέλλον μου. Γεύσεις από τήν άσυνεννοησία μέ τό καθημερινό και γενικότερο περιβάλλον μου, οι κατάλληλες διορθώσεις τής διατριβής μου μέχρι και μιá φευγαλέα έντύπωση από τόν μαλλιά δίπλα μου πού ποιός ξέρει πώς θρέθηκε έδώ, χιλιάδες σενάρια χοροπηδούν ταυτόχρονα στό μάτια μου. Μιá κοίλη νοητή όδόνη από παχύ γυαλί φτιάχνεται σιγά-σιγά γύρω μου. Αυτό πού

τήν κάνει διαφορετική άπ' όσες όδόνες ξεραμε μέχρι τώρα είναι πώς μοιάζει νά διατίθεται μόνο στους ελίκρινά διαδίσαιμους θαμώνες τών συναυλιών και πώς μπορεί μέ μιá νά φιλοξενήσει μιá σειρά από προσωπικά σενάρια. Οι άδιέξοδες πτυχές τους και ή προσωπική δύναμη γιά τή λύση τους λαμπιρίζουν σάν κόκκινα διαμάντια πού άποκαλύπτουν τίς άλλοτε προφανείς και άλλοτε όλοκαινούργιες όψεις τους. Ένα σύννεφο μέσα μου τρέχει μέ δύναμη πάνω-κάτω μέ τήν ίδια συχνότητα πού κουνιούνται και τά πόδια μου. Γυρίζω και παρατηρώ πώς δέν είμαι ό μόνος. Νιώθοντας τίς όψεις και τίς αντιθέσεις τών σεναρίων μου, αγαλλιάζω αλλά και πού και πού μερδενύομαι. Δέν ξέρω αν βρίσκομαι και γώ μέσ' στήν όδόνη, ή αν είμαι έδώ πού είμαι ή όπουδήποτε άλλο.

Τά πρόσωπα τών μουσικών λάμπουν άπ' τόν ιδρώτα και δηλούν πώς ή θραδιά πλησιάζει στό τέλος της. Οι άκρες τών νεύρων μου είναι πιά σκλημένες όρδεις πάνω στις καρέκλες τους. Είναι φανερό πώς ό έρεθισμός τους δέν είναι άποτέλεσμα ούτε τής ένέργειας πού παράγεται από τήν ένταση τού ήχητικού μηχανήματος ούτε κάποιας γενικής ή και βιολογικής προτροπής ν' άράξουμε και ν' άπολαύσουμε. Άντίθετα, μέσα σ' ένα μικρό χρονικό διάστημα ξαναγνώρισαν μιá συγκεκριμένη όψη τής ζωής και τών άδιεξόδων της μαζί μέ τό πάθος τού άνθρώπου νά ξεφύγει άπ' αυτά. Η μέχρι τώρα έμπειρία μου άπ' τή ζωή, τίς ατέλειες και τίς αντιθέσεις της μέ σπρώχνει νά δεχθώ νά τήν προσεγγίζω θαρραλέα. Παρ' όλα τά τοιπήματα άπ' τίς ακίδες τών αντιθέσεων, ή επίγνωση τών ορίων τους περιβάλλει μέ βαθιά γλυκύτητα τό μούδιασμα τών νεύρων μου ενώ παράλληλα τού δίνει ενεργητικό χαρακτήρα. Τό κέφι κι ή έπιθυμία γιά περισσότερη ζωή πολλαπλασιάζεται.

Τό τέλος τής συναυλίας πνίγεται στή σαστισμένη βουθαμάρα τών θεατών πού άλλα περιέμεναν κι άλλα τούς συμβήκαν χωρίς νά τό 'χουν προβλέψει. Έγώ έχω περισσότερη διάθεση νά χαϊδέψω τή θάλασσα ή νά αφουγκραστώ τήν πόλη και τούς άνθρώπους από ψηλά, σάν κάτι νά δέλω νά έμπεδώσω. Οι ιστορίες πού άνοιχτηκαν μπροστά μου αλλά και ή κούραση στό πόδια μου μέ είδοποιούν ότι αυτή ή δουλειά δέν μπορεί νά γίνεται κάθε μέρα. Θά 'ταν σάν νά 'πρεπε νά ξανακάλυπτα τήν έννοια άνθρωπος κάθε φορά πού συναντώ ένα τέτοιο δίποδο. Άλλωστε ή μουσική αυτή δέν είναι δυνατό νά 'ναι τό μοναδικό μου φαγητό. Θά 'μουνά μεγάλος ψεύτης αν δέν έλεγα πώς λειτουργώ έξίσου έντονα άκούγοντας Σοπέν ή Χατζηδάκι. Άπλούστατα δέ φοβάμαι τά άδιέξοδά μου. Χαίρομαι κάποτε νά τά βλέπω νά ξεδιπλώνονται μέσα μου, νά προσεγγίζονται από νέες όπτικές γωνιές μέχρι και νά διοχετεύονται μέ ρυθμικές κινήσεις στό σώμα μου. Τά δέχομαι σάν μέρος τού έαυτού μου, και ταυτόχρονα σάν άναπόσπαστο στοιχείο μιáς γενικότερης κοινωνίας όπου ή μοναδική τελειότητα βρίσκεται στήν ατέλεια τού άνθρώπινου είδους.

Άρης Σαπουνάκης

"Αν ξέρατε

Πρίν λίγο καιρό, συζητάγα μ' έναν φίλο μου για φαί, σ' ένα εστιατόριο, τρώγοντας.

Φαίνεται πως επέδειξα κάποιον ιδιαίτερο ζήλο στην κουβέντα μας αυτή και μου πρότεινε να γράψω κάτι σχετικά.

Η πρόταση -και η αποδοχή της- συνέβη σε στιγμή ειδικής διαύγειας κι ελευθερίας πνευματικών αναζητήσεων. Ακριβώς τότε που το πνεύμα παύει ν' αναλώνεται και ν' απεραιρείται σε ξένες προς αυτό ανάγκες, όχι σαν αποτέλεσμα νικηφόρας αναμέτρησής του με τις αισθήσεις, αλλά ίσα-ίσα επειδή αυτές πλησιάζοντας σε μία γλυκιά άγνοια τό ζενιθ τους, έρποντας ήδονικά στο θολωτό ουρανίσκο και την ευαίσθητη γλώσσα, ασχολούνται ζηλότυπα-ναρκισιστικά, με τις ίδιες και με την αλληλοσυμπλήρωσή τους, αφήνοντας το λογικό σε μία εύρωστη αποστασιοποίηση· εύρωστία που οφείλεται ακριβώς στην προηγούμενη ευδαιμονία.

Είναι η στιγμή που το προκλητικό σύνολο των γεύσεων ενός κολοκυθοκεφτέ με άρωμα δυόσμου σε δεύτερο επίπεδο, έχοντας εξασθενήσει και γευστικά άφομοιωθεί, παραχωρεί τη θέση του στη fuga ενός καλοψημένου, χρυσοσταρνιού μπουρεκιού με τις πληθωρικές γευστικές εναλλαγές που διατηρώντας τη σχετική τους αυτόνομία, συνθέτουν ένα σύνολο με αρχή - το πρώτο άρωμα που αναβλύζει σπάζοντας την τραγανή κρούστα - μέση το ζύωμα της κρούστας με την πλούσια κι έντονη γέμιση και τέλος η ύστερη γεύση του όλου σε τόνους λιγότερο έντονους αλλά με πρωτοφανές εύρος.

Η στιγμή που αναφέραμε έλεγχε το intermezzo, το πέραςμα απ' τον κολοκυθοκεφτέ στο μπουρεκάκι, κι η χρονική της διάσταση έχει από μόνη της σημασία μία που επηρεάζει τη διάθεση -όχι το θέμα ή τη δυνατότητα- με την οποία αντιμετωπίζει κάποιος ένα θέμα. Τό ζήτημα αυτό όμως θ' αποτελέσει κάποια στιγμή ξεχωριστή πραγματεία...

Συζητώντας κανείς για φαί, το πράγμα είναι απλό, γράφοντας όμως φαίνεται αρκετά δυσκολότερο. Τό ν' αραδιάσεις συνταγές είναι άχαρο, χώρα που τέτοιες αράδες βρίζουν. Μιά αναλυτική κριτική κάποιος ευρύτερα γνωστής αράδας παρουσιάζει περισσότερο ενδιαφέρον, είναι όμως περιοριστικό και ιδιαίτερα ειδικευμένο θέμα. Ερώτημα αποτελεί ακόμα απ' το που θα ξεκινήσει κανείς. Ν' αναφερθεί σε σπουδαιούς δημιουργούς να ερευνησει παραδοσιακές κουζίνες, να κριτικάρει συγκεκριμένα εστιατόρια, ν' αναφερθεί στους κοινούς λόγους απέλευθέρωσης της γυναίκας (ο άντρας έχει απέλευθερωθεί εδώ και καιρό) που οδήγησε

στην ριζοτοποίηση της ζωής μας; Ή να πιάσει τις γενικότερες κοινωνικές επιπτώσεις που έχει για τον τόπο μας η μαζική υποχώρηση από το χώρο που συγκεντρώνει τα μέσα παραγωγής δηλαδή την κουζίνα;

Η τακτική προσέγγισης που επιλέγουμε ξεκινάει απ' την περιγραφή του χώρου (περιγραφή καμένης γής στην περίπτωση μας) αναλύει τη συμβολή κάθε μιας των αισθήσεων στην αποκάλυψη της γεύσης και ολοκληρώνεται με τη μορφοποίηση μιας συγκεκριμένης στάσης απέναντι στο θέμα ΓΕΥΣΗ. Πρόκειται δηλαδή για ένα καθαρά καθοδηγητικό κείμενο που για λόγους χώρου θα δημοσιευθεί σε συνέχειες. Ακόμη θα ήταν κάπως βαρύ σε περιδοτικό ποικιλίας και συχνά σεξουαλικής ύλης να μονοπωλήσουμε χώρους με θέματα που κουράζουν τον μέσο αναγνώστη.

Η περιγραφή του χώρου που ξεκινάει τώρα -υποχρεωτικά αναφέρεται σε κατηγορίες, όχι μόνον γιατί μεθοδολογικά είναι η πιό σωστή, για την περίπτωση μας, προσέγγιση αλλά και γιατί στην Ελλάδα τα πάσης φύσεως κέντρα που «μαγειρεύουν» (κι ως πάρουσ χαράκτηριστικά τα μαγειρεία) τη μία μέρα παρουσιάζουν φαί που «τρώγεται», την επομένη, το ίδιο μαγαζί, για να «φουρλήσει» ή σάλτσα την πλακώνει στα νερά με αποτέλεσμα τό φαί να μην τρώγεται. Έτσι, η παρακολούθηση κάποιου συγκεκριμένου μαγειρείου πρέπει, για να γίνεται ευσυνειδητά, να στηρίζεται σε ημερήσια ή τό πολύ σε εβδομα-

σπορέλαιο που βρίσκονται σε πάρα πολύ υψηλές θερμοκρασίες. Οι ψησταριές εντάσσονται -στη σύγχρονη μορφή τους- στον όμιλο των θεωριών που αντιμετωπίζουν τον άνθρωπο σαν μία όχι και τόσο σύνθετη μηχανή εσωτερικής καύσεως ή οποία χρειάζεται προφανώς, καύσιμα. Την τροφοδοσία σε καύσιμα προσπαθούν να καλύψουν. Υπάρχουν όμως αρκετά πιό σύγχρονοι μέθοδοι γι' αυτή τη δουλειά.

Αναφερόμαστε στη μέθοδο «πιτοερία». Η μέθοδος αυτή αρχικά είχε τολμήσει να υποθέσει πως ο στόχος δέ θα ήταν αποκλειστικά ή επανατροφοδότηση σε καύσιμα. Ή έστω, θα επιχειρούσε τροφοδότηση με καύσιμα Super. Έτσι, μία ή δυό προσπάθειες -μυάμε για την πολύ αρχή- θυμίζουν την Ιταλική pizza απ' την οποία άλλωστε πήρε και τό όνομά της. Η μέθοδος αυτή εξελίχθηκε ενσωματώνοντας δημιουργικά μία σειρά από Έλληνικές ιδιομορφίες αποβάλλοντας έτσι κάθε υποψία μηχανιστικής μεταφοράς ξένων προτύπων ακολουθώντας με μαεστρία τον Έλληνικό δρόμο. (Η διαδικασία άλλωστε αυτή παρακολούθηθηκε κι από τό κινέζικο, γαλλικά και λιβανέζικο εστιατόριο).

Στη σημερινή του μορφή τό είδος αυτό προσφέρει παραλλαγές ενός βασικού προτύπου. Μία στρογγυλή βάση από ζύμη κι από πάνω τυρί και ντομάτα. Οι τρεις κυρίαρχες παραλλαγές είναι:

τυρί, ντομάτα, ζαμπόν.
τυρί, ντομάτα, μπέικον (πιπεριά + μανιτάρια)
τυρί, ντομάτα, άντζούγια (ελιές + κάπαρι).

Η καλύτερη είναι πιθανώς η special: τυρί, ντομάτα, ζαμπόν, μπέικον, άντζούγια, πιπεριά, μανιτάρια, ελιές, κάπαρι, και κάτι ξετρα, συνήθως σουτζούκι.

Νομίζω πως ή πίτσα και κυρίως ή σπέσιαλ που είναι ή καλύτερη, είναι ένα απ' τα πιό κατάλληλα πιάτα γι' αυτούς που τούς αρέσει να παίξουν με τις αντιθέσεις. Ή και απλώς να παίζουν. Γενικά ή πίτσα

και Mititei. Τό δράμα με τα «ξένα» εστιατόρια είναι πως οι τιμές τους είναι τόσο υψηλότερες από άλλα εστιατόρια, όσο περισσότερες οι ευκαιρίες που έχουν να χαλάσουν τό φαί. Έτσι, ενώ στις ψησταριές δυό λάθη μπορούν να γίνουν (ποιότητα υλικών, ψήσιμο), στα restaurants γίνονται όκτώ (ποιότητα υλικών, ψήσιμο, επιλογή σάλτσας, σύνθεση σάλτσας, επιλογή γαρνιτούρας, υλικά γαρνιτούρας, εκτέλεση γαρνιτούρας και σεβίρισμα). Έξ ου και ή σχέση $2/8 = 1/4$ στις τιμές ψησταριών και «ξένων» εστιατορίων. Πάντως, στην κατηγορία αυτή, τουλάχιστον ιδεολογικά, δέν έχει ακόμα πλήρως αντικατασταθεί ή έννοια «μαγειρεύω» με την έννοια «κόβω - κοπανώ - καίω». Η προπαιδεία της σύγχρονης γενιάς στο να τρώει άογγυστα στις ψησταριές, πιπτεριές κλπ. και ή έλλειψη κάποιας γευστικής διεξόδου, οδήγησε και στον θρίαμβο του Τόστ. Βέβαια, πήρε κι αυτό την ελληνική του διάσταση. Τό ψωμί που χρησιμοποιείται είναι ή κρίσι-κρίσι (ψωμί που λανσαρίστηκε για διαβητικούς) ή φραντζολάκια που έχουν την αξιολογή φυσική ιδιότητα να επανέρχονται στην αρχική τους μορφή όσο κι αν τα ζουλήξεις. Αυτά, πασαλειφονται με μαργαρίνη κι ανάμεσά τους στουμπώνονται από γλυκές κόκκινες πιπεριές και όμελέτα προκάτ σε λωρίδες μέχρι μπιφτέκι(;) και ροκφόρ. Οι μερακλήδες μάλιστα, τα ανοίγουν και χώνουν μέσα και κέτσαπ και μουστάρδα.

Νομίζω, πως αν παρακολουθήσει κανείς τη σύγχρονη αυτή γευστική αισθητική, με λίγο επιχειρηματικό πνεύμα θα δει πως θα θησαυρίσει αν λανσάρει τη σπέσιαλ πίτσα που όπως ή πίτα τό σουβλάκι, θα άγκαλιάζει ένα σπέσιαλ τόστ.

Τό είδος Taverna δέ θα σχολιασθεί αναλυτικά γιατί έχει ήδη σχολιασθεί. Taverna κατάντησε να είναι όλα τα προηγούμενα. Taverna θα πει: «Ένα μέρος στην Ελλάδα όπου μπορείς να φας». Ήν κάποιος δει τον όρο Taverna στο εξωτερικό

νά τρώτε...

Κάπως πιό σταθερό είναι τό είδος «ΨΗΣΤΑΡΙΑ». Αυτό τό είδος προσφέρει φαί της ώρας (:). Έννοεί μάλλον, πως ένα μέρος της διαδικασίας καψίματος κομματιών κρέατος γίνεται άμέσως μόλις τό δηλώσεις συνθηκολογίας, λέγοντας: «Μιά μπριζόλα μοσχαρίσια, ή μία μπιφτέκια» ή κάτι σχετικό. Αξιοσημείωτο είναι πως τα κρεάτινα κομμάτια όταν ζυγίζουν όσο περίπου ένα πλευράκι άρνιου, όνομάζονται «παιδάκια». Τό είδος αυτό προσφέρει και patates tiganites. Αυτά είναι κάτι υποκίτρινα όρθογώνια παραλληλόγραμμα που, όταν βγούν από ένα νάυλον όπου διατηρούνται σε υγρό, δέχονται μία επεξεργασία σε ειδικό, βαθύ συρμάτινο, δικτυωτό σκεύος που βαπτίζεται στιγμιαία σε

Μικρή περιήγηση στις ελληνικές κουζίνες και έξω από αυτές

και κυρίως ή σπέσιαλ που είναι ή πιό καλή έχει πολύ πλάκα.

Τά «ξένα» εστιατόρια αποτελούν βέβαια, κατηγορία από μόνα τους. Κυρίως πρόκειται για εστιατόρια με ξένο ή ξενικά γραμμένο όνομα που σεβρίζουν σπεσιαλιτέ, ή επιλογή των οποίων γίνεται με βάση του τι νομίζει ο εστιατορας πως ο «άντι-προσωπευτικός» πελάτης σκέφτεται όταν λέει «ξένο» (συνώνυμο του οποίου θεωρούνται τα «καλό», «ακριβό» φαγητό. Ή πρακτική αυτή ενώ στο χώρο του φαγητού είναι μάλλον ζημιόγονος, πολιτικά είναι πολύ τολμηρή μία που αναγνωρίζει έμπρακτα τό άσήμαντο των συνόρων και προτείνει επίμονα Γαλλο-ΑγγλοΙταλικά μενού, περνώντας πολλές φορές και τό σιδηρούν παραπέτασμα προσφέροντας Goulash

θα πρέπει να καταλάβει: «Μέρος που μπορείς να φας και που ο ιδιοκτήτης είναι, μάλλον, Έλληνας».

Η πορεία του φαγητού και της γεύσης στην Ελλάδα είναι ακόμη μία μαρτυρία της αποφασιστικής και ολομέτωπης -απ' τον Κουτσό-ωργα ως τη ρύπανση- πορείας των Ελλήνων προς τη βαρβαρότητα.

Μιά αντίστροφη πορεία δέν είναι ή έκδοση ενός ακόμα Τσελεμεντέ, ούτε ή έγγραφη σε λέσχη καλοφαγάδων, αλλά μία προσπάθεια μαγειρέματος αυτή καθ' εαυτή.

Ακολουθεί ή δεύτερη ένότητα που αναφέρεται στις λειτουργίες των επί μέρους αισθήσεων. Θά ξεκινήσουμε με την όραση.

Μάκης Διαμαντόπουλος

‘Αθήνα, πρωτεύουσα του κόσμου!!!

Τό άκούσαμε κι αυτό από τούς υπεύθυνους του περιοδικού ΝΤΕ-ΦΙ στις εκδηλώσεις τους, του Λυκαβηττού.

‘Έτσι όπως πάμε, σέ λίγο καιρό, και μέ μπροστάρη τόν Σαββόπουλο, φωνάζοντας όλοι ΖΗΤΩ Η ΕΛΛΑΔΑ θά εκστρατεύσουμε έναντίον της Πόλης πετώντας στά κεφάλια τών Τούρκων αντίτυπα του ΝΤΕ-ΦΙΟΥ, δίκην κόκκινου βιβλίου του Μάο, γιατί ή ‘Αγία Σοφία μάς άνήκει, πώς νά τό κάνουμε δηλαδή.

Γ. Μαργαρίτης

Μιά βραδιά στό Δελφινάριο

«Είναι τό καλλιτεχνικό γεγονός του καλοκαιριού!» ανέκραξε ή συμπαθέστατη ευστραφής κυρία που καθόταν δίπλα μου και γέμισε μέ την παρουσία της, όχι μόνο τό δικό της αλλά και τό δικό μου μισό κάθισμα.

Ξαφνιάστηκε, και για μία στιγμή νόμισα πώς βρίσκομαι στό ‘Ηρώδειο, σέ παράσταση αρχαίας τραγωδίας. ‘Αλλά, φευ, άμέσως προσγειώθηκα στίς κερκίδες του ΔΕΛΦΙΝΑΡΙΟΥ, παρακολουθώντας (;) την παράσταση «Μάς πηήξανε τά... ούμπαλα». (Τήν ίδια φράση, κατά περιέργη σύμπτωση, επαναλάμβανε και εγώ σέ όλη την διάρκεια της παράστασης).

Βέβαια, τί γυρεύει ή άλεπού στό παζάρι; Για μία βραδιά άπεταξάμην τόν κουλτουριάρη έαυτό μου και άνηφόρισα μαζί μέ μυριάδες ‘Ελλήνων μικρομεσαίων στό λίκνο αυτό της συγχρόνου ‘Ελλάδος. ‘Όπου: ‘Η Ρένα Βλαχοπούλου σηκώνει τό φουστάνι της μέχρι τή μέση για νά μάς πείσει ότι συνεχίζει νά διατηρεί,

Σώου και Κοινωνικοποίηση

Τό τηλεοπτικό σώου πού βγήκε στόν άέρα μέ άφορμή τό σοσιαλιστικό νομοσχέδιο τών κοινωνικοποιήσεων, θά μπορούσε νά γίνει ένα πρώτης τάξεως αντικείμενο μελέτης για όλους τούς υποψήφιους ψυχαναλυτές, γλωσσολόγους, κοινωνιολόγους, τόν κ. Βέλτσο και πλήθος άλλων του έπιτελείου.

‘Όλοι οι μικροπολιτικοί και παρασκήνιοι τών έφημερίδων άσχολήθηκαν μέρες όλόκληρες μέ τό τηλεοπτικό μακιγιάζ του ‘Αμπατιέλου, τά άστείακια του Μητσοτάκη, την άγωνία του Καλούδη και μέ όλα γενικώς τά μικροθέματα άφήνοντας τίς πρώτες σελίδες τών έφημερίδων τους νά άσχοληθούν μέ τά επί της ουσίας. ‘Ας μιμηθούμε τό παράδειγμα τους λοιπόν.

Χαρακτηριστική ή άνεση του κουμπαραπολιτικού άποστάτη δεξιού. Γιατί άραγε αυτό εξέπληξε τούς διάφορους επώνυμους και άνώνυμους; Τί περίμεναν; Νά κομπιάσει τό τέως κράτος ή νά θαμπωθεί από τούς προβολείς και τίς κάμερες του κ. Μπιρσίμ; Αύτός πού μέχρι χτές μπαινόβγαινε στην ΕΡΤ μέ την ίδια άνεση πού μπαινοβγαίνει στα χωράφια του στην Κρήτη; Χώρια πού τό θέμα αυτό τόν άφήνει παγερά άδιάφορο όπως δήλωσε και ό κ. Στεφανόπουλος. Μπορούσε λοιπόν εύκολα νά μοιράζει δεξιά κι άριστερά χαμόγελα έπιείκειας και χειρονομίες καλής θέλησης για τό κατήρι του δημοκρατικού διαλόγου. Μέχρι κι ό κ. Καλούδης τό τσίμπησε αυτό και έμφανέστατα έδειχνε την ανακούφισή του όταν γλύτωνα άπ’ τή γκρίνια του ‘Αμπα-

τιέλου κι έδινε τό λόγο στόν Μητσοτάκη. Τάκτ λοιπόν, χιούμορ και άνεση είχε νά επιδείξει ή δεξιά σ’ αυτό τό σώου και τό πέτυχε όλόπλευρα άφού βοηθήσε γι’ αυτό τό κάτι άχρωμο του κ. ύπουργού και ή τσαντίλα του εκπροσώπου του ΚΚΕ.

‘Ο κ. ύπουργός σχεδόν άνετος κι αυτός, ήρεμος μέχρι έσχάτων, μέ μικρές παύσεις ανάμεσα στα λόγια του, θυμίζοντας την πρωθυπουργική φωνή, τά είπε όλα όσα ήθελε νά πει δίχως νά παραλείψει ούτε μία τόση δά λεξούλα. ‘Αν εξαίρεσουμε τά συνδικαλιστικά τεχνάσματα πού χρησιμοποίησε για νά άναρωτηθεί επανειλημμένως για τή νοημοσύνη τών συνομιλητών του γενικά ήταν πολύ καθώς πρέπει. Είναι βέβαια αλήθεια ότι αντί για διάλογο προτίμησε τή μέθοδο -στού κουφού την πόρτα όσο θέλεις βρόντα- ως άπάντηση στίς τσαχπίνικες έρωτήσεις του κ. Μητσοτάκη και στίς αγωνιώδεις έρωτήσεις του κ. ‘Αμπατιέλου, αλλά αυτό μάλλον όφείλεται στην έλλειψη έτοιμότητας λεκτικής του κ. ύπουργού και στην κάπως βραδυφλεγή πλευρά της προσωπικότητάς του, παρά σέ κακή πρόθεση.

Δέν είναι πολύ τηλεοπτικός ό κ. ύπουργός πρέπει νά παραδεχτούμε. ‘Αλλος, σέ τόσο πλεονεκτική θέση, οίκειο περιβάλλον, μέ τόν κ. Καλούδη άπέναντι και τόν κ. Μπιρσίμ στίς κάμερες θά έκανε θαύματα. ‘Όλοι σκεφτήκαμε τόν γνωστό αντιπρόσωπο του ΚΚΕ έσωτερικού μέ τίς δεινές ρητορικές του ικανότητες νά παίρνει τό λόγο σέ μία παρόμοια συνέντευξη. Θά κλαίγανε από συγκίνηση όλοι οι τηλεθεατές από την ‘Αλεξανδρούπολη ως κάτω στην Κρήτη πού λέει κι ό κ. ‘Αμπατιέλος.

Και μία και τό ‘φερε ό λόγος άς έρθουμε τώρα και στόν εκπρόσωπο της εργατικής τάξης. ‘Αφήνοντας κατά μέρος τά επιχειρήματα πού

του έδινε ή δέν του έδινε ή γραμμή του κόμματός του στό ζήτημα αυτό, τηλεοπτικά ήταν μία πανθομολογούμενη άποτυχία. ‘Όσο κι αν άκούστηκε ότι ήταν πολύ ανθρώπινος και κατανοητός, τίποτα στην όμιλία του δέν έπείσε για τό ότι είχε άκουστά τό πρόβλημα. Βγήκε γέλιο από την εμφάνιση της άριστεράς στην ΕΡΤ. Ποιός φταίει; ‘Ας άναρωτηθεί τό ΚΚΕ. Φυσικό ήταν όμως στα άδυστα τών άδύτων της έξουσίας, μπροστά στούς δυνατούς προβολείς, νά αισθάνεται άβολα ό ‘Αμπατιέλος. Φυσικό ήταν νά εκνευρίζεται και νά ξεσπάει πάνω στο ποιός θά μλήσει περισσότερο. Τόν ψάφωνε ακόμα κι ό Καλούδης πού αν μή τί άλλο θά μπορούσε νά δείξει τό μίνιμουμ έκείνο της τσίπας μιλώντας μ’ έναν άγωνιστή και παλιό συνδικαλιστή της άριστεράς. ‘Υπάρχουν ως γνωστό άρκετοί τηλεοπτικοί τύποι στο ΚΚΕ ανάμεσα στούς όποιους θά μπορούσε νά διαλέξει τόν εκπρόσωπό του κι όχι νά αφήνει τούς παλιούς του νά εκτίθενται άνεπανόρθωτα.

Και έρχόμαστε τελικά στο κλείσιμο του Καλούδη πού άφού συμπέρανε σοφά τό πόσο δημοκρατικός υπήρξε ό διάλογος μάς διαβεβαίωσε ότι θά επαναληφθούν αντίστοιχα σώου. ‘Αλίμονο όμως, αν ξαναδούμε κι άλλη φορά την εικόνα αυτής της δίωρης κοροϊδίας. Θά πελαγώσει έντελώς τό πανελλήνιο για τό ποιός είναι ποιός και τί κάνει σ’ αυτή τή χώρα. ‘Ο πατριός, γεμάτος αυτοπεποίθηση δεξιός μέ τόν άποφασισμένο, άκαμπτο σοσιαλιστή, και τό φτωχό συγγενή, την άριστερά στή μέση, άπολογητικό κι ανυπεράσπιστο, και τόν κλαδικό συντονιστή δέ θά μείνει στην ιστορία σάν μία από τίς ένδοξες στιγμές της έλληνικής τηλεόρασης.

Τουλάχιστον στή δική μας ιστορία.

Α.Θ.

παρά την ηλικία της, τα ίδια καλλιγράμματα πόδια που γαλούχησαν άγνωστο πόσες γενιές.

Ο Στάθης Ψάλλης ξεσηκώνει το φιλοθεάμον κοινό κάνοντας στρήπιτζ και αποκαλύπτοντας, ότι το μεγάλο του κασέ τον βοήθησε να κάνει τα 33 κιλά του, 39. Και όπου η οικειότητα ανάμεσα σε ήθοποιους και κοινό έχει φτάσει σε ανώτατα επίπεδα: διότι επί δύο ώρες οι πρώτοι απευθυνόμενοι στους δευτέρους, χρησιμοποιούσαν το επίθετο «μαλάκας».

Στοιχείο που αποτελεί ένδειξη οικειότητας και βαθιάς φιλίας. Πράγμα για το οποίο εγώ προσωπικά ίσως διαμαρτυρόμουν, εάν όμως δεν είχα πληρώσει το εισιτήριο των 600 δραχ.

Εγώ δέ, ο άποπροσανατολισμένος, που μέχρι τη μοιραία εκείνη βραδιά νόμιζα πως ο ελληνικός λαός ψιχαγωγείται αποκλειστικά με βουλγαρικά μπαλέτα και Σαίξπηρ, έμεινα ανασυρόμενος στη θέα της εύτραφους κυρίας, που χοροπηδούσε γελώντας άσταμάτητα πάνω στο ένα-μυς καθίσμα που κατείχε.

Φεύγοντας, αναρωτιόμουν μήπως θά έπρεπε να έπεκταθούν οι επιχορηγήσεις του ΥΠ.Π.Ε. και στο Δελφινόριο, ένα από τα τελευταία κάστρα της άμιγους ελληνικής διασκέδασης.

Άλθθεια, γιατί δεν κάνετε και σεις μιά βόλτα στον Πειραιά;

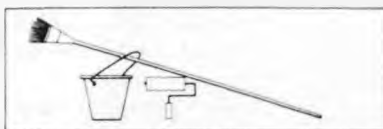
Γ. Μακ.

Συνάντηση θεατρικών ομάδων

Μετά από πρωτοβουλία των σκηνοθετών Νίκου Αρμάου, Γιάννη Μαργαρίτη και Βασίλη Παπαβασιλείου έγινε συνάντηση των θεατρικών σχημάτων που από το πρώτο τεύχος του «Σχολιαστή» επιχειρεί μιά συστηματική παρουσίασή τους.

ΟΙ, ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (Θεσσαλονίκη), ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ, ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΒΟΛΟΥ, ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ, ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΣΥΝΤΕΧΝΙΑ, ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ, ΜΟΝΤΕΡΝΟΙ ΚΑΙΡΟΙ, ΣΚΗΝΗ, σε μιά πρώτη από κοινού αντιμετώπιση των τεράστιων δυσχερειών που αντιμετώπιζουν στην παραγωγή τους και με διάθεση για κοινή στάση απέναντι στις όρεξεις και τα γούστα των γνωμοδοτικών επιτροπών και του Υπουργείου Πολιτισμού. Έπεται συνέχεια... Ίδωμεν!

Γ.Μ.

Μιά Σχεδιά στή Θεσσαλονίκη

Μιά αθήουσα τέχνης στο κέντρο της Θεσσαλονίκης, σ' ένα χώρο που τις αισθητικές του (και όχι μόνο αυτές) συντεταγμένες ορίζουν ο κινηματογράφος Άλκαζαρ (με τις ταινίες καράτε) και το γιγαντιαίο περιστρεφόμενο παπούτσι, διαφημιστικό του Καρύδα, είναι ένα γεγονός που παρουσιάζει ενδιαφέρον. Πρόκειται για τη Σχεδιά (Έγνατίας 54), που άρχισε να λειτουργεί τέλη

Στή συνέχεια, δύο πόλοι, απ' αυτούς που χρησιμοποιούνται σε στύλους του ηλεκτρικού, άντεστραμμένοι, γεμάτοι λάδι, να καίνε σαν καντήλια, σε επικίνδυνη γειτνίαση με δεμάτια άχυρο.

Σ' ένα δωμάτιο γυμνό, ζευγάρια από παπούτσια βρίσκονταν σ' έναν τοίχο, κοντά κοντά το ένα με τ' άλλο και στο έσωτερικό κάποιου απ' αυτά ένα λαμπάκι ηλεκτρικό μ' ένα σταυρό μέσα του.

Σ' άλλο δωμάτιο, ένα σώμα σκεπασμένο μ' ένα σεντόνι, σε στάση που φέρνει στο μυαλό ένα πτώμα.

Έξω απ' το σεντόνι μένει μόνο ένα χέρι, με μιά χάντρα-μάτι στον καρπό: είναι τεντωμένο προς μιά συσκευή τηλεόρασης που είναι ανοικτή αλλά κενή, χωρίς εικόνα.

Η δισαρμονία ανάμεσα στην τεχνολογική εξέλιξη και τη θερησκολλησία, ή έμμονη στή μεταφυσική σκέψη παρά την επιστημονική κινητικότητα, ή επικινδυνότητα της χρήσης των επιτευγμάτων με μεταφυσικό τρόπο, ή καλλιέργεια

πλαίσιο που σχηματίζεται από την επανάληψη του αφορισμού, απέναντι όμως μ'ας περιμένει ένας πίνακας μεγάλων διαστάσεων, απ' του οποίου το πλαίσιο ο αφορισμός ξεχειλίζει.

Σε μιά γωνιά ντυμένη με καθρέφτες βλέπουμε το αίτημα για επικοινωνία μέσ' απ' τη γλώσσα άντεστραμμένο ή τεμαχισμένο: ή πολυπλοκότητα της συνειδήσης από τη μιά πλευρά, αλλά και ή παρουσία του δικού μας ειδώλου: σκεφτόμαστε με τη γλώσσα και ή γλώσσα δέ μπορεί να θεωρηθεί ως αντίκείμενο-έξω από μ'ας.

Σε μιά άλλη γωνιά ή απόρριψη: ένας σωρός από χαρτιά τσαλακωμένα που πάνω τους διακρίνεται γραμμένος ο αφορισμός.

Υπάρχει μιά φωτογραφία, σε έντονο κόκκινο χρώμα, που κραιγάζει για την αναγκαιότητα της χρήσης της γλώσσας για την προσέγγιση των ανθρώπων. Και υπάρχει ή ζωντανή παρουσία της καλλιτέχνης πάνω σ' ένα βάθρο, ακίνητης

Μαΐου και θά συνεχίσει ως το φθινόπωρο. Η λειτουργία της δηλαδή, θά καλύπτει αυτό ακριβώς το χρονικό διάστημα στο οποίο οι περισσότερες αίθουσες τέχνης μένουν κλειστές: κι αυτό είναι ένα ακόμη ενδιαφέρον σημείο.

Αν ή ίδια ή Σχεδιά προκαλεί έρεθίσματα για σκέψη, πολύ περισσότερα προκαλούν οι εκθέσεις της, κρίνοντας από τις δύο πρώτες (του Θανάση Χονδρού και της Αλεξάνδρας Κατσιάνη) που έχουμε δει.

Τό εικαστικό περιβάλλον που παρουσίασε ο Θ. Χονδρός με τίτλο 'Ημίφως, αποτελούνταν από τέσσερεις συνθέσεις. Μπαίνοντας, ένας προβολέας διαφανειών βρισκονταν σε συνεχή κίνηση, φωτίζοντας απλώς μιά αναστηματική πλάκα (τάμα) σταθεροποιημένη στον τοίχο.

της ιδεοληψίας από την «κακή» χρήση της τεχνολογίας (και μάλιστα της τηλεόρασης) είναι οι σχέσεις που τίγχει ή έκθεση αυτή. Ο τίτλος 'Ημίφως, πέρα από την περιγραφή των φωτιστικών συνθηκών της έκθεσης, σχολιάζει αυτές τις σχέσεις.

Τό εικαστικό περιβάλλον της Άλ. Κατσιάνη ξεκινά από μιά πρόταση-αφορισμό: Οι λέξεις είναι γέφυρες. Δεν είναι περιγραφικό όμως αυτής της λειτουργίας της γλώσσας ως μέσου για την ανθρώπινη επικοινωνία, αλλά κριτικό. Θά μπορούσαμε να πούμε ότι οι συνθέσεις του περιβάλλοντος αυτού αποτελούν μιά μετα-γλώσσα (μιά γλώσσα που μιλάει για τη γλώσσα). Η κριτική αρθρώνεται μέσα από αντιθέσεις και αντιφάσεις: Για να μπει στον κύριο χώρο της αίθουσας περνάς από ένα

σάν άγαλμα, πρότυπο κι έξουσία: οι λέξεις είναι γέφυρες, γράφει ή ταινία που φοράει, αλλά πρόκειται για ένα λογο άνενεργό, μονόδρομο.

Εδώ τελειώνοντας, θά μπορούσαμε να σημειώσουμε κάποιο κοινό χαρακτηριστικό ανάμεσα στη δουλειά που παρουσίασαν ο Χονδρός και ή Κατσιάνη στή Σχεδιά. Χρησιμοποίησαν και οι δύο την παρουσία τους, τό σώμα τους, όχι σε κάποια δραστηριότητα, αλλά σε μιά απόλυτη ακινησία (τρείς ώρες καθημερινά). Πέρα από την ένταση που είχε αυτή τους ή παρουσία και πέρα απ' τη συνάφειά της με τό συνολικό περιβάλλον, ίσως άντανανκλά και μιά ανθρωπολογία που διαμορφώνει ή κοινωνική-πολιτική άγκύλωση των ήμερών μας.

Βιβή Κυραλέου

«Ο πληγωμένος άνθρωπος»
του Patrice Chereau

ση τόσων χρόνων καθώς και οι έπισταμένες προσπάθειες των Γάλλων ιθιγόντων μαζί με την οικονομική συμπαράσταση της κυβέρνησης, κατώρθωσαν να δημιουργήσουν ένα άλλο παγκόσμιο μνημείο, ένα ακόμη σύμβολο για τη Γαλλία, που με έπιμονή φροντίζει γι' αυτά. Πάντως είναι γεγονός ότι οι Κάννες προσελκύουν κάθε χρόνο τους περισσότερους και σπουδαιότερους παράγοντες του κινηματογράφου σε σχέση με τα άλλα μεγάλα φεστιβάλ (Βενετίας, Βερολίνο, LOS ANGELES). Συγχρόνως γίνονται και το σημείο αναμέτρησης του Αμερικανικού και Ευρωπαϊκού κινηματογράφου που φέτος πήρε και έπίσημες διαστάσεις με τις δηλώσεις του Γάλλου Υπουργού Πολιτισμού σχετικά με τον «...Αμερικανικό κινηματογραφικό ιμπεριαλισμό...» και τους τρόπου περιορισμού του.

Οι άμετρητες ταινίες που προβάλλονται κάθε χρόνο, περισσότερες από εκατό προβολές, καθημερινά, δίνουν ένα πανοραμικό δείγμα της πρόσφατης κινηματογραφικής παραγωγής. Οι εκδηλώσεις του φεστιβάλ, εκτός από το έπίσημο διαγωνιστικό πρόγραμμα, περιέλαβαν μία μικρή σειρά ταινιών εκτός διαγωνισμού με τον τίτλο «Μιά κάποια ματιά». Τήν παράλληλη εκδήλωση «Δεκαπενθήμερο των σκηνοθετών», ένα αφιέρωμα στο Γαλλικό κινηματογράφο με τίτλο «προοπτικές του Γαλλικού κινηματογράφου» μία μικρή σειρά ταινιών έπιλεγμένη από Γάλλους κριτικούς με τίτλο «Εβδομάδα Κριτικής» και την αγορά.

Στήν έπιλογή του έπίσημου προγράμματος (διαγωνιστικού) ήταν και φέτος πλήθος ονομάτων όπως είναι πιά παράδοση για τις Κάννες. Ο φόβος για την ανακάλυψη νέων καλλιτεχνών με ισάξιες με τους γνωστούς σκηνοθέτες ικανότητες, είναι ένα από τα μελανά σημεία των υπεύθυνων έπιλογής του προγράμματος. Πάντως, η κινηματογραφική φόρμα, ή πρωτοτυπία και η ποιότητα φαίνεται πως άπασχόλησαν τους υπεύθυνους των ταινιών που παρουσιάστηκαν. Στήν εκτός συναγωνισμού έπιλογή, τα πράγματα παίρνουν τήν κατεύθυνση που για κάποιο λόγο δέν πέρασε καθαρά στο έπίσημο. Ταινίες όπως της CHANTAL AKERMAN (Η δεκαετία

του 80) και της AGNES VARDA (Οδυσσέας) δημιούργησαν ένα αλλιωτικό κλίμα.

Η εμφάνιση του MARCO FERRERI στο φετινό φεστιβάλ ήταν από τις πιο αξιόλογες. «Η ιστορία της Πιέρα» βασισμένη στην αυτοβιογραφία της ιταλίδας ήθοποιου PIERA DEGLI ESPOSTI, συγκίνησε τό σκηνοθέτη. Ο ίδιος λέει: «Αυτή η ιδιαίτερη σχέση μεταξύ μάνας και κόρης, γεμάτη αισθησιασμό και ένοχές, με έκανε να δημιουργήσω ένα έξαιρετικό γυναικείο χαρακτήρα και τήν ίδια στιγμή να φτιάξω τό πορτραίτο μιάς οίκογένειας χωρίς συνοχή, γεμάτης φόβους, ή όποια όμως ψάχνει για άπεριόριστη αγάπη». Φυσικά η επέμβαση του FERRERI στο σενάριο ήταν αναπόφευκτη. Με άξονα τήν πραγματική ι-

τών ήθοποιών (ιδιαίτερα της HANNA SCHYGULLA) καθώς και η προσεγμένη σκηνοθετική δουλειά, συνέβαλαν στη δημιουργία της καλύτερης μέχρι τώρα ταινίας του FERRERI.

«Τό χρέμα» του ROBERT BRESSON, έπίσημη συμμετοχή της Γαλλίας, προκάλεσε άτέλειωτες συζητήσεις και έντονες αντιδράσεις. Πρόκειται για τή λογική συνέχεια μιάς δουλειάς βασισμένης στην άφαιρεση και τόν έσωτερικισμό. Μιά φαινομενικά άπλούστατη ταινία, βασισμένη σε μιά μικρή ιστορία του Τολστόι συνεχίζει τήν αναζήτηση του BRESSON, πάνω σε θέματα καθημερινά αλλά που έχουν συχνές επίδράσεις στην ανθρώπινη πολύπλοκη φύση. Η λιτότητα της ται-

«Ιστορία της Πιέρα» του Marco Ferreri

στορία, περνάει τις άνησυχίες του και τό εκδηλωμένο του ενδιαφέρον για τή γυναικεία ψυχοσύνθεση. Η έπιλογή των χώρων, τό ιταλικό τοπίο, και οι υπεράνθρωποι χαρακτήρες, συμβάλλουν κάθε στιγμή στη μεταφορά του αισθησιασμού και της τρέλας στο θεατή. Τα σύμβολα, προσωπικό στοιχείο του σκηνοθέτη, περνούν σε δεύτερο πλάνο. Πιο προσεκτικά τοποθετημένοι και με λιγότερη ένταση, ένωματώνονται στην ταινία χωρίς να είναι τά βασικά σημεία. Τό σπουδαίο παίξιμο

νίας και η αισθητική της «μονοκοινυλιάς» τονίζουν τις πολυδιάστατες προεκτάσεις και τήν ιδιαιτερότητα του θέματος. Πρόκειται για τήν ιστορία ενός εργάτη, ό οποίος θύμα ψεύτικης κατηγορίας έναντιόν του, περιπλέκεται στην παρανομία και καταλήγει στη φυλακή. Επυλέγοντας ό ίδιος τόν παραλογισμό της βίας, χωρίς πραγματικά κίνητρα, γίνεται έγκληματίας. Τό άναπόφευκτο της έπιλογής του καθώς και η σειρά των εξελίξεων θυμίζει ήρωα κλασικής τραγωδίας. Ο

'83 Κάννες '83 Κάννες '83

διάλογος παραμένει στά έντελώς ά-
παιρητα, χαρακτηρισμός πού
μπορεί νά δοθεί καί στό σύνολο τής
ταινίας. Η ευθύτητα, ή απλότητα,
καί ή σχεδόν αρχιτεκτονική δόμηση
του θέματος έντυπωσιάζει, καί χα-
ρακτηρίζει τήν ταινία σάν τήν ανα-
ζήτηση στά βασικά στοιχεία του
κινηματογράφου, καθιστώντας τήν
ταυτόχρονα τό άποστάλαγμα μιάς
καριέρας πενήντα χρόνων, πού μάλ-
λον λήγει έδώ.

Η επόμενη Γαλλική συμμετοχή
ήταν ή ταινία του PATRICE CHE-
REAU («Πληγωμένος άνθρωπος»)
Αφηγείται τήν ιστορία τής σχέσης
ένός παιδιού, πού στήν ανάγκη του
νά ξεφύγει από τή ζωή τής οικογέ-
νιάς του καί τήν καθημερινότητα
της επαρχιακής πόλης πού ζει, πε-
ριπλέκεται σέ μιά σχέση πάθους. Οι
επιδράσεις τής σχέσης του θά οδη-
γήσουν τόν εφηβο μικροαστό στήν
εγκατάλειψη κάθε ήθικης αξίας,
καθώς παρακινείται από τό βάνου-
σο πάθος πρós τό φίλο του. Αν καί
ή ταινία έχει ορισμένα παράλληλα
στοιχεία μέ «τό χρήμα» του BRES-
SON, τουλάχιστον στό ότι καί στίς
δυό περιπτώσεις ό θεατής παρακο-
λουθεί τήν εξέλιξη ένός νέου άν-
θρώπου από τά στάδια μιάς νορμάλ
ζωής σ' αὐτή τής διαφθοράς καί τής
βίας, ό CHEREAU κινείται σ' επί-
πεδα έντελώς διαφορετικά, διαπλά-
θοντας τούς χαρακτήρες του σέ
πρότυπα σάν αὐτά του JEAN GE-
NET, γοητευμένος από τή σαγήνη
του υποκόσμου. Τό πάθος, ή έρωτι-
κή έλξη καί ό ζωώδης σεξουαλι-
σμός, χωρίς ποτέ νά φτάσουν στήν
εκπλήρωσή τους, δίνουν διέξοδο
στή μοναξιά καί τήν απομόνωση.
Η ένταση τής σχέσης πού ώθει τόν
εφηβο στό νά σκοτώσει τό φίλο του
καθώς καί τά στοιχεία πού προανα-
φέρθηκαν, δημιούργησαν μιάν αξιό-
λογη ταινία ή όποία όμως άποδοκι-
μάστηκε από τό κοινό.

Άλλες ταινίες ήταν: «Η Ερέντι-
ρα» του RUY GUERRA. Βασισμένη
στό γνωστό βιβλίο του GABRIEL
GARCIA MARQUEZ, ό όποιος έ-
κανε καί τήν κινηματογραφική δια-
σκευή, ήταν μάλλον μέτρια ταινία.
Τό πνεύμα καί ή ιδιορρυθμία του
MARQUEZ δέν μπόρεσαν νά γί-
νουν αίσθητά από τό σύνολο τής
ταινίας καί μόνο τό ντεκόρ καί τά
ρουχα ήρθαν νά καλύψουν αὐτή
τήν αδυναμία. Αξιόλογη ήταν ή

προσπάθεια τής Ειρήνης Παπᾶ χω-
ρίς όμως νά μπορέσει νά άποσπάσει
τό πρώτο βραβείο του φεστιβάλ,
πού τό πήρε ή κατά πολὺ καλύτερή
της HANNA SCHYGULLA. «Η
μπαλάντα του Ναραγιάμα» του για-
πωνέζου SHOHEI IMAMURA στήν
όποια, μέ μεγάλη έκπληξη όλων,
δόθηκε τό πρώτο βραβείο ήταν άμ-
φιβολής ποιότητας. Αρχικά καλή,
γιά όσους ενδιαφέρονται γιά τόν
τρόπο ζωής, τά ήθη καί έθιμα καί
τό ιαπωνικό τοπίο, γρήγορα, όμως,
έχανε τό ενδιαφέρον της. Η φωτο-
γραφία συχνά έντυπωσιακή καί πέ-
ρα από τό φολκλορικό στοιχείο,
πού σίγουρα γοητεύει τό θεατή δέν
μπορούμε νά άναφερθούμε σέ άλ-
λες ιδιαίτερες αξίες.

Ο YILMAZ GUNEY καί φέτος
στις Κάννες, παρουσίασε τήν τελευ-
ταία του ταινία «Ο τοίχος». Ταινία
πολιτική, όπως λέει ό ίδιος, δέν
κατόρθωσε νά άποσπάσει τήν προ-
σοχή πού είχε στό περυσινό φεστι-
βάλ όπου καί πήρε τό πρώτο βρα-
βείο. «Η Κάρμεν» του CARLOS
SAURA άναφέρεται στίς προετοι-
μασίες γιά τό ανέβασμα τής γνω-
στής Όπερας. Εύχάριστη ταινία
πού κινδυνεύει συχνά νά χαρακτη-
ριστεί σάν τηλεοπτική.

Τό δεύτερο μεγάλο μέρος του
φεστιβάλ «Τό Δεκαπενθήμερο των
Σκηνοθετών», πού έχει αναλάβει τό
ρόλο τής παρουσιασης πιό προο-
δευτικής μή έμπορικής δουλειάς,
φέτος δέν έδωσε σπουδαία δείγμα-
τα πρós αὐτή τήν κατεύθυνση. Ται-
νίες, αφηγήσεις μιάς κάποιας ιστο-
ρίας, χωρίς όμως τήν έρευνα στήν

κινηματογραφική τους ποιότητα.
Σ' αὐτό τό πρόγραμμα παρουσιά-
σθηκε καί ή ταινία «Άγγελος» του
Γιώργου Κατακουζηνού, ή όποία
παρά τίς δισυνασχετήσεις στή
διάρκεια προβολής, απέσπασε χει-
ροκροτήματα.

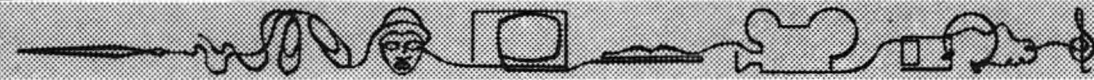
Παρ' όλα αὐτά δέν έλειψαν καί
τά φωτεινά παραδείγματα. Ξεχωρί-
ζουμε τήν ταινία του Γερμανού
TANURED DORST «EISENHANS»
πού άναφέρεται στήν ιδιαίτερη σχέ-
ση πού άναπτύσσεται μεταξύ πατέ-
ρα καί τής δεκατετράχρονης κόρης
του, πού ζοῦν σέ μιά άπομονωμένη
επαρχιακή πόλη, κοντά στά γερμα-
νικά σύνορα. Ο αιμομικτικός έρω-
τισμός, προϊόν τών καταστάσεων
καί τής άπομόνωσης καθώς καί ή
προσπάθεια άνάλυσης του ψυχο-
νευρωτικού σχήματος, ήταν οι κύ-
ριες κατευθύνσεις του σκηνοθέτη.
Ιδιαίτερα προκλητική ταινία άφη-
σε πολλούς αδιάφορους καί άλλους
ένοχλημένους. Άλλη ενδιαφέρουσα
ταινία ήταν αὐτή του ROBERT
VAN ACKEREN «LA FEMME
FLAMBEE». Ένα ζευγάρι, πού έ-
παγγέλλεται τήν πορνεία, άποφασί-
ζει νά σιζήσει καί στόν ίδιο χώρο
νά δουλεύει. Η εξέλιξη τής σχέσης
τους, ή ιδιαίτερη οπτική καί ή άπο-
θέωση του KITSCH ήταν τά στοι-
χεία πού συγκρότησαν τήν ταινία.
«Οι προοπτικές του Γαλλικού κι-
νηματογράφου» καί «Η έβδομάδα

των κριτικών», τά άλλα μέρη του
Φεστιβάλ, κύλησαν χωρίς μεγάλες
έκπληξεις. Τό πρώτο, μέ ένα πρό-
γραμμα από ταινίες νέων Γάλλων
κινηματογραφιστών, μπορούμε νά
πούμε ότι πέρασε άπαρατήρητο.
Δέν είναι αὐθαίρεσία τό ότι ό Γαλλι-
κός κινηματογράφος, τήν τελευταία
δεκαετία, δέν έχει τίποτα τό ιδιαίτε-
ρο νά μάς δώσει. Οι παλιότερες
δεκαετίες, τής δόξας του Γαλλικού
σινεμά, φαίνεται πώς έχουν περά-
σει άνεπιστρεπτι. Μέ τό ξεθίγισμα
τής NOUVELLE VAGUE δέν μπο-
ρεσε νά βρεί τό νέο του πρόσωπο.
Είναι δύσκολο νά εκτιμήσει κανείς
αὐτή τήν κατάσταση μιάς καί οι
δυνατότητες δίνονται άπλόχερα
στους Γάλλους κινηματογραφιστές
μέ τήν προοπτική τής συνέχισης
αὐτού του παραδοσιακού κομμα-
τιού τής Γαλλικής κουλτούρας.
Μπορούμε νά τό άποδώσουμε στήν
«κρίση αξιών» τής εποχής μας, μα
κι αὐτό δέν είναι αρκετό άφού ό
γερμανικός κινηματογράφος, ξεπη-
δώντας από αὐτή τήν κρίση, έδωσε
θαύμασια δείγματα. Παραμένει λοι-
πόν ένα έρωτηματικό από τή μιά
άλλα καί ένα συμπέρασμα από τήν
άλλη ότι ή παράδοση σέ κάποιο
τομέα δέν έγγκατά επιτυχίες γιά τό
μέλλον...

Θρασύβουλος Γιατίσιος

'83 Κάννες '83 Κάννες '83

Μοντέρνοι καιροί

Συνεχίζουμε την παρουσίαση των νέων θεατρικών σχημάτων με έναν ακόμα θίασο που δρα στην εντός Αθηνών περιφέρεια. Είναι η ομάδα «Μοντέρνοι καιροί» που εδώ και μερικά χρόνια δίνει δείγματα σοβαρής θεατρικής πρακτικής.

Τό θέατρο «Μοντέρνοι Καιροί» ιδρύθηκε τό 1979 από νέους ήθοποιούς που άσφυκτιούσαν μέσα στον περιχαρακωμένο θεατρικό χώρο. Βγάλαμε λοιπόν τά κεφάλια μας άπ' έξω και άναπνεύσαμε. Φυσικά, ή άνάσα αυτή κοστίζει ακριβά. Ίσως από μία τρέλα της στιγμής, καταπιαστήκαμε μέ ένα έργο που χρειαζόταν μερικά εκατομμύρια, έχοντας στην τσέπη μας πενταροδεκάρες. Βάλαμε δηλαδή μπροστά την κατασκευή ενός θεατρικού χώρου, ενός δικού μας θεάτρου, που θά μάς άπάλλασσε από ή γνωστή διαδικασία του παζαρέματος μέ τούς αιθουσάρχες. Τό πώς τά καταφέραμε είναι μία μάλλον άνιαρή ιστορία, πάντως αυτή ή στιγμή, στην όδό Γεννηματά 20, στους Άμπελοκήπους, υπάρχει τό θέατρο «Μοντέρνοι Καιροί».

Τήν πρώτη χρονιά λειτουργίας του θεάτρου (1980-81), άνεβάσαμε τό έργο του Έρ. Ίψεν «Ένα κουκλόσπιτο» και έλπίζω όλοι νά ξεχρουν πιά τί σήμαινε τό «φοβερό» σύνθημα στους τοίχους της Άθήνας: «Ένα Κουκλόσπιτο στους μοντέρνους καιρούς».

Όσοι τό χαρακτηρίσουν γιά βανδαλισμό στους τοίχους και τίς μά-

ντας γι' αυτήν τρείς μήνες δουλειάς, επειδή οι προηγούμενες μεταφράσεις δέν ικανοποιούσαν σάν ζωντανός θεατρικός λόγος, ή και είχαν σημαντικά λάθη.

Παραθέτουμε ένα μικρό κομμάτι από τό πρόγραμμα της παράστασης: «... Έ άντρας είναι πραγματικά υπεύθυνη προσωπικότητα, ό «στύλος του σπιτιού». Έ γυναίκα κούκλα-σεξουαλικό αντικείμενο-μητέρα. Αυτόν τόν εξανδραποδισμό της γυναίκας και την καταργάωση της προσωπικότητάς της περιγράφει ό Ίψεν στο «Ένα κουκλόσπιτο». Έ επικαιρότητα του έργου, ή άριστουργηματική γραφή, και ό επαναστατικός τρόπος αντιμετώπισης του θέματος, ήταν οι λόγοι που μάς έκαναν νά διαλέξουμε τό «Ένα κουκλόσπιτο» σάν έναρκτήριο έργο μας».

Τό κουκλόσπιτο είναι τό χρυσωμένο κλουβί, που τό παραδείσιο πουλί κάποτε άνοίγει και φεύγει όρωστικά, προτιμώντας νά βουτήξει τά πόδια του στις λάσπες και νά σκίσει τό φτέρωμά του.

Τή δεύτερη χρονιά (1981-82) άνεβάσαμε τό έργο του Άλφρέ Ζαρρύ «Ό Ούμπού βασιλιάς» («Ubu Roi»)

στά δικά μας. Ό Ζαρρύ έγραψε τό έργο γιά νά σατιρίσει έναν άντιπαθέστατο καθηγητή του της Φυσικής και νά βγάλει ή γλώσσα του στον άηδιαστικό γύρω του κόσμο, χρησιμοποιώντας μύθους μέ βασιλιάδες και ύφος παραμυθιού.

Εμείς, μέσα από την παράσταση, θελήσαμε νά άποκαλύψουμε τό χαμαιλεοντισμό της εξουσίας, που έναλλάσσει χιλιάδες πρόσωπα ανάλογα μέ τίς περιστάσεις, γιά νά διαιωνίσει την ύπαρξή της. Ταυτόχρονα όμως βγάλαμε ή γλώσσα μας και χλευάσαμε όλους τούς «Ούμπού» σάν τό καθηγητή της Φυσικής του Ζαρρύ, όλους τούς άξιοπρεπείς «κυρίους Ούμπού» που υπάρχουν άνάμεσά μας (άπό εδώ και ό διασκευασμένος τίτλος) όπου Ούμπού = άπληστία, χυδαιότητα, διογκωμένο μέχρι την κτηνωδία Έγώ - φασισμός - φιλοσοφία της μπάκας.

Τό χειμώνα εκείνο βγήκαμε στους δρόμους της Άθήνας μέ τά ρούχα της παράστασης μέ μουσική και χορό πάνω σέ μία μεγάλη πλατφόρμα, σπάζοντας τό γκριζό χρώμα της πόλης μέ τό κίτρινο και τό κόκκινο, σπάζοντας τίς μάσκες από τά σκυθρωπά πρόσωπα, προσφέροντας γλειφιτζούρια και καλώντας τόν κόσμο νά 'ρθει νά δει την παράστασή μας.

Φέτος (1982-1983) άνεβάσαμε τό έργο του Μπρέχτ «Έ ή εξαίρεση και ό κανόνας» σέ μετάφραση Κώστα Κουλουφάκου. Έργο που ξαναθυμίζει άπλές αλήθειες, ξεχασμένες μέσα στο σημερινό κομφούζιο των «περίπλοκων αναλύσεων», των διαλυμένων σχέσεων, της ύπαρξιακής άμηχανίας.

Τό έργο διερευνά την αντίθεση έκμεταλλευτή-έκμεταλλεόμενου, άποκαλύπτει τό ρόλο που παίζει ή άστική δικαιοσύνη στην αντίθεση αυτή: και μάς προτρέπει νά κοιτάξουμε τόν κόσμο μέ μάτι νέο, σάν νά τά βλέπουμε όλα γιά πρώτη φορά και όλα νά μάς φαίνονται παράξενα. Θά διαπιστώσουμε τότε πώς, στον άντιστραμμένο παράλογο κόσμο μας, ό κανόνας έχει γίνει εξαίρεση και ή εξαίρεση κανόνας.

Τί άλλο νά πούμε γιά την παράσταση; Ό καθένας έχει την άποψή του γιά τό πώς πρέπει νά άνεβαίνει ό Μπρέχτ, και φυσικά κι εμείς ή δικιά μας. Προσπαθήσαμε ή παράστασή μας νά είναι πρώτ' άπ' όλα ψυχαγωγία, όπως τό ζητάει ό ίδιος ό Μπρέχτ, νά κρατάμε ξυπνητό τό μυαλό, νά διεγείρουμε σκέψη και φαντασία, και νά προκαλούμε άκό-

μα και ή συναισθηματική ταύτιση του θεατή, έλεγχόμενη και όπου χρειαζόταν. (Έδώ θά πρέπει νά άναφέρουμε 3 περιόδους μας μέχρι τώρα, μία στην Πελοπόννησο μέ τό «Ένα κουκλόσπιτο» (1981), μία στη Φθιώτιδα, Βοιωτία και Εύρυτανία, μέ έπιχορήγηση του Ύπουργείου Πολιτισμού και μέ τό έργο «ό κοκ Ούμπού» (1982), καθώς και την περιόδεία του φετινού καλοκαιριού μέ «Τήν εξαίρεση και τόν Κανόνα», που ξεκινήσαμε μέ μία μικρή ενθάρρυνση τριών παραστάσεων από την «Έκφραση '83» και συνεχίζουμε σέ διάφορες πόλεις της Ελλάδας, σέ συνεργασία μέ Δήμους και Πολιτιστικούς Συλλόγους).

Μέσα από τίς παραστάσεις μας, πρέπει μάλλον νά διακρίνεται ήδη ή άποψή μας γιά τό θέατρο.

Ίσως νά μήν υπάρχει καμία ένότητα έξωτερικά άνάμεσα στον Ίψεν, στον Ζαρρύ και στον Μπρέχτ, άνάμεσα στο νατουραλισμό του άστικού δράματος, στον σουρεαλισμό και στο έπικό θέατρο. Ίσως νά ψάχνουμε άκόμα τόν τρόπο, τό δικό μας τρόπο έκφρασης.

Όμως στην άναζητήσή μας αυτή, υπάρχει μία άλλου είδους ένότητα, έσωτερική συνοχή και κατεύθυνση: Νά βρούμε κάθε φορά την αλήθεια, μία αλήθεια που πρέπει νά είπωθεί στή συγκεκριμένη στιγμή, νά βρούμε ποιοί μπορούν νά χρησιμοποιήσουν αυτή την αλήθεια και ποιούς ενδιαφέρει, και νά βρούμε άκόμα πώς θά πούμε αυτή την αλήθεια μέ τρόπο που νά μπορέσει νά γίνει κατανοητή σ' αυτούς που τούς ενδιαφέρει.

Φυσικά δέν ένεργοούμε έτσι από χρέος, γιατί τό χρέος δέν είναι ικανό νά παράγει καλλιτεχνική δημιουργία. Μόνο ή άνάγκη, ή πυρκαγιά της καρδιάς σου και οι ξάγρυπνες νύχτες σου. Μόνο όταν καίγεται μπορείς νά δημιουργήσεις.

Πιστεύουμε ότι ή τέχνη μας είναι άναγκαστικά κοινωνική γιατί αυτό που μάς καίει άφορά όλους. Γιατί τά μάτια μας είναι στραμμένα προς τά έξω. Πάνω στις πληγές του κόσμου.

Έ ή σημερινή σύνθεση του θιάσου «Μοντέρνοι Καιροί» είναι ή άκολουθη: Έβίτα Παπασπύρου, Γιάννης Νταλιάνης, Κώστας Νταλιάνης, Πάνος Σταματόπουλος, Σπύρος Παπαδόπουλος, Άντρέας Κουτσουρέλης, Θόδωρος Σκούρτας.

Έβίτα Παπασπύρου
Κώστας Νταλιάνης

«Ό Κύριος Ούμπού»

ντρες, ως σκεφτούνε πρώτα τόν στραγγαλισμό που ύφίστανται από τά «κυκλώματα», όλοι όσοι -άπό έλλειψη μάλιστα οικονομικών πόρων- άναγκάζονται νά καταφεύγουν στα άποθέματα της φαντασίας τους γιά νά επικοινωνήσουν μέ τό κοινό.

Άς ξαναγυρίσουμε στην παράσταση. Φτιάξαμε από την άρχή ή μετάφραση του έργου άφιερώνο-

μέ τόν διασκευασμένο δικό μας τίτλο «Ό κύριος Ούμπού» σέ μετάφραση του Στέλιου Γούτη και του Λ. Παπαδημητρίου. Μία παράσταση γεμάτη μέ πλάσματα από την άχαλίνωτη παιδική φαντασία του Ζαρρύ. Τεράστια άποκρουστικά όντα, που καθρεφτίζουν την άνθρωπότητα. Τεράστιες χρωματιστές μπάλες από λάσπη που εκσφενδονίζονται στα μούτρα του κοινού και

Μαλακό πορνό, νόμισμα σκληρό

Υποδοχή της Καρόλ Μπουκε από τον Φερνάντο Ρέν που μοιάζει ν' αναζητά τό... «Σκοτεινό αντικείμενο του πόθου», στην ταινία του Μπουνιουέλ, όπως μέρος του κοινού αναζητήσε στην προβολή περισσότερες «λεπτομέρειες» απ' όσες υπόσχονταν τό διαφημιστικό ταμπλώ.

Τά σενάρια πού μου ἄρεσαν πάντα πιό πολύ, ἦταν ἐκεῖνα πού μ' ἔνα ἀρχικό εὖρημα, ξετύλιγαν στή συνέχεια τόν ιστό τοῦ μύθου, σίγουρα γιά τήν παραγωγή τῆς γοητείας του. Τό εἶδος «πορνό» δέν εἶχε ποτέ του τήν ἀνάγκη σεναρίου. Χρησιμοποιοῦσε, πάντα, στή θέση τοῦ προηγούμενου, ἕνα προσχηματικό ἄλλοθι πρὸς μεγαλύτερη εὐχέρεια τῶν ὁπτικῶν παλινδρομιῶν καί διηγήσεων.

Μ' ἕνα ἀνάλογο σχηματικό ἄλλοθι, περί προστασίας τῆς νεολαίας, τό νομοσχέδιο τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας, πέρασε τό διπλασιασμό τοῦ φόρου δημοσίων θεαμάτων στό εἰσιτήριο τῶν κινηματογραφικῶν αἰθουσῶν, πού γιά σύντομα ἢ μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα, θά παίρνουν ἀδεία προβολῆς ταινιῶν πορνό.

Τήν ὥρα πού ἕνα ἄλλο νομοσχέδιο, τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, συζητᾶ τά ὅρια καί τοὺς ὅρους ἀκαταλληλότητας γιά κάθε εἶδος κινηματογραφικῆς ταινίας, τό μόνο πού μοιάζει δημόσιο ὄφελος εἶναι ἡ αὔξηση τῶν ἐσόδων, ἀφοῦ ἡ ἡδονή τῶν βλεμμάτων δέν ὑπάγεται σέ ταξικές διακρίσεις, ὁ πολιτισμός τῆς εἰκόνας ἀπλώνει παντοῦ τὰ εἰδωλά του, τὰ ἐξώφυλλα δέν συνεχίζουν πιά κι οἱ ἰδιωτικές ἀπολαύσεις φαντάζουν οἰκειές ὅσο ἡ ἐπίσημη ὀφθαλμοπορνεῖα ἢ τὰ βίντεο τῆς μοναξιάς τοῦ σαββατοκύριακου.

Μέσα στό κλίμα τοῦ ἀλαλούμ, ἀπό διπλά τ' ἀγιόκλημα, τὰ γιασεμιά, καί τὰ θερινά πού κινδυνεύουν. Ἄρα, διατηρητέα.

Ἐτσι τό μόνο πού δέν διευκρινίζεται φαίνεται νά εἶναι ἡ αἴσθηση συνέχειας, ἀνάμεσα στό ἔθνικο νόμισμα καί τό πορνό. Μαλακό ἢ σκληρό, δηλαδή, ὅπως θά λέγαμε γιά τό φτηνό ἢ ἀκριβό κι ὄχι στόν περικτενέρι γιά τὰ τσιγάρα.

Καμιά ἀπαγόρευση στό ἐξῆς, ἀπλά γκετοποιήση τῶν νοσοκύντων. Τό ἴδιο καί στά τυχρά, ἄμα, δέν πληρώσεις, δέν μαθαίνεις.

Ἐμαθαν, ἄλλωστε, τίποτα ἀπό σέξ κάποια εὐυπόληπτα ξευγάκια, παρακολουθώντας χρόνια τώρα, μαλακές τσοντοῦλες σ' ἀστραφτερό περιτύλιγμα στίς βραδινές προβολές τῆς ὁδοῦ Βουκουρεστίου.

Α.Τ.

Τηλεοπτικό χρονογράφημα ἀντι-ἐπιστημονικῆς ἀφασίας

Χωρίς ἀμφιβολία, τό ξεκίνημα τοῦ φετινοῦ καλοκαιριοῦ εἶναι ἀπό τά πιό ἄστατα τῶν τελευταίων χρόνων -ἀκόμα καί τά... τραπεζάκια μπήκαν, θγήκαν κι ἀποφάσισαν τελικά νά φύγουν γιά περιοδεῖες, ἡπειρωτικές, ὑπερατλαντικές καί ἄλλες.

Κι ἐνῶ δίχως ἰθαγενεῖς, οἱ ἐθνολόγοι πλήττουν ὅλο καί περισσότερο, μέσα στή γενική ρευστότητα διαθέσεων κι ὑφέσεων, ἡ ἑλληνική τηλεόραση, ἀποφάσισε νά προτάξει τὰ στήθη της μπροστά, αἰχμές αἰσθησιακές τῆς σταθερῆς τῆς ἀνόδου. Πρῶτα, μέ τήν ἐκφορά ἀλλεπάλληλων, πλήν κανονικά τηρουμένων (χάρη στίς προσπάθειες τοῦ συντονιστῆ ὅλων κυρίως κι ὄχι μόνο τῶν ἄλλων... δημοκρατικῶν δυνάμεων), ηλεκτρονικῶν μονόλογων πάνω στό θέμα τῶν κοινωνικοποιήσεων. Τό ἄρθρο τέσσερα, ἡ ἐπὶ κλήση στή συγκεκριμένη χρονική στιγμή τέτοιων «χειρονομιῶν», τὰ ἐποπτικά συμβούλια κι ἡ ἀμφίβολη ἀποτελεσματικότητά τῶν κοινοβουλευτικῶν κολλάζ, δέν ἐμπόδισαν πολλοὺς νά χαιρετήσουν τό γεγονός.

Ἢ σέση, ὅμως, τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας τοῦ δήμου -ἐ τούς καθολικούς μοναχοὺς ἐξαντλεῖται ἐδῶ, εἶται πού οἱ βαρὺγόδουπες συνεντεύ-

ξεις, προαναγγελίες, παγκόσμιες ἀποκλειστικότητες καί θεωρητικές εἰσαγωγές γιά τήν «Ἐρέντιρα» νά μὴ συναντοῦν οὔτε τῇ διαφημιστικῇ τους ὑποστήριξη, οὔτε, πολύ περισσότερο, τῇ φεστιβαλικῇ τους ἐπάρκεια.

Ἄς εἶναι. Ἀρκεῖ ἡ μυρωδιά τῶν Καννῶν κι οἱ πνευματικοὶ εἰσαγωγεῖς πού τρίβουν τὰ χέρια τους, καθὼς οἱ νεοέλληνες, μετὰ τό φίλμ νουάρ, ἀνακαλύπτουν καί τῇ λατινοαμερικάνικῃ λογοτεχνίᾳ. Συνεχίζονται κι οἱ μεταδόσεις ἀπὸ τό Λυκαθητὸ ἢ τό Ἡρώδειο, νά λαϊκές μουσικῆς καί τσιφτετέλια, νά «Κάρμεν» καί μπαλέτα γέννημα θρέμα τοῦ Φιντέλ, νά, ὡς ἐδῶ, ὥρες κατῆφειας ἢ ἀνάτασης.

Ὅλα τρίζουν, μά ἡ εὐωχία τῶν ἡμερῶν παραινέει. Κι ἡ προσδοκία.

Κι ἡ ἐμφάνιση τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά τήν ἀναγγελία τῆς ὑπογραφῆς τῆς συμφωνίας γιά τίς θάσεις νά θυμίζει ἄσμα στιχογραφικόν «... πού Ἀντρέα νά γυρεύουνε κι Ἀντρέα νά μὴ βρίσκουν».

Καθλωμένος ὁ μικρὸς τηλεθεατῆς (ἀκόμα καί στήν περίπτωση πού ἡ φορητὴ του δέν ξεπερνᾶει τίς δώδεκα ἰντσες), ἀπορεῖ μουνδιασμένος μέ τό πούλάκι πού ὅπου νά ναι θγαί-

νει, μά πάλι κρύβεται, κάτι γίνεται, ποιὸς νά ξέρει;

Τουλάχιστον, δέν πρόκειται γι' ἀπλή ἐκκρεμότητα. Τό πρῶτο ραδιοτηλεοπτικὸ συνέδριο, ἀφιερωμένο ἐξαιρετικά στίς παρεμβάσεις καί τήν πιστοποίηση τῆς ὑπαρξῆς νεοϊδρυθέντων σωματείων (γιά τοὺς τελευταίους σ' ἀναζητήση ρόλου), δέν παίρνει χαμπάρι πῶς, ἐπιτέλους, ὕστερα ἀπὸ πάντα, τὰ ἔθνικα δίκτυα θρίσκονται σέ διαρκή... στύση.

Πᾶν οἱ ἀναμνηστικές, λοιπόν, πᾶν ὅλα.

Τὰ πῆρες κι ἐφυγες, πού λέει κι ὁ λαϊκὸς θάρδος, τραγουδώντας γι' ἀγάπες παλιές πού μᾶς προδῶσαν.

Κάπως εἶται καί μέ τίς θάσεις στό ὄρδάνοιχτο, μά πάντα ἐρμητικὸ κουτί μας.

Ἡ ψυχανάλυση ἀκριβαίνει κι αὕτη, κι οἱ ἐνοχές ἀπαγορεύονται. Προτιμότερο νά γκρινιάζουμε, μετὰ πού κάποιοι μᾶς «πρόδωσαν» γι' ἄλλη μιά φορὰ.

Ἀνάλαφρο ἢ κουρασμένοι, ἕνα σούρουπο στό πίσω κάθισμα τοῦ ταξί δ' ἀκούμε μουσική πού ἄλλοι διάλεξαν γιά μᾶς καί θά νοσταλγοῦμε ἀγάπες ξεχασμένες, μέ ἢ χωρίς τσιμπήματα στό μέρος τῆς καρδιάς...

Ἀντρέας Τύρος

τό Σικάγο και τό Ντηρόιτ, δύο βιομηχανικές αμερικάνικες τερατουπόλεις, τό μπλουζ μπαίνει στό νόημα τής ζωής τής πόλης, μ' άλλα λόγια άστικοποιείται. Βέβαια τά προβλήματα εξακολουθούν νά ισχύουν· άπλως έχουν μετατοπισθεί σέ πιά σύγχρονα έπίπεδα. Ακόμα και ό ήχος αλλάζει.

Η ξύλινη κιθάρα γίνεται ηλεκτρική. Ο τραγουδιστής χρησιμοποιεί μικρόφωνο. Αρχίζουν νά δημιουργούνται μπλουζ όρχηστρες, μέ τήν προσθήκη ηλεκτρικού όργανου, μπάσου, ντράμς. Τό 1950 εμφανίζεται στό αμερικάνικο προσκήνιο μία εταιρεία δίσκων, ή Chess, πού μέ έδρα τό Σικάγο, ψάχνει, ανακαλύπτει και ήχογραφεί τούς κρυμμένους αútους ήρωες από τίς φτωχογειτονίες τών μαύρων. Παρ' όλα αυτά, τό μπλουζ εξακολουθεί νά παραμένει στήν αφάνεια γιά χρόνια, μή κατορθώνοντας νά σπάσει τό λευκό φράγμα.

Στίς άρχές τής δεκαετίας τού 60, άρχίζει νά εκδηλώνεται στήν Αγγλία ένα τρομερό ένδιαφέρον γιά τίς συνθέσεις τών μαύρων λαϊκών τραγουδιστών. Αρχίζουν νά εμφανίζο-

νης μπλουζ σκηνής. Αρκεί μία ματιά στό άτομα πού κατά καιρούς συνεργάστηκαν μέ τόν Τζών Μάγιαλ, γιά νά διαπιστώσει κανείς τήν έπιρροή πού είχε ό προικισμένος αυτός κιθαρίστας/φουσαρμονικίστας/τραγουδιστής/πιανίστας, στή μέτεπειτα εξέλιξη και ανάπτυξη τής μπλουζ-ρόκ σκηνής στήν Αγγλία: PETER GREEN, JOHN McVIE, ERIC CLAPTON, JOHN HISEMAN, KEEF HARTLEY, MICK TAYLOR, AYN SLEY DUNBAR, JACK BRUCE...

Οι μουσικοί αútοι ύπήρξαν μέλη (συχνά ιδρυτικά) στό καλύτερα συγκροτήματα πού άνέδειξε ή άγγλική σκηνή. Ίσως μερικά από αυτά σάς είναι γνωστά: FLEETWOOD MAC, CREAM, KEEF HARTLEY BAND, COLOSSEUM, ROLLING STONES.

Όλοφάνερα, οι BLUESBREAKERS ήταν κάτι παραπάνω από ένα άπλό συγκρότημα: ήταν μία μουσική σχολή, μέσα από τήν όποία όποιος φοιτούσε σίγουρα έβγαινε άριστούχος!

Η αγάπη τού Μάγιαλ γιά τό μπλουζ τόν οδηγεί στήν ήχογράφηση τού «CRUSADE» (ΣΤΑΥΡΟΦΟ-

σιγά άρχίζει νά τόν άπασχολεί ή οικολογία και τά προβλήματα πού δημιουργούνται από τήν άνισόρροπη σχέση άνθρώπου-φύσης. Τά άλλα μπουμ συνεχίζονται, τό ένα μετά τό άλλο, καθώς και οι ζωντανές έμφανίσεις...

Σήμερα, ό Τζών Μάγιαλ εξακολουθεί νά κατέχεται από μία δραστήρια αγάπη γιά τή μουσική. Αποδείξη τό ότι ύστερα από τόσα χρόνια κοπιαστικής εργασίας μέσα κι έξω από τά στούντιο (κι είναι πολύ γελασμένος όποιος νομίζει πως τό έπάγγελμα κατ' ακριβήσιν δέν είναι σκληρό), ό πρωταγωνιστής τής ιστορίας μας συνεχίζει άκάθεκτα τή μουσική του πορεία, παίζοντας από πόλη σέ πόλη, από χώρα σέ χώρα, από ήπειρο σέ ήπειρο... Η προσφορά τού Τζών Μάγιαλ στόν χώρο τής μουσικής είναι άδύνατο νά γραφτεί σέ λίγες γραμμές.

Είναι φανερό ότι ό άνθρωπος ζει γιά τή μουσική του. Ανεπηρέαστος από τίς διάφορες κατά καιρούς μουσικές μόδες, παραμένει πιστός στό θρήσκευμά του, τά μπλουζ τραγούδια. Ο Τζών Μάγιαλ ποτέ δέν αποπειράθηκε νά κάνει «χίτ τρα-

“Ενας καταλύτης του μπλουζ

Τό μπλουζ έχει ψυχή. Τό μπλουζ έχει αίσθημα. Τό μπλουζ έχει ζωντάνια, πάθος, ειλικρίνεια, έκφραστικότητα, λύπη, ειρωνία, κι εγώ δέν ξέρω τι άλλο...

Ότισιαστικά, τό μπλουζ είναι άθανάτο. Οι ρίζες του είναι χωμένες βαθιά στίς όχθες τού Μισισσιππύ, ή άνθησή του χρονολογείται κάπου στό τέλη τού 19ου αιώνα. Αρχικά λειτουργεί σάν μία διέξοδος απέναντι στους καθημερινούς έξευτελισμούς στους όποιους ύποβάλλονται οι μαύροι σκλάβοι από τά λευκά άφεντικά τους. Στή συνέχεια, οι έκφραστές του (συνήθως κάποιος εργάτης μέ τήν κιθάρα του) άρχίζουν νά καταπιάνονται μέ πιά προσωπικά προβλήματα: ή στεναχώρια γιά τόν άδελφό πού είναι στή φυλακή, ή λύπη γιά τόν χωρισμό από κάποιο αγαπημένο πρόσωπο. Έτσι, λοιπόν, σταδιακά, τό μπλουζ ξαπλώνεται σέ όλες τίς πολιτείες τού νότου και καθιερώνεται σάν ή λαϊκή μουσική τών μαύρων τής Αμερικής, ή έθνική ταυτότητα τού άφρικάνου σκλάβου.

Μέ τό οικονομικό κράχ τού 1929 όμως, χιλιάδες μαύροι έγκαταλείπουν τίς μίζερες συνθήκες ζωής τους, και κατευθύνονται πρós τίς βόρειες πολιτείες, άναζητώντας τήν τύχη τους. Και φυσικά, μαζί τους, μεταφέρουν τή μουσική τους παράδοση. Τώρα πιά, τό μπλουζ αποκτά μία νέα μορφή: μέ κύρια έπίκεντρο

νται διάφορα συγκροτήματα στό άγγλικό προσκήνιο (κυρίως Λονδίνο), τά όποια παίζουν άποκλειστικά μπλουζ ή και, καμιά φορά ένα κράμα τζάζ-μπλουζ.

Συγκροτήματα όπως οι Graham Bond Organization, Zoot Money's Big Roll Band, Alexis Korner's Blues Incorporated, και φυσικά ό θρυλικός σχεδόν TZQN ΜΑΓΙΑΛ μέ τούς BLUESBREAKERS.

Γιά τόν Τζών Μάγιαλ δέν άρκεί ούτε ένας έγκυκλοπαιδικός τόμος γιά νά καταγραφεί ή προσφορά του στό χώρο τής μουσικής. Γεννημένος στό Μάντσεστερ τής Αγγλίας στίς 29 Νοέμβρη τού 1933, άρχίζει από τά δεκατρία του χρόνια νά άφομοιώνει τό μπλουζ. Στο κολέγιο σχηματίζει τό πρώτο του συγκρότημα τούς POWERHOUSE FOUR. Έγκαταλείπει τό Μάντσεστερ και μετακομίζει στό Λονδίνο. Εκεί, σχηματίζει τούς BLUESBREAKERS και μαζί τους ήχογραφεί τό πρώτο του άλμπουμ («John Mayall Plays John Mayall»).

Τό 1965, και ύστερα από διάφορους άνασχηματισμούς, ήχογραφεί τό δεύτερό του άλμπουμ μέ τόν Eric Clapton στήν κιθάρα. Οι BLUESBREAKERS σύντομα άποκτούν φήμη, τόσο μέσα όσο κι έξω από τό Λονδίνο, σάν τό πιά ειδικευμένο μπλουζ συγκρότημα, τό όποιο πάντα άποτελούν οι καλύτεροι έκκολλαπτόμενοι μουσικοί τής Λονδρέζι-

ΡΙΑ) όποι ό δεκαοκτάχρονος τότε Μίκ Τάιήλορ κάνει τό δισκογραφικό του ντεμπούτο. Τό άλμπουμ είναι πράγματι μία σταυροφορία ύπέρ τών παραμελημένων μαύρων μουσικών συνθετών οι όποιοι εξακολουθούν νά ζοϋν στήν αφάνεια, ξεχασμένοι από τόν μουσικό τύπο, τό ράδιο και τίς δισκογραφικές εταιρείες.

Τό 1969, ό Μάγιαλ βρίσκεται στίς Η.Π.Α. γιά μία σειρά εμφανίσεων.

Ο πάντα καινοτόμος Αγγλος άφίνει όλους κατάπληκτους όπου εμφανίζεται μέ τό νέο του σχήμα. Ο λόγος; Τά όργανα πού χρησιμοποιούν οι μουσικοί του: άκουστική κιθάρα / σαξόφωνο - φλάουτο / μπάσο.

Μ' άλλα λόγια, λείπει ή ηλεκτρική κιθάρα, βασικό ως τότε στοιχείο στή μουσική τού Μάγιαλ, καθώς επίσης και τά ντράμς. Από τίς εμφανίσεις αútές ήχογραφείται και ένας δίσκος, «THE TURNING POINT».

Από τό 1971 και έπειτα, ό Μάγιαλ διαλέγει τίς Η.Π.Α. σάν μόνιμη κατοικία του, ποιός ξέρει, ίσως γιά νά βρίσκεται πιά κοντά στους άνθρώπους μέσα από τούς όποιους έμαθε ν' αγαπά τό τραγούδι και από τούς όποιους άντλησε όλες σχεδόν τίς μουσικές του έπιρροές. Αρχίζει νά συνεργάζεται στενά μέ αμερικάνους μουσικούς. Ο στίχος του άποκτά νέα πλοκή, όταν σιγά

γούδια». Τό TOP-40 ποτέ δέν τόν συγκίνησε. Η αγάπη του γιά τή μουσική έμεινε άπλή, χωρίς νά άποζητά τή δόξα, και τή φήμη πού όμως κατέκτησε. Η βασικότερη προσφορά του είναι ότι ύπήρξε ύποκινητής, ύποστηρικτής, διοργανωτής και εκτελεστής τού πιά έντονα αίσθητú μουσικού κινήματος, γύρω από τό μπλουζ στήν Αγγλία, πού μέ τή σειρά του παρακίνησε μία στρατιά από μουσικούς και συγκροτήματα νά άφοσιωθούν και νά ξερευνήσουν τό μουσικό αυτό είδος, πού μέ τή σειρά του έκανε ξαφνικά τούς αμερικανούς καλλιτέχνες νά ένδιαφερόυν πιά άμεσα γιά τό μπλουζ, φέροντάς τους πιά κοντά στίς μουσικές ρίζες τού τόπου τους.

Δέν είναι και λίγο, έτσι;

“Ακης Περδίκη

[Πηγή: Illustrated Encyclopedia of Rock (N. Logan - B. Woffinden.)]

Συζήτηση με τον John Mayall

Τό βράδυ πριν από τη συνανλία, συναντήσαμε μαζί με τους δημοσιογράφους του ημερήσιου τύπου τόν Τζών Μάγιαλ και μιλήσαμε για λίγο μαζί του. Ήταν πολύ «ευχάριστη» συνέντευξη γιατί ο Μάγιαλ ήταν έντυπωσιακά άνετος και καθόλου στημένος. Η εικόνα που μάς έδωσε μιλώντας ταιριαζε φοβερά με όσα διηγότανε για το blues, τόν τρόπο που δουλεύει και γενικά τη ζωή που κάνει. Σημειώνουμε λοιπόν με Δημ. τις ερωτήσεις των δημοσιογράφων, με Σ τις ερωτήσεις του Σχολιαστή και με Τ.Μ. τις απαντήσεις του Τζών Μάγιαλ.

Δημ. Τι έννοιες όταν λές ότι το blues θά ζει για πάντα; Ποιός είναι ο τρόπος που επιβιώνει το blues; Έννοιες ότι μπορεί και ακούγεται ακόμα ή ότι μπαίνει σε νέα πρότυπα ζωής και νέες μουσικές φόρμες;

Τ.Μ. (χαμογελώντας ελαφρά) Είναι πολύ μπερδεμένος ο τρόπος που βάσεις την ερώτηση και ίσως μπλέκεις τα πράγματα ρωτώντας έτσι για κάτι που δεν χρειάζεται απάντηση.

Δημ. Θά φταίνε τα Αγγλικά μου!

Τ.Μ. Μάλλον δεν είναι μόνο αυτό! Το blues είναι κάτι που δεν εξαρτάται από HIT ούτε εξυπηρετεί τίποτα. Είναι κουλτούρα και παράδοση ζωντανή που περνάει από γενιά σε γενιά. Δεν έχεις καταλάβει ότι η μουσική αυτή κυλάει ανάμεσα στο χρόνο. Δεν υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που νά μπορούν νά τραγουδήσουν και νά παίξουν blues. Δεν μαθαίνεται έτσι στα ξαφνικά. Είναι όμως μία μουσική που όλοι μπορούν νά ακούσουν και νά συνδεθούν μαζί της.

Δημ. Πιστεύεις ότι το blues μπορεί νά μιλήσει και νά διδάξει στον σημερινό άνθρωπο;

Τ.Μ. Στ' αλήθεια μοιάζει νά προσπαθείς νά τό κάνεις σοβαροφανές. Το blues είναι μουσική και δημιουργεί συναισθήματα σ' όποιον τήν ακούσει. Εύκολα συνδέσαι με τη μουσική αυτή είτε γιατί σέ κάνει νά λυπάσαι είτε γιατί σέ κάνει νά χαίρεσαι. Είναι απλό αυτό και δεν έχει σχέση με γενιές και ηλικίες.

Σ. Κάποτε αποφάσισες νά φύγεις από τήν Αγγλία για νά μείνεις στην Αμερική. Γιατί; Και τί σήμανε αυτό για σένα και τη μουσική σου;

Τ.Μ. Έρωτεύτηκα τήν Αμερική, τό κλίμα, τους ανθρώπους γι' αυτό πήγα. Ακουγα πάντα αμερικανική μουσική και διάβαζα τη λογοτεχνία της Αμερικής. Ήρθε πολύ φυσικά εκείνη η απόφασή μου. Όσο για αλλαγές σέ μένα και στη μουσική μου δέ νομίζω ότι έγινε καμιά. Κόλλησαν όλα μαζί. (Τελειώνοντας έδεινε τήν έντυπωση ότι χαιρόταν μ' αυτή τη σκέψη σάν νά τήν τελειοποιούσε έτσι ξαφνικά).

Σ. Παρατηρείται τελευταία μία τάση σέ διάφορα διαλυμένα συγκροτήματα νά ξαναπαίζουν μαζί μετά από χρόνια σέ δίσκους ή συναυλίες. Τι γνώμη έχεις γι' αυτό;

Τ.Μ. Πράγματι υπάρχει αυτή η τάση. Στην Αμερική τό λένε αυτό για τους Animals αλλά τέτοια μέθοδος μάλλον δέν λειτουργεί. Είναι ίσως έμπορική αλλά δημιουργεί προβλήματα και στο τέλος καταλήγουν νά τσακώνονται ξανά και νά μισούν ο ένας τόν άλλον. Ένα συγκρότημα είναι μαζί γιατί υποτίθεται ότι τό κάνει και κέφι. Υπάρχει κάτι κοινό που τό μοιράζεσαι μετά και με τό ακροατήριο. Αλλιώς δέν έχει νόημα. Στη δικιά μου περίπτωση δούλενα πάντα σχεδόν με τόν Στήβ και τόν Κόλιν κι όσο για τόν Μίκ, παρόλο που έφυγε, παίζουμε τώρα μαζί και τό χαιρόμαστε.

Δημ. Ο τρόπος που ζεις σάν μουσικός δέ μοιάζει και πολύ με αυτόν των Rolling Stones. Αυτοί ζουν σέ φοβερή ένταση συνεχώς. Τι λές γι' αυτό;

Τ.Μ. Δέ θρέθηκα ποτέ πολύ κοντά τους για νά ξέρω. Ο Μίκ τά ξέρει αυτά καλύτερα και λέει ότι από ένα σημείο κι έπειτα είναι κάτι άδύνατο νά τό άντέξει κανείς. Ο Μίκ τους

ένορχηστρώσεις στα τραγούδια σου ή υπάρχει δυνατότητα αυτοσχεδιασμού στα νέα κομμάτια;

Τ.Μ. Ξεκινάω με πολύ βασικό υλικό τό κάθε τραγούδι. Ένα ρεφραίν που παίζω σέ κάποιο όργανο έτσι ώστε κι οί υπόλοιποι να τό βρίσκουν εύκολα. Μετά παίζω ένα σόλο, παίζει ένα σόλο ο Μίκ κι ο Στήβ, σέ δυό ή τρία μέρη, κι έχουμε θρεί τό τραγούδι με τήν έπαφή στα θλέμματα που αλλάζουμε τήν ώρα που παίζονται τά μέρη αυτά. Ύστερα τραγουδώ τά λόγια και έτοιμάζεται πιά τό τραγούδι.

Μετά μάς μίλησε για τά δικά του σχέδια και τις συναυλίες που έχει δώσει πρόσφατα. Εμφανίζεται συχνά στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο ενώ μόλις πρόσφατα τέλειωσε με τους άλλους τό μιζάζ στον τελευταίο τους δίσκο.

Μίλησε ακόμα για τόν Muddy Waters που πέθανε και τη ζωντάνια που εξακολουθούσε νά 'χει στα 68 του χρόνια. Για τό τραγούδι που τού έχει αφιερώσει και ποι τραγουδούσε τήν άλλη μέρα στο Λυκαβητό (Catfish blues).

Ανέφερε δυό συγκροτήματα νέα

έχει τό πρόβλημά του, ότι δέν είναι τελικά ο μόνος που υποφέρει γιά κάτι ή χαιρείται γιά κάτι άλλο. Αυτό είναι παθητικό γιά σένα ίσως αλλά είναι μία έκφραση και μία άφορη νά θγαίνεις απ' τή μοναξιά σου. Η διέξοδος είναι νά διαπιστώνεις ότι δέν είσαι μόνος. Τό μπλουζ ποτέ δέν είναι καταστροφικό συναίσθημα κι αντίθετα σέ «άνεβάξει», σου δίνει κέφι. Τό «νά χτυπάς τό κεφάλι στον τοίχο» είναι μία διέξοδος που ποτέ δέ θά βγει από τά τραγούδια αυτά.

Στό τέλος της συνέντευξης του Μάγιαλ κάθισε γιά λίγο μαζί μας ο Μίκ Ταίηλορ και μίλησε για τό πόσο μακρινή τού φαίνεται τώρα ή σχέση του με τους Rolling Stones. Παρά τόν πιεστικό τρόπο που τόν ρώτησαν οί δημοσιογράφοι γιά τους Stones ο Ταίηλορ δέ θέλησε νά πει τίποτα γιά αυτή του τη συνεργασία. Αντίθετα μίλησε για τό πόσο κάνει κέφι νά παίζει με τόν Μάγιαλ και δήλωσε ότι σκοπεύει νά συνεχίσει μαζί του γιά τρία ακόμα χρόνια τό λιγότερο. Σέ μία στιγμή μάς ειπε ότι πρόκειται νά συνεργαστεί και με τόν Bob Dylan γιά κάτι, αλλά δέ διευκρίνησε περισσότερα. Τελειώνο-

ονομάζει Sirolling Bones (περιφερόμενα όστά). Αυτό που κάνουν είναι έντελώς τρελό. Θά μου ήταν αδύνατο νά ζήσω έτσι. Έμεις είμαστε τέσσερις και με τό μάντζερ πέντε και αυτό είναι όλο. Σέ τέτοια τεράστια συγκροτήματα με έπιτελεία τριάντα και σαράντα άτομων ήρεμία δέν υπάρχει ποτέ. Είναι τόσο μεγάλη ή πίεση και ή ένταση που φτάνει τά όρια της τρέλας.

Δημ. Μπορείς νά μάς πεις κάτι για τόν Έρικ Κλάπτον που σίγουρα ξέρεις καλύτερα μία και ξεκίνησε μαζί σου.

Τ.Μ. Αυτό που μ' ένοχλει στον Έρικ είναι ή συνήθειά του νά χρησιμοποιεί άλλον κιθαρίστα στο συγκρότημά του. Τή στιγμή όμως που ο ίδιος πιάνει τήν κιθάρα στα χέρια του γίνεται ο καλύτερος συνδυασμός τελειότητας. Όταν ο Έρικ παίζει μία νότα είναι μεγαλειο.

Σ. Συνήθως φτιάχνεις από τά πριν τις

που τού αρέσουν, τους Stray Cats και τους Madness και τό στοιχείο που χαρακτηρίζει τήν τελειότητα ενός καλλιτέχνη, δηλαδή τό νά μπορεί νά άντέχει τό πέρασμα τού χρόνου εξακολουθώντας νά παίζει νά ακούγεται και ν' αγαπιέται απ' τόν κόσμο.

Δημ. Λένε ότι τό μπλουζ είναι παθητικό. Δεν προσφέρει δρόμους γιά δράση. Μιλάει μόνο γιά χαμένες γυναίκες και τέτοια. Οί μουσικοί θά έπρεπε ίσως νά δίνουν κάποια διέξοδο με τη μουσική τους. Τι λές γι' αυτά όλα;

Τ.Μ. Νομίζω ότι ξέρω περίπου τί προσπαθείς νά πεις. Έξαρτάται όμως απ' τό πώς θλέπεις τά πράγματα. Τό blues είναι αλήθεια ότι μιλάει γιά πολύ απλά και καθημερινά προβλήματα όπως τό νά χάσεις μία γυναίκα που αγαπάς. Εκεί όμως που ο τραγουδιστής διηγείται τό τραγούδι τόν κάποιος που ακούει εύκολα ταυτίζεται και νιώθει ότι κι άλλος

ντας κουβεντιάσαμε γιά τό ελληνικό κοινό που είναι πολύ «έπιθετικό», όπως δήλωσε ένας δημοσιογράφος, και ο Ταίηλορ με έντελώς ήρεμο ύφος παρατήρησε ότι ίσως νά μήν έχουν γίνει και πολλές συναυλίες στην Ελλάδα και γι' αυτό νά μάς φαίνεται έπιθετικότητα ο ένθουσιασμός. Θά συμφωνήσουμε φυσικά μαζί του ότι είναι αρκετά αντιπαθητική αυτή ή θεωρία τού «φορικού κοινού» και τά τέτοια, όσο κι αν υπάρχουν κάποιες άρνητικές πλευρές στη συμπεριφορά τού κοινού που ώστόσο καθόλου δέν είναι καθοριστικές. Άς σταματήσει κάπου αυτή ή τεχνητή εικόνα τού αδιαστικού κοινού που κατασκευάζεται απ' τις έφημερίδες και τούς διοργανωτές των συναυλιών.

Άντα Θεοδωρίδη
Άκης Περίδης

Ζεράρ Μολινά

Μάρξ και Δαρβίνος

Από τις 5 ως τις 7 Ιουνίου έγινε στην Αθήνα το Σεμινάριο Κριτικού Μαρξισμού «Ο Κάρλ Μάρξ και η εποχή μας», που διοργάνωσε ο πολιτικός και πολιτιστικός σύλλογος «Πρωταγόρας» για τα 100 χρόνια από το θάνατο του Κάρλ Μάρξ. Σ' αυτό το τεύχος παρουσιάζουμε αποσπάσματα από την εισήγηση του Γάλλου μαρξιστή Ζεράρ Μολινά στο Σεμινάριο, που μας παραχωρήθηκε ευγενικά από τους διοργανωτές.

Υπάρχει μία παραδοσιακή διάκριση ανάμεσα σε δύο μορφές μαρξισμού. Από τη μία μεριά, το έργο του Μάρξ και του Ένγκελς, έτσι όπως αυτό εμφανίζεται μέσα από τα γραπτά τους, τις πράξεις τους και τις τοποθετήσεις τους. Από την άλλη μεριά, η ιδιοποίηση του μαρξισμού από τους διανοούμενους και τα ρεύματα του εργατικού κινήματος, η επένδυσή του μέσα στις πρακτικές και τις ιδεολογίες των σοσιαλδημοκρατικών και μετά των σοσιαλιστικών και των κομμουνιστικών κομμάτων.

Έχουμε έτσι έναν αυθεντικό -ή αρχικό- μαρξισμό και έναν (ή περισσότερους) πραγματοποιημένους μαρξισμούς που μάς βάζουν βέβαια, ιδιαίτερα προβλήματα ο καθένας αλλά που μάς βάζουν κυρίως το κοινό πρόβλημα του πώς συναρθρώνονται ο ένας με τον άλλον. Τι είδους είναι η ιδιοποίηση; Είναι άραγε μία πιστή εφαρμογή στο επίπεδο της πρακτικής; Ή είναι μία μεταβολή, είτε προς την κατεύθυνση μίας παραποίησης, είτε προς την κατεύθυνση ενός εμπλουτισμού; Μήπως είναι ένα ξεπέραςμα, μέσα από την κριτική των σταλινικών αναλύσεων και τη συνειδητοποίηση των νέων στοιχείων της πραγματικότητας;

Αυτά τα ερωτήματα ξαναήλθαν στην επικαιρότητα μετά από την τραγική αποτυχία των μετεπαναστατικών κοινωνιών. Ένα σχηματικό δίλημα εμφανίστηκε τότε. Για όρισμένους, μόνο μία επιστροφή στον αυθεντικό μαρξισμό μπορεί να αποτρέψει τη σταλινική παρέκκλιση. Για άλλους, αντίθετα, το ίδιο το έργο του Μάρξ περιέχει τον «ολοκληρωτισμό» των χωρών του υποτιθέμενου «ύπαρκτου» σοσιαλισμού.

Θά θέλαμε εδώ να εξετάσουμε σύντομα αυτό το δίλημα ριχνοντας το βάρος σε ένα συγκεκριμένο πρόβλημα: Πώς να εξηγήσουμε ότι η γνωριμία και η διάδοση του μαρξισμού στους κύκλους των διανοούμενων και στις εργατικές ομάδες έγινε μέσα από το συνδυασμό του εξελικτικού και του κοινωνικού δαρβινισμού. Δηλαδή μέσα από τον συνδυασμό δύο συμπληρωματικών κοινωνικοβιολογικών ιδεολογιών, που πάνω-κάτω συνδέονται με την επιστημονική επανάσταση του Δαρβίνου: Δύο ιδεολογίες που πήραν διαφορετικές, και μερικές φορές αντιτιθέμενες μορφές, αλλά που έχουν εισχωρήσει βαθιά ή και έχουν κυριαρχήσει πάνω στις ευρωπαϊκές διανοητικές μορφές εδώ και πάνω από έναν αιώνα.

Αλλά υπάρχει κάτι ακόμα πιο εκπληκτικό: Αυτή η εξελικτικιστική παρέκκλιση του πραγματοποιημένου μαρξισμού έγινε δύο φορές, κάτω από πολύ διαφορετικές κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες. Μία πρώτη φορά, ανάμεσα στο 1880

και το 1914, σε διάφορες οργανώσεις που αποτελούν τη 2η Διεθνή και ειδικότερα στη Γερμανία, τη Ρωσία, την Ιταλία και σε μικρότερο βαθμό, την Αγγλία και τη Γαλλία. Και μία δεύτερη φορά μετά το 1930, στην κυριαρχούμενη από τον Στάλιν ΕΣΣΔ και, κατ' επέκταση, στην 3η Διεθνή μέσα από τα έγχειρίδια που καθόριζαν την πίστη του μαρξισμού. Και τις δύο φορές, στο κέντρο των συζητήσεων, βρίσκουμε το ζήτημα της ερμηνείας της θεωρίας της εξέλιξης των ειδών που είχε διατυπώσει ο Κάρολος Δαρβίνος στα 1859.

Στη συνέχεια ο Ζ.Μ. αναφέρθηκε αναλυτικά στον εξελικτικισμό του Κάουτσκι και σ' αυτόν του Λυσένκο. Και προχώρησε για να θέσει το πρόβλημα των σχέσεων του Μάρξ και του Ένγκελς με τη δαρβινική θεωρία:

...Αυτή η προβληματική δίνει εξαρχής στην ανακάλυψη του Δαρβίνου μία διπλή αντιφατική διάσταση, που θα είναι και η πηγή πολλών μελλοντικών παρεξηγήσεων:

1) Σάν επιστημονική ανακάλυψη που τροποποιεί τη γνώση μας για τη φύση, έχει την ίδια αξία με οποιαδήποτε άλλη επιστημονική ανακάλυψη, ανεξάρτητα από τις φιλοσοφικές της συνέπειες, που εξάλλου δεν έχουν καμιά σχέση με την υποτιθέμενη «φιλοσοφία της φύσης», που την είχε σαφώς καταγγείλει ο Ένγκελς στο 'Αντιντύρινγκ και στο Λούντβιχ Φόινερμπαχ.

2) Σάν θεωρητική επανάσταση, σάν ανατροπή της αντίληψης για τον κόσμο, παρουσιάζεται σύμφωνα με την ίδια τη διατύπωση του Μάρξ σάν «τό ιστορικοφυσικό θεμέλιο της αντίληψης μας» (19.12.1860) ή σάν «η βάση της ιστορικής πάλης των τάξεων» (16.1.1861). Έκφράσεις αλληλογραφίας, αλλά που θα βαρύνουν στην εξελικτική παρέκκλιση. Γιατί, εδώ ο Μάρξ εγκαθιδρύει μία σχέση λογικής και χρονολογικής συνέχειας, ανάμεσα στη φυσική εξέλιξη και στην κοινωνική εξέλιξη.

Θά μπορούσε κανείς να φοβηθεί και το χειρότερο, δηλαδή ένα άλμα προς τον εξελικτικισμό και την παραμορφωτική ιδιοποίηση του δαρβινισμού. Όμως ο Μάρξ και ο Ένγκελς ξαναδιάβασαν τον Δαρβίνο μέσα σε πολύ διαφορετικές συγκυρίες και σε σχέση με πολλά επίμαχα θέματα. Κάθε φορά, η αρχική αντίφαση μεταφέρεται, ξαναδουλεύεται και μεταμορφώνεται. Τόσο που οδηγούνται οι ίδιοι να φτιάξουν τα όπλα ενάντια στο δικό τους εξελικτικιστικό δελεασμό και μάλιστα συχνά να του αντιταχθούν πεισματικά.

Εδώ είμαστε αναγκασμένοι να περιοριστούμε

σε όρισμένα παραδείγματα:

1) Ήδη από τη δεκαετία του 1860, ο Μάρξ και ο Ένγκελς βρίσκονται αντιμέτωποι με ένα κύμα βιολογικής ερμηνείας των κοινωνικών φαινομένων. Από παντού αναδύονται κοινωνικοβιολογίες που προσπαθούν να μεταφέρουν τις έννοιες που είναι λειτουργικές για την ανάπτυξη των ζωντανών οργανισμών στη μελέτη του κοινωνικού οργανισμού.

Όμως αυτό που θα ονομαστεί κοινωνικός δαρβινισμός επεκτείνεται τόσο στους αντιδραστικούς και άστικους κύκλους όσο και μεταξύ των διανοούμενων μελών της 1ης Διεθνούς. Οι πρώτοι, που βρίσκονται κυρίως μεταξύ των επισημόνων ή των εκκλησιαστών όλης της δυτικής Ευρώπης, υποστηρίζουν ότι «η αρχή της φυσικής επιλογής είναι αριστοκρατική» (Haeckel) ή ότι «ο δαρβινισμός αποδεικνύει την αναγκαία και καθολική ανισότητα των ατόμων» (Oscar Schmidt). Οι σημερινοί μας ιδεολόγοι του «επιστημονικού ρατσισμού» είναι οι άμεσοι απόγονοι αυτής της παράδοσης. Οι δεύτεροι, όπως ο Γερμανός Lange ή ο Ρώσος Λαβρόφ, που και οι δύο τους αλληλογραφούν με τον Μάρξ και τον Ένγκελς, υποστηρίζουν αντίστροφα ότι ο δαρβινισμός αποδεικνύει την αναγκαιότητα προς μία σοσιαλιστική κοινωνία ή ότι η πάλη για την επιβίωση = πάλη των τάξεων κτλ.

Για πάνω από 15 χρόνια, ο Μάρξ και κυρίως ο Ένγκελς θά πολεμήσουν και τις δύο αυτές πλευρές του ίδιου κοινωνικοβιολογικού νομίσματος. Θα προχωρήσουν σε μία διπλή κριτική. Πρώτα-πρώτα στην πολιτική κριτική μίας απλοϊκής κοινωνιολογίας που δεν καταλαβαίνει τίποτα από τους νόμους της ιστορίας και από την έννοια της πάλης των τάξεων. Μιάς κοινωνιολογίας που απλώς ξαναανακαλύπτει στη βιολογία παλαιότερες πολιτικές απόψεις που ένας «ορισμένος δαρβινισμός» είχε ήδη φυσικοποιήσει. Ο στόχος είναι να διαλυθεί η κυκλικότητα της αναλογίας ζωντανός οργανισμός - κοινωνικός οργανισμός.

Επειτα έρχεται η επιστημολογική κριτική της επέκτασης των επιστημονικών νόμων έξω από την περιοχή της εφαρμογής τους. Ο Ένγκελς γράφει: «Είναι αδύνατο να μεταθέσουν τους νόμους των ζωικών κοινωνιών στις κοινωνίες των ανθρώπων», (Νοέμβρης 1875: στον Λαβρόφ). Ή ακόμα: «Στην κοινωνική παραγωγή οι κατηγορίες που προέρχονται από το ζωικό βασίλειο γίνονται τελειώς ανεφάρμοστες» (Διαλεκτική της Φύσης, σελ. 317).

Τά κείμενα είναι σαφή: Για τον Ένγκελς, οι κοινωνικοί δαρβινιστές πρέπει να «είδωθούν

πρώτα-πρώτα σάν κακοί οικονομολόγοι και δεύτερον απλώς σάν κακοί επιστήμονες και σάν κακοί φιλόσοφοι» (1875).

Πρέπει ωστόσο να πούμε ότι αυτή η διπλή κριτική θα παραμείνει συγκυριακή και περιορισμένη στά χρόνια που προηγούνται από την άνοδο της γερμανικής σοσιαλδημοκρατίας. Στόν Άντονιο Λαμπριόλα και στόν Λένιν θά πείσει ό κλήρος νά τήν ξαναπιάσουν πάνω σέ νέες βάσεις και μέ πιό συνεπή τρόπο κατά τό τέλος του 19ου αιώνα.

II) Στήν προέκταση του πρώτου αυτού παραδείγματος, ό Μάρξ προσπαθεί νά διευκρινίσει τή σχέση ανάμεσα στό Δαρβίνο και τόν Μάλθους, σχέση που τή βρίσκει άπατηλή. Πράγματι, ό Δαρβίνος δηλώνει τήν όφειλή του άπέναντι στή μαλθουσιανή θεωρία τής πάλης γιά έπιβίωση. Οι ιστορικοί τών σημερινών έπιστημών έδειξαν ότι στήν πραγματικότητα ό Δαρβίνος είχε ήδη ανακαλύψει τή φυσική έπιλογή πριν να διαβάσει τόν Μάλθους και ότι δέν μετέθεσε τίς θέσεις του οικονομολόγου αυτού στό ζωικό και φυτικό κόσμο.

Άλλά αυτό δέν έχει σημασία. Ό Μάρξ δέν μπορούσε νά τό ξέρει. Αυτό που του έχει γίνει έμμονη ιδέα είναι νά έντοπίσει τά «πάμπολλα άσυμβίβαστα σημεία» ανάμεσα στή θεωρία του Μάλθους και στή θεωρία του Δαρβίνου. Η πρώτη στηρίζεται σέ μία μεγάλη άνισότητα ανάμεσα στή διατροφή και στόν άνθρώπινο πληθυσμό, ένώ ή δεύτερη βασίζεται σέ έναν άνταγωνισμό στό έσωτερικό του κόσμου τής διατροφής (ζώα και φυτά). Από τήν άλλη μεριά, οι νόμοι του πληθυσμού δέν υπάρχουν άφηρημένα ούτε είναι παντού και πάντα όρθοί, αλλά διαφέρουν άνάλογα μέ τό φυσικό ή κοινωνικό περιβάλλον και ακόμα και άνάλογα και μέ τίς εποχές στις όποιες εφαρμόζονται.

Αυτή ή κριτική, που συνδέεται μέ τό ρόλο του Μάλθους σάν θεωρητικού τής πολιτικής οικονομίας, μπορούσε νά είχε οδηγήσει τόν Μάρξ και τόν Ένγκελς στό νά άρνηθούν τίς έννοιες τής «πάλης γιά τήν ύπαρξη» και τής «φυσικής έπιλογής». Σέ όρισμένα γράμματα μοιάζουν έτοιμοι νά τόν κάνουν, και ό Λυσένκο δέν θά διστάσει νά τό κάνει ξεδιάντροπα. Άλλά τό 1877 ό Ένγκελς στό Άντιντύρινγκ ύποστηρίζει σαφώς τήν έπιστημονικότητα τής δαρβινικής θεωρίας και έξηγει λεπτομερειακά τό περιεχόμενο τών βασικών έννοιών του δαρβινισμού: «πάλη γιά τήν ύπαρξη», «φυσική έπιλογή» και «έπιβίωση τών πιό ικανών».

Αυτή ή ύγιής αντίδραση είναι άξιοσημείωτη στό μέτρο που ό Ένγκελς άντιπασσόταν σέ έναν

κοινωνικό άντιδαρβινισμό που είχε τήν ύποστηρίξη μιάς μερίδας τών Γερμανών σοσιαλιστών. Πράγματι, ό Ντύρινγκ πολεμούσε τήν «πάλη γιά έπιβίωση» στό όνομα του άνθρωπισμού, τής συνεργασίας και τής άρμονικής προσαρμογής στις φυσικές διαδικασίες.

III) Οι όπαδοί τής άναγωγής του μαρξισμού σέ έναν καθολικό έξελικτικισμό, σέ μία θεωρία τής άναγκαστικής προόδου ή και σέ έναν οικονομικό ντετερμινισμό που έξηγει μέ μηχανιστικές αιτίες τήν αναπόφευκτη διαδοχή τών τρόπων παραγωγής, πάντα αναφέρονται στά ίδια κείμενα του Μάρξ γιά νά ύποστηρίξουν τήν άποψη τους. Πρόκειται γιά τόν πρόλογο στή «Συμβολή στήν κριτική τής πολιτικής οικονομίας» (1859), που περιλαμβάνει μία γενική άποψη γιά τήν ιστορία τών κοινωνιών που σάν έννοια κλειδί τής έχει τήν έννοια τής άνάπτυξης: «Άνάπτυξη τών υλικών παραγωγικών δυνάμεων τής κοινωνίας». Πρόκειται επίσης γιά τόν πρόλογο στή πρώτη έκδοση του Κεφαλαίου όπου ό Μάρξ παρουσιάζει τόν υλισμό του σάν «τήν όπτική γωνία σύμφωνα μέ τήν όποία ή άνάπτυξη του οικονομικού σχηματισμού τής κοινωνίας μπορεί νά προσομοιωθεί μέ τήν πορεία τής φύσης και τήν ιστορία τής».

Αυτές οι φράσεις άναμφισβήτητα έχουν ένα έξελικτικιστικό χρώμα που προέρχεται από τή μή κριτική χρησιμοποίηση τής κατηγορίας τής άνάπτυξης. Βέβαια, πολλοί σχολιαστές έχουν άπαντήσει ότι τό έργο όλόκληρο του Μάρξ, όλες οι λεπτομερείς πολιτικές και οικονομικές του άναλύσεις άντιτάσσονται σέ μία τέτοια έρμηνεία. Και έχουν δίκιο, ακόμα περισσότερο που ό ίδιος ό Μάρξ ύποχρεώθηκε νά σκεφτεί πάνω σέ μία ένδεχόμενη ντετερμινιστική έρμηνεία τής θεωρίας του. Τό 1877, άπαντάει στις κριτικές του Ρώσου ποπουλίστη κοινωνιολόγου Μιχαϊλόβσκι, ό όποιος προσάπτει στό Κεφάλαιο τόν φανατισμό του. Νά ένα άπόσπασμα από τήν άπάντηση του Μάρξ: «Ό κριτικός μου θέλει μέ κάθε τρόπο νά μεταμορφώσει τήν παρουσίαση που κάνω τής γένεσης του καπιταλισμού στή δυτική Εύρώπη σέ μία ιστορικοφιλοσοφική θεωρία μιάς γενικής πορείας, που μοιρολατρικά έπιβάλλεται σέ όλους τους λαούς, όποιες και νά είναι οι ιστορικές συνθήκες στις όποιες βρίσκονται, και καταλήγει, σέ τελευταία άνάλυση, στόν οικονομικό σχηματισμό που θά εξασφαλίσει μέ τή μεγαλύτερη άνάπτυξη τής παραγωγικής δύναμης τής κοινωνικής έργασίας, τήν πιό ολοκληρωμένη άνάπτυξη του άνθρώπου. Άλλά του ζητάω συγκώμη (...) Γεγονότα μέ έντυπωσιακές άναλογίες, που γίνονται όμως σέ διαφορετικά ιστορικά περιβάλλοντα, οδηγούν σέ τελειώς διαφορετικά

άποτελέσματα. Έξετάζοντας ξεχωριστά κάθε μία από αυτές τίς έξελίξεις και συγκρίνοντάς τες κατόπιν θά βρούμε εύκολα τό κλειδί αυτών τών φαινομένων, αλλά δέν θά τό κατορθώσουμε ποτέ μέ τό άντικείδι μιάς γενικής ιστορικοφιλοσοφικής θεωρίας τής όποίας ή ύψιστη άρετή συνίσταται στό ότι είναι ύπεριστορική».

Η μακριά αυτή παραπομπή θά μās έπιτρέψει νά καταλήξουμε σέ ένα συμπέρασμα.

Είδαμε πώς μία όλόκληρη μαρξιστική παράδοση οδηγήθηκε στήν ιδιοποίηση του δαρβινισμού μέ σκοπό νά τόν κάνει έγγυητή τής έπιστημονικότητας τής ιδέας τής γιά τήν ιστορική άνάπτυξη. Κάνοντάς το όμως αυτό παραποίησε και τους ζωντανούς οργανισμούς και τήν ιστορία.

Ό Μάρξ και ό Ένγκελς στήν ουσία δέν έχουν σχέση μέ αυτό τό έγχειρημα. Άλλά αυτό δέ σημαίνει ότι ή σχέση τους μέ τή θεωρία του Δαρβίνου ήταν διαυγής, σαφής και χωρίς διαφορούμενα.

Όπως και σχεδόν όλοι οι σύγχρονοί τους -μαζί μέ τους έπιστήμονες- δέν μπόρεσαν νά συλλάβουν όλο τό επαναστατικό περιεχόμενο του δαρβινισμού. Θά μπορούσε π.χ. νά δείξει κανείς ότι τόν διάβασαν μέσα από τό πρίσμα τής χεγκελιανής φιλοσοφίας και κύρια μέσα από τήν ιδέα μιάς αυτοάναπτυξης τής φύσης που πραγματοποιεί τήν έσωτερη σκοπιμότητά τής.

Θά μπορούσε επίσης νά αναφερθεί κανείς στό πώς ό Μάρξ, τό 1866, ένθουσιάστηκε γιά ένα σκοτεινό και άσημαντο Γάλλο φυσιοδίφη, που λεγόταν Τρεμό, και τόν όποιο τόν θεώρησε άνώτερο από τόν Δαρβίνο μέχρι που ό Ένγκελς του έξηγησε ότι οι θεωρίες του δέν αξίζουν τίποτα.

Θά μπορούσαμε τέλος νά θυμίσουμε ότι ό Ένγκελς ρίχτηκε στό άπελτισμένο και άντιφατικό έγχειρημα μιάς «διαλεκτικής τής φύσης», τής όποιας τά σχέδια μαζεύτηκαν 50 χρόνια άργότερα και περιέχουν άνακρίβειες γιά τή θεωρία τής έξέλιξης, αλλά και άξιοσημείωτες ιδέες.

Όλοι αυτοί οι διαταγμοί πάντως δείχνουν κυρίως ότι ή σχέση μέ τόν Δαρβίνο δέν έγινε ποτέ άντικείμενο μιάς ολοκληρωμένης και όμογενοποιημένης κρίσης στήν ύπηρεσία τών έξελικτιστικών δογμάτων.

Η άντιπαράθεση μέ τά γραπτά του Δαρβίνου προσφέρει τήν εικόνα ενός πάντα άνοιχτού χώρου όπου ό μαρξισμός μπορεί νά διαισθανθεί και νά σκεφτεί καινούρια προβλήματα. Σέ αυτή τήν έργασία και στις λεπτομερειακές τής πλευρές συναντάμε μερικές φορές τους όρους μιάς ένδεχόμενης παρέκκλησης, αλλά έπίσης συχνά συναντάμε και τά μέσα γιά τή διόρθωσή τής.

γράμματα πού λάβαμε

Επί του πιεστηρίου άρχισε νά καταφθάνει σωρεία άπαντήσεων στό άρθρο «Μακρύ ριζίτικο γιά τόν Νιόνιο». Επισφύλασάμαστε γιά τήν πλήρη παρουσίαση όλων αὐτῶν τῶν ἀποφσεων στό ἐπόμενο τεύχος.

Πού πατά καί πού πηγαίνει;

Σέ βαθύτατη θλίψη καί περίσκεψη (όχι τόσο γιά τήν κρίση τῆς ἀριστεράς, όσο γιά τήν κρίση ὀρισμένων ἀριστερῶν) μέ βύθισε τό ἄρθρο τοῦ Γιάννη Μηλιού γιά τά «τραπεζάκια ἔξω» τοῦ Σαββόπουλου. Θά ξεπεράσω τόν πειρασμό νά ἀπαντήσω ἀναλυτικά (μιά ἄλλη προσέγγιση στό τραγούδι ὑπάρχει στό καλοκαιρινό τεύχος τῆς «Προοπτικῆς»).

Γιατί οἱ περισσότερες ἀπαντήσεις ὑπάρχουν στόν ἴδιο τό δίσκο ἄν κανεῖς ἀκούσεις προσεκτικά καί κυρίως «μέ αὐτιά πού ἀκούν» καί καταλαβαίνουν καί ὄχι σάν ὑπεράνω όλων «πολιτικός» (μέ τήν παραδοσιακή ἔννοια) κριτικός.

Γιατί πράγματι «ὅποιοι δέν καταλαβαίνει δέν ξέρει πού πατά καί πού πηγαίνει» ἰδιαίτερα στή σημερινή συγκυρία ὅπου πέρα ἀπό τόν δυτικό ὀρθολογισμό ἀπαιτεῖται καί μία ἀνατολική ἐναλλακτική καρδιά.

Δράττομαι τῆς ευκαιρίας νά θυμίσω τήν 11η θέση γιά τό Λοιουδοβίκο Φόνσεμπλα πού ἡ κατανόησή τῆς, πιστεύω, ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιά νά ξεπεραστούν τόσο τό «σύνδρομο ΚΟΛΗΣΟ», όσο καί τό «φετίχ Ἀλτουσέρ» πού βλέπω νά ἀπειλοῦν τό «Σχολιαστή» γενικότερα.

Ἐλπίζω μελλοντικά στήν ἀριστερά τοῦ αὐριο νά ὑπάρχει μεγαλύτερη ἀνοχή διαφορετικότητας, περισσότερη κατανόηση ὅταν τολμά κανεῖς νά μιλήσει σέ ἐποχές κρίσης καί προτίμηση ἀπό τή σιγουριά τῆς ἀφ' ὑψηλοῦ κριτικῆς στή δημιουργική μεταφορά τῆς ἀμηχανίας τῶν δύσκολων ἐποχῶν σέ τέχνη.

Ἄλλωστε γιά μᾶς πού συνεχίζουμε... (τό προσέξατε, ἀραγε;) «ψάχνει ἀκόμα τούς ρυθμούς πού θά μᾶς ἀξίζουν».

Φιλικά,
Γιάννης Χατζηγιώγας

Υ.Γ. Θά 'θελα πολύ νά ἀκούσω μία ριζοσπαστική ἐναλλακτική πρόταση γιά τό βράδυ τοῦ Πάσχα, τῆς Ἀνάστασης, ἀλλά ὡς τότε, χωρίς νά δηλώσω Χριστιανός (πλὴν ὀρθό-δοξος) ὅλο σέ κάτι προαίλια ἐκκλησιῶν μέ βλέπω.

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στό προηγούμενο τεύχος, κατά τή «σύμπτυξη» τῆς ὕλης, ἔγινε ἓνα λάθος σχετικά μέ τούς Oregon. Γράφτηκε δηλαδή, ὅτι τό συγκρότημα ἔχει ἐπιρροές ἀπό Μπάρτοκ ἐνῶ τό σωστό εἶναι πῶς κάτι τέτοιο συμβαίνει μόνο μέ τόν μπασιόστα τους, Glen Moore.

Αὐτά γιά νά εἶμαστε ἀκριβεῖς.
Γ.Σ.

Περί ἐξωφύλλου

Βρέ παιδιά,

Ἐξηγήστε μου κάτι γιατί δέν τό καταλαβαίνω. Μιλᾶω γιά τά ἐξωφύλλα σας. Τό πρῶτο ἐντάζει. Ἐπιδέχεται διάφορες χιουμοριστικές ἤ ρετρό ἐρμηνείες, χαμογέλασα, μ' ἄρεσε.

Τό δεύτερο ὅμως; Ἡ ὁμορφὴ ξανθιά μέ τό ἀντρικό χέρι πατρικά στόν ὦμο; Τό κόκκινο μανικετόκουμπο; Πρῶτος σινειμῶς: Ἄ, θά χει μέσα κανένα ἀφιέρωμα περί γυναικῶν, φεμινισμού κλπ. Ἄμ δέ! Τότε; Μήπως εἶναι τό χέρι τοῦ Βασιλάκη πού σπρώχνει τήν Ἀριστερά πρὸς τήν ἐνότητα; Ἡ μήπως εἶναι τό χέρι τοῦ Χριστοῦ καί ἡ ξανθία εἶναι ψυχχαναλιτική εἰκόνα τοῦ Λαζάρου;

Καί ἦρθε τό τρίτο τεύχος. Πάλι μία γυναίκα στό ἐξωφύλλο. Αὐτή τῇ φορᾷ μοιραία, μυστηριώδης, μέ χεῖλια ἐρωτικά, κραγιόν ἄσπρο. Πολύ σίχ. Ἀρχισαν νά μοῦ μπαίνουν ψύλλοι σ' αὐτιά. Τί γιρεύουν αὐτές οἱ γυναῖκες στό ἐξωφύλλο σας; Πῶς κολλᾶνε μέ ὅλα τά ὑπόλοιπα; Ἐξηγήστε μου ποιά λογική σᾶς ὡδήγησε γιατί κινδυνεύω ν' ἀρχίσω νά σᾶς μπερδεύω μέ τόν «Ταχυδρόμο». (Γιά νά μήν εἶμαι κακιά, ἄν πρόκειται γιά κάτι τέτοιο, ἔσεῖς δίνετε μία πιό φῖνα ἐκδοχή, βέβαια).

Αἴμη Μπακούρου

Βαρτάνης καί Τσακίρης

Κύριοι:

Μπορεῖ νά γνωρίζετε τόν σινταγματάρχη Βαρτάνη, ὅμως ὄχι τόν ταγματάρχη Τσακίρη. Σᾶς τόν γνωρίζω.

Αὐτός ὁ κύριος λοιπόν διοικε τήν 11η ΕΜΑ στήν Ὁρεσιάδα. Στό τελευταῖο ἑξάμηνο δύο φαντάροι αὐτῆς τῆς μονάδας αὐτοκτόνησαν, (ὁ ἓνας αὐτοπυρπολήθηκε) καί 9 λιποτάκτησαν. Ὅχι πῶς ἡ γενική κατάσταση στό στρατό εἶναι ρόδινη, (ὅπως λέει καί ὁ κ. Δροσογιάννης) ἀλλά δέ θά ἔπρεπε ὁ ταγματάρχης Τσακίρης καί ἡ μονάδα του νά τῆχουν ἰδιαίτερης προσοχῆς, μελέτης καί φροντίδας.

Π.Σ.

Ποιός ἔχει ἀποκάμει;

Ἀγαπητέ «Σχολιαστή»,

Ἀφορμή τοῦ γράμματός μου, στάθηκε ἡ λανθασμένη χρησιμοποίηση ἑνός ὅρου στό κείμενο «Οἱ ὁργανώσεις γιά νά ζήσουν θέλουν ἰδέες καί ἀγῶνες» τῶν συνεργατῶν σου Χριστόφορου Βερναρδάκη καί Χρήστου Μαχαίρα.

Πιό συγκεκριμένα, στήν τρίτη παράγραφο ἀπό τό τέλος ἀναφέρουν οἱ συνεργάτες σου τό ἑξῆς: «... Ἐνῶ πρὶν μερικά χρόνια, ἡ τότε ἀριστερά τῆς ὁργάνωσης ζητοῦσε τήν ἐντονότερη σύνδεση νεολαίας καί κόμματος, σήμερα οἱ διαφωνοῦντες ζητοῦν αὐτονόμηση τοῦ Ρήγα ἀπ' τό Κόμμα, δηλώνοντας ἔτσι, πῶς ἀποκάμαν νά περιμένουν τήν ἀλλαγὴ του καί νά ἐλπίζουν πῶς θά συμβάλλουν στή διαμόρφωση τῆς γραμμῆς του».

Σκεκινώντας, θά ἤθελα νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας στό νοήματα πού κρύβουν οἱ λέξεις. Λέγοντας αὐτονόμηση ἀπλά καί μόνο, στή συγκεκριμένη περίπτωση τοῦ Ρήγα πολύ εὐκόλα μπορούμε νά σκεφθοῦμε τῇ λέξει διάσπαση ἀλλά καί τήν ἔννοιά της. Μία ἔννοια καί μία πρακτική πού ἔχει ἀπορριφθεῖ ἀπό τή συντριπτική πλειοψηφία τόσο τῶν μελῶν τῆς ὁργάνωσης όσο καί τῶν σιγνέδρων στοῦ Ζωγράφου. Ἀντίθετα αὐτό γιά τό ὅποιο ἀγωνίζομαστε εἶναι τό νά ἀποκτήσει ὁ Ρήγας τό δικαίωμα τοῦ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ (καί ὄχι τῆς αὐτονόμησης ἀγαπητοί κ. Χριστόφορε Βερναρδάκη καί Χρήστο Μαχαίρα) στή θέση τῆς ἐξαναγκαστικῆς πορείας πρὸς καί μέ τό Κ.Κ.Ε. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ.

Ὅσο γιά τό ποιός ἔχει ἀποκάμει ἄς τό σκεφθοῦν καλύτερα, σέ προσωπικό ὅμως ἐπίπεδο, οἱ συντάκτες τοῦ κειμένου. Τό Κ.Κ.Ε. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ μέ ὅλο τόν σιντηρητισμό, τό δογματισμό ἄν θέλετε καί τίς ἀντιφάσεις πού κρύβει μέσα του, ἐξακολουθεῖ νά ἀποτελεῖ μία ἀπό τίς μεγαλύτερες ἄν ὄχι τῇ μεγαλύτερῃ ἐλπίδα. Κανείς δέν ἔχει ἀποκάμει κ. Βερναρδάκη καί Μαχαίρα, ἀλλά ἀντίθετα ὁ ἀγῶνας γιά τήν ἐκ βάθρων ἀνανέωση τοῦ Κόμματος τοῦ Ρήγα καί τοῦ ἰδίου τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κινήματος(;) συνεχίζεται καί θά νικήσει.

Πραγματικά ἐλπίζω σέ μία διόρθωση σῆς ἡ τουλάχιστον συμπλήρωση στό ἐπόμενο τεύχος σας. Πέρα ἀπό τά προβλήματα αὐτά ὅμως θά ἤθελα νά σᾶς συγχαρῶ γιά τήν πραγματικά ὁμορφὴ ἐκδοτική προσπάθειά σας. Οἱ κλινδωνισμοί εἶναι φυσιολογικοί στήν ἀρχή.

Φιλικά
Χ.Α.

Ἀθήνα, 9 Ἰουνίου 1983

Ἀγαπητοί φίλοι,

Πρόθυμα δεχτήκαμε νά συνεργαστοῦμε μέ τό περιοδικό γιατί εἴχαμε πειστεί ὅτι πέρα ἀπό τὰ ὅποια σημεῖα διαφωνίας πού θά μπορούσαν νά ὑπάρχουν, ἡ νά ἐμφανιστοῦν, ὁ «Σχολιαστής» θά ἦταν ἓνα περιοδικό ἐντονης κριτικῆς, γόνιμης ὅμως καί ἀποτελεσματικῆς.

Ἀντ' αὐτῶν μέ ὀδύνη διαπιστώσαμε ὅτι στό τρίτο τεύχος ὑπάρχει ἓνας ὑπερεκχυλίζων ἐκχυδαῖσμός πού ἀφορᾷ καί στό πολιτικά ἦδη, ἀλλά καί σ' αὐτήν τήν αἴσθηση τοῦ «χιούμορ» —δυσὶ πράγματα δηλαδή ἀπό τὰ ὅποια πάσχει τούτος ὁ τόπος καί τό περιοδικό ἔδειχνε ὅτι θά συνέβαλε στή βελτίωσή τους.

Ἀναφερόμαστε συγκεκριμένα στό ἀπαράδεκτο σκίτσο πού συνοδεύει τό κείμενο τοῦ Πέτρου Εὐθυμίου στήν πολιτική του ἀντιπαράθεση μέ τήν Ἀ. Λαζαρίδου.

Ἐπειδὴ πιστεύουμε ὅτι ἡ πολιτική ἀντιπαράθεση πρέπει νά εἶναι γόνιμη καί οὐσιαστική χωρίς τῇ βοήθεια ἄλλων ἐξωτερικῶν «τονωτικῶν» παρεμβάσεων καί κυρίως, ἐπειδὴ ἀρνούμεθα νά συμπεριλάβουμε, στό μέσο τῆς πολιτικῆς ἀντιπαράθεσης, τήν κτηνοβασία, (ἀκόμα καί ἐπὶ σκίτσου), παρακαλοῦμε νά ἀφαιρέσετε τὰ ὀνόματά μας ἀπό τόν κατάλογο τῶν συνεργατῶν τοῦ περιοδικοῦ.

Μέ τῇ βεβαιότητά ὅτι θά δημοσιευτεῖ

Κύρα Ἀδάμ
Μάκης Γιωμαζολιάς
Ἀστέρης Στάγκος

Δέν εἶναι βέβαια εὐχάριστο γιά τό Σχολιαστή νά χάνει ἔτσι τρεῖς συνεργάτες του δημοσιογράφους. Ὅτι βεβαιώνεται μέσα στίς προθέσεις του νά ἀμφισβητήσῃ τούς λόγους τῆς ἀποχώρησής τους.

Ἐκφράζουμε ὅμως τήν ἐντονη ἐκπληξή μας γιά τήν ἰδιαίτερη εὐαισθησία μπροστά σ' ἓνα σκίτσο πού κατά τῇ γνώμη μας εἰκονογραφοῦσε ἀπόλυτα τό ὕφος καί τό ἦθος τοῦ κειμένου πού συνοδεύει. Ἄν ὑπῆρξε κάποιος ἓνας «ὑπερεκχυλίζων ἐκχυδαῖσμός» αὐτός πρέπει ν' ἀναζητηθεῖ στό ἴδιο τό κείμενο τοῦ Π. Εὐθυμίου, τό ὅποιο δημοσιεύσαμε γιά λόγους δημοσιογραφικῆς δεοντολογίας καί μόνο. Εἰλικρινᾶ δέν ὑπάρχει καμιά ἐρμηνεία τοῦ σκίτσου μηδὲ τῆς πρῶτης ἀνάγνωσής ἐξαιρουμένης πού νά μὴν περιλαμβάνεται στό κείμενο.

Ἡ «γόνιμη πολιτική ἀντιπαράθεση» λοιπόν δέν ὑπονομεύτηκε ἀπό τόν Σχολιαστή. Αὐτή ἡ ἀντιπαράθεση δέν ὑπῆρξε στό κείμενο τοῦ Π.Ε. καί οὔτε βέβαια μπορούσε νά προκίνηται ἀπό τήν εἰκονογράφηση του.

Γι' αὐτό καί ἐλπίζουμε ἡ ἀπογοήτευση τῶν τριῶν συνεργατῶν μας νά εἶναι βραχυχρόνια.

Ἡ σύνταξη

ΟΛΟ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Ὁ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ κυκλοφορεῖ κανονικά ΚΑΘΕ 1η τοῦ μήνα ΣΕ ΟΛΗ τήν Ἑλλάδα. Ζητεῖστε τον στό περίπτερο ἢ στό τοπικά Πρακτορεῖα Ἀθηναϊκοῦ Τύπου. Παλιά τεύχη τοῦ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ ὑπάρχουν στό κεντρικά βιβλιοπωλεῖα καί στό γραφεῖά μας.

ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ στόν ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

Από τη μύγα ξύγκι...

Αγαπητοί φίλοι του «Σχολιαστή», Νιώθω βαθιά συγκινημένος -όπως θά έλεγε και ο πρωθυπουργός μας- για τη συνεχή ανασχόληση του περιοδικού σας μαζί μου. Πράγματι οι αναφορές σας σέ άρθρα μου στο δεύτερο και τό τρίτο φύλλο του «Σ» (δέν ξέρω τι γίνεται μέ τό τέταρτο) μέ κατατάσσουν -σύμφωνα μέ μία πρόχειρη στατιστική- σέ καλύτερη μοίρα από τόν 'Αντώνη Τρίτη, τόν Σωτήρη Κωστόπουλο, τή Σοφία Παπανδρέου και τήν Μάργκαρετ Σακοράφα, γιά νά αναφέρω όρισμένα μόνο από τά όνόματα πού προβάλλει σκανδαλωδώς ό άστικός τύπος.

Στό μέν δεύτερο τεύχος επιχειρείται ένας σχολιασμός τών αντίδράσεων του τύπου γιά τά γνωστά μέτρα του Μαρούδα γιά τόν τύπο. Στό σημείο πού τό άρθρο αναφέρεται στην «Αύγή» γίνεται μία προσπάθεια «άποκάλυψης» τής εφημερίδας, έπειδή δημοσίευσε δύο διαφορετικές άπόψεις γιά τά μέτρα, μία πού έκφραζε τήν «Αύγή» σάν σύνολο και μία πού έκτέθηκε σέ ένα ένυπόγραφο άρθρο μου.

Αυτό πού μέ έντυπωσίασε ήταν ότι γιά νά άποδειχθεί ή βλάστηση -και φυσικά αντίθετη μέ όλες τς άρχές του Μαρξισμού Λενινισμού- ύπαρξη δύο άπόψεων, επιχειρείται μία παραποίηση τών άπόψεών μου: χρησιμοποιείται τό μισό μίας πρότασης μέ τέτοιο τρόπο ώστε αλλάζει τό νόημά της και άκόμη ένα άλλο κομμάτι, από τό ίδιο άρθρο πού δέν ήταν δικό μου αλλά από άρθρο του Γ. Βότση στην «Έλευθεροτυπία» και σάν τέτοιο τό είχα παραθέσει!!!

Κατά τή γνώμη μου άνάμεσα στά δύο κείμενα -τό δικό μου και τής «Αύγης», ύπρχαν διαφορές άποχρώσεων περισσότερο, παρά αντίτιθέμενες άπόψεις. Άς υποθέσουμε όμως ότι ίσχυε τό τελευταίο. Δέν μπορώ νά καταλάβω γιατί αυτό πρέπει νά άποτελεί άντικείμενο κριτικής. Συνεργάζομαι μέ τήν «Αύγή» μέ βάση μία ρητή συμφωνία πού μου δίνει τό δικαίωμα νά έκθέτω έλεύθερα τή γνώμη μου. Γιά μία κομμουνιστική εφημερίδα νομίζω ότι αυτό είναι θετικό βήμα. Φοβάμαι λοιπόν, ότι οι παλιές ένδοκομματικές ψυχώσεις οδηγούν σέ κριτική «άπό τά δεξιά» και δυστυχώς συζητώντας μέ φίλους του «Σχολιαστή» πήρα τήν έξης έκπληκτική άπάντηση: «Κόμμα δέν είναι: Έμιά άποψη πρέπει νά έχει!!!»

Δέν είχα πάντως καμιά πρόθεση νά άπαντήσω, άν στο έπόμενο τεύχος δέν διάβαζε ένα άλλο σχόλιο, τό όποιο ξεπερνάει τά όρια τής -καλής ή κακής- «κριτικής» και άγγίζει αυτά τής έπιστημονικής φαντασίας. Συγκεκριμένα παρουσιάζομαι σάν τό θύμα μίας λογοκρισίας πού επιβλήθηκε από κάποιες σκοτεινές δυνάμεις μέσα στο ANTI και έμμεσα υποδεικνύεται σάν ένοχος ένας χτηνώδης κτηνοβάτης: ό Πέτρος Εύθυμιου. Όλα αυτά γιατί δέν άπάντησα στο άρθρο άπάντηση του Έπουργού Δικαιοσύνης γιά μία δική μου άνάλυση πάνω στις τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα.

Τά πράγματα είναι βέβαια πιό άπλά: γιά νά άπαντήσω στο άρθρο χρειάζομαι όρισμένες νομικές συμβουλές. Έφτιαξα ένα προσχέδιο, έτρεξα σέ δικηγόρο πού μου έδωσε μέχρι και... Ποινικό Κώδικα, γιά νά τόν συμβουλευτώ. Προτίμησα τς διακοπές του Πάσχα και δύο άπαντά ταξίδια στο έξωτερικό δέν μου άφισαν χρόνο γιά νά ολοκληρώσω τήν άπάντηση.

«Φιλελευθερισμός» άν μου πείτε, θά συμφωνήσω. «Όππορτουνισμός, μπροστά στις δυσκολίες τής ταξικής πάλης;» Πιθανώς. Άλλά όχι και λογοκρισία: Γιατί πρώτον τό ANTI δέν επιβάλλει λογοκρισία. Δεύτερον ακόμα και σέ μία τέτοια περίπτωση δέν θά έστεργα... και τρίτον, ό Π. Εύθυμιου, είχε εισηγηθεί στη Σύνταξη του «ANTI» τήν άποφασιστική κριτική του περί ου ό λόγος Νομοσχεδίου, και μάλιστα πριν κατατεθεί έπίσημα στη Βουλή!

Έντάξει ρέ παιδιά. Είπαμε νά βγάλουμε από τήν κατοίκα -συνγωγή τή μύγα- ξύγκι, αλλά όχι κι έτσι...

Φιλικά

Στέλιος Κούλογλου

Υ.Γ. Μέ τήν εύκαιρία εύχομαι κάθε έπιτυχία στον «Σχολιαστή». Είλικρινά θά εύχόμουν νά ύπρχαν 10 ANTI, 20 Σχολιαστές και άλλα τόσα τέτοιου ή άλλου είδους έντυπα, γιατί παρά τς δοξασίες τής μαρξιστικής μας παιδείας, μόνο ό έλεύθερος ανταγωνισμός οδηγεί σέ βελτίωση τής ποιότητας, άν φυσικά πραγματοποιείται μέ τιμία και θεμιτά μέσα. Φοβάμαι ότι μέ «στρακαστρούκες», ό δεικτής κυκλοφορίας δέν συγκινείται...

Σημείωμα τής σύνταξης: Χωρίς νά δέλουμε νά άπαντήσουμε στην ύσία του κειμένου του έπιστολογρά-

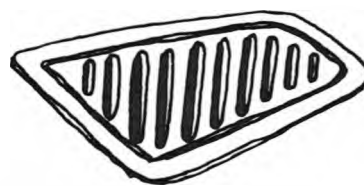
φου μας, σεβόμενοι τήν άποψη του παρότι διαφωνούμε, διευκρινίζουμε μόνο τό έξης: Έ άπόδοση του άποσπάσματος του Γ.Β. στον Στέλιο Κούλογλου έγινε νομίζουμε όρθά έφάσον ό ίδιος τήν άσπάζεται χρησιμοποιώντας τήν στήν έπιχειρηματολογία του. Όσο γιά τό άν άσχολούμαστε παραπάνω άπ' ό,τι δά πρέπει μέ όσα γράφει ό Σ.Κ. αυτό όφείλεται ίσως στο ότι γράφει πολλά. Έ ακόμα στο ότι τόν... διαβάζουμε.

Ζήτω κι ό Άρκάς

Αγαπητοί άνθρωποι του Σχολιαστή,

Είμαι ήμικλήκτος μέ τό περιοδικό σας. Καλό λένε άλλοι. Σαχαμάρες λένε πασαλλοί. Έγώ βλέπω καλή στοχαστική προσπάθεια. Αύτοί οι «ιδιοκαρυσμοί» είναι τό κάτι άλλο στο χώρο του Περιοδικού και όλου του Τύπου. Γιατί όχι μονοτονικό; Καλά αυτό, κατέλο σας. Μά γιά προοδευτικό έντυπο όχι μονοτονικό μά άτονικό χρειάζεται (κι είναι και πρακτικό: λιγότερο χρέμα γιά διορθωτές και τά ρέστα). Κάποιος είπε ότι θά βγάλετε μόνο δύο τεύχη. Ζήτω τό 3ο (όταν διάβασα τό 3ο τά γράψα αυτά). Ζήτω κι ό Άρκας. Τελικά τό περιοδικό σας μ' άρέσει κι ή Χθεςινή είναι καλή (πού στά κομμάτια τά βρίσκετε όλα αυτά. Έγώ διαβάζω δυό-τρεις εφημερίδες και δέν τά βλέπω. Πάντως καλά τούς κάνετε).

Έκφράζοντας τή γνώμη μου
Γιάννης Σακιώτης

Γιά τήν ειρήνη!

Αγαπητέ Σχολιαστή,

Είμαι μία κοπέλα, μέ πολλές άνησυχίες και ένδιαφέροντα πού ποτέ δέν έφησυχάζω, και καθώς είμαι κοινωνι-

κή (μέσα στην έννοια και όχι στο τσάι) και περιπατητική, είμαι και σέ όξεια μορφή παρατηρητική και σκεπτική. Μέσα στά πολλά πού μέ άπασχολούν είναι και ή προπαγάνδα. Μέ ένοχλεί πολύ. Έκείνο όμως πού μέ έξόργισε -κι αυτό είναι τό θέμα πού θέλω νά έπισημάνω από τή στήλη σου είναι: 1) Η ΠΟΛΕΜΟΧΑΡΗ ΠΑΙΔΕΙΑ πού ΥΠΟΤΙΘΕΤΑΙ ότι διασκεδάζουν τά παιδιά με τή νηπιακή μέν μουσική, αλλά μέ τό ΟΠΙΛΟ ΣΤΗΜΕΝΟ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ-ΕΜΠΟΡΙΚΟ και ΚΑΡΓΑ ΕΠΙΚΕΡΔΕΣ-ΑΕΡΟΠΛΑΝΑΚΙ. 2) Η όπτική ΜΟΛΥΝΣΗ και ή διπλή ΑΠΑΤΗ σέ νοητικό επίπεδο σέ βάρος τής παιδικής εύαισθησίας και καλλιέργειας. 3) Η ένοχη άνοχη τών γονιών πού βάζουν τά νήπια πάνω σ' αυτά τά ύπουλα «παιχνίδια» και ή όφθαλμαπάτη ότι διασκεδάζουν τά παιδιά τους, και 4) ΤΑ ΤΥΦΛΑ όργανα τής ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ πού ύποκυπτουν στά ΜΕΓΑΛΑ ΑΦΕΝΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ, έπώνυμοι και άώνυμοι.

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ή «ρημάδα» ή ειρήνη όταν (πριν) φτάσει εκεί πού άπειλείται δέ νομίζεις και σύ ότι πρέπει νά καλλιεργηθεί στά παιδιά πριν ακόμα μάθουν τό Α: Πριν νά κατέβει στις πορείες πρέπει νά μή μάθει ποτέ τόν πόλεμο μέ κανένα μέσον. Και έγώ, σάν διαβάτισσα, θά ήμουν ένοχη άν δέν τό παρατηρούσα και δέν τό ΕΠΕΣΗΜΑΝΑ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟ. Κάνε ότι μπορείς γιά νά άποτραπεί αυτή (αυτό) ό τρόπος καλλιέργειας-πλήσης στην τριφερή μνήμη. Όλοι μαζί να έμποδίσουμε τούς μηχανισμούς του πολέμου και του μισους. ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΑΓΑΠΗ

Εύχαριστώ γιά τή φιλοξενία
Σοφία Δ. Σκαρέντζου
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ

(μέ εύκαιρία τό περιβάλλον).

Οι μέρες άφιερωμάτων είναι μπλόφες! Γιατί τόν άλλο καιρό... πέρα βρέχει. Παράδειγμα: α) Όσες ήπιες ένέργειες κι άν έκανα στο Δήμο γιά ένα φρεάτιο βρόχινων νερών -μέχρι τό Δ.Σ.- ΤΙΠΟΤΑ. Γεμάτο βρωμίες. Έτοιμο νά μπουκώσει. β) Η φιλοπεριβαντολογική πολιτική του ΠΑΣΟΚ πού θέλει νά κόψει τό πράσινο τής εσωτερικής Λεωφ. Γ. Παπανδρέου γιά νά τήν ένώσει μέ τήν Άλίμου-Κατεχάκη.

Γιά τήν ώρα αυτά τά... λίγα μαζί μέ τά παιδικά παιχνίδια: έλικόπτερο (παιχνίδι) - πολυβόλο (τιμόνι) - και... ντενεκεδούπολη (μουσική).

Εύχαριστώ και πάλι